YLIMÄÄRÄISET

VALTIOPÄIVÄT

1918

PÖYTÄKIRJAT

SEKÄ

NIMI- JA ASIALUETTELOT

HELSINGISSÄ 1918
VALTIONEUVOSTÖN KIRJAPAINO

Ylimääräiset Valtiopäivät

1918.

Pöytäkirjat.

Noudattaen Suomen valtionhoitajan kutsukirjettä 10 päivältä syyskuuta 1918 kokoontui 1 ja 2 päivinä lokakuuta 1917 valittu Suomen eduskunta syyskuun 26 päivänä 1918 ylimääräisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Samana päivänä esittivät seuraavat eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten senaattori Frans Oskar Liliukselle, jolle V. J:n 21 §:ssä säädetty tehtävä tällä kertaa oli uskottu.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1860.
Furuhjelm, Annie, fröken, Helsingfors. F. 1859.
Furuhjelm, Ragnar, e. o. professor, Helsingfors. F. 1879.
Hornborg, Eirik Mikael, rektor, Helsingfors. F. 1879.
Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori, Helsingin kaupungista. S. 1867.
Kaitila, Teuvo, maanviljelijä, Orimattilan pitäjästä. S. 1873.
Louhivuori, Oskari Wilho, filosofiantohtori, ent. senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Palmgren, Axel, direktör, Helsingfors. F. 1867.
von Rettig, Eric, bankdirektör, Helsingfors. F. 1867.
Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander, professor, Helsingfors. F. 1855.
Walkama, Wäinö, kansakoulunopettaja, Iitin pitäjän Kuusankoskelta. S. 1877.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Bergroth, Fredrik Waldemar, kirkkoherra, rovasti, Vehmaan pitäjästä. S. 1852.
Brander, Helena, johtajatar, Turun kaupungista. S. 1872.
Nevanlinna, Ernst Fredrik, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1873.
Rantasalo, Onni, maanviljelijä, Yläneen pitäjästä. S. 1883.
Roos, Samuel Vilhelm, prost, Helsingfors. F. 1858.
Schybergson, Ernst Emil, bankdirektör, Helsingfors. F. 1856. (Toinen varapuhemies).
Sundblom, Julius, redaktör, Mariehamn. F. 1865.
Yrjö-Koskinen, Iida, vapaaherratar, Helsingin kaupungista. S. 1857.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Alanen, Iivar, maanviljelijä, Parkanon pitäjästä. S. 1863.
Haataja, Kyösti, ylitirehtööri, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Ingman, Lauri Johannes, professori, Helsingin kaupungista. S. 1868. (Puhemies.).
Setälä, Emil Nestor, senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1864.
Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm, maanviljelijä, Alastaron pitäjästä. S. 1869.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Astala, Juho, maanviljelijä, Urjalan pitäjästä. S. 1860.
Kairamo, A. Osw., ent. senaattori, Hattulan pitäjästä. S. 1858.
Retulainen, Alfred, maanviljelijä, Urjalan pitäjästä. S. 1860.
Virkkunen, Artturi H., koulumeuvos, Helsingin kaupungista. S. 1864.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Häkkinen, K. R., agronoomi, Ruoveden pitäjästä. S. 1878.
Linna, Kustaa Eemeli, maanviljelijä, Messukylän pitäjästä. S. 1876.
Tavastähti, Elli, vaivaishoidon apulaistarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1883.

Wiipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Hultin, Tekla, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1864.
Joukahainen, Vilkku, kansakoulunopettaja, Haminan kaupungista. S. 1879.
Juutilainen, Antti, sanomalehdentoimittaja, Wiipurin pitäjästä. S. 1882.
Lundson, Johannes, pankinjohtaja, ent. pormestari, Wiipurin kaupungista. S. 1867.
Paasivuori, Matti, puoluetoimitsija, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Sinkko, Elias, agronoomi, Lappeenrannan kaupungista. S. 1871.
Särkkä, Wille Kustaa, maanviljelijä, Suomenniemen pitäjästä. S. 1877.
Tukia, Elias, maanviljelijä, Lappeen pitäjästä. S. 1877.
Wanhala, Tuomas, maanviljelijä, Kymin pitäjästä. S. 1872.

Wiipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Arokallio, Gustaf, rovasti, Kurkijoen pitäjästä. S. 1854.
Kokko, Juho Pekka, kansakoulunopettaja, Raudun pitäjästä. S. 1865.
Leinonen, Mikko, maanviljelijä, Jaakkiman pitäjästä. S. 1874.
Manner, Albin, maanviljelijä, Joutsenon pitäjästä. S. 1888.
Nissinen, Oskar, maanviljelijä, filosofianmaisteri, Sortavalan kaupungista. S. 1864.
Niukkanen, Juho, maanviljelijä, Kirvun pitäjästä. S. 1888.
Paavolainen, Pekka, varatuomari, Kivennavan pitäjästä. S. 1868.
Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos, Antrean pitäjästä. S. 1871.
Pykälä, Bertta, maanviljelijä, Vuokselan pitäjästä. S. 1891.
Relander, Lauri Kristian, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1883.
Salovaara, Aleksis, maanviljelijä, Sortavalan pitäjästä. S. 1866.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Alopæus, Erik, hovioikeudennotari, Wiipurin kaupungista. S. 1883.
Heimonen, Taavetti, torppari, Säämingin pitäjästä. S. 1870.
Peurakoski, Juhana Oskari, metsäneuvos, Helsingin kaupungista. S. 1869.
Tanttu, August, maanviljelijä, Mikkelin pitäjästä. S. 1859.
Virkkunen, Paavo Emil, jumaluusopintohtori, kirkkoherra, Ilmajoen pitäjästä. S. 1874.
Wuokoski, K. W., maanviljelijä, Mikkelin pitäjästä. S. 1880.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

Hahl, Eero, agronoomi, Iisalmen kaupungista. S. 1872.
Löthman, Tilda, opettajatar, Pieksämäen pitäjästä. S. 1874.
Päivänsalo, B. H., jumaluusopintohtori, Kuopion kaupungista. S. 1875.
Snellman, Juho, maanviljelijä, Karttulan pitäjästä. S. 1866.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

Laine, Augusta, rouva, Joensuun kaupungista. S. 1867.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, Kesälahden pitäjästä. S. 1872.
Saarelainen, Pekka, maanviljelijä, Pielisjärven pitäjästä. S. 1868.
Tanskanen, Pekka, maanviljelijä, Juuan pitäjästä. S. 1866.

Vaasan läänin itäinen vaalipiiri.

Koivisto, Aleksanteri, maanviljelijä, Kuortaneen pitäjästä. S. 1863.
Luopajärvi, Mikko, maanviljelijä, Jalasjärven pitäjästä. S. 1871.
Rentola, Antti, pastori, Kuhmoisten pitäjästä. S. 1881.
Wekara, Emil, agronoomi, Karstulan pitäjästä. S. 1874.

Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri.

Ala-Kulju, Eveliina, talonemäntä, Kuortaneen pitäjästä. S. 1867.
Alkio, Santeri, kirjailija, Laihian pitäjästä. S. 1862.
Antila, Juho Erkki, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjästä. S. 1856.
Estlander, Ernst, professor, Helsingfors. F. 1870.
Gädda, Gustaf, landtbrukare, Mustasaari socken. F. 1871.
Hedberg, Aug. Reinhold, kapellan, Mustasaari socken. F. 1862.
Lanne, Kaarlo, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjästä. S. 1860.
Ottelin, Karl, landssekreterare. Vasa. F. 1865.
Tåg, August, landtbrukare, Närpes socken. F. 1871.

Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri.

Björk, Matts Viktor, hofrättsråd, Wiborgs stad. F. 1867.
Bäck, Alfred Johannes, kyrkoherde, Vörå socken. F. 1872.
Hästbacka, J. E., direktör, Teerijärvi socken. F. 1872.
Inborr, Johan, nämndeman, Pedersöre socken. F. 1867.
Kotila, Matti M., maanviljelijä, Toholammen pitäjästä. S. 1887.
Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä, Lapuan pitäjästä. S. 1871.
Loukko, Jaakko, maanviljelijä, Ylistaron pitäjästä. S. 1871.
Malmivaara, Wilhelm, rovasti, Lapuan pitäjästä. S. 1854.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri.

Haapanen, Santeri, sanomalehdentoimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1877.
Heikkinen, J. A., maanviljelijä, Hyrynsalmen pitäjästä. S. 1863.
Juustila, Väinö, maanviljelijä, Limingan pitäjästä. S. 1884.
Kallio, Kyösti, maanviljelijä, ent. senaattori, Nivalan pitäjästä. S. 1873.
Lagerlöf, Arthur, vuorineuvos, Raahen kaupungista. S. 1860.
Lantto, Iivar Fredrik, talonomistaja, Oulun kaupungista. S. 1862.
Linna, Hugo I., agronoomi, Kajaanin kaupungista. S. 1873.
Typpö, Leonard, maanviljelijä, Raution pitäjästä. S. 1868.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä, Iin pitäjästä. S. 1862. (Ensimäinen varapuhemies).
Lohi, Kalle, maanviljelijä, Ranuan pitäjästä. S. 1872.
Runtti, Juuso, maanviljelijä, Kiimingin pitäjästä. S. 1854.
Takkula, Edvard, maanviljelijä, Kempeleen pitäjästä. S. 1884.

Myöhemmin ovat valtiopäiville saapuneet seuraavat edustajat:

Uudenmaan läänin vaalipiiristä:

Wrede, Rabbe Axel, friherre, professor, Helsingfors. F. 1851.
Åkesson, Otto, vicehäradshöfding, Helsingfors. F. 1872.

Turun läänin eteläisestä vaalipiiristä:

Colliander, Rafael, redaktör, Åbo. F. 1878.

Turun läänin pohjoisesta vaalipiiristä:

Puumala, Jussi, maanviljelijä, Noormarkun pitäjästä. S. 1878.

Hämeen läänin pohjoisesta vaalipiiristä:

Hyöki, August, maanviljelijä, Luopioisten pitäjästä. S. 1874.

Wiipurin läänin läntisestä vaalipiiristä:

Vuorimaa, Arthur Olivier, rovasti, Kymin pitäjästä. S. 1854.

Wiipurin läänin itäisestä vaalipiiristä:

Hälvä, Pekka Juho, kansakoulunopettaja, Kirvun pitäjästä. S. 1876.

Kuopion läänin läntisestä vaalipiiristä:

Pehkonen, Eero Yrjö, agronoomi, ent. senaattori, Kuopion kaupungista. S. 1882.

Kuopion läänin itäisestä vaalipiiristä:

Talas, Onni, senaattori, Helsingin kaupungista. S. 1877.

Oulun läänin eteläisestä vaalipiiristä:

Arffman, Kusti, työmies, Sotkamon pitäjästä. S. 1885.

Oulun läänin pohjoisesta vaalipiiristä:

Nurmela, Kalle, maanmittari, Ylikiimingin pitäjästä. S. 1882.

1. Perjantaina 27 p. syyskuuta

k:lo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali 5
2) Kansliatoimikunnan vaali 6

Ikäpuhemies.

Puhhemiehen paikalle asetuttuaan ed. rovasti F. V. Bergroth lausuu:

Arvoisat kansanedustajat!

Koska eduskunnan ijältään vanhin edustaja, vapaaherra R. A. Wrede ei ole voinut tähän tilaisuuteen saapua, on minun, joka olen hänen jälkeensä vanhin, velvollisuutena valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaan johtaa puhetta tänään näitten ylimääräisten valtipäivien ensimäisessä täysistunnossa, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä ja kunnes valitut ovat kukin vuorostaan antaneet säädetyn juhlallisen vakuutuksensa. Samalla saan ilmoittaa, että olen pyytänyt protokollasihteeri, lakitiedetten kandidaatti Eino Johannes Ahlan pitämään pöytäkirjaa tässä tilaisuudessa. Edustajain valtakirjain tarkastaja on eduskunnalle antanut luettelon niistä edustajista, joitten valtakirjat on tarkastettu ja oikeiksi havaittu. Pyydän, että sihteeri toimittaa nimenhuudon sen luettelon mukaan, minkä senaattori F. O. Lilius on eduskunnalle antanut.

Nimenhuuto

sen jälkeen toimitetaan sen luettelon mukaan, jonka senaattori F. O. Lilius on eduskunnalle antanut ja merkitään saapuvilla oleviksi muut luettelossa mainitut edustajat, paitsi ed. Joukahainen.

Ikäpuhemies: Ennenkuin puhemiehen ja varapuhemiehen vaaleihin ryhdytään, saan ilmoittaa, että edustajat Talas ja Vuorimaa ovat minulle näyttäneet asianmukaisesti hyväksytyt valtakirjansa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaalit.

Ikäpuhemies: Nyt toimitetaan ensin puhemiehen vaali umpilipuilla.

Kun vaali on toimitettu ilmoitetaan, että vaalissa ovat ääniä saaneet ed. Ingman 56 ääntä, ed. Lundson 38 ääntä sekä ed. Nevanlinna ja Pennanen kumpikin 1 äänen. Sitäpaitsi on jätetty 1 tyhjä vaalilippu.

Ikäpuhemies: Kun ed. Ingman on saanut ehdottoman äänienemmistön, niin on hän valittu eduskunnan puhemieheksi.

Ensimmäisen varapuhemiehen vaali toimitetaan samassa järjestyksessä kuin puhemiehen vaali; ja ilmoitetaan sen tapahduttua, että äänestyksessä ovat saaneet ääniä ed. Ahmavaara 58, ed. Alkio 38, ed. Pennanen 2 ääntä ja ed. Kallio 1 äänen. Sitäpaitsi on jätetty 1 tyhjä vaalilippu.

Ikäpuhemies: Kun ed. Ahmavaara on vaalissa saanut ehdottoman äänten enemmistön, on hän valittu eduskunnan ensimäiseksi varapuhemieheksi.

Toinen varapuhemies valitaan samassa järjestyksessä kuin edelliset; ja ilmoitetaan, että vaalissa ovat ääniä saaneet ed. Schybergson 57 ääntä, ed. Alkio 38 ääntä sekä edustajat Pennanen, Kallio ja Colliander kukin 1 äänen.

Ikäpuhemies: Kun ed. Schybergson on vaalissa saanut ehdottoman äänten enem-

mistön, on hän valittu eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi.

Pyydän, että nyt valittu eduskunnan puhemies Ingman ja varapuhemiehet Ahmavaara ja Schybergson antavat eduskunnan edessä Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksensa.

Puhujalavalta lausuvat tämän jälkeen:

Puhemies Ingman: Minä Lauri Johannes Ingman vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa sekä laillisen hallitsevan valtiovallan että eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ensimäinen varapuhemies Ahmavaara: Minä Pekka Ahmavaara vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa laillisen hallitsevan vallan, eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Toinen varapuhemies Schybergson: Jag Ernst Emil Schybergson försäkrar, att jag vill i utöfningen af talmansbefattningen efter all förmåga upprätthålla såväl den lagliga regeringsmaktens som landtdagens och det finska folkets rätt i enlighet med grundlagarna.

Ikäpuhemies: Tehtäväni on nyt päättynyt ja pyydän eduskunnan arvoisaa puhemiestä ryhtymään toimeensa.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Puhemiehen paikalta lausuu

Puhemies Ingman:

Arvoisat edustajat!

Eduskunta on kutsuttu koolle vastuunalaiseen tehtävään. Se perustus, jolle meidän tässä tulee rakentaa, on kaikille selvä. Se on kansamme kalliilla uhrilla hankittu vapaus. Ja toimintamme pääpyrkimys on niinikään selvä. Se ei voi olla muu kuin tämän vapauden — sisäisen ja ulkonaisen — turvaaminen kansamme onneksi ja menestykseksi. Mutta siitä, miten tämä parhaiten olisi saavutettava, menevät mielet nyt niinkuin aina suurten kysymysten edessä hajalle. Ja siitä huolimatta meidän täytyy toimia, täytyy toimia ratkaisevasti, sillä olevat olot eivät salli vitkastelua. Toimintamme menestys edellyttää, että me kansanedustajat voimme vapautua kaikesta itsekkyydestä, että kansamme onni meille on se suuri hyvä, jonka tieltä kaikki muu saa väistyä. Mikäli näin käy, niin me työssämme varmaan myöskin löydämme toisemme. Me löydämme ne polut, jotka toiselta valtatieltä vievät toiselle, ja me voimme saavuttaa yhteisen tuloksen kansamme onneksi.

Arvoisat edustajat! Kansamme katseet ovat tällä kertaa hartaasti kiinnitetyt eduskuntaan. Työtämme kannattaa kansamme palava toivo, että työmme mahtaisi menestyä. Jos ja mikäli se menestyy, siunaavat meitä tulevat polvet. Me tunnemme vastuunalaisuutemme; mutta me tunnemme myöskin, että on avautunut suuri tilaisuus tehdä perustavaa työtä kansamme onneksi ja menestykseksi. Suokoon Kaikkivaltias Jumala, että työmme menestyisi.

Puhemies: Olen pyytänyt sihteerin virkaa edelleen toimittamaan protokollasihteeri Ahlan, kunnes virka voidaan täyttää.

Toimenpide hyväksytään.

Puhemies: Samoin olen pyytänyt toimittaja Puuskaa suorittamaan yleistulkin tehtävät kunnes tämä toimi täytetään.

Toimenpide hyväksytään.

2) Neljän jäsenen vaali Kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Työjärjestyksen 3 §:n mukaan on tässä täysi-istunnossa valittava 4 edustajaa kansliatoimikuntaan. Pyydän edustajia ehdottamaan jäseniä.

Ed. Alkio: Minä pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan jäseneksi ed. Relanderin.

Ed. Kairamo: Yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan pyydän ehdottaa ed. Haatajan.

Ed. Vuokoski: Kansliatoimikunnan jäseneksi pyydän saada ehdottaa ed. Pullisen.

Ldgm. Estlander: Till medlem i kanslikommissionen ber jag att få föreslå ldgm. Björk.

Ed. Pennanen: Minä pyydän ehdottaa yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan ed. Alopaeuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kansliatoimikunnan jäseniksi on ehdotettu ed. Relander, Haataja, Pullinen, Björk ja Alopaeus. Kun eduskunta ei ole voinut yhtyä kansliatoimikunnan jäsenistä, on vaali työjärjestyksen 3 §:n mukaan lykättävä ja toimitettava työjärjestykseen liittyvien suhteellista vaalitapaa koskevien määräysten mukaan.

Ilmoitus valtiopäivien avajaisista.

Valtiopäivien juhlamenojen ohjaajalta on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee:

Valtiopäiväin juhlamenojen ohjaaja.

Helsingissä, 27 p:nä syyskuuta 1918.

Suomen Eduskunnan herra puhemiehelle.

Suomen Eduskunnan tietoon saatettavaksi saan, Suomen senaatin määräyksen mukaisesti, kunnian teille, herra puhemies, täten ilmoittaa, että Suomen 26 päiväksi syyskuuta 1918 kokoonkutsutut ylimääräiset valtiopäivät avataan lauvantaina tämän syyskuun 28 päivänä ja pidetään sen johdosta Nikolain kirkossa täällä samana päivänä jumalanpalvelus, joka alkaa k:lo 12 päivällä.

G. E. F. Albrecht.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 11,25 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.
v. t.

2. Lauvantaina 28 p. syyskuuta

k:lo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Puhemiehen puheen tarkastus 9

Valtiopäiväin avajaisten jälkeen:

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Hallituksen esitys Suomen Hallitusmuodoksi 13

2) Hallituksen esitys laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Joukahainen ja K. E. Linna.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ilmoitetaan, että edustajat Arffman ja Puumala ovat puhemiehelle näyttäneet asianomaisesti tarkastetut valtakirjat.

Vapautusta tämän päivän istunnosta saa yksityisasiain takia ed. K. E. Linna ja sairauden takia ed. Joukahainen.

Puhemiehen puheen tarkastus.

Puhemies: Ensimäisenä asiana tänään tulee esiteltäväksi se puhe, jonka puhemies tulee pitämään valtiopäiväin avajaisissa. Koska asia mielestäni on sitä laatua, että se olisi käsiteltävä suljetussa istunnossa, olen tyhjennyttänyt lehterit ja jätän työjärjestyksen 21 §:n mukaan eduskunnan ratkaistavaksi, onko asia käsiteltävä suljetussa vaiko julkisessa istunnossa. Ehdotukseen asian käsittelystä suljetussa istunnossa liittyy puhemiehistön ehdotuksena se lisäys, että jos asia käsitellään suljetussa istunnossa, pöytäkirja istunnosta julaistaan heti kun se on tarkistettu.

Puhemiehen toimenpide hyväksytään.

Puhemies: Puhe kuuluu seuraavasti:

Kunnioitettu Herra Senaattori! Vapauden äsken saavuttanut kansamme elää yhä suurten ratkaisujen aikaa. Mailmansodan verisistä melskeistä se tosin tähän asti on säästynyt ja kansamme harras toivo on, että se edelleenkin mahtaisi varjeltua niihin joutumasta. Mutta mailmansodan nostamat mainingit vyöryvät voimakkaina lähimmässä läheisyydessämme. Sisäiset olomme eivät vielä ole voineet saavuttaa riittävää lujuutta. Valitettavat ilmiöt osoittavat, että kauvan maassamme vallinnut laittomuuden järjestelmä ja tunnoton kiihotus yhä kantavat hedelmiä lain rikkomisissa, velvollisuudentunnon heikkoudessa, isänmaan yhteisestä edusta välinpitämättömässä hajanaisuudessa ja omanvoitonpyynnissä, josta varsinkin vähävaraiset kansanainekset raskaasti kärsivät. Tällaisissa oloissa tulee eduskunnan työ erityisen vastuun alaiseksi. Eduskunnan tulisi olla se vartiotorni, josta sanalla ja teolla oikeat, kirkkaat merkit annetaan vaarojen ympäröimälle kansalle. Eduskunnan on omalla työllään laskettava se vankka perustus, jolle tulevatkin sukupolvet voivat kansamme onnen ja menestyksen rakentaa. Tällainen työ edellyttää palavaa isänmaanrakkautta kaikissa, joiden korkeaksi tehtäväksi se on suotu. Erityisesti eduskunnan työ menestyäkseen sen ohessa vaatii, että se tässä hengessä tapahtuu kiinteässä yhteistoiminnassa maan hallituksen kanssa. Siitä, että tämä nytkin

on oleva mahdollista, että suurta yhteistä työtä voidaan tehdä täysin avomielisesti ja luottamuksellisesti, olette Te, Herra Senaattori, hallituksen esimiehenä varmana takeena. Lausun Teille julki eduskunnan kunnioituksen tunteet.

Puheen johdosta saatuaan puheenvuoron, lausuu

Ed. Paasivuori: Tässä puheessa on jonkunlainen salaperäinen viittaus tunnottomaan kiihoitukseen, jota harjoitetaan vieläkin. Eikös porvarit ole sillä suukapula-laillaan voineet kaikkea tunnotonta kiihoitusta estää? Minusta se lause olisi poistettava, koska siitä ei tarkemmin selitetty, kuka sitä nykyään harjoittaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt keskeytetään täysi-istunto ja kello 12:ksi mennään valtiopäiväin avajaisjumalanpalvelukseen kirkkoon. Sen jälkeen kokoonnutaan tänne, jossa valtiopäiväin juhlalliset avajaiset tapahtuvat ja avajaisten jälkeen jatketaan täysi-istuntoa.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 11,30 päivällä.

Valtiopäiväin avajaiset.

Vähää ennen kello 12 päivällä edustajat lähtivät eduskuntatalolta kulkueessa, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina

Nikolain kirkkoon,

jossa edustajat urkujen soidessa asettuivat paikoillensa ja jonne myös valtionhoitaja Svinhufvud sekä hallituksen jäsenet saapuivat. Suomen Laulun sekakuoron maisteri Heikki Klemetin johtamana esitettyä maisteri Klemetin säveltämän alkukuoron: „Vapahtajani Jeesus on", suorittivat pastorit K. J. Sylvander ja W. Mikkonen alttaritoimituksen. Kun vielä oli veisattu Hilariuksen kiitosvirsi, astui saarnastuoliin edustaja, rovasti Vilho Malmivaara, joka ensin suomeksi ja sitten ruotsiksi saarnasi Joh. ev. 11 luvun 32 värsyn johdosta, joka on näin kuuluva: „Herra, jos sinä olisit täällä ollut, ei veljeni olisi kuollut."

Ruotsinkielisen alttaritoimituksen jälkeen veisattiin vielä J. Rosenmüllerin säveltämä loppukoraali: „Pois maasta matalasta", minkä jälkeen eduskunnan puhemiehistö ja jäsenet samoin kuin myös valtionhoitaja ja hallituksen jäsenet siirtyivät

Eduskunnan istuntosaliin.

Siellä astuu seisoalleen nousseen eduskunnan eteen valtionhoitaja Svinhufvud, v. t. Senaatin kanslistin Eero Koskimiehen seuraamana, sekä kohtaa eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiehet.

Valtionhoitaja Svinhufvud lausuu:

Suomen kansan edustajat!

Hallitus on kutsunut eduskunnan kokoon ylimääräisille valtiopäiville valitsemaan kuningassukua Suomen valtakunnalle. Koska uuden hallitusmuodon säätäminen kuitenkin olisi tärkeä ennenkuin vaaliin ryhdytään, on hallitus katsonut velvollisuudekseen antaa eduskunnalle esityksen hallitusmuodosta. Eduskunnalla on siis suoritettavana erittäin painavat tehtävät. Saattamalla ne onnelliseen tulokseen eduskunta laskisi varman pohjan nuoren valtakuntamme olemukselle ja vahvistaisi sen aseman sisään ja ulospäin. Eduskunnan työn onnistuminen on sitäkin tähdellisempi, kun kansamme asema nykyisinä myrskyisinä aikoina on vaikea ja vaaranalainen. Mutta vaikeudet ja vaarat eivät saa meitä pelottaa. Kansan oma kunto lopultakin ratkaisee sen kohtalon. Tietoisuus siitä antaa luottamusta tulevaisuuteen ja lisää vastuunalaisuuden tunnetta.

Toivoen menestystä eduskunnan työlle julistan täten valtiopäivät avatuiksi.

Representanter för Finlands folk!

Regeringen har kallat lantdagen till urtima möte för att välja konungahus för landet. Enär det likväl vore av vikt, att ny regeringsform kunde antagas, innan valet eger rum, har Regeringen ansett det vara sin plikt att till lantdagen jämväl överlämna proposition angående regeringsform. Lantdagen har sig sålunda förelagt uppgifter av utomordentlig betydelse. Genom att lösa dessa uppgifter skulle lantdagen lägga en säker grund för vårt unga rikes tillvaro och stärka dess ställning såväl inåt som utåt. Ett lyckligt utförande av lantdagens arbete vore så mycket mera av nöden, som vårt folk under nuvarande stormiga tider befinner sig i ett svårt och farligt läge. För faror och svårigheter få vi dock icke rädas. Ett folks öde beror i sista hand av dess egen duglighet. Medvetandet härom är egnat att stärka tillförsikten till framtiden och öka ansvarskänslan.

I det jag önskar lantdagen framgång i dess arbete förklarar jag härmed lantdagen öppnad.

Puheeseen vastasi puhemies Ingman lausuen:

Kunnioitettu Herra Senaattori! Vapauden äsken saavuttanut kansamme elää yhä suurten ratkaisujen aikaa. Mailmansodan verisistä melskeistä se tosin tähän asti on säästynyt ja kansamme harras toivo on, että se edelleenkin mahtaisi varjeltua niihin joutumasta. Mutta mailmansodan nostamat mainingit vyöryvät voimakkaina lähimmässä läheisyydessämme. Sisäiset olomme eivät vielä ole voineet saavuttaa riittävää lujuutta. Valitettavat ilmiöt osoittavat, että kauan maassamme vallinnut laittomuuden järjestelmä ja tunnoton kiihotus yhä kantavat hedelmiä lain rikkomisissa, velvollisuudentunnon heikkoudessa, isänmaan yhteisestä edusta välinpitämättömässä hajanaisuudessa ja omanvoitonpyynnissä, josta varsinkin vähävaraiset kansanainekset raskaasti kärsivät. Tällaisissa oloissa tulee eduskunnan työ erityisen vastuunalaiseksi. Eduskunnan tulisi olla se vartiotorni, josta sanalla ja teolla oikeat, kirkkaat merkit annetaan vaarojen ympäröimälle kansalle. Eduskunnan on omalla työllään laskettava se vankka perustus, jolle tulevatkin sukupolvet voivat kansamme onnen ja menestyksen rakentaa. Tällainen työ edellyttää palavaa isänmaanrakkautta kaikissa, joiden korkeaksi tehtäväksi se on suotu. Erityisesti eduskunnan työ menestyäkseen sen ohessa vaatii, että se tässä hengessä tapahtuu kiinteässä yhteistoiminnassa maan hallituksen kanssa. Siitä, että tämä nytkin on oleva mahdollista, että suurta yhteistä työtä voidaan tehdä täysin avomielisesti ja luottamuksellisesti, olette Te, Herra Senaattori, hallituksen esimiehenä varmana takeena. Lausun Teille julki eduskunnan kunnioituksen tunteet.

Tämän tapahduttua Valtionhoitaja Svinhufvud lukee luettelon valtiopäiville annettavista esityksistä, mikä luettelo suomen- ja ruotsinkielisenä on näin kuuluva:

Luettelo niistä esityksistä, jotka hallitus antaa ylimääräisille valtiopäiville vuonna 1918:

N:o 1. Esitys Suomen hallitusmuodoksi.

N:o 2. Esitys laiksi edustajain palkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä.

Förteckning över de propositioner, som regeringen överlämnar till urtima lantdagen 1918:

N:o 1. Proposition angående regeringsform för Finland.

N:o 2. Proposition angående lag om arvode för representanterna vid 1918 års urtima lantdag.

V. t. Senaatin kanslistin Koskimiehen jätettyä esitykset puhemiehelle lausuu

Puhemies: Tulen esittämään nämä hallituksen esitykset eduskunnalle perustuslainmukaisesti käsiteltäviksi.

Tämän jälkeen poistuivat valtionhoitaja ja hallituksen jäsenet eduskunnan istuntosalista.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 1,35 i. p.

Puhemies: Ed. Colliander on jättänyt eduskunnalle osotetun kirjelmän, jossa hän ilmottaa kapinan aikana kadottaneensa edustajavaltakirjansa, ja on liittänyt asianomaisen keskuslautakunnan sihteerin antaman todistuksen siitä, että hänellä on ollut valtakirja olla edustajana valtiopäivillä.

Puhemiehistö ehdottaa että ed. Colliander julistettaisiin valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n nojalla oikeutetuksi olemaan edustajana näillä valtiopäivillä.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Ed. Pehkonen on niinikään jättänyt eduskunnalle kirjelmän, jossa hän ilmottaa että hänen edustajavaltakirjansa kapinan alussa hänen ollessaan matkalla Vaasaan hukkui ja pyytää että eduskunta hakemukseen liitetyn virallisesti oikeaksi todistetun valtakirjan jäljennöksen nojalla hyväksyisi hänet edustajaksi ylimääräisillä valtiopäivillä.

Puhemiehistö puoltaa tätä hakemusta.

Hakemus hyväksytään.

Puhemies: Ed. Hyöki on jättänyt kirjelmän, jossa hän, senjohdosta, että asianomainen valtakirjain tarkastaja ei ole voinut hyväksyä hänen valtakirjaansa, pyytää että eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n nojalla julistaisi hänet kuitenkin edustajaksi, sitäkin enemmän kun hänen esittämänsä valtakirja jo kerran ennen on tullut eduskunnan puolelta hyväksytyksi.

Puhemiehistö puoltaa tätä hakemusta.

Hakemus hyväksytään.

Puhemies: Ed. Nurmela on jättänyt kirjotuksen, jossa hän ilmottaa että hänen edustajavaltakirjansa on joutunut hukkaan ja pyytää

että eduskunta hakemuksen oheen liitetyn jäljennöksen perusteella hyväksyisi hänet edustajaksi näillä valtiopäivillä.

Puhemiehistö puoltaa tätä hakemusta.

Hakemus hyväksytään.

Puhemies: Luetaan tarkastettavaksi se ilmoitus, joka on menevä senaatin herra puheenjohtajalle puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Sihteeri lukee:

Suomen Senaatin Herra Puheenjohtajalle.

Suomen Eduskunta ilmottaa kunnioittavimmin, että eduskunta on voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin vuoden 1918 ylimääräisten valtiopäiväin aiaksi ja että täten on valittu:

puhemieheksi jumaluusopin professori Lauri Johannes Ingman;
ensimäiseksi varapuhemieheksi maanviljelijä Pekka Ahmavaara; sekä
toiseksi varapuhemieheksi pankinjohtaja Ernst Emil Schybergson.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 1918.

Till Herr Ordföranden i Finlands Senat.

Finlands Lantdag har äran härmed anmäla, att lantdagen, jämlikt 23 § i gällande lantdagsordning, denna dag förrättat val av talman och tvänne vicetalmän för 1918 års urtima lantdag och att därvid utsetts:

till talman teologieprofessorn Lauri Johannes Ingman;
till förste vicetalman lantbrukaren Pekka Ahmavaara; samt
till andre vicetalman bankdirektören Ernst Emil Schybergson.

Helsingfors, den 27 september 1918.

Kirjelmä hyväksytään.

Nimenhuuto äänestyksissä ja vaaleissa.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa että äänestykset näillä valtiopäivillä toimitettaisiin siten että vasemmalla puhemiehestä äänestävät suomalaisen puolueen, maalaisliiton jo sosialidemokraattisen puolueen edustajat ja oikealla puhemiehestä äänestävät nuorsuomalaisen puolueen, ruotsalaisen puolueen ja kansanpuolueen edustajat. Tämä siinä tarkotuksessa että äänestykset menisivät nopeammin, kun olisi suunnilleen yhtä monta edustajaa kummallakin puolella.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Kansliatoimikunnan vaalin aika.

Puhemies: Ilmoitetaan, että kansliatoimikunnan vaali tulee tapahtumaan ensi tiistaina. Ehdokaslistat ovat annettavat sihteerille viimeistään ennen k:lo 12 ensi maanantaina.

Valitsijamiesten lukumäärä.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa että valitsijamiesten lukumäärä näillä valtiopäivillä määrättäisiin 35:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten vaalin aika.

Puhemies: Valitsijamiesten vaali tulee tapahtumaan ensi tiistaina. Ehdokaslistat ovat annettavat sihteerille viimeistään ennen k:lo 12 ensi maanantaina.

Suuren valiokunnan vaalin aika.

Puhemies: Edelleen ilmoitetaan että suuren valiokunnan vaali myöskin tapahtuu ensi tiistaina ja että ehdokaslistat tätä vaalia varten niinikään ovat annettavat sihteerille ennen k:lo 12 maanantaina.

Asetettavat valiokunnat.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa että näillä ylimääräisillä valtiopäivillä asetettaisiin perustuslakivaliokunta ja valtionvarainvaliokunta ja että kummankin jäsenmäärät määrättäisiin 17:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Täytyy keskeyttää täysi-istunto, koska ne esitykset, jotka ovat tarkoitetut pöydällepantaviksi, eivät ole saapuneet.

Täysi-istuntoa jatketaan tänä iltana k:lo 8.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 1,50 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 8,10 i. p.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:
Pöydällepanot:

1) Ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiehistön ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain istuntoon.

2) Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 2 esitellään ja pannaan puhemiehistön ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina k:lo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 8.16 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.
v. t.

3. Tiistaina 1 p. lokakuuta

k:lo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Kansliatoimikunnan vaali	15
2) Valitsijamiesten vaali	„
3) Suuren valiokunnan vaali	„

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 1 Suomen Hallitusmuodoksi	16
5) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä	„

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Antila, Hälvä, Pehkonen ja Relander.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Wrede on puhemiehelle näyttänyt asianmukaisesti tarkastetun valtakirjan.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa sairauden tähden tämän päivän istunnosta ed. Pehkonen ja esitetyn lääkärintodistuksen nojalla ed. Relander sairauden takia tämän viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansliatoimikunnan vaali.

Puhemies: Päiväjärjestyksen mukaan on nyt toimitettava kansliatoimikunnan vaali. Määräajan kuluessa on annettu neljä listaa, joissa on nimet Relander, Alopaeus, Björk ja Haataja. Kun työjärjestyksen 3 §:n mukaan on valittava kansliatoimikuntaan neljä jäsentä, niin Eduskunta todennee, että edustajat Relander, Alopaeus, Björk ja Haataja on valittu kansliatoimikunnan jäseniksi.

Puhemiehen käsitys hyväksytään.

2) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Nyt on toimitettava valitsijamiesten vaali. Oikeassa järjestyksessä on annettu viisi ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi ja edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalin toimitukseen olen pyytänyt professori Ernst Lindelöfin. Pyydän niitä edustajia, jotka asiamiehinä ovat jättäneet vaaliliput, nimittäin ed. Nurmelaa, Alopaeusta, Bäckiä, Valkamaa ja Puumalaa, vaaleissa avustamaan. Heti kun vaaliliput on avattu jatketaan täysi-istuntoa.

Ryhdytään vaalin toimitukseen. Vaalin tapahduttua vaaliliput avataan ja lasketaan.

3) Suuren valiokunnan vaali.

Puhemies: Tämän jälkeen olisi valittava suuri valiokunta. Oikeassa järjestyksessä on annettu 5 ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuksi ja edustajille jaettu. Kun kuitenkin niissä olevien edustajain yhteenlaskettu lukumäärä on ainoastaan 59, mutta valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n mukaan suuren valiokunnan jäsenten lukumäärä on oleva 60, ja kun valitsijoilla vaalimääräysten 5 §:n mukaan vain on oikeus listasta pyyhkiä pois nimiä tai muuttaa nimien järjestystä, mutta ei lisätä nimiä, joten vaalin tulos ei voisi olla, että tulisi valituksi enempää kuin 59 edustajaa, ei vaalin tulos voi olla sellainen, kuin

valtiopäiväjärjestyksen 37 §:ssä säädetään. Olen sentähden sitä mieltä, että vaalia nyt ei ole toimitettava.

Puhemiehen käsitys hyväksytään.

Suuren valiokunnan vaalin aika.

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan vaali toimitetaan ensi torstaina. Ehdokaslistat ovat annettavat sihteerille ennen kello 12 huomenna keskiviikkona.

---

4) Ehdotuksen Suomen hallitusmuodoksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 1, joka viime täysistunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksesta keskustelutta perustuslakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 2, joka viime täysistunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksesta keskustelutta perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Nyt keskeytetään täysi-istunto k:lo ½ 2:een.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 11,55 päivällä.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 1,30 i. p.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

„Valitsijamiesten vaalissa 1 päivänä lokakuuta 1918, jota varten oli sisäänjätetty 5 eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

listan	n:o	1	24 äänestäjää
„	„	2	20 „
„	„	3	23 „
„	„	4	30 „
„	„	5	5 „

yhteensä 102 äänestäjää, jota paitsi oli jätetty 1 tyhjä vaalilippu.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

listasta	n:o	1	8	varsinaista jäsentä
„	„	2	7	„ „
„	„	3	8	„ „
„	„	4	11	„ „
„	„	5	1	„ „

yhteensä 35 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan olisi siis valittava

listasta	n:o	1	3	varajäsentä
„	„	2	2	„
„	„	3	3	„
„	„	4	3	„
„	„	5	1	„

Mutta koska listoihin n:o 1 ja n:o 3 on asetettu vaan 10 ehdokasta, niin kunkin listan osaksi tulee ainoastaan 2 varajäsentä.

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1

jäseniksi: ed. Lohi, Haapanen, Juutilainen, Arffman, Kokko, Rentola, Heikkinen ja Pykälä;
varajäseniksi: ed. Salovaara ja Lantto.

Listasta n:o 2

jäseniksi: ed. Colliander, R. Furuhjelm, Gädda, Hornborg, Inborr, Sundblom ja A. Furuhjelm;
varajäseniksi: Tåg ja Hästbacka.

Listasta n:o 3

jäseniksi: ed. Pennanen, Snellman, Laine, Löthman, Brander, Arokallio, Astala ja Vekara;
varajäseniksi: Paavolainen ja Nissinen.

Listasta n:o 4

jäseniksi: Ala-Kulju, Antila, Kotila, Peurakoski, Rantasalo, Retulainen, Tavastähti, Tukia, L. Typpö, P. Virkkunen ja Alanen;
varajäseniksi: K. R. Häkkinen, Runtti ja Walkama.

Listasta n:o 5

jäseneksi: Puumala;
varajäseneksi: Heimonen.

In fidem:
Ernst Lindelöf."

Ed. Arokallio: Valitsijamiehistä ijältään vanhimpana jäsenenä pyydän valitsijamiehiä nyt, kun istunto keskeytetään, jäämään tähän istuntohuoneeseen valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Tulkkien ja painatustöiden valvojan asettaminen.

Puhemies: Kansliatoimikunta on päättänyt ehdottaa että näilläkin valtiopäivillä asetettaisiin kaksi tulkkia, yleistulkki tulkitsemaan ruotsinkielisten lausuntojen ponnet suomeksi ja tarvittaessa puhemiehen tiedonannot ja äänestysesitykset ruotsiksi, ja toinen eli yksityistulkki ruotsia puhuvia kansanmiehiä varten, jonka tulkin tarpeen mukaan on tulkitsemisella avustettava sanottuja kansanmiehiä myös valiokunnissa, jos kansliatoimikunta hänelle sellaisen tehtävän määrää. Sen ohessa kansliatoimikunta ehdottaa, että asetettaisiin painatustöiden valvoja. Sen varalta, että eduskunta hyväksyy nämä kansliatoimikunnan ehdotukset, on kansliatoimikunta päättänyt ehdottaa, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi näitten virkojen täyttämisen.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Nyt keskeytetään täysi-istunto kello 3:een.

Täysi-istunto keskeytetään kello 1.55 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 3 i. p.

Edustaja Kailiolle myönnetään hänen perheessään sattuneen sairauden takia vapautta eduskuntatöistä tämän viikon ajaksi.

Valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos.

Luetaan valitsijamiehiltä saapunut näin kuuluva kirjelmä:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet ilmoittavat kunnioittaen Eduskunnalle, että Valitsijamiesten puheenjohtajaksi on tänään pidetyssä Valitsijamiesten kokouksessa valittu ed. Peurakoski, sekä lähettävät Eduskunnalle sanotun kokouksen pöytäkirjan, josta lisäksi käy selville, että Valitsijamiehet V. J:n 36 §:n perusteella ovat yksimielisesti sopineet valitsemaan jäsenet ja varajäsenet Perustuslakivaliokuntaan ja Valtiovarainvaliokuntaan yhtyen esitetyistä ehdokkaista.

Täten on tullut valituksi

Perustuslakivaliokuntaan

jäseniksi: Antila, Nevanlinna, Peurakoski, Rantasalo, Runtti, Puumala, Alkio, Juutilainen, Kokko, Vuorimaa, Erkko, Hultin, Pennanen, Alopaeus, Wrede, Estlander ja Hornborg, sekä

varajäseniksi: Antilan, Nevanlinnan, Peurakosken, Rantasalon, Runtin ja Puumalan varalle Tukia, P. Virkkunen ja Hyöki;

Alkion, Juutilaisen, Kokon ja Vuorimaan varalle Lantto ja Leinonen;

Erkon, Hultinin, Pennasen ja Alopaeusken varalle Juustila ja K. E. Linna; sekä

Wreden, Estlanderin ja Hornborgin varalle Gädda ja Roos.

Valtiovarainvaliokuntaan

jäseniksi: Häkkinen, Kairamo, Louhivuori, Retulainen, A. H. Virkkunen, Pullinen, Kallio, Luopajärvi, Lahdensuo, Arffman, Ahmavaara, Lundson, Paavolainen, Löthman, Björk, R. Furuhjelm ja Ottelin, sekä

varajäseniksi: Häkkisen, Kairamon, Louhivuoren, Retulaisen, Virkkusen ja Pullisen varalle Valkama, Lanne ja Päivänsalo;

Kallion, Luopajärven, Lahdensuon ja Arffmanin varalle Rentola ja Nurmela;

Ahmavaaran, Lundsonin, Paavolaisen ja Löthmanin varalle Kaitila ja Nissinen ynnä

Björkin, Furuhjelmin ja Ottelinin varalle v. Rettig ja Palmgren.

Helsingissä, 1 päivänä lokakuuta 1918.

Valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

J. P. Kokko.

Ed. Wrede: Perustuslakivaliokunnan vänhimpana jäsenenä saan minä pyytää valiokunnan jäseniä kokoontumaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten kohta täysi-istunnon loputtua hallituksen huoneeseen täällä.

Ed. Kairamo: Valtiovarainvaliokunnan jäsenet suovaitkoot kokoontua heti täysi-istunnon päätyttyä n. k. valiokuntahuoneeseen täällä valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Seuraava täysi-istunto on ensi torstaina k:lo 10 a. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

v. t.

4. Torstaina 3 p. lokakuuta

k:lo 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

1) Sihteerin vaali 19
2) Suuren valiokunnan vaali ..... „

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kallio ja Relander.

Ilmoitusasiat:

Ilmoitetaan että ed. Hälvä on näyttänyt puhemiehelle asianmukaisesti tarkastetun valtakirjan.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.
v. t.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sihteerin vaali.

Puhemies: Eduskunnan sihteerin tointa on hakuajan kuluessa hakenut senaatin protokollasihteeri, lakitiedetten kandidaatti Eino Johannes Ahla. Kansliatoimikunta puoltaa hänen ottamistaan eduskunnan sihteeriksi. Eduskunta päättänee ottaa protokollasihteeri Ahlan eduskunnan sihteeriksi työjärjestyksen 4 §:ssä edellytetyksi ajaksi.

Ehdotus hyväksytään.

Vakuudeksi:

K. V. Puuska.

---

2) Suuren valiokunnan vaali.

Allekirjoittaneen jälleen ryhdyttyä pöytäkirjanpitoon lausuu

Puhemies: Oikeassa järjestyksessä on annettu viisi ehdokaslistaa. Ne on yhdistetyt vaalilipuksi ja edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen olen pyytänyt professori Ernst Lindelöfin. Pyydän niitä edustajia, nimittäin ed. Nurmela, Alopaeus, Valkama, Heimonen ja R. Furuhjelm jotka asiamiehenä ovat jättäneet ehdokaslistat kansliaan, avustamaan vaalintoimituksessa. Kun vaaliliput on avattu keskeytetään täysistunto ja jatketaan k:lo 1 tänään, jolloin vaalin tulos julistetaan.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 10,40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 1 päivällä.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 3 p. lokakuuta 1918 on sisäänjätetty viisi eri ehdokaslistaa, ja on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o	1	23	äänestäjää
„ „	2	24	„
„ „	3	31	„
„ „	4	5	„
„ „	5	20	„

yhteensä 103 äänestäjää, jotapaitsi oli jätetty yksi tyhjä vaalilippu.

Tämän mukaan olisi eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta	n:o	1	13 ehdokasta
„	„	2	14 „
„	„	3	18 „
„	„	4	3 „
„	„	5	12 „

yhteensä 60 ehdokasta.

Mutta koska listaan n:o 4 on asetettu ainoastaan kaksi ehdokasta, niin tulee, yleisen vaalilain pykälissä 65—67 lausutun periaatteen nojalla, täten täyttämättä jääneeseen sijaan astua se ehdokas, jolla on, edellisten jälkeen, lähinnä suurin vertausluku, tässä tapauksessa listan n:o 1 neljästoista ehdokas.

Tämän mukaan on siis lopullisesti valittava:

Listasta	n:o	1	14 ehdokasta
„	„	2	14 „
„	„	3	18 „
„	„	4	2 „
„	„	5	12 „

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1: Pehkonen, Hahl, Manner, Lohi, Joukahainen, Niukkanen, Relander, Pykälä, Saarelainen, Haapanen, Takkula, Tanskanen, Heikkinen ja Alkio;

Listasta: n:o 2: Pennanen, Erkko, Alopaeus, Wekara, Juustila, Snellman, Ahmavaara, Astala, Lundson, Kaitila, Arokallio, Hultin, Laine ja Särkkä;

Listasta n:o 3: Ala-Kulju, Alanen, Haataja, Hyöki, Häkkinen, Kaila, Lagerlöf, Lanne, Louhivuori, Nevanlinna, Päivänsalo, Retulainen, Tavastähti, Tukia, Typpö, Walkama, Wanhala ja Yrjö-Koskinen;

Listasta n:o 4: Tanttu ja Vuokoski.

Listasta n:o 5: Bäck, Colliander, A. Furuhjelm, Hedberg, Hästbacka, Inborr, Palmgren, Roos, Sundblom, Tåg, v. Rettig ja Gädda.

In fidem:
Ernst Lindelöf.

Puhemies: Kuten luetusta vaalipöytäkirjasta näkyy, olisi vaalilistasta n:o 4 ollut valittava kolme ehdokasta, mutta ehdokkaita sanotussa listassa oli vain kaksi. Siitä, miten tällaisessa tapauksessa on meneteltävä, ei eduskunnan hyväksymät vaalimääräykset sisällä nimenomaista ohjetta. Kun vaalimääräysten 6 §:stä käy selville, että erinäisissä vaalia koskevissa muissa tähän verrattavissa tapauksissa on soveltuvilta osilta noudatettava, mitä vaalilaissa on säädetty edustajanvaaleista, ja että kysymys on puhemiehistön ratkaistava, on puhemiehistö ratkaissut tämänkin kysymyksen sillä tavoin, että puuttuvan jäsenen tilalle on, sovelluttamalla vaalilain säännöksiä, otettava se, jolla on lähinnä suurin vertausluku, se on, tässä tapauksessa listan n:o 1 neljästoista ehdokas, joten siis valituksi ovat tulleet vaalipöytäkirjassa mainitut edustajat.

Ilmoitus erinäisten virkailijain ottamisesta.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta saan ilmoittaa, että kansliatoimikunta on julistanut haettaviksi ja haku-ajan loppuunkuluttua täyttänyt seuraavat toimet, nimittäin: eduskunnan kanslistin viran, johon toimeen on otettu tulevien valtiopäiväin alkuun asti eduskunnan entinen kanslisti, neiti Bärtta Rainio, joka hoitaa myöskin notarin toimen näillä valtiopäivillä; ruotsalaisen kansliaosaston päällikön toimen, johon on otettu näiden valtiopäiväin ajaksi maisteri John Grönlund; ruotsalaisen kanslian notarin viran, johon on valittu herra Carl Arppe, yleistulkin toimen, johon on otettu johtaja K. V. Puuska, yksityistulkin toimen, johon on otettu herra Einar Ottelin ja painatustöiden valvojan toimen, johon on otettu herra H. Stadius.

Puheenvuoroa pyytää ed. Juutilainen.

Puhemies: Minä pyytäisin ed. Juutilaista ilmoittamaan, mistä ed. Juutilainen tahtoo käyttää puheenvuoroa?

Ed. Juutilainen: Näiden vaalien johdosta.

Puhemies: Niiden johdosta ei voida mitään lausua, kansliatoimikunta kun nämä toimet täyttää.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 3 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1.30 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Abla.

5. Perjantaina 4 p. lokakuuta

k:lo 3 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä .. 21

2) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta Suomen Hallitusmuodoksi ..... „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Haapanen, Kairamo, Kallio, Koivisto, Leinonen, Setälä, Takkula, Talas ja Tukia.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän päivän istunnosta saa yksityisten asiain takia ed. Koivisto.

Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan että perustuslakivaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. Wreden ja varapuheenjohtajakseen ed. Alkion.

Puhemies: Ilmoitetaan edelleen, että valtiovarainvaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. Lundsonin ja varapuheenjohtajakseen ed. Kairamon.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien varajäsenten lukumäärä.

Puhemies: Puhemiesneuvosto, jonka suhteellisia vaaleja koskevien säännösten 12 §:n mukaan tulee ehdottaa asetettavien tarkastus- ja toimitusvaliokunnan varajäsenten lukumäärä, ehdottaa että tämä lukumäärä kummassakin valiokunnassa näillä valtiopäivillä vahvistettaisiin 9:ksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Pöydällepanoa varten esitellään

1) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä

sisältävän hallituksen esityksen n:o 2 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi istuntoon.

2) Ehdotuksen laiksi Suomen hallitusmuodoksi

sisältävä hallituksen esityksen n:o 1 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysi-istuntoon.

Ed. Arokallio: Suuri valiokunta kokoontuu heti tämän täysi-istunnon päätyttyä tässä huoneessa valitsemaan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa.

Ed. Peurakoski: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydetään kokoontumaan täällä valiokuntahuoneessa tänään k:lo ½ 6 iltapäivällä.

Seuraava täysi-istunto on tänään k:lo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 3.25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

6. Perjantaina 4 p. lokakuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta v. 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä 24
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 2.
2) Ehdotus Suomen Hallitusmuodoksi .. „
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Haapanen, Kallio ja Leinonen.

Ilmoitusasiat:

Suuren valiokunnan puheenjohtaja.

Puhemies: Ilmoitetaan että suuren valiokunnan puheenjohtajaksi on valittu ed. Erkko ja varapuheenjohtajaksi ed. Kaila.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien jäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan:

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan Valitsijamiehet lähettävät kunnioittaen Eduskunnalle tänään pitämänsä kokouksen pöytäkirjan, josta käy selville, että Valitsijamiehet nojautuen Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n määräykseen ovat yhtyneet jäsenten ja varajäsenten vaalia varten Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntiin esitetyistä ehdokkaista ja että siten on tullut valituksi:

Toimitusvaliokuntaan

jäseniksi: Kaila, Louhivuori, P. Virkkunen, Lantto, Relander, Arokallio, Nissinen, Estlander ja R. Furuhjelm; sekä

varajäseniksi: Kailan, Louhivuoren ja P. Virkkusen varalle: Loukko, Tavastähti ja Walkama;

Lanton ja Relanderin varalle: Pykälä ja Rentola;

Arokallion ja Nissisen varalle: Hälvä ja Alopaeus; ynnä

Estlanderin ja R. Furuhjelmin varalle: Hornborg ja Palmgren.

Tarkastusvaliokuntaan

jäseniksi: Kotila, A. H. Virkkunen, Yrjö-Koskinen, Kokko, Juutilainen, Erkko, Brander, Roos ja A. Furuhjelm; sekä

varajäseniksi: Kotilan, P. Virkkusen ja Yrjö-Koskisen varalle: Alakulju, Peurakoski ja Vanhala;

Kokon ja Juutilaisen varalle: Salovaara ja Hahl;

Erkon ja Branderin varalle: Löthman ja Hultin; ynnä

Roosin ja A. Furuhjelmin varalle: Björk ja von Rettig.

Helsingissä, 4 päivänä lokakuuta 1918.

Valitsijamiesten puolesta:

J. Oskari Peurakoski.

J. P. Kokko.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä

sisältävän hallituksen esityksen n:o 2 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotuksen Suomen hallitusmuodoksi

sisältävän hallituksen esityksen n:o 1 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime istunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Meillä on nyt saman hallituksen antamana esillä kolmas hallitusmuotoesitys vajaan 10 kuukauden ajalla. Kun tämän edellinen esitys oli monarkistisen eduskuntaenemmistön toimesta pantu lepäämään yli vaalien, olisi ollut mitä luonnollisin ja parlamenttaarisessa elämässä välttämätön asia hajoittaa eduskunta ja antaa kansan laillisessa järjestyksessä uusien vaalien kautta viipymättä ratkaista tämä isänmaallemme niin perin tärkeä kysymys. Mutta sitä ei hallitus aikonutkaan tehdä. Tässä tuki hallitusta monarkistisen eduskuntaenemmistön yleinen mielipide. Ei myöskään otettu kuuleviin korviin tasavaltaisen vähemmistön esitystä, että hallitusmuotoasiassa pantaisiin toimeen kansanäänestys. Hallitus ja monarkistit sulkivat korvansa kaikilta kansan ratkaisuun vetoavilta ehdotuksilta. Sen sijaan käytettiin sopivia ja sopimattomia keinoja taivuttaakseen tasavaltainen vähemmistö eduskunnassa vastoin vakaumustaan hyväksymään monarkian. Ja kun se ei onnistunut, päätettiin yhtäkkiä asettaa monarkia voimaan käymällä kuninkaan vaaliin vuoden 1772 hallitusmuodon 38 §:n mukaan.

Pykälä ei ole ollut Suomessa Suomen Ruotsista erottamisen jälkeen voimassa eikä vaikutuksessa. Sen esiin vetäminen tapahtui nyt monarkistien omankin tunnustuksen mukaan hätäkeinona, ilman että eduskunnan vuoden 1917 joulukuun 6 päivänä tekemää päätöstä, jolla Suomen hallitusmuoto määriteltiin tasavaltaiseksi, olisi peruutettu samassa järjestyksessä kuin se syntyi, velvotti eduskunnan monarkistinen enemmistö hallituksen ryhtymään valmistaviin toimenpiteisiin kuninkaan vaalin toimittamiseksi mainitun 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n mukaan. Tämä pykälä herätettiin siis eloon levättyään kuolleena jo 110 vuotta. Se herätettiin eloon hätävarana tilapäistä valtiotarkotusta varten. Tästä valtioteosta oli itse herättäjäin piirissä suuria epäilyksiä. Voisiko Suomen tasavaltaan pystyttää valtaistuinta Ruotsin vanhan hallitusmuodon perusteella, sellaisen pykälän perusteella, joka Suomeen nähden ei ole ollut olemassa sitte kun Suomi erotettiin Ruotsista? Mutta epäilykset nähtävästi saivat poistua, kun Suomen tasavallalle piti saada kuningas eikä muuta keinoa ollut. Tuo 38 § näytti siis tulevan käyttäjilleen pelastusvenheeksi, jonka avulla voisivat purjehtia kansantahdon ulappain ylitse monarkian satamaan.

Mutta kun eduskunta kutsuttiin ylimääräisille valtiopäiville valitsemaan kuningasta, esitti hallitus taas uuden esityksen hallitusmuodoksi. Tällä kertaa kävi viestejä täällä edustajapiireissä, että esitys tulee olemaan niin kansanvaltainen, että se „oikein hämmästyttää". Niinikään selittivät monarkistiset sanomalehdet, että se tulee olemaan viimeinen sovintoehdotus tasavaltalaisille. Minä ainakin odotin suurella uteliaisuudella tätä esitystä. Saatuani tutustua siihen, sain todellakin aihetta hämmästyä sen johdosta. Mutta en suinkaan esityksen kansanvaltaisuuden vuoksi, vaan sen vuoksi, että se oli siinä määrin samallainen, kuin se hallitusmuotoehdotus, jonka monarkistit olivat viime valtiopäivillä äänestäneet lepäämään. Ja minä kysyin itseltäni, mikä tällä esityksellä on tarkoituksena? Epäilyttääkö monarkisteja sittenkin käydä perustamaan Suomen valtaistuin Ruotsin vanhojen lakipykälien varaan? Tahdotaanko tämän kautta vain valmistaa silta niille tasavaltalaisille, jotka hukkuvasta laivastansa pyrkivät pelastumaan monarkian satamaan? Vai oliisko tämä todellakin vilpitön yritys saada sovinto aikaan monarkistien ja tasavaltalaisten välillä? Jos se tätä on tarkottanut, tätä viimeksimainitsemaani, siksi se on toki liiaksi naivi — annettakoon minulle anteeksi, että käytän tällaista sanaa. Ja nyt on asia siten, että vasta tämän hallitusmuotoesityksen ilmestyttyä ja sen tähänastisen käsittelyn aikana perustuslakivaliokunnassa on lopultakin alkanut selvitä, mikä kuilu, mikä juopa on olemassa monarkistisen ja tasavaltalaisen valtiomuodon välillä. Tätä kuilua ei voi millään täyttää. Tätä juopaa ei voi millään tukkia ja syy on siinä, että monarkia ja tasavalta edustavat kumpikin erityisiä historiallisia aikakausia, aivan erilaisia

kansanvälisiä-, rotujen ja luokkien välisiä suhteita. Monarkia asettaa perinnölliseksi omaisuudeksi yksityiselle suvulle kansan kohtaloita ja elämää johtavan vallan. Tasavalta pidättää tämän johtavan vallan kansan omissa käsissä. Yksityisinä ihmisinä emme enää kukaan asetu vapaaehtoisesti taloudellisissa, enempää kuin henkisissäkään asioissa holhousvallan alle. Mutta valtiovallassa pyrkivät vapaamielisemmätkin monarkistit siihen että hallitsijalla olisi yksinoikeus eräissä tapauksissa tehdä tyhjäksi koko eduskunnan tahto, ja että hallitsijalla olisi kaikissa valtion asioissa enempi sananvaltaa kuin eduskunnan yksinkertaisella enemmistöllä. Tämä ajatustapa olisi mieletön, ellei siihen olisi olemassa eräs hyvin yksinkertainen selitys. Tämä selitys on: monarkian kautta varataan harvain vallalle, s. o. sukuaatelistolle, maan rikkaille ja vanhoillisimmille aineksille se valta, minkä he parlamentaarisen elämän muuten kehittyessä aste asteelta menettävät kansanvallalle. Monarkistinen hallitsija tulee silloin olemaan se aallonmurtaja, joka luokkavallan etunenässä, arvostelun ja vastuun yläpuolella tulee seisomaan loukkaamattomana kaikkia kansanvallan hyökylaineita vastaan. Siinä on monarkistisen hallitusvallan järjellinen selitys. Mutta toinen on kysymys, kestävätkö tällaiset aallonmurtajat tästälähtein niinkuin tähän asti. Varsinkin kun niiden tehtävänä tästälähtien enempi kuin milloinkaan ennen tulisi olemaan olla harvain vallan suojelijoina kansanvallan pyrkimyksiä vastaan, esimerkiksi sillä tavalla kuin tässä meillä nyt parhaillaan esilläolevassa hallitusmuodossa. Onko luultavaa, että Suomen yhteiskunta tulee lojaalisesti asettumaan niihin valtiovallan puitteisiin, joille tämä hallitusmuoto rakentaa? Minun täytyy sanoa, että ne, jotka luulevat Suomea voitavan hallita tällaisen hallitusmuodon mukaan, he vaeltavat tätä tehdessään satujen maailmassa. Tämä hallitusmuoto edellyttäisi tyytyväistä, vaatimatonta, nöyrää kansaa. Mutta Suomen kansa on tyytymätöntä, vaativaista ja ylpeää kansaa. Sen on Venäjän viimeinen hallitsija hallitusaikanaan tehnyt vihamieliseksi kaikelle vallankäytölle, joka ei perustu kansan omaan oikeustajuntaan. Viime vuosikymmenien valtiollinen kasvatus on tässä kansassa kutsunut esiin ylivertaisessa määrässä halun saada eduskuntansa kautta määrätä laeistansa ja laitoksistansa. Tämä vaatimus on viimeaikoina monessa suhteessa mennyt sairaalloiseen itsekkyyteen saakka, mutta se nyt on tosiasia, jota ei voi kieltää eikä kiertää.

Tosiasiat siis vaativat, että Suomen hallitusmuodon tulee perustua kansan tahtoon eikä oletettuun auktoriteettiuskoon. Jos tämä kansan tahto yritetään nyt estää hallitusmuodossa ilmenemästä antamatta kansan itse valita monarkian ja tasavallan välillä tai vetoamatta uusiin vaaleihin, tämä jäännöseduskunta valtuuttaa itsensä antamaan kansalle mielensä mukaisen hallitusmuodon, suuri osa kansasta katsoo oikeutensa loukatuksi. Uuden hallitsijaistuimen perustamiseen tulee liittymään ei ainoastaan punaisten kapinan toimeenpanema vallankaappaus vaan myöskin monarkistien epäilyttävä tapa tulkita edustajavaltuuksiensa ulottuvaisuutta laajemmin kuin mitä oma laki ja europalainen kriitillinen arvostelu voi tunnustaa oikeaksi. Ja nämät kumpainenkin ovat semmoisia tekijöitä ettei Suomen valtaistuinta perustettaessa niitä saa jättää huomioonottamatta. Sillä ellei Suomen kansan suostumus ja luottamus ole jo ennakolta valtaistuimen tukena, sitä on jälkeenpäin hyvin vaikea saada. Ja jos niissä vaikeissa ulkopoliittisissa suhteissa, missä Suomi nyt varustautuu itsenäiseen valtioelämään, suhteissa jotka Suomen täytyy turvallisuutensa vuoksi saada luottamuksellisiksi ja hyviksi, tulee vaikeuksia synnyttämään se, että Suomen hallitusmuodon syntymiseltä kielletään varman laillisuuden pätevyys, se virhe on hyvin vaikea myöhemmin korjata. Suomen hallitusmuoto täytyy siis puhtaiden tosiasioiden nojalla rakentaa oman kansan vapaaseen sopimukseen ja europalaiseen tunnustukseen. Kumpikin niistä riippuu toisistaan. Jos kansa saa määrätä hallitusmuodosta, silloin Europan valtojen arvosteleva ääni vaikenee.

Olen mietinnön ensimäisessä vastalauseessa, jonka ryhmätoverieni kanssa olen allekirjoittanut, tuonut esiin joukon muistutuksia tätä hallitusmuotoa vastaan. En tahdo niihin yksityiskohtaisesti enempi katoja. Kun siis ehdotan sitä hylättäväksi, tapahtuu se periaatteellisista ja asiallisista syistä, ja minä uskallan toivoa, että eduskunnan monarkistinen enemmistö ottaa harkitakseen näitä syitä vielä kerran.

Täällä sekä eduskunnan ulkopuolella on kuluneena kesänä lukuisia kertoja vedottu tasavaltalaisten isänmaalliseen omaantuntoon ja sillä perusteella suorastaan velvoitettu luopumaan periaatteestaan käytännössä kuninkuuden hyväksi. Minä en epäile, etteivätkö nämät kehoitukset ole kummunneet vilpittömästä tunnosta. Mutta vastapainoksi on minun sanominen, että minua tasavaltalaisena juuri isänmaallinen tunne velvoittaa vastustamaan monarkiaa. Näen kansamme valtiolaivan heittelehtimässä myrskyssä. Sen sisässä olevat valtiomahdit ovat menettäneet luottamuksen toisiinsa, peräsin vaappuu, tähtäimen viivaa hämärtää paksu sumu. Pelastusta odotetaan sattumuksista; toiset luulevat pelastuksen saavutettavan

kuninkuuden kera, toiset hautovat mielessään vielä uutta kapinaa sekä rajan tällä että tuolla puolella. Keskinäistä yhteisymmärrystä ei ole! Äänet, jotka sitä teroittavat, häipyvät myrskyssä. Sillä aikaa maassa aikaansaamattomuus, huolimattomuus ja eräänlainen anarkia, ilkeä voitonpyynti ja muut paheet viettävät riemuhetkiä. Luokkataistelu aivan uusissa merkeissä pyrkii nostamaan päätänsä. Nälkää on jo kymmenettuhannet kärsineet ja se levenee. Nämä ovat vaarallisia ilmiöitä. Olemme ilmeisesti joutuneet etsimysaikaan: Meillä on pimeää ja pelottavaa. Tämä on isänmaallinen vaara; se on suurempi kuin viimetalvinen vaara. Te, jotka hallitsette ja pidätte nyt eduskunnassa valtaa, harkitkaa hieman vielä kerran niitä syitä, mitkä ovat vaikuttaneet sen, että valkoisen Suomen viime talvinen mahtava kansallisnousu nyt on laskenut niin alas. Ei siihen, arvoisat naiset ja herrat, ole syynä punaisuus. Syynä on se, että tältä Suomen vapauttajakansalta on kielletty oikeus laillista tietä saada äänensä kuuluviin, kun lopullisesti järjestetään hallitusmuoto Suomen valtiolle, jonka he ovat verensä ja henkensä alttiiksi panemalla luoneet. Minä pyydän isänmaan ja kaiken pyhän nimessä: älköön kukaan, jolle Suomen onni ja kunnia on kallis, koskaan rinnastako valkoisen Suomen vapaustaisteluihin osaacttaneita kansalaisia punaisten maanpetturien kanssa senvuoksi, jos heissä ilmenee katkeruutta nykyisiä oloja vastaan. Tämä katkeruus näissä kansalaisissa on loukatun itsetunnon, syrjäytetyn kansalaisoikeuden kuohahtanut ilmaus. Se on siis sellaisenaan tilapäinen ilmiö, mutta se perustuu juuri siihen siveelliseen voimaan ja kansalaiskuntoon, jonka nyt viipymättä pitäisi saada toimimaan yksimielisenä eduskunnan ja hallituksen kanssa. Tämä kaikki on aikaansaatavissa, jos kansalle annetaan tilaisuus lausua sanansa hallitusmuodosta ja uudistaa eduskuntansa uusien vaalien kautta.

Ed. Nevanlinna: Nousen epäröiden tähän, sillä edellisen puhujan lausunto teki todella sen vaikutuksen, että hän nähtävästi on oikeassa, kun hän puhuu kuilusta. Ainakin sen katsantotavan välillä, jonka hän esitti, ja sen, jota moni meistä toisella puolella olevista edustaa, on nähtävästi hyvin vaikea löytää yhtymäkohtia. Mutta kun kerran keskustelu on viritetty tässä tilaisuudessa, niin tuntuu vaikealta vaiti ollen sivuuttaa sitä vastalausetta, jonka sama puhuja on ensimäisenä allekirjoittanut ja johon hän tässäkin tilaisuudessa viittasi. Asia on nimittäin siten, että ne muistutukset, joita tässä vastalauseessa tehdään nyt ehdotettua hallitusmuotoa vastaan sen yksityisissä kohdissa, ovat suurelta osalta joko melkein käsittämättömään tietämättömyyteen taikka väärinymmärrykseen perustuvia. Ja kun minä olen saanut sen vaikutuksen, että arvoisa puhuja kuitenkin panee näille yksityismuistutuksillensa suurta arvoa siinä suuressa kysymyksessä, joka nyt on esillä, niin minä tahtoisin tehdä viimeisen yrityksen osoittaakseni, ettei ainakaan näillä syillä voi perustella hylkäävää kantaa.

Jos rohkenisi nimittää asioita niiden oikeilla nimillä, niin täytyisi sanoa, että ensimäisen vastalauseen puheenaolevat väitteet suurelta osalta ovat totuudenvastaisia. Ensinnäkin väitetään vastalauseessa, että 13 § edelleen on siinä muodossa, että „kuningassuvun sammuessa eduskunnalle ei jää vapautta hallitusmuodon uusimiseen laillista tietä". Tämä ei pidä paikkaansa. Juuri herra Alkion tyydyttämiseksi on hallitus jättänyt esityksestänsä pois sen säännöksen, joka olisi tässä esteenä ollut. Me monarkistit emme ole syypäitä siihen, jollei herra Alkio joko tätä käsitä tai suostu sitä uskomaan; vika on silloin pelkästään hänen omansa. — Edelleen sanotaan: „14 §:n mukaan valtioneuvoston jäsenten ei tarvitse olla eduskunnan luottamusta nauttivia." Onko tämä nyt rehellistä esittämistapaa? Herra Alkiolle niinkuin muillekin vastalauseen allekirjoittajille on erinomaisen hyvin tunnettua, että meillä on jo olemassa perustuslainsäännös, joka tähän velvoittaa. Onko suurikaan merkitys sillä, onko sillä yleensä mitään merkitystä, onko tämä säännös olemassa kahdessa laissa vai yhdessä perustuslaissa? Ei tämä ainakaan ole mikään syy hyljätä tätä hallitusmuotoehdotusta. — 57 ja 65 §:stä väitetään vastalauseessa, että ne antavat — tai, niinkuin siinä sanotaan, „sisältävät" hallitsijalle — „liian pitkälle menevän valtuuden valtion raha-asioihin nähden, jota eduskunnasta välittämätön hallitus voi käyttää hyvinkin väärin". Herra Alkiolle ja muille vastalauseen allekirjoittajille on kuitenkin — rohkenen sanoa — selvästi osotettu, että niinkuin nämä pykälät nyt ovat kirjoitetut — ja juuri kirjoitetut tällä tavalla sentähden, että herra Alkion puolelta on sitä vaadittu — niin ne eivät anna hallitsijalle eikä hallitukselle siinäkään tapauksessa, josta nyt on puhe, nim. jos eduskunta suvaitsee rettelöidä tulo- ja menoarvion säätämisessä, muuta oikeutta menojen suorittamiseen kuin, että se saa suorittaa ne menot, joiden suorittamiseen valtio joka tapauksessa on joko sitoumustensa tai lakien ja asetusten kautta velvoitettu. Voiko silloin rehellisesti väittää, että nämä pykälät antavat hallitsijalle liian laajan valtuuden. Liian laajaksi täytyy katsoa sitä valtuutta, jonka nojalla täytetään valtion sitoumukset ja lait ja asetukset.

Niinkuin sanottu, jollei keskustelua olisi virin-

nyt, en olisi halunnut näihinkään seikkoihin koskea. Mutta on ehkä syytä alunpitäen todeta, että asiallisilla syillä vastustajat eivät ole voineet nyt ehdotettua hallitusmuotoa kumoon todistaa. Kun he vieläkin esittävät asian niin, että tämä hallitusmuoto muka ei olisi kansanvaltainen, jopa että se olisi itsevaltainen, niin heillä on minä hetkenä tahansa, jos vain tahtovat, mahdollisuus vakaantua siitä, että, kuten on hyvin tunnettua, Euroopassa ei ole sitä monarkista eikä monta tasavaltaistakaan hallitusmuotoa, joka niin vähiin rajoittaa hallituksen vallan kuin se, joka Suomen eduskunnalla nyt on tilaisuus hyväksyä.

Ed. Alkio: Olin todellakin varustautunut siihen, että arvoisa edellinen puhuja olisi tehnyt joitakin muistutuksia minun vastalausettani sekä myöskin äskeistä lausuntoani vastaan. Mutta jos jolloinkin voi sanoa, että kysymyksessä oli vuorten synnyttäminen mutta syntyikin vain pieni hiiri, niin tässä tapauksessa se kai pitänee paikkansa. Mitä ensinnäkin tulee siihen, että arvoisa puhuja katsoi sopivaksi väittää, että 13 § nyt esilläolevassa hallitusmuodossa ei sisältäisi estettä siihen, ettei eduskunta, kun vanha kunigassuku on loppuun sammunut, olisi tilaisuudessa ryhtyä säätämään uutta hallitusmuotoa, niin olisin luullut, että pykälä olisi siinä tarkoituksessa edes myöskin lehtereiden arvosteltavaksi luettu. Pykälä näet kuuluu näin: „Jos niin tapahtuisi, että koko kuningassuku loppuisi, hoitakoon valtioneuvosto hallitusta kunnes eduskunta, joka viipymättä on kokoonkutsuttava, on valinnut uuden kuninkaan." Tässähän ei mainita eduskunnalla ollenkaan olevan semmoista valtuutusta, jolloin se voisi kuningasvaalia varten kokoontuessaan säätää uuden hallitusmuodon. Ja kun siinä hallitusmuodon pykälässä, jossa on pidätetty kuninkaalle kielto-oikeus lakeihin nähden, asetetaan kuninkaalle ehdoton kielto-oikeus hallitusmuodon kaikkia muutoksia ja selityksiä vastaan, niin joudutaan siihen, että kun tämä hyväksytään niin eduskunnan kokoontuessa kuninkaanvaalia varten, jos ruvetaan selittämään tätä hallitusmuodon pykälää siksi, että eduskunnalla on oikeus silloin muuttaa hallitusmuotoakin, voi kuka tahansa osoittaa, että te ette voi muuttaa hallitusmuotoa eikä edes selittääkään siinä, syystä, ettei ole kuningasta, joka kruunaa teidän selityksenne. Tällainen on asia. 14 §:ssä edellinen puhuja edelleen väittää, että koska valtiopäiväjärjestyksessä on säädetty, että valtioneuvoston tulee olla eduskunnan luottamusta nauttiva, niin vaikka sitä ei olekaan tässä säädetty, sitä muka ei tarvitse kahdessa laissa säätää samalla tavalla. Asianlaita on kumminkin sillä tavalla, että, kun tästä on otettu pois vaatimus siitä, että valtioneuvoston jäsenten tulisi nauttia eduskunnan luottamusta, sillä on myöskin monarkistien toimitustavassa tähän nähden oma historiansa. Siitä oli nimittäin jo kesällä keskustelua, että tähän pykälään pitäisi semmoinen muutos saada sisällytetyksi. Mutta monarkistisen oikeiston taholta selitettiin, että olisi oikeastansa pyrittävä siihen, ettei valtioneuvoston tarvitsisi olla eduskunnalle edesvastuussa. Tavallinen järki sanoo, että jos kerran on vakava pyrkimys parlamenttaariseen hallitusjärjestelmään, silloin myöskin säädetään siitä hallitusmuodossa, mikäli sillä on yhtenäisyyttä valtiopäiväjärjestyksen kanssa. Ja minulla on syytä entisten kokemuksieni perusteella lain tulkinnasta epäillä, että jos tähän ei sisällytetä määräystä siitä, että valtioneuvoston jäsenten tulee nauttia eduskunnan luottamusta, vastaisuudessa, kun tullaan rinnakkain selittämään valtiopäiväjärjestystä ja tätä hallitusmuotoa, laintulkitsijat tulevat hyvällä omallatunnolla selittämään, että jälkimäinen lainsäännös on kumonut ennen syntyneen. Arvoisan puhujan lausunto 57 ja 65 §:stä oli siihen määrin epämääräinen ja sekava, ettei se millään tavalla kumonnut sitä mitä olemme lyhyessä lausunnossamme vastalauseessa esiin tuoneet, joten en katso olevan syytä siinä suhteessa seikkaperäisempään esitykseen.

Arvoisa puhuja esitti tälläkin kertaa sen hänen taholtaan verrattain usein osintyneen väitteen, että syynä sellaisiin ajatuksiin, joita vastalauseessa esiin tuodaan, on suurelta osalta ymmärtämättömyys. Epäilemättä voi olla sillä tavalla, että toisin ajatteleminen on hänen kannaltansa ymmärtämättömyyttä. Mutta kun tässä eduskunnassa täytyy jokaisen edustajan esiintyä oman ymmärryksensä mukaan, on luonnollista, että niin kauvan, kuin päänsä lyö seinään, noudattaa myös tätä oman järkensä johdatusta. Tällä kertaa kuitenkin siinä vastalauseessa tuodut mielipiteet näyttävät olleen sellaisia, ettei äskeinen huomautus ole pienimmässäkään määrässä niistä yhtäkään horjuttanut.

Edelleen edellinen arvoisa puhuja sanoi, että hänellä on syytä alunpitäen todeta, että asiallisilla syillä ei enää voida tasavaltaista hallitusmuotoa puolustaa ja vastustaa tätä tässä olevaa monarkista hallitusmuotoa. Kuten tässä olen osottanut, olivat ne syyt, joihin hän uskalsi käydä, niin tärkeitä ja päteviä, ettei yksikään hänen muistutuksistansa seiso enää, jotavastoin ne kaikki muut muistutukset, joihin hän ei käsiksi käynyt, olivat epäilemättä sellaisia, että hän itsekin katsoo voimansa niiden kumoamiseen riittämättömiksi.

Ed. Paasivuori: Minä lausun tyytyväisyyteni Alkion kannan johdosta, kun hän vihdoin nyt on tullut sille kannalle, että olisi toimitettava uudet vaalit, ennenkuin hallitusmuodosta päätös tehdään. Minä olen tällä kannalla ollut jo alunpitäen viime keväästä asti, mutta silloin ei vielä Alkio eivätkä hänen toverinsa olleet tällä kannalla. Koko porvaristo silloin piti nykyistä eduskuntaa pätevänä. Tahdottiin ajaa konjunktuuripolitiikkaa ja käyttää tilaisuutta hyväkseen, ajaa täällä sellaisia lakeja lävitse, jotka muuten eivät täällä olisi tulleet hyväksytyksi. Nyt on tullut huomaamaan, ettei tätä hallitusmuotokysymystä voisi ratkaista täällä vähääkään kansanvaltaisia mielipiteitä tyydyttävällä tavalla. Minä täydellisesti yhdyn Alkion vastalauseeseen, mikäli se koskee uusia vaaleja ja ehdotuksen kiireelliseksi julistamista. Jos monarkistit tahtovat lähteä valitsemaan kuningasta semmoisen lainpykälän perusteella, mikä ei ole sataan vuoteen Suomessa ollut voimassa, niin lähteköötvain, jos heillä semmoisia kuningasehdokkaita on, jotka moisilla perusteilla tänne lähtevät. Semmoinen kuningas ei tule olemaan koko kansan kuningas, vaan se tulee olemaan tämän oikeiston kuningas, pitäkööthuolta kuninkaastaan ja myöskin hänen hallituksestaan. Meidän toisten asia ei ole tunnustaa heidän yksinvalitsemaansa kuningasta koko kansan kuninkaaksi. Minä yhdyn Alkion vastalauseeseen, ettei esitystä julisteta kiireelliseksi.

Ed. Juutilainen: Minusta on tuntunut jo useita viikkoja siltä, että monarkiahanke vaimenee omaan mahdottomuuteensa ja sortuu niin sisällisten kuin ulkonaisten perusteittensa heikkouteen. Ja sen vuoksi omasta puolestani voinen hyvin rauhallisesti odottaa sitä aikaa, jolloinka tämä minun käsitykseni toteutuu. Kun kuitenkin suuri osa entisiä tasavaltalaisia on siirtynyt monarkiaa kannattamaan eräitten hyvin tärkeiksi ja painostaviksi esitettyjen väitteiden takia, rohkenen niihin lyhyesti viitata.

Muistamme kuinka viime kesänä melkein joka viikko, jopa melkein jokaisena päivänäkin, kun hallitusmuotokysymys oli ratkaistavana, tuotiin esille yhä uusia ja uusia ulkoa tulleita painostavia tiedonantoja, joitten mukaan meidän olisi hallitusmuotokysymyksemme järjestettävä. Nyt on kuitenkin selvinnyt, että silloinen meidän käsityksemme, että ainakin osa näistä tiedonannoista oli sittenkin väritettyjä jopa tilattujakin, oli oikea. Mitä pätevimmältä taholta on peruutettu ne monarkistiemme tiedonannot, että Saksan hallituksen taholta olisi vaadittu meidän ratkaisemaan sisäinen kysymyksemme sillä tavoin kuin he sen mehdollisesti tahtoisivat. Eduskunnan jäsenet ovat olleet tilaisuudessa lukemaan ne peruutukset itse, joten minä en tässä tilaisuudessa tahdo niitä kerrata, vaikka minulla on ne sanasta sanaan nähtävänä. Tämän vuoksi, kun pääperuste monarkian saamiseksi Suomeen on riisuttu alas, minä rohkenisin toivoa, että ne, jotka tämän painostuksen vuoksi ovat tulleet monarkian kannalle taikka luopuneet tasavaltalaiselta kannalta, palautuisivat nyt takaisin tasavallan kannalle. Se olisi käsittääkseni ainoa keino, että me saisimme maahamme viipymättä ajanmukaisen hallitusmuodon.

Näillä väritetyillä tiedonannoilla, joitten mukaan sanomalehtiäkin muutettiin kuningasmielisiksi, on myöskin, se täytyy valittaen sanoa, asetettu, ainakin yritetty asettaa meidän kansamme auttajakansa väärään valoon ja se menettely on mielestäni monarkistien politiikassa kaikkein vaikeimmin tulevaisuudessa vastattavissa. Toivottavasti nyt kuitenkin on levinnyt oikeita tietoja asian tilasta molemmin puolin niin, että näitten kahden kansan välit ja suhteet palautuvat taasen takaisin siltä väärältä polulta, johon näitten kansojen erinäiset, valtiolliselta näyttämöltä poistuvat, piirit ovat koettaneet sitä viedä, oikealle kannalle.

Jo viittasin alussa, että sisällisissä oloissamme monarkiahanke on myöskin ollut hajoittava ja erittäin heikoille perusteille rakennettu. Ne perusteet nyt toivoakseni tulevat itsestään raukenemaan ja me pääsemme toivottavasti lähiaikoina oikealle pohjalle. Minä painostan lopuksi erikoisesti ed. Alkion lausunnon sitä kohtaa, että ainoa pohja, jolla meidän nuori valtiomme kestää on luotavissa vain uusien eduskuntavaalien kautta. Kaikki muut yritykset ne eivät johda suotuisiin tuloksiin. Sitä tietä me pääsemme todelliseen puolueettomuuteen ja sisäiseen eheyteen, joitten varassa meidän valtiomme seisoo, jos se seisoo. Sen vuoksi toivoisin, että maan hallitus vihdoinkin palautuisi sille kansanvallan tielle, jolta viime keväänä erottiin.

Ed. Rentola: Kun nykyinen Suomen hallitus on antanut saman eduskunnan käsiteltäväksi kolmannen hallitusmuotoesityksen ja kun noin satakunta kansanedustajaa on tilaisuudessa lausumaan siitä mielipiteensä, niin todettakoon aluksi ilolla, että on havaittavissa vissiä raitistumista hallituksemme monarkiahankkeissa. Elokuun 9 päivänä tänä vuonna oli hallitus vielä sillä kannalla, että se hankkii kansalta lupaa kysymyttä tähän maahan vento vieraan muukalaisen monarkin, perustellen tekoaan Ruotsin valtakunnassa aikoinaan voimassa olleeseen vuoden 1772 halli-

tusmuodon 38 §:ään. Nyt on hallituksemme sikäli raitistinut, — joka onkin hyvin ymmärrettävää, sillä onhan nyt kieltolain aika, joten raitistumiselle on hyviä edellytyksiä olemassa, — hallituksemme on siis sikäli raitistunut, että katsoo tarpeelliseksi saada ainakin moniasten kymmenien itsenäistyneen Suomen valtakunnan kansanedustajain määrittelemään ne perusteet, joiden nojalla maamme onnellistutettaisiin ulkolaisella monarkilla. Oli siis hallituksemmekin mielestä liian arveluttavaa tuoda maahan kuningas useinmainitun vanhan Ruotsin aikaisen hallitusmuodon 38 §:n mukaan. Hallitusta on tästä raitistumisesta onniteltava varsinkin vastapainoksi sille kiihkomonarkistien moitteelle, jota he ovat ilmaisseet hallituksen „epäiröimisen" tähden, kuten he sanovat. Toivoa sopii nyt vain, että hallituksemme osottautuu kehityskykyiseksi ja raitistuu niin suuressa määrässä, että voi aivan selvästi nähdä, mikä on pettämätön perustus valtaistuimelle. Minä uskallan edellyttää, että hallituksemme huomaa jo, että monet niistä syistä joiden nojalla aivan kiiruusti on tahdottu maahamme saada muukalainen majesteetti ovat paikkansa pitämättömiä. Yksi syy monarkian voimaansaattamiseksi oli Kauko-Karjalan kysymys, heimokunnistamme ehkä henkevimmän liittäminen muuhun Suomenkansaan. Hallituskaan ei suinkaan, kaiken sen jälkeen mitä on tapahtunut, enää katso voivansa vakuuttaa: perustakaamme monarkia, niin me saamme Kauko-Karjalan, Kuolan, Muurmannin ja Aunuksen. Nyt me tiedämme, että vallan jotakin aivan muuta me saisimme ajatellun ulkolaisen kuninkaan tähden eikä suinkaan suuria suomalaisalueita. Mutta tuollaisella näkemyksen raittiutta puuttuvalla uskottelulla saatiin kyllä yksi ja toinen suur-Suomea hartaasti odottava tasavaltalainen monarkistiksi. Suur-Suomi propaganda oli pettävä perustus monarkiselle valtaistuimelle. Eri asia sitten on koska ja millä tavalla Suomenkansan toiveet venäläisen sorron alla huokaavien veljien vapauttamisesta toteutuvat. Nyt vain tiedämme: ajateltu monarkia ei sitä ainakaan toteuttaisi sillä tavoin kuin on uskoteltu. Kauko-Karjalan tähden ei siis ainakaan tarvitse hallituksen Suomeen kuningasta ottaa. — Ja tarpeeton on monarkia myös hyvien välien säilyttämiseksi Saksan ja Suomen välillä, tiedämme nyt. Mehän muistamme sen kesällisen iskun, jolla hallituksemme onnistui kuolettaa tasavaltaisen hengen monesta kansanedustajasta. Saksan hallituksen mielipide meidän hallitusmuotokysymyksestämme lyötiin ministeriemme toimesta sähkösanomitse vaakalautaan. Emme tahdo viipyä siinä asiassa enempää. On hävettävää, että siksi epälojaalisesti omaa kansaa kohtaan ja siksi hienotuntoisuutta puuttuvalla tavalla Suomelle ystävällisen Saksan hallituksen mielipidettä meidän sisäisistä asioistamme senaattimme on „tiedustellut". Minkähän palveluksen sekä Saksan kansalle että hallitukselle ja meille itsellemme Suomen senaatti siinä teki, että „tiedusteli" mainittua suomalaista asiaa siltä ulkolaiselta hallitukselta, joka siihen ei tahdo sekaantua! Perin ikävään valoon tässä asiassa tulee senaattimme jäämään semminkin nyt kun Saksassakin parlamentarismi pääsee oikeuksiinsa ja ne piirit siellä väistyvät asiain johdosta, joilta meidän monarkistimme voivat „pyydettäessä" saada itselleen mieluisia lausuntoja. Sensijaan, että Saksa pienemmässäkään määrässä suosittelisi meille ruhtinaitaan on siellä vallalla siksi selvä näkemys poliittisesta tilanteesta, että Saksassa voi jo olla vaikuttavammat ne voimat, jotka suorastaan vastustavat saksalaisten prinssien maastasiirtoa. Parlamentarismiin kehittyvän Saksan kanssa säilytämme paraiten hyvät välit, kun emme kuormita Saksan emmekä Suomen politiikkaa dynastisilla vaikeuksilla. Suorastaan valheperustus oli siis se monarkistien väite, ettemme pysy Saksan kanssa hyvissä väleissä ilman saksalaista ruhtinasta. Nyt tiedämme: se ruhtinas olisi pikemminkin taakaksi kuin tarpeen, järjestäessämme poliittisia olojamme sekä Saksan että muiden maiden kanssa.

Ja mitä siunausta sisäpolitiikallemme monarkistinen touhu tuo, se jo nähdään. Milloin on raha saanut sellaisen jumaloinnin maassamme kuin monarkistisessa propagandassa. Ken rahasta ei ole myynyt tasavaltalaista vakaumustaan hän on armotta työnnetty pois julkisen sanan palveluksesta, sillä tulevien „hovihankkijain" kai on kannattanut ostaa tasavaltalaisten lehtien osake-enemmistö moninkertaisesta hinnasta. Tämä maassamme ennenkuulumaton meno osottaa, että monarkistiset mielipiteet ja monarkisuus eivät suinkaan pelasta kansaamme mammonismista. Ja sitä kuitenkin on väitetty, koskapahan monarkistit leimasivat tasavallan rahavallaksi. Huomaamme nyt kuitenkin, että monarkistinen meno meillä on perustunut häikäilemättömään kapitalin väärinkäyttöön. Ei siis kelpaa monarkian puolustukseksi se soimaus, että „tasavalta on rahavalta". Monarkistit ovat itse jossakin määrin onnistuneella agitatsioonillaan kuninkaansa hyväksi osottaneet, missä ilmapiirissä „raha kalkki toimittaa".

En tahdo pitemmälti jatkaa niiden väitteiden onttouden osottamista, joilla on tahdottu puolustaa monarkian juuruuttamista maahamme sillä epäkansanvaltaisella tavalla, jolla sitä hallituksemme kolmannessakin esityksessä tahdotaan to-

teutettavaksi. Sitä vähemmän katsoen siihen olevan pitemmälti syytä, koska minun nähdäkseni monarkistien kesken yleensäkin lienee tapahtunut ainakin osittaista raitistumista, luultavasti niiden vakavien syystuulien vaikutuksesta, jotka nyt Euroopan politiikassa puhaltavat. Toivon, että eduskuntamme monarkistit ottavat vaaria ajan merkeistä ja hakevat valtaistuimelle tukevampaa perustusta kuin mitä tähän saakka hallitus sille on esittänyt. Tukevampi perustus valtaistuimelle, tuli se sitte olemaan tasavaltainen tai kuningasvaltainen, on esitetty perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa, jonkatähden suosittelen sitä suuren valiokunnan hyväksyttäväksi.

Senaattori T a l a s: Kun hallitus päätti antaa näille ylimääräisille valtiopäiville esityksen Suomen valtiomuodoksi, niin tapahtui se saadakseen Suomen kansan rivit kootuiksi. Maamme asema on siksi vaarallinen, että hallituksen pyrkimyksenä täytyy olla saada kansamme yksimielisesti laskemaan itsenäisen Suomen valtiollisen olemuksen perusteet. Minä luulenkin, että jos tasavaltalaiset tahtoisivat pyrkiä sovintoon, niin sovinto olisi nyt annetun hallitusmuotoesityksen pohjalla aikaansaatavissa. Minä en ole voinut huomata, että tätä hallitusmuotoehdotusta vastaan olisi voitu tehdä mitään sellaisia muistutuksia, jotka tasavaltalaistenkaan kannalta katsottuna ehdottomasti veisivät siihen, että heidän tarvitsisi asettua tähän ehdotukseen nähden hylkäävälle kannalle. Minun täytyy sanoa, ja siinä suhteessa minä voin yhtyä ed. Nevanlinnan lausuntoon, että tuntuu siltä, kuin jonkinlainen väärinkäsitys eräissä suhteissa olisi aikaansaanut ed. Alkion ynnä muiden vastalauseen. Jos niin on, että ed. Alkio katsoo, että ne hallitusmuotoehdotuksen pykälät, joista hän lähinnä puhui, ovat niin tulkittavat, kuin ed. Alkio lausui, niin minulla ei ole mitään sitä vastaan, että ne selvennetään siihen suuntaan, kuin ed. Nevanlinna ne tulkitsi, sillä ed. Nevanlinnan tulkitseminen vastaa sitä, mitä hallitus on tarkoittanut ja jota minä puolestani lakimiehenä katson myöskin ainoaksi mahdolliseksi tulkinnaksi. Minä puolestani en saata luopua siitä toivomuksesta, että tämä eduskunta kokoontuneena ylimääräisille valtiopäiville voisi päästä yksimielisyyteen, niin että uusi hallitusmuoto saataisiin syntymään. Minä toivon, että suuren valiokunnan jäsenet siinä suhteessa tekevät kaiken voitavansa.

Eräät kohdat eräiden arvoisain puhujain lausunnoissa pakottavat minua muutamiin pieniin huomautuksiin. On viitattu siihen, että viime kesän kuluessa olisi annettu väritettyjä tietoja ulkopoliittisesta asemasta ja että sen kautta olisi koetettu painostaa tasavaltalaisia hyväksymään monarkistisen hallitusmuodon. Tätä väitettä minun täytyy jyrkästi vastustaa. Minä rohkenen vakuuttaa, että k a i k k i t i e d o n a n n o t, jotka hallitus tai sen edustajat ovat edustajille antaneet, ovat olleet t ä y d e l l i s e s t i t o t u u d e n k a n s s a y h t ä p i t ä v i ä. Mutta samalla minä myöskin tahdon käyttää tilaisuutta torjuakseni erään toisen väitteen, joka on julkisuudessa esitetty ja johon tänäänkin on viitattu, nimittäin väitteen, että kun hallitus asettui sille kannalle, että Suomen tuleva valtiomuoto oli oleva monarkistinen, tämä olisi tapahtunut jonkun ulkovallan pakotuksesta. Minä pyydän saada selittää, että yksinomaan hallituksen vakaumus siitä, että monarkistinen hallitusmuoto on maallemme onneksi ja ainoa valtiomuoto, joka kykenee luomaan sen perustuksen, jolla maamme voipi luoda itselleen onnellisen tulevaisuuden, että yksinomaan tämä vakaumus on saanut hallituksen asettumaan monarkistista hallitusmuotoa puolustamaan. M i n k ä ä n l a i s e n u l k o m a i s e n p a i n o s t u k s e n v a i k u t u k s e s t a s e e i o l e t a p a h t u n u t.

Viimeinen arvoisa puhuja viittasi Kauko-Karjalan kysymykseen. Minun asiani ei ole tästä kysymyksestä puhua enkä katso myöskään, että nyt esilläoleva kysymys olisi se, jonka yhteydessä tämä kysymys olisi käsiteltävä. Mutta minun täytyy sanoa, että se seikka, että Suomen eduskunta tällaiseen aikaan ei ole voinut kokoontua yhteisestä ohjelmasta, on maallemme jo tuottanut sellaisia vahinkoja, joita ei enää voida korvata. Mutta minä rohkenen lausua sen toivomuksen, että eduskunta nyt viime hetkessä pääsee yksimielisyyteen, sillä muuten voipi tapahtua, että maatamme kohtaa sellainen onnettomuus, josta edesvastuuta ei kukaan meistä voisi kantaa.

Ed. A l k i o: Syy siihen, että eduskunta on joutunut hajanaiseksi hallitusmuotokysymyksessä, ei liene eduskunnan piirissä. Kuten tunnettua, oli eduskunta, myöskin ne, jotka nyt ovat täältä poissa, yksimielinen tasavaltaisesta periaatteesta joulukuun 6 päivänä, jolloin asia oli täällä käsiteltävänä. Jos hallitus olisi pysynyt uskollisena tälle periaatteelle ja jatkanut viime keväänä, kun kapina oli kukistettu ja päästiin uudelleen järjestettyihin oloihin, samalla pohjalla, olisi varmasti eduskunta nyt jo aikaansaanut hallitusmuodon ja oltaisiin yksimielisiä siinä asiassa.

Ed. J u u t i l a i n e n: Senaattori Talaksen loppuhuomautukseen pyydän vastata, että se on

niitä samoja hurskaita pelotteluja, joihin me olemme tämän puolen vuoden aikana joka viikko tottuneet ja jotka sen vuoksi ovat menettäneet kaiken kantavuutensa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

Ed. E r k k o: Pyytäisin saada ilmoittaa suuren valiokunnan jäsenille, että suuri valiokunta kokoontuu huomenaamulla kello 8 Säätytalolle.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 7,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

7. Lauvantaina 5 p. lokakuuta

k:lo 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta v. 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä 33
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 2.

2) Ehdotus Suomen Hallitusmuodoksi .. „
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Haapanen, Kallio, Leinonen ja Takkula.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa täksi päiväksi yksityisten asiain takia ed. Leinonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 2, joka sisältää mainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan asiasta antama mietintö.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska suuren valiokunnan mietintö seuraavassa asiassa ei vielä ole valmistunut, keskeytetään täysi-istunto k:lo 3:ksi.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 1,35 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 3 i. p.

2) Ehdotus Suomen Hallitusmuodoksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 1, joka sisältää ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi pannaan suuren valiokunnan mietintö. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, toimitetaan lakiehdotuksen yksityiskohtainen käsittely. Sitten kun yksityiskohtainen käsittely on päättynyt, voidaan vielä tehdä koko lakiehdotusta koskevia ehdotuksia.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Det är icke angenämt att taga till ordet i denna fråga, i hvilken redan så många ord blifvit fällda, och att göra det efter den remissdebatt, som egde rum i går, och då man har att göra med motståndare, på hvilka alla förnufts-

skäl synas vara förspillda. Att jag det oaktadt begärt ordet beror på sakens utomordentliga vikt, den vikt det ligger därpå, att landtdagen ändtligen i denna landets lifsfråga måtte komma till ett såvidt möjligt enhälligt resultat.

Jag ber att till en början såsom komplettering till hvad af hrr Nevanlinna och Talas i går ytterades få göra några rättelser till ldgm Alkios då gjorda påstående.

Då hr Alkio nämnde, att monarkisterna vid senaste landtdag antogo förslaget om ny regeringsform att hvila öfver nästa landtdag, så var detta en sanning med modifikation. Formellt förhöll det sig ju så att landtdagens pluralitet antog lagförslaget att hvila öfver nya val, men i själfva verket var detta icke pluralitetens afsikt. Det var minoriteten, som genom att hindra förslagets behandling såsom brådskande bragte det att hvila öfver nya val.

Hr Alkio påstod vidare, att 38 § i nuvarande regeringsform icke vore gällande. Jag vill icke här ingå på detta påstående. Det har blivit flere gånger fullständigt bemött. Jag vill endast tillägga, att den uppfattning, som ligger bakom ett sådant påstående, är temligen identisk med den uppfattningen, som under föregående tider gjorde sig gällande hos våra motståndare i Ryssland, då de påstodo, att de gamla svenska grundlagar. som gällt under Finlands förening med Sverge, omöjligen kunde hafva tillämpning på ett från Sverge afskildt Finland. Då man nu vill göra gällande, att ett konungaval på grund af 38 § R. F. icke kunde erkännas såsom lagligt, så står detta i direkt strid med vår konstitution. Detsamma gäller också det yttrande, att en regeringsform, som skulle af den nuvarande landtdagen antagas, utan att folket fått genom folkomröstning eller nya val därom uttala sig, skulle sakna stöd hos folket och därför icke kunna erkännas såsom giltig. Vår konstitution känner icke någon annan lagstiftning, än den, som sker genom landets valda representanter, församlade till landtdag. En lagstiftning genom folkomröstning är för densamma fullkomligt främmande.

I reservationen II, som undertecknats af hr Alkio och hans partikamrater inom grundlagsutskottet, föreslås nu såväl anställande af folkomröstning för att afgöra frågan om ny regeringsform som frågans afgörande af landtdagen efter nya val. Båda dessa yrkanden innebära en öfvervunnen ståndpunkt, de hafva af landtdagen pröfvats och ogillats. Det är något sent att numera komma fram därmed. Jag vill icke heller upprepa de skäl, som mot dem anförts. Men jag vill med anledning af reservationen framställa den formella anmärkningen, att dessa båda förslag äro mot varandra stridande. Åtminstone fattar icke jag, huru det är möjligt att på samma gång yrka, att frågan om regeringsformen afgöres genom folkomröstning, och tillika yrka, att den afgöres af landtdagen efter nya val. Reservationen strider i detta afseende mot den regeln, att landtdagsman icke får framkomma med förslag, som äro inbördes stridiga, och den kan, såvidt jag förstår, icke i denna form komma under omröstning. Hela denna sträfvan att få saken undandragen den nuvarande landtdagens afgörande går ut därpå, att i denna viktiga fråga, som gäller hela landets framtid, vädja till de element i samhället, som upprest sig icke blott emot vår nu gällande regeringsform, utan mot all sammhällsordning öfverhufvud. Den starka längtan att få in socialdemokraterna i landtdagen och det varma bifall från socialdemokratiskt håll, som skänkts hr Alkios m. fl. reservation, dessa omständigheter visa ju tydligt, på hvilkendera sidan de sammhällsbevarande elementen äro och på hvilkendera de samhällsomstörtande befinna sig.

I reservationen yrkas vidare på förkastande af det föreliggande förslaget till regeringsform och jämväl på förkastande af dess behandling såsom brådskande. Detta innebär, att denna fråga, som varit anhängig vid landtdagen sedan fyra månader tillbaka, då regeringen först framställde sin proposition med förslag till monarkisk regeringsform, borde ytterligare, under lika lång tid förblifva oafgjord. Vid sådant förhållande kan det synas såsom hade regeringen gjordt riktigast i att alls icke förelägga landtdagen någon ny proposition till regeringsform, utan endast låta landtdagen verkställa konungaval på grund af 38 § R. F. För min del kan jag dock icke anse att det varit oriktigt af regeringen att framställa denna proposition. Regeringen har därmed velat lämna landtdagen ännu ett tillfälle att i endräkt lösa denna viktiga fråga, och däri har regeringen gjordt riktigt. Det är icke nog med att saken vinner en lösning på hvilket sätt som hälst. Det är af yttersta vikt i närvarande svåra situation, att det slut, hvartill landtdagen kommer, är såvidt möjligt enhälligt. Därpå kan ofantligt mycket bero. Och jag kan därför icke annat än skänka fullt erkännande åt regeringens ifrågavarande åtgärd.

Då man nu, såsom undertecknarena af den första reservationen, icke vill medverka till en lösning af frågan på denna grund, utan fortfarande yrkar på dess undanskjutande, så bevisar detta, att man antingen alls icke förstår saklägets fruktansvärda allvar, den svåra situtation, i hvilken landet befinner sig och från hvilken det är landtdagens

och regeringens plikt att söka en utgång, eller också att man väl fattar detta, men icke fäster afseende därvid. En sådan hållning måste gifvetvis vara ägnad att väcka bekymmer om landets framtid. En annan omständighet, som också varit ägnad att om möjligt t. o. m. verka misströstande, är det sätt, hvarpå minoriteten eller en del af den drifvit sin sak. Det nämndes under diskussionen i går, att ett vidt svalg ligger mellan pluratitetens och minoritets uppfattning i förevarande fråga. Det farliga är emellertid icke olikheten i åsikter, äfven om den vore huru stor som hälst. Olika åsikter i politiska frågor måste alltid finnas i ett vaket samhälle, och de kunna t. o. m. verka befruktande, om de olika meningarna drifvas med sans och lojalitet. Men så har icke i detta fall skett. Det jag yrkar innebär icke, att minoriteten bort undertrycka sin åsigt, men den innebär att, då en gång minoritetens förslag fallit, då saken kommit till ett afgörande, som utesluter möjligheten af att dess mening blefve gällande, minoriteten bör afstå från att motarbeta förverkligandet af det slut, hvartill pluraliteten kommit, samt att den bör söka medverka till att förverkliga det ernådda resultatet och af detsamma göra det bästa möjliga. Så har man på senare tid i allmänhet icke förfarit hos oss. Man intrigerar på alla håll, man klandrar allt som göres, förmenande sig ensamt bäst förstå saken. Man motarbetar dem, som hafva att utföra allmänna värf, och försvårar för dem fullgörandet af deras uppgifter utan tanke på att det är fosterlandet, som får betala priset. Det har blifvit ett sjukligt begär att klandra, intrigera och motarbeta hvarandra, hvilket påminner om det tillstånd, som rådde under gustavianska tiden. Så har också skett i förevarande fall. Jag behöfver icke närmare redogöra för sakens gång. Det har sagts och är riktigt, att ännu vid årsskiftet ingen i detta land på allvar tänkte på införande af ett annat statsskick än det republikanska. Detta var en följd af det oerhörda tryck, som både yttre och inre förhållanden utöfvade och som gjorde tanken på monarki då omöjlig. Men längre fram, när Finlands självständighet blifvit erkänd och befrielsekriget fördt till ett lyckligt slut, vann tanken på bibehållandet af vår monarkiska statsform allt mera spridning, och då det senare blef klart, att den omfattades af pluraliteten i landtdagen, framställdes den också i offentligheten. Att man då, när tanken först uttalades gjorde motstånd mot densamma, var alldeles naturligt, och fullt berättigadt, sålänge nämligen saken icke kommit till afgörande. Men ett sådant afgörande har nu skett. Det skedde vid slutet af senaste landtdag. De beslut landtdagen då fattade inneburo, att den monarkiska statsformen skulle bibehållas och regeringen vidtaga förberedande åtgärder för att landtdagen skulle kunna fullgöra sin i regeringsformen grundade förpliktelser att välja åt landet en monark. Detta är ett faktum, inför hvilket det hade varit minoritetets plikt att böja sig. Men långt ifrån att så skulle hafva skett har emot den ståndpunkt, som omfattades såväl af pluraliteten i landets lagliga representation som af landets lagliga, af samma pluralitet valda regering, rests ett hänsynslöst motstånd. Men har under tiden mellan landtdagarna intrigerat och agiterat på ett sätt, som t. o. m. i detta intrigernas och agitationens förlofvade land lyckligtvis är sällsynt. Man har gått så långt att man t. o.m. sträckt sin agitation utom landet, och man har verkligen lyckats i mycket hög grad skada den sak, som nu utgör landtdagens högsta uppgift, att skaffa landet ett statsskick, som motsvarar dess ställning såsom oberoende stat.

Nu har regeringen, såsom sagdt, ännu en gång velat bereda landtdagen tillfälle att medverka till antagande af en frisinnad, demokratisk regeringsform och sålunda bygga statsskicket på en grund, som kunde vara varaktig. Hvad åter beträffar landtdagens pluralitet, så har den, om man får döma af den hållning pluraliteten i grundlagsutskottet och stora utskottet intagit, gått så långt i medgifvande som någonsin varit rimligt och möjligt. Detta har kostat mången en stor självöfvervinning, ja det har beträffande vissa punkter kräft ett våld på ens egen öfvertygelse, som icke hade varit berättigadt, om frågan icke faktiskt gällt landets vara eller icke vara såsom oberoende stat. Och huru har nu detta tillmötesgående mötts af undertecknarna af den första reservationen? Jo, genom det mest hallsstarriga motstånd, som synes göra hvarje förnuftigt resultat omöjligt.

Inför en sådan ståndpunkt kan man, såsom jag nämnde, bringas åtminstone för ögonblicket att misströsta om detta folks framtid. För egen del har jag under de gångna åren af förtryck aldrig gripits af en sådan misströstan. Jag har förstått och vetat, att ett folk icke kan gå under genom yttre förtryck, om dess kärna förblir sund. Men jag vet också, att hvarje folk liksom den enskilda människan har sin farligaste fiende inom sig självt. Om folkets moraliska halt fördärfvas, dess kärna skadas, och därpå tyda hos oss många tecken då är fara för dess fortbestånd för handen. Det är historiska tider vårt folk nu upplefver. Finlands folk har vunnit sitt oberoende hufvudsakligen genom en för detsamma gynnsam utveckling af de yttre världshändelserna, utan att det kan tillskrifva sig självt detta lyckliga resultat. Skall det nu, sedan det vunnit yttre oberoende, visa sig

oförmöget att skapa åt sig ett statsskick, som motsvarar denna oberoende ställning, och sålunda ernå den viktigaste inre förutsättningen därför. Det blir ett sorgligt blad i vår historia, om denna fråga skall besvaras jakande, om landtdagen icke förmår göra detta. Jag vill emellertid ännu tro, att så icke skall gå. Jag vill hoppas, att landtdagen ännu i sista stund skall kunna förena sig om det förslag, som framställts af regeringen.

Jag ber såsom resultat af hvad jag yttrat att få förorda godkännande af förslaget till regeringsform sådant det föreligger i stora utskottets betänkande, åtminstone i all hufvudsak. Det är endast en punkt, det i 14 § gjorda tillägget, för hvilket jag för min del icke skulle kunna rösta.

Hvad beträffar reservationen II så behöfver jag väl icke säga, att jag delar de synpunkter, som framställts af den ärade reservanten. Men sakläget är nu sådant, att man enligt min tanke icke kan låta sin egen åsikt i den ena eller andra punkten hindra frågans bringande till slutlig lösning. Frågan är ju, som sagdt, af den utomordentliga vikt, att vi alla böra medverka till en sådan lösning. Jag tillåter mig därför att vädja till allas goda vilja och fosterlandskärlek, Må vi enhvar göra hvad på oss ankommer för att bringa saken till den lösning, som fosterlandets väl och vårt folks framtid kräfva, och må vi till vinnande däraf undertrycka våra enskilda meningar, äfven då de äro i sig själfva berättigade. (Eduskunnasta: Bra!)

Ed. Vuorimaa: Nyt seisoo Suomen eduskunta taas arvaamattomasti tärkeän ratkaisun edessä, ratkaisun, joka voi kansalle tuottaa mitä kohtalokkaampia seuraamuksia. Sentähden olisi nyt syrjään jätettävä kaikki puolue- ja luokkanäkökohdat ja myöskin lempimielikuvitukset, itseharkitut tahi toisten suggereeraamat, samaten kuin kaikki yksityisten persoonallisten etujen tavoittelu ja odotus ja pyrinnön päämaaliksi olisi nyt asetettava vain isänmaan nykyinen ja tuleva menestys ja onni.

Tyynen, intohimottoman harkinnan valossa on tosiasiana, että jos olisi keväällä saatu jatkaa sen tasavaltalaisen hallitusmuodon lopullista käsittelyä, jota nykyinen hallitus esitti eduskunnalle jo ennen kapinan alkua ja jota jo silloin alustavasti käsiteltiin, niin maalla nyt olisi sekä hallitusmuoto että presidentti ja säännölliset olot. Monarkistinen agitatsiooni, alkanut vasta kapinan kukistamisen jälkeen, jolloin hallituksen jäsenetkin ottivat siihen agitatsiooniin osaa ja hallituksen keväällä esittämä uusi monarkistinen valtiomuoto on edellisen saavutuksen estänyt ja tämä toinen hallituksen monarkinen hallitusmuoto ei ole asian tilaa parantanut huolimatta siitä, että osa edustajia, jotka vielä kesällä innolla motiveerasivat tasavaltaisen hallitusmuodon etevämmyyttä, nyt ovat periaatteensa hylänneet.

Jokaisen on tyynesti punnittava ne sisä- ja ulkopoliittiset tekijät, jotka ovat olemassa ja antavat vastauksen, mitä yhteisen isänmaamme etu nyt vaatii. Sisäpoliittinen tekijä on ensimäinen ja pääasia, — sillä lopultakin riippuu kansan kohtalo kansan omasta sisällisestä tahdosta ja voimasta.

Siinä ei voida kieltää, ettei maassa edelleenkin olisi voimakas tasavaltainen mielipide vallassa, joka ei hyväksy monarkiaa. Onko tämä enemmistönä ja kuinka suurena tai olisiko monarkistinen mielipide enemmistönä, siitä on aivan turha väitellä. Se selviää yksinomaan siten, että uusien vaalien taikka mahdollisesti kansanäänestyksen kautta annetaan kansan itse ratkaista tämä asia. Tämä on välttämätöntä, koska nykyinen eduskunta ei sisällä perustuslain määräämää 200 edustajaa vaan anioastaan vähän yli puolet, siis edustaa vain osaa Suomen kansasta. Jos nykyinen vaillinainen tai osa eduskuntaa ottaisi ratkaistaksensa niin perin tärkeän kysymyksen monarkiasta tai tasavallasta, kun kansassa on kaksi virtausta ja enemmistön mielipide on epätietoinen, toisi se maahan riitojen ja mullistusten aikakauden, joka olisi maalle turmiollinen. Tämä olisi seuraus, vaikka koko vaillinainen eduskunta ratkaisisi asian ja asettaisi kuninkaan, sillä sille kuninkaalle ei voitaisi tunnustaa tulevaisuudessa eikä nykyään täyttä pätevyyttä. Vielä arveluttavammaksi kävisi asia jos tästä vaillinaisesta eduskunnasta vain osa ryhtyisi kutsumaan maahan kuningasta kauan sitte haudatun ja voimassa olemattoman pykälän nojassa vastoin toisten, vaikka vähemmistön protesteja. Vaikeaksi tulisivat silloin maan sisäiset olot ja sietämättömäksi sen henkilön kohtalo, joka tämmöisillä perusteilla olisi vastaanottanut Suomen kruunun.

Olisi sanoisinko enemmän yksinkertaista kuin luvallista, kuvitella, että kun kuningas vaan tulee millä tavalla tahansa, Suomen kansa siihen tyytyisi ja nöyrästi taipuisi ja rauha ja kaikki hyvyys vuotaisivat maahan. Mutta aivan toiseksi muuttuu asia, jos kansa itse saa asian ratkaista, joko uuden eduskunnan taikka kansanäänestyksen kautta. Jos silloin monarkia saa vaikka kuinka pienen enemmistön, niin voin vakuuttaa, että tasavaltalaiset kuten takavuosina Norjassa lojaalisesti siihen alistuvat ja tulevat kuninkaan uskollisiksi alamaisiksi. Semmoinen menettely ratkaisee asian lopullisesti ja päästää maan siitä umpikujasta, johon monarkistien ja hallituksen har-

kitsematon menettely on nyt maan johtanut. Ainoastaan siten saadaan rauha ja sopu palautetuksi jälleen ja kansa saavuttaa joko rauhallisen kuningas- tai vankan tasavallan.

Jos sisäpoliittinen tilanne on näin tärkeästä merkityksestä niin ei ulkopoliittinen ole sitä sen vähemmän. Kaikille, jotka kykenevät poliitillisesti ajattelemaan, pitäisi olla selvää, että rauha, joka ennemmin tai myöhemmin kamppailevien valtioryhmien välillä solmitaan, ei tule olemaan yhden valtioryhmän dikteerama rauha, vaan sopimusrauha. Tämän pitäisi olla jokaiselle jotenkin selvä. Meidän pienen maamme itsenäisyydelle on rauhan konferenssissa ratkaisevasta merkityksestä että silloin ollaan puolueettomia ja hyvissä väleissä kaikkien sotaa käyvien ja puolueettomien valtioiden kanssa. Ainoastaan sillä ehdolla on toiveita, että kaikki valtiot tunnustavat itsenäisyytemme, nekin, jotka eivät sitä vielä ole tehneet.

Saksa on Suomen ja Saksan välisessä rauhanteossa sitoutunut vaikuttamaan siihen, että itsenäisyytemme tulee tunnustetuksi. Mutta jos meillä silloin on kuninkaana saksalainen prinssi, jota ympärysvallat tai pääasiallisesti Englanti eivät hyväksy, on tämmöinen „fait accompli" ei ainoastaan Saksan politiikalle rasittavana ehkä ylivoimaisena esteenä täyttää sitoumuksensa, vaan meidän maamme itsenäisyyden tunnustamiselle kuolettavana painolastina. Tätä Saksan nykyiset vaikutusvaltaiset piirit, jotka ovat johtamassa Saksan kohtaloita mailman rauhaa kohti, ovat selvänäköisesti käsittäneet ja sekä yksityisesti että sanomalehdissä julkilausuneet. Tämmöisessä ulkopoliittisessa tilanteessa valitun kuninkaan täälläolo tulisi siten täällä vaan rauhattomaksi ja pian haihtuvaksi episoodiksi.

Tällä ei ole sanottu, että luopuisimme hyvistä väleistä Saksan kanssa ja sopimuksista, joissa olemme sen kansan kanssa, jolle olemme ei ainoastaan niin suuressa kiitollisuuden velassa, vaan maan yhteisten etujen ja kulttuuri yhteisyyden suhteessa. Ei ensinkään. Mutta näitä sopimuksia ja suhteita pyhinä säilyttäessämme on velvollisuutemme maata ja kansaa kohtaa säilyttää täydellinen itsenäisyytemme ja riippumattomuutemme ja sentähden Saksan kansan ystävyys ei lainkaan saa estää meitä olemasta hyvissä suhteissa myös muihin valtioihin. Tätä vaatii sekä meidän että Saksan edut ja tätä on erittäin myös Saksan hallituspiirien puolesta useasti terotettu. Poliittinen asema on nyt sellainen, että Saksan prinssi Suomen kuninkaana suuressa määrin vaikeuttaisi yleisen rauhan saamista ja itsenäisen Suomen tunnustamista ja että tämä johtuisi juuri ympärysvaltojen vastahakoisuuden tähden rauhankonferenssissa. Luulen etteivät monarkistit tahdo ajaa asiaa tällaiseen uuteen umpikujaan, kun heille selviää nykyisen maailmantilanteen oikea asianlaita ja he kylmästi harkitsevat, mitä tilanne ja isänmaan etu vaatii. Luulen myös, että se kaikin puolin kunnioitettu ruhtinas, joka on monarkisteillemme lupautunut Suomen kuninkaaksi, nyt tilanteesta saatuaan täyden selvyyden, ei aseta maailman rauhaa, maamme itsenäisyyttä ja omaa persoonallista onneaan kyseenalaiseksi rupeamalla nykyoloissa maamme kuninkaaksi.

Edellisestä selviää kuitenkin, kuinka arkaluontoinen tilanne nykyään on ja ettei meidän pitäisi sentähden sitoa käsiämme. Meidän pitäisi jättää monarkistiset tuumamme tällä kertaa sikseen, että rauhankonferensissa voisimme esteettömästi toimia ja sillä välin vahvistaa sisällistä tilaamme ennen kaikkea vetoamalla kansaan uusien vaalien kautta sekä kehittää ja parantaa ulkonaisia suhteitamme. Lausun sen vuoksi sen toivomuksen, että monarkistimme älyävät, mitkä arvot nyt ovat kysymyksessä maallemme ja yhtyvät kannattamaan ensimäisessä vastalauseessa olevia ponsia, jotka ehdottavat, että tämä valtiomuotoehdotus hylättäisiin ja että ryhdyttäisiin uusien valtiopäivien kokoonkutsumiseen.

En ole tahtonut ryhtyä kritiseeraamaan hallituksen esitystä asiassa, kun se on nyt tässä syrjäasia. En ole myöskään tahtonut koskea ehdotuksen yksityiskohtiin. Mutta pyydän kohdistaa huomion vain siihen seikkaan, että valtiopäiväjärjestyksen 2 §:n mukaan, joka on Suomen perustuslaki, eduskunta on Suomen laillinen ja päätösomainen eduskunta vain kun se sisältää 200 edustajaa. Nyt siinä ei sitä määrää ole. Se seikka, että suuri osa eduskunan jäseniä on rikoksiensa tähden menettänyt edustajaoikeutensa tai että kokonaisen puolueen edustajat ovat sen tehneet, ei suinkaan kumoa Suomen kansan oikeutta säätää lakia 200:lla perustuslaissa määrätyllä edustajalla. Jos yksityiset edustajat tai kokonainen puolue on tehnyt itsensä mahdottomaksi edustaa Suomen kansaa, ei Suomen kansa semmoisenaan ole menettänyt täyttä edustusoikeutta. Ja vaalilain 67 ja 68 §:issä selvästi määrätään, että siinä tapauksessa, että edustajan sija syystä tai toisesta on joutunut avoimeksi, on heti annettava valtakirja varamiehelle, ja ellei laillista varamiestä ole kelvollista astumaan hänen paikalleen se jolla vaalipiirissä oli suurin vertausluku niiden joukossa, joita aikaisemmin ei ollut valituksi julistettu.

Voimassa olevan perustuslain ja vaalilain mu-

kaan ei muu kuin 200 jäseninen eduskunta voi päättää Suomen asiasta, ei ryhtyä valtiomuotoa säätämään eikä kuningasta valitsemaan, vielä vähemmän voi eduskunta jota ei lain määräämässä järjestyksessä ole täytetty eikä yritettykään täyttää, kumota sen päätöksen, jonka laillisesti valittu, täysilukuinen eduskunta joulukuun 6 päivänä 1917 teki, että Suomi on riippumaton tasavalta ja sille laadittava valtiomuoto. Ja kun nyt on kysymys, ei laista ja päätöksistä, jotka milloin tahansa voidaan vastapäätöksillä kumota, vaan päätöksenteosta, joka kestää ehkä sukupolvia ja jota ilman vallankumousta on mahdoton poistaa, jos se tulisi monarkistiseksi, tulisi aina olemaan lain pyhyyttä vailla, ja häälyvälle hetteelle rakennettu ja ainoastaan uudet vaalit pelastavat maamme siitä umpikujasta johon sosialistien petos ja sittemmin hallituksen erehdykset ja harhaaskeleet ovat johtaneet.

Ed. Pennanen: Pyysin puheenvuoron en piinkään paljon edes koettaakseni enää vaikuttaa edustajien mielipiteisiin tässä asiassa — jokainen on kai kantansa määrännyt — mutta puheenvuoroni tarkoittaa saada nämä kohtalokkaina hetkinä merkitä pöytäkirjaan ne perustelut, jotka pääasiassa ovat minun kantani määränneet tässä kysymyksessä.

Meillä monella ja muiden muassa minullakin on ollut sanottavana sekä hallitukselle että myöskin eduskunnalle yhtä ja toista siitä, mitä hallitus ja eduskuntakin on tehnyt ja tekemättä jättänyt tämän hallitusmuotokysymyksen yhteydessä, mutta sen esille vetämisellä, mitä tähän asti on tapahtunut, me emme voi enään rahtuakaan muuttaa sitä tilannetta, jossa nyt olemme, sitä tosiasiaa, jonka edessä nyt seisomme. Minun täytyy nähdä tosiasiana se, että ajateltakoonpa monarkian tai tasavallan, toisen tai toisen, paremmuudesta sitä tai tätä, meillä ei tällä kertaa voi olla kysymys siitä, tasavaltako vaiko monarkia. Kysymys minun nähdäkseni rajoittuu tällä kertaa siihen, kumpiko on Suomen kansalle parempi, sekö että kuningas valitaan niillä valtuuksilla, joita vanhassa hallitusmuodossa valtion päämiehelle suodaan, vai sekö, että eduskunta saisi päättäneeksi uuden hallitusmuodon, jonka perusteella kuninkaanvaali tapahtuisi. Tämmöisenä minä näen nykyisen tilanteen. Kun näin on asianlaita, niin mielestäni ei pitäisi olla erimielisyyksiä siitä, kumpi näistä kahdesta vaihtoehdoista on parempi. Minä annan tunnustuksen eduskunnan monarkkiselle enemmistölle siitä, että se on nyt tässä yhteensovitteluehdotuksessa, jonka hallitus on eduskunnalle esittänyt, tehnyt sen, minkä se tällä kertaa on voinut tehdä yhteisen pohjan löytämiseksi. Totuuden nimessä minun on myönnettävä, että sen enempiä myönnytyksiä mitä monarkistien taholta on tehty, minä en ole osannut toivoakaan, jos kerta mieli pysyä monarkian puitteissa. Tietysti on toinen asia sitten, jos monarkia voitaisiin vaihtaa tasavaltaan. Ja minä rohkenen uskoa, että tuhansissa suomalaisissa kodeissa tällä kertaa toivotaan ja rukoillaankin, että tämä yhteensovittelu nyt onnistuisi. Minä toivon kohdaltani sitä samaa. Minä en käsitä, mitenkä nyt esimerkiksi, jos kerran missään muodossa voidaan ajatella monarkiaa, mitenkä silloin voidaan esimerkiksi kansanvaltaisuuden kannalta vaatia hallitusmuodossa enempiä muutoksia, kuin mitä siihen on tehty. Tällaisen hallitusmuodon hylkääminen voi vastoin asianomaisen tahtoakin muodostua ei kansanvallan kannattamiseksi, mutta sillä ratsastamiseksi. Tiedetäänhän kyllä ja tosiasia se on, että tässä maassa on paljon niitä, jotka ajattelevat asiasta toisin, ja tämä vastakkainen ajatus on tuotu esille eduskunnassakin. Minulla ei ole profeetan silmää; on parasta olla ennustamatta tulevaisuudesta sitä tai tätä. Luulen kuitenkin, että ne, jotka jyrkästi pysyvät tasavallan kannalla, vielä asian tässäkin tilanteessa uskovat tai ainakin toivovat, että he kielteisellä menettelyllään voivat valmistaa tietä tasavaltaiselle hallitusmuotojärjestelmälle. Jos tämä usko tai tämä toivo pitäisikin paikkansa, minkälaisien mahdollisuuksien eteen silloin todennäköisesti jouduttaisiin? Uskaltaako edes toivoa, että se sosialistis-maalaisliittolainen hallitus, jonka tehtäväksi jäisi tasavallan lopullinen läpiajaminen, että se voisi edes yksien vaalien jälkeen saada tänne tasavaltaisen tai vaikkapa monarkkisenkaan hallitusmuodon? Onhan opittu jo silloin keino käyttää säännöksiä määräenemmistöistä ja jättää asia vielä seuraavista vaaleista riippuvaksi. Tämä välitila, joka meillä nyt on, todennäköisesti tulisi siis jatkumaan vuosikausia ja aikana, jolloin maailma myllertää aivan sekaisin ja jolloin meidänkin on koetettava jollakin tavalla tuosta kaaoksesta selviytyä. Se on juuri tämän asian ties kuinkapitkäaikainen viivästyminen, joka minulle on tässä ollut ratkaisevana ja jota minä en parhaalla tahdollanikaan voi ottaa vastatakseni.

Tietysti meidän kaikkien täytyy tällaisen ratkaisevan asian yhteydessä ottaa huomioon, mikäli kukin voi, sekä sisä- että ulkopoliittisia oloja. Jokaisen on tehtävä laskelmansa kunkin kykynsä mukaan. Minun laskelmani tässä suhteessa täytyy olla jotenkin yksinkertaiset, minä en vaikeampiin pysty. Minä näen yleisen tilan-

teen sellaisena, että meillä on edessämme suuria vaikeuksia idässä ja lännessä, meitä uhataan sieltä ja täältä. Meillä on vaikeuksia sisässä ja ulkonapäin. Ja missä meidän ystävämme ovat? Silloin kun monet valtiot tunnustivat Suomen itsenäisyyden, silloin mahtava Englanti pysyi aivan ääneti. Nyt, kuten arvoisa edellinen puhuja täällä jo siteerasi, on sillä ollut asiaan jotakin sanomista ja kerrotaan sanotun, että Suomen kuninkaan vaali voi vaikuttaa siihen, tunnustaako Suur-Britannia Suomen itsenäisyyden vaiko ei. Yhtä paljon kuin kysymys siitä, onko Suomi oleva monarkia vaiko tasavalta, on Suomen sisäinen asia, yhtä paljon minun nähdäkseni täytyy olla meidän oma asiamme, mistä me pyydämme kuninkaan, jos me kerran sellaista pyydämme (Hyvä!). Ja entäs mahtava Amerikka? Mitä se on meidän hyväksemme tehnyt? Silloin kuin meillä oli vaikea elintarvehätä, me emme sieltä saaneet sitä, mitä ehkä jo oli luvattu meille antaa, nimittäin aineellista apua. Nyt sanotaan silläkin puolella kiinnitettävän jotakin huomiota meidän asioihimme. Julkinen sana tietää kertoa, että Amerikan taholla on lausuttu, että niin kauan kuin yksikin saksalainen sotilas on Suomessa, ei Amerikka tule tunnustamaan Suomen itsenäisyyttä. Jos niin on, tämän täytyy myöskin pakostakin olla meidän sisäisiin asioihimme sekaantumista. Mitä se Amerikkaan kuuluu? Me olemme jos ollaksemme itsenäinen valtio ja meidän alueellamme voi olla meidän ystäviämme vaikkapa sotilaspuvussa. Ainoa, josta ainakin minä rohkenen nähdä jotakin ystävyyttä, on mahtava Saksa. Saksa on ei ainoastaan sanoin tunnustanut meidän itsenäisyytemme, mutta myös voimakkain teoin valmistanut meille itsenäisyyttä. Se on auttanut meitä punaisen kapinan aikana tehokkaasti ja me muistamme kenties monet mieskohtaisesti, miten tervetullut meille huhtikuun puolitienoissa se apu oli. Onko meillä vielä nyt nämä auttajat vieraanamme vaiko ei, sen ei mielestäni pitäisi yhtään mitään kuulua Amerikkaan. Katsottakoon siis ulkopolitiikkaakin miltä kannalta tahansa, se on ja pysyy nähdäkseni meidän sisäisenä asianamme, pyydämmekö me kuningasta Saksasta vaiko ei. Saksalaisten asiaksi jääpi tietysti ratkaista se, antavatko he meille kuninkaan vaiko ei. (Hyvä! Hyvä!)

Ed. Juutilainen: Täällä ovat ed. Wrede je Pennanen kosketelleet sitä vastalausetta, joka löytyy perustuslakivaliokunnan mietinnössä ja jonka allekirjoittajana minäkin olen. Senvuoksi pyydän muutamalla sanalla kajota heidän väitteisiinsä.

Ed. vapaaherra Wrede tahtoi leimata meitä muun muassa sillä, että sosialistit ovat kannattaneet meidän vastalausettamme. Kyllähän eduskunnan ainoa sosialisti, hän joka nyt on heistä jälellä, ilmoitti kannattavansa sitä, mutta minä puolestani en katso sitä miksikään pahennukseksi. Sillä me tiedämme sen, että ne työväen ainekset, jotka eivät ole kapinaan osaa ottaneet, ja jotka ovat yhtä hyviä Suomen kansalaisia kuin mekin, kannattavat tasavaltaa, ja senvuoksi, jos ed. Paasivuori on kannattanut meidän tasavaltaan pyrkivää vastalausettamme, niin hän on tehnyt aivan oikein valitsijainsa jopa laajan työväestön kannalta katsoen. Muutkin ed. vapaaherra Wreden väitteet olivat sellaisia kuin yleensäkin puheet nyt hallitusmuotokysymyksestä ovat. Nämät keskustelut tuntuvat siltä kuin me olisimme jonkun suurenpuoleisen juhlan rääpiäisissä, hiukan kohmelossa, unisina ja väsyneinä. Sellainen leima näillä yleensä on ja senvuoksi vapaaherra Wredenkin täytyy turvautua noihin kuluneisiin väitteisiin, etteivät maalaisliittolaiset joko ymmärrä ollenkaan asemaa tai sitten ei heillä ole niin paljon vastuunalaisuutta, että he voisivat suhtautua vakavasti tähän asiaan. Se on sitä oikeaa tyypillistä monarkistisen esiintymistä, jommoista se on tämän puolen vuoden aikana ollut.

Myös hän väitti, että olot vaativat monarkistista hallitusmuotoa. Mitään perusteluja ei kuitenkaan tuotu, mitkä ne olot ja ne syyt ovat, jotka sitä erikoisesti vaativat, sillä sama väite on aina tuotu esiin eikä asema ole muuttunut liioin miksikään. Vielä hän toi senkin väitteen, että tasavaltalaisten taholta on kiihotettu kansaa. Jos mikään niin se syytös sopii aivan tarkalleen monarkisteihin, sillä siltä taholta on kiihotettu kansaa ja käytetty sen hyväksi keinoja jos toisiakin. Sitten hän myöskin mainitsi, että nyt tullaan näkemään, onko meidän kansamme kypsynyt itsenäisyyteen. Minustakin monarkinen hanke on näyttänyt sen, että tosiaankaan ei meidän kansamme kokonaisuudessaan, varsinkaan sen ylemmät kerrokset, ole kypsyneet itsenäisyyteen. Ne ovat vain muuttaneet tukikohtaa, ennen on nojauduttu venäläisiin, nyt nojaudutaan toisiin. Tosiaan on tultu näkemään, että me olemme vasallikansa, joka ei kykene itsenäisyyteen eikä se siihen kunnolla yritäkään. Sen sijaan, jos olisi yritetty meidän valtiosta kehittää ja muodostaa tasavaltaa, se olisi osottanut, että me pyrimme edes nousemaan omille jaloillemme emmekä aina nojaudu johonkin ulkopuoliseen voimaan. Ed. Pennanen näkee nyt niinkuin ennenkin „kohtalokkaan hetken" taas. Minusta ei tämä aika ole yh-

tään kohtalokkaampi kuin ennenkään. Suomen valtakunta pysyy sellaisena kun se on huolimatta siitä, että sitä uhataan ja pelotellaan omalta taholta ja koetetaan esittää, että jos se ei tänä päivänä tee niin ja niin, niin huomenna ei voida mitään tehdä enää. Sen ovat olot osottaneet, ettei suurten asioiden ratkaisu ole niin hetken ja päivän varassa. Ed. Pennanen on nyt täydellisesti luopunut tasavallan kannalta niin ettei katso olevan siihen mitään mahdollisuuksia. Minusta on päinvastoin tasavallalla nyt suuremmat mahdollisuudet tulla voimaan kuin koskaan ennen. Sillä nyt on kokeiltu jo monarkialla ja monarkistit ovat koonneet kaikki voimansa sekä käyttäneet kaikki keinot, niin kotimaiset kuin ulkomaiset, saadakseen tänne monarkian ja nähdäkseni epäonnistuneet. Sen vuoksi luulen, että ennen pitkää monarkistit ovat pakoitetut turvautumaan taas omaan kansaan ja silloin ei ole enää muuta keinoa kuin ottaa se entinen koeteltu tasavaltaohjelma esille, se jolla me yksimielisinä kerran oltiin. Sitten ed. Pennanen pani epäilyksen alaiseksi ettei muka meillä tasavaltalaisilla voi enää olla luottamusta asiaamme vaan toiveita ainoastaan. Kyllä me luotamme siihen aivan yhtä hyvin kuin viime syksynä ja viime keväänä. Ei se luottamus ole millään tavoin horjunut. Se, että uutta hallitusmuotoa ei mahdollisesti saataisi uusien vaalienkaan jälkeen senvuoksi, että silloin toiset jarruttavat ja äänestävät sen yli vaalien, kuten ed. Pennanen arvelee, ei muuta asiaa. Täysilukuinen eduskunta kyllä hoitaa senkin asian ja asettaa sellaisen hallituksen, joka myös hoitaa maan asiat. Silloin ei hallituksen tarvitse turvautua johonkin $^1/_4$ osaan eduskunnasta ja koettaa tällaisen eduskuntajäännöksen painostuksella pitää valtaansa pystyssä. Ed. Pennasen lausuntoon ulkopolitiikasta en kajoa. Minun täytyy siinä antaa säälille tilaa sillä niin pahoin on mielestäni ulkopolitiikassa monarkistien politiikka särkynyt. Sen minä kumminkin ulkopolitiikasta tahtoisin mainita, että monarkian ajatus eikö se ole tuotu tänne Bulgarian kautta. Muistaakseni monarkistien ensimäinen airue professori Mikkola kävi siellä viime talvena ja hän esitti muistaakseni jokseenkin ensimäiseksi monarkia-aatteen, kehuen erikoisesti, kuinka siellä ovat kuninkaan ja kansan välit hyvät. Eilen vallastaan luopunut Bulgarian kuningas on ollut meidän monarkistiemme ensimäisiä neuvonantajia. Nyt kehottaisin, että monarkistit lähettäisivät uudelleen airueensa käymään Bulgariassa tutustumassa monarkian pysyväisyyteen sekä siihen minkälaista ulkopolitiikkaa siellä monarkia on harjoittanut. Nähtävästi sieltä nyt saataisiin uusia kokemuksia ja uusia vaikutteita.

Uusi hallituksen esitys sanottiin esitetyn sovinnon aikaansaamiseksi ja senvuoksi on nyt ilmotettu tehdyn suuria myönnytyksiä. Tosiasiahan on, että sovintoa tasavallan ja monarkian periaatteen välille ei ole rakennettavissa, sillä niin paljon ne toisistaan eroavat. Monarkian periaatteet ovat niitä, jotka näyttävät poistuvan pois näyttämöltä kun taas kansanvallan periaatteet astuvat esiin kaikkialla. Monarkiset pyrinnöt ovat yksilön ihailua ja jumaloimista. Meilläkin, kun vain saataisiin kuningas, niin kaikki yhdellä kertaa muuttuu hyväksi, kaikki olot, kaikki epäkohdat muuttuvat hyviksi. Näin uskotellaan. Monarkiaperiaatte on meillä kuitenkin esitetty olevan suoranaista kansan halveksimista. Jo ne ensimäiset julistukset, joita monarkia-aatteen puolesta keväällä annettiin, herättivät tavatonta vastarintaa ja kammoa kansanvallan ja tasavallan kannattajissa. Ensimäisessä julistuksessa mainittiin ja tuotiin peittelemättä esiin, että nykyinen yleinen ääinoikeus on myöskin heti monarkian tultua muokattava. Siinä julistuksessa, jonka maan valtiomiehet toukokuulla julkaisivat, perustellaan, että nykyinen eduskunta on osottautunut sellaiseksi, ettei se voi turvata yhteiskuntaa. Senvuoksi täytyy saada se muutetuksi ja erinäisille luokille siinä luvattiin antaa etuoikeuksia, että saataisiin eduskunta muutetuksi. Samoin ne kirjoitukset, joita monarkian puolesta esille tuotiin, kävivät siihen suuntaan, että monarkiahanke muuttui heti alussaan vastenmieliseksi. Ja se on monarkistien oma syy, että he alottivat tällä tavoin asiaansa ajaa ja sillä tavoin peittivät mahdollisesti monarkiassakin löytyvät hyvät puolet. Monarkiassa siirtyy valta hovin ympärille olkoonpa hallitusmuoto kuinka kansanvaltainen tahansa. Aivan varmaan meilläkin hovin ympärille kerääntyisivät ne ainekset, jotka eivät muuten yhteiskunnassa saa enää valtaa pidetyksi ja sitä kautta sitten hallitseisivat maata. Kuinka moinen politiikka voisi olot hyviksi muuttaa?

Viittasin jo niihin alkuotteisiin, joilla monarkiahanketta ryhdyttiin ajamaan. Myöskin myöhemmät monarkistien keinot ovat olleeet sellaisia, että ne ovat olleet omiaan herättämään suurta vastenmielisyyttä koko monarkiaa vastaan osottaen samalla sen perusteitten heikkouden. Painostusta hallituksen taholta eduskunnassa, erinäiset erouhkaukset, joita aina tuotiin esiin silloin kuin jokin ratkaisu hallitusmuotokysymyksessä esiintyi, suuria lupauksia esitettiin, jotka sitten ennen pitkää näyttäytyivät olleen jo tietoisesti turhaan raukeavia. Hallituksen auktoriteetti tällä tavoin laskeutui niin, ettei sen oikeitakaan esityksiä enää voitu ottaa täysin vaka-

valta kannalta. Mehän olemme itse asiassa nyt olleet, niin kauvan kuin hallitus keväällä julistautui monarkiseksi, monarkisen hallituksen alla. Minkälaiset sitten ovat nämä olot olleet? Esimerkiksi julkisen sanan käyttämiselle itsenäisessä Suomessa on asetettu rajoituksia, jotka aivan hyvin muistuttavat takavuosien oloja, jolloin me olimme Venäjän monarkian alla. Sanomalehtien toimituksissa on monena hetkenä tunnettu samaa turvattomuuden tunnetta, kuin tunnettiin takavuosinakin, koska tiedettiin, että nykyinen hallitus ei häikäile lakkauttaessaan tasavaltalaisia lehtiä, jos ne totuuden sille sanovat. Monta muuta samanlaista esimerkkiä voisi esittää siitä, millä tavoin monarkia-aatteen taakse kokoontunut hallitusmahti heti alusta pitäen aikoo maata hallitu. Kuinka voisi vapaa kansa alistua moiseen holhoukseen ja harvainvaltaan? Niistä hallituksen esittämistä syistä, mitkä vaativat monarkiaa tänne, mainitsen vielä sen, että tässä maassa pitäisi saada nyt luja järjestys ja lain kunnioittaminen aikaan. Kuitenkaan siinä ei ole voinut hallitus itsekään esiintyä sillä tavoin, että tämä vaatimus voisi saada todellista kantavuutta. Hajaannus kaikilla yhteiskunnan aloilla vaan leviää ja elintarvekysymys kärjistyy. Tämän kaiken lääkkeeksi kaivataan vain diktaattoria kansaa varten, jollei kuningasta saada.

Maalaisliiton kanta on tällä hetkellä tasavaltaan nähden aivan sama kuin mikä se oli viime keväänä. Minulla oli viime keväänä kunnia esittää tältä paikalta maalaisliiton valitsijain mielipide varsin pätevällä tavalla. Silloin jo vaadittiin uusia vaaleja taikka ainakin hallitusmuodon lopullista ratkaisua kansan käsiin annettavaksi. Mutta erittäinkin silloin kaikkialla käsitettiin, että Suomi on tasavalta ja että sitä on tasavaltana hallittu, ja se käsitys on vielä nytkin kansamme keskuudessa olemassa. Tätä valtiota ei tunnusteta monarkiaksi vaan sitä pidetään tasavaltana. Se mielipide tuli meidän puoluekokouksessamme niin elävästi esiin, että meidän täytyy sille vakaumukselle antaa täysi kunnioitus. Kun meidän puolueemme kanta on järkkymättä sama nyt, mikä se oli viime keväänä, niin tasavaltaiselta kannalta ei voida luopua, vaan sitä on viimeiseen asti pidettävä meidän ohjeenamme. Minä olen vakuutettu siitä, että maalaisliiton ryhmän esiintyminen, kun se on voinut lykätä kuninkaan tänne tuomisen näinkin pitkälle, ja minun käsittääkseni ainiaaksi, se on pelastanut meidän maamme suurilta onnettomuuksilta. Tässä olisi varsin kiitollista käydä tuomaan esiin niitä vaaroja, jotka meitä ovat kuninkaan kintereillä vaanineet, mutta jotka ovat lykkääntyneet sen vuoksi, että myöskin Suomen hallitusmuotokysymyksen ratkaisu on lykkäytynyt. Mutta niinkuin minä alussa lupasin, minä säästän ulkopolitiikan alan. Jos me alistuisimme monarkiaperiaatteen alle, niin me alistuisimme silloin menneisyydelle kuuluvien johtavien valtio- ja yhteiskuntaperiaatteiden alaiseksi. Alistumalla monarkiaa kannattamaan, me panisimme Suomen maan ja kansan myös alttiiksi niille mahdollisille levottomuuksille, jotka voivat minä päivänä tahansa puhjeta millä puolella hyvänsä naapurimaissamme, mutta kun me pysymme tällä kannalla, kansanvaltaisen tasavallan kannalla, niin meillä on mahdollisuuksia, että kansamme pysyy koossa ja että meidän osamme tuli jo viime talvena suoritetuksi. Mutta jos tänne pakkomonarkia tuodaan, niin silloin tuskin vakavimmatkaan yritykset voivat estää, etteivät aallot pyhkäise myöskin meidän maatamme.

Mielestäni Suomen kansalla on suuri tehtävä kansojen joukossa. Sen vuoksi sitä kasvatetaan vastoinkäymistenkin kautta. Viime talvinen sosialistien kapina osotti Suomen sosialidemokratian rikollisuuden, ja sen rikollisuuden, mikä oli alaluokkaan kypsynyt. Mutta se nostatti Suomen kansan terveet voimat esiin. Meidän kansallisessa ruumiissamme tehtiin varsin terveellinen leikkaus, mutta se leikkaus on nyt huonolla jälkihoidolla suureksi osaksi pilattu. Monarkianhanke puolestaan on taas ollut erittäin tehokas keino kokoomaan kansan omia voimia väheksyvät ja halveksuvat ainekset, taantumukselliset ja vanhoilliset piirit yhteen. Tämän kautta on oltu näinä aikoina tilaisuudessa näkemään, minkälaiseen valtiolliseen itsenäiseen elämään monarkian kannattajat ovat kypsyneet ja minkälaiseen eivät. Myös on tultu siitä näkemään, millä tavoin valtiotamme ei ole hallittava. Monarkiahanke on siten näyttänyt kansamme ylempien kerrosten valtiollisen kypsyneisyyden arvon sekä osottanut selvät viivat edistysmielisyyden ja taantumuksen välillä. Ennenkaikkea se on osottanut, mistä piireistä on löydettävissä itsenäisen Suomen tuki ja turva, ja mitkä piirit siihen eivät ole kykeneviä. Vielä on monarkiahanke, jota on ajettu erityisen väkevästi, rikkonut onneksemme luonnottomat puolueolot ja valmistanut maaperää luonnollisille puolueille ja terveille virtauksille, joten jotain hyvää siitäkin on ollut joskin Suomen valtakunnalle se on ollut kallista leikkiä. Toivottavasti maamme ja kansassamme niin ulkopuoliset kuin sisäiset olot eivät ole monarkistien käsissä ehtineet niin pahoin sotkeutumaan, ettei niitä kansallinen ja elinvoimainen hallitus, jolla olisi täysilukuisen eduskunnan enemmistö taka-

naan, voisi korjata. Isänmaan pelastus ja itsenäisyys on toteutettavissa vain siten, että isänmaan ja kansamme asia viipymättä vapautuu monarkistisen helsinkiläisklikin käsistä, kokonaisen Suomen kansaa edustavan eduskunnan ja sen luottamusta nauttivan hallituksen käsiin. Siihen on voimakkaasti pyrittävä ja luultavasti tälläkin eduskunnalla on keinoja taivuttaa monarkistit, jotka eivät ole aseman tasalla, jättämään asema uusien vaalien kautta valitulle eduskunnalle ja uudelle hallitukselle.

Ed. Haataja: Edustajain Juutilaisen ja Vuorimaan lausunnot tarjoavat monta erinomaisen kiitollista kohtaa sen logikan onttouden osottamiselle, joka heidän taholtaan asioissa esille tuodaan. En malta olla koskettelematta muutamiin niistä.

Ed. Juutilainen lausui, että monarkinen ajatussuunta on herättänyt erinomaisen suurta vastenmielisyyttä kansamme keskuudessa. Hänellä on kai todistuksena se monarkistisen ajatussuunnan erinomaisen laaja leviäminen, joka on sitte kevään maassamme tapahtunut. Minä arvelen, että todistus on se. Ed. Vuorimaa lausui että, jollei meillä olisi ollut eduskunnassa monarkisteja, niin meillä olisi ollut nyt tasavaltalainen hallitusmuoto valmis, ja hän katsoi, että monarkistit ovat tehneet erinomaisen vaikean ja raskaan rikkomuksen maata ja kansaa kohtaan sen kautta, että he ovat tätä monarkistista ajatussuntaa ajaneet. Jos nyt tällä Vuorimaan ajatussuunnalla pysytään ja sillä perusteella lähdetään jotain todistamaan, niin me monarkistit voimme aivan yhtä hyvin sanoa, että, jollei täällä olisi ollut tasavaltalaisia, niin meillä olisi monarkistinen hallitusmuoto valmis, ja että siis tasavaltalaiset ovat tehneet erinomaisen huonon palveluksen maalle ja kansalle tässä tasavaltaisesta hallitusmuodosta kiinnipitäessään. Mutta minä huomautan, että, jos me tätä viimeistä todistelua käytämme, niin me voimme siihen vielä lisätä, että tasavaltainen pieni vähemmistö on estänyt eduskunnan huomattavan enemmistön saamasta monarkistista hallitusmuotoa aikaan. Missä määrin se vaikuttaa tähän todisteluun, se jääköön herrojen Juutilaisen ja Vuorimaan itsensä harkittavaksi. Ed. Vuorimaa lausui, että kansan kohtalo riippuu yksinomaan kansan sisäisestä tahdosta ja voimasta. Onkohan asianlaita todellakin aina ja kaikessa näin? Olikohan meidän oman kansamme sisäisen voiman ja tahdon tulos se, että olimme pakoitetut toistasataa vuotta olemaan Venäjän yhteydessä ja myöskin kärsimään siltä taholta routavuosien sortoa. Minä en usko, että se oli meidän kansamme sisäisen tahdon mukaista. Ed. Vuorimaa lausui, että se eduskunta, joka täällä nyt on koossa, ei ole laillinen eduskunta. Hän siis lähtee siitä, että kun joukko edustajia tekee rikoksen ja siitä syystä joutuu pois eduskunnasta, niin se eduskunta, joka sitte jääpi jälelle, ei ole laillinen eduskunta. Ja kuitenkin ed. Vuorimaan täytyy vanhana valtiopäivämiehenä tietää, että valtiopäiväjärjestyksessä ja vaalilaissa on määräyksiä siitä, miten edustajapaikat täytetään silloin, jos joku eduskunnan jäsenistä joutuu rikoksen takia pois, ja että eduskunta ei suinkaan sen takia jää laittomaksi eduskunnaksi. Mutta sitä paitsi on otettava huomioon, että meidän maalaisliittolaisemme olisivat kyllä olleet valmiit ja nähtävästi nytkin olisivat valmiit eduskunnan tässäkin kokoonpanossa hyväksymään tasavaltalaisen hallitusmuodon ja katsoisivat sen aivan täysin laillisella tavalla aikaan tulevaksi, jos olisi mahdollisuudet sellaisen aikaansaamiseen. Tämä minun nähdäkseni osoittaa erinomaisen selvästi sitä logiikkaa ja sitä laintulkintaa, mitä sillä taholla harjoitetaan. Ja tuntuu oudolta, että näin vakavassa asiassa todella sillä tavalla esiinnytään. Muuten valitettavasti minä olen ainakin omassa itsessäni ollut toteavinani sen, että ed. Juutilaisen ajatussuunta lepää jotakuinkin sen saman punaisen hengen pohjalla, joka täältä eduskunnasta on lähtenyt. Hän puhuu kansantahdosta samalla tavalla kuin täällä ennen puhuttiin siitä. Tämä sekä monet muut symptoomit viittaavat samaan. Ja se ei ole mikään hauska ilmiö. Se valitettavasti täytyy todeta. (Vasemmalta: Loukkaus se on! Oikealta: Äänestys!)

Ed. Luopajärvi: Jos minä kuuluisin niihin eduskunnan jäseniin, jotka katsovat itseänsä „kansanvaltaisiksi monarkisteiksi," niin saattaisin ehkä joltisellakin mielihyvällä merkitä ne muutokset, joita suuri valiokunta on tehnyt esillä olevaan mietintöön. Varsinkin ovat näistä muutoksista kaksi mielestäni sen laatuisia. Ensiksi on 13 §:ään tehty muutos, jolla on muutettu tämän pykälän sisältö toiseksi kuin se oli valiokunnan mietinnössä. Minun käsittääkseni suuri valiokunta on tähän mennyt niiden painavien muistutuksien johdosta, joita mietintöön liitetyssä vastalauseessa ja sittemmin ed. Alkion esittämässä lausunnossa tätä pykälää vastaan on tehty. Samoin 14 §:ään on tehty täydellinen selvennys. Siinä nimenomaan nyt sanotaan, että valtioneuvoston jäsen tulee nauttia eduskunnan luottamusta. Se tulkinta, joka tälle pykälälle sen alkuperäisessä muodossa yritettiin antaa että muka se olisi ilmankin tätä muutosta sisältänyt saman, mitä se nyt muutettuna sisältää, senvuoksi että on olemassa aikaisemmin hyväksyt-

ty hallituksen jäsenten edesvastuuta koskeva laki, joka sisältää sen saman, mitä pykälä nyt muutettuna. Minun mielestäni, vaikka nämä muutokset on tähän tehty, ei kuitenkaan ole suurestikaan lain sisällys oleellisesti tullut siitä muuttumaan kansanvaltaisemmaksi, kuin mitä se alkuansa oli. Mitä koskee nimittäin 13 §:ään, niin sillä on ainoastaan siinä tapauksessa ratkaiseva merkitys, jos kuningassuku sattuu sammua. Me tiedämme, että tämä kysymys saattaa siis tulla esille mahdollisesti hyvin harvoin, ehkä ei vuosisatoihin, joskin todella jossakin tapauksessa saattaisi käydä niin, että sitä lyhyemmänkin ajan kuluessa voitaisiin tarvita. Mitä taas tulee 14 §:n muutokseen, niin, jos kerran on olemassa asia jo ilman tähän pykälään tehtyä muutosta sillä tavalla, että ministerit ovat vastuunalaisia eduskunnalle, niin tällä muutoksella ei ole mitään oleellista merkitystä. Sen sijaan minun mielestäni olisi ollut paljon tärkeämpää, jos olisi saatu muutetuksi 38 § kansanvaltaisemmaksi. Tämä pykälä mielestäni on juuri se, johon pääasiassa kohdistuu koko kysymyksen ydin. Yhä edelleen sisältää tämä 38 § sen, että kuninkaalla on täydellinen oikeus kieltää vahvistuksen lailta, joka koskee hallitusmuotoa eli sen muutosta. Aikaisemmin tämä kuului sillä tavalla, että se koski yleensä perustuslakia tai perustuslain muutosta. Minun käsittääkseni se muutos, mikä nyt on tehty, ei kuitenkaan sanottavastikaan muuta tämän asian oleellista sisältöä siitä, kuin se oli siinä mietinnössä, joka äänestettiin kesällä yli vaalien. Sillä tässä hallitusmuodossa on niin paljon kohtia, jotka ovat oleellisessa yhteydessä lainsäädännön kanssa yleensä, että on oikeastaan sama, jos käytetään sanaa „hallitusmuoto" taikka sanaa „perustuslaki". Erityisesti mielestäni kiintyy tässä suhteessa huomio mietinnön 28 §:ään. Siinä toisessa lauseessa sanotaan: „Älköön Suomen kansalaisen saavutettuja oikeuksia uudella lailla rajoitettako muussa järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty". Me olemme huomanneet, mitenkä viime aikoina on herännyt tavaton pyrkimys „oikeuksien saavuttamiseen". Niinikään olemme saaneet huomata, mitenkä on noussut ja nousemassa yhteiskunnalliselle ja taloudelliselle näyttämölle aivan uusi aines. Voisi sitä nimittää rahanousukasjoukoksi; nopeasti rikastuneita henkilöitä, jotka mitä häikäilemättömimmin käyttävät kaikkia keinoja omaisuutensa lisäämiseksi tavalla ja toisella. Muistettava on myöskin, mitenkä jo aikaisemmin esimerkiksi n. s. tukkiyhtiöt ovat hankkineet haltuunsa maata. Tämän estämiseksi on kyllä olemassa laki, mutta tätä lakia on kierretty. Mikäli minä olen tilaisuudessa tietämään, on kyllä sangen laajoissa piireissä nytkin olemassa ajatus, että täytyisi saada jonkunlaisia rajoittavia lakeja tällaisten epäterveellisten yhteiskunnallisten ilmiöitten muuttamiseksi, mutta silloin, jos kerran hyväksytään tuollainen lain kohta, kuin 28 §:n toinen lause sisältää, silloin on tämän hallitusmuodon hyväksymisellä pantu salpa monen sellaisen uudistuksen tekemiselle, joka saattaisi olla sangen tärkeä. Uudistusta ei voida siis tehdä muuten kuin siinä järjestyksessä kuin perustuslain laatimisesta on säädetty, eli että täytyy olla $^2/_3$ äänten enemmistö eduskunnassa ja $^5/_6$ äänten enemmistö, jos asia tahdotaan käsitellä kiireellisenä. Sitä paitsi jää muutoksen lopullinen saaminen vielä riippumaan kuninkaan persoonallisesta mielipiteestä. Toinen kohta, joka koskee tavallisia lakeja, on, että nytkin tähän pykälään on sisällytetty sama määräys, joka on ollut aikaisemmin, nimittäin että kuninkaan kieltäytymisen jälkeen ei voida saada lakia vaalien jälkeenkään hyväksytyksi muuten kuin $^2/_3$ äänten enemmistöllä. Tämä pykälä siis mielestäni on sellainen salpa säännöllisen lainsäädännön tiellä, että jos se tulee tällaisenaan hyväksytyksi, se on mitä jyrkimmässä ristiriidassa sen kansanvaltaisen periaatteen kanssa, joka sisältyy meidän eduskuntalaitokseemme, joka minun käsittääkseni kuitenkin pitäisi olla yhteiskunnallisen lainsäädäntömme perustus.

Tahtomatta kosketella useampia tämän lakiehdotuksen pykälistä kiinnitän kuitenkin vielä huomiota §§:iin 34, 55 ja 71, jotka koskevat n. s. kielellisiä suhteita. Nämä pykälät ovat edelleen sisällytettyinä tähän lakiehdotukseen. Varsinkin kaksi viimeistä, näistä tietävät, että niiden hyväksymisestä saattaa olla mitä arveluttavimmat seuraukset maalle ja kansalle ja että jatkuvaa riitaisuutta saattaa tulla olemaan eri kieliryhmien välillä juuri näiden pykälien perusteella. Mikäli saatan käsittää, ovat nämä pykälät jääneet tähän mietintöön, siitä syystä, että ruotsalaisella taholla ei ole katsottu olevan syytä antaa perään tässä, kun tiedetään, että heistä juuri riippuu ratkaisevasti se, josko koko tämä hallitusmuoto tulee hyväksytyksi vai ei ja että he siis ovat voineet jyrkästi pitää vaatimuksistaan kiinni. Mikä merkitys näillä vaatimuksilla käytännössä saattaa olla, siitä antaa pienen aavistuksen ne uhkaukset, joita on lausuttu jo julkisestikin „vieraan vallan" aseellisesta sekaantumisesta.

Nämä huomautukset jo riittänevät todistamaan, sitä, kuinka vähän kansanvaltainen tämä hallitusmuotoesitys on, varsinkin, jos sitä katsotaan sitä taustaa vastaan, jonka mainitsin, nimittäin eduskuntalaitostamme vastaan. Ne ovat kieltämättömässä ristiriidassa keskenään. Tämän esityksen

hyväksymisestä, jos sille annettaisiin se leima, että sen takana on kansa tai suurin osa kansasta, olisi seurauksena jatkuva kamppailu eduskunnan ja hallitusvallan välillä tuleviin aikoihin. Ja yhteiskunnallinen ja taloudellinen elämä maassamme saattaisi jatkuvasti jäädä alinomaisen levottomuudenuhkan alaiseksi.

Samalla kun minulla on puhevuoro, pyydän saada muutamalla sanalla kosketella eräitä seikkoja, jotka tulivat ilmi eilisessä tämän kysymyksen käsittelyssä. Eräs edustaja oli maininnut, että monarkista hallitusmuotoa on tahdottu ajaa ja perustella m. m. sillä, että sen avulla me varmimmin voimme saada avustetuksi veljemme Kaukо-Karjalassa. Hän kosketteli siis n. s. Karjalankysymystä. Tämän lausuman johdosta esiintyi hallituksen oikeusministeri ja selitti, että mistään tällaisesta ei ole saattanut olla puhettakaan hallitusmuotokysymyksen yhteydessä ja siis, että sekin lausunto, joka tässä suhteessa nyt oli annettu, ei muka pitänyt paikkaansa. Asianlaita kummінkin on sillä tavalla, että vastoin oikeusministerin jyrkkää huomautusta todella kuitenkin tällä kysymyksellä on hyvinkin paljon monarkista hallitusmuotoa painostettu ja myöskin, ellen erehdy, on tällä painostuksella ollut ainakin vississä suhteessa menestystä. Suurimmaksi osaksi tämä on kyllä tapahtunut epävirallisella tavalla, voipi sanoa, edesvastuuttomain kansalaisten suun ja kirjoitusten kautta, mutta, että sillä on myöskin ollut syvemmällä juuret, sitä todistaaksensa ei tarvitse mennä edemmäksi kuin ainoastaan palauttaa mieliin sen puheen, jolla pääministeri ensiksi hallitusmuotoehdotusta kun se viime kesänä eduskunnalle esitettiin. Siinä puheessa nimenomaan huomautettiin, mikä merkitys tälle valjeskansan vapauskysymykselle on sillä, että saadaan monarkistinen hallitusmuoto maahan. Siis pääministeri ja oikeusministeri selityksissään ovat tässä suhteessa esiintyneet ristiriitaisesti. Tämä todistanee sitä, että hallituksen taholla joudutaan tämän kysymyksen yhteydessä esiintymään vähemmän varmalla tavalla — käyttääkseni mahdollisimman lievää arvostelusanaa. Eräs toinen seikka myöskin samassa keskustelussa ilmeni, johon on syytä kiinnittää huomiota. Oikeusministeri lausunnossaan myöskin jyrkästi torjui sen väitteen, että olisi ollut jotakin ulkomaista painostusta tämän hallitusmuotokysymyksen ratkaisuun nähden. Hän selitti, että mitään sellaista ei ole ollut olemassa. Nyt ovat kuitenkin kaiken kesää varsinkin ne asiamiehet, jotka monarkistien puolesta ovat pitkin maata liikkuneet, selittäneet, kuinka tärkeä merkitys on juuri sillä, että, monarkian saamista tähän maahan, vaatii se mahtava kansa, jonka ystävyydestä ja avusta olemme saaneet nauttia. Tässäkin kyllä voisi väittää, että nämä ovat edesvastuuttomien henkilöjen tekoja. Mutta siinäkin suhteessa meidän täytyy palauttaa mieleen esimerkiksi se kohtaus, jolloin eduskunnan istunto keskeytettiin ja tuotiin hallituksen tahalta sähkösanoma, jolle annettiin se leima, että se sisälsi tuon vallan t a h d o n meidän hallitusmuotoomme nähden. Siis tässäkin suhteessa täydellinen ristiriita sen selityksen, joka hallituksen puolesta annettiin asiassa viime kesänä, kun hallitusmuotokysymys ratkaisevasti oli esillä ja sen selityksen välillä, jonka oikeusministeri antoi eilen. En katso tarpeelliseksi näihin seikkoihin tämän enempää kajota. Olen tahtonut ne vain mainita osottaakseni eräitä oireellisia piirteitä hallituksen menettelystä ja hallituksen jäsenten menettelystä tämän kysymyksen käsittelyyn nähden eri tilanteissa.

Sitten tahtoisin muutamalla sanalla koskettaa sitä seikkaa kun on tahdottu vyöryttää edesvastuu tasavaltalaisten hartioille, jos tätä hallitusmuotoa ei hyväksytä. Tässä suhteessa minä erittäin joudun kiinnittämään huomiota niihin pariin lausuntoon, jotka ed. Nevanlinna on tämän kysymyksen johdosta antanut. Kun viime kesänä kysymys silloin oli kolmannessa käsittelyssä, lausui ed. Nevanlinna jokseenkin varmana sen mielipiteen, että tasavaltalaisilla ei vastaisestikaan tule olemaan minkäänlaisia toiveita saada tasavaltaista hallitusmuotoa läpiajetuksi. Samalla hän lisäsi, että se monarkinen hallitusmuoto, joka silloin oli tarjolla, oli niin kansanvaltainen, että sen kansanvaltaisempaa ei missään tapauksessa saata koskaan ajatellakaan ja että, kuten määritelmä kuului, tilaisuus sen hyväksymiseen oli a i n o k a i n e n l a a t u a a n. Eileniltaisessa lausunnossaan ed. Nevanlinna käytti taas samaa mainesanaa. Taas oli tilaisuus hyväksyä tämä hallitusmuotoesitys „ainokainen laatuaan". Tämän aamun Suomettaressa minä lisäksi näin käytetyksi aivan samoja sanoja. Mielestäni on merkille pantavaa, että tahdotaan tällä tavalla painostaa, uhata, ainakin peitetysti uhata, että ellei tällä kertaa taivuta tähän, silloin saadaan syyttää itseään, saadaan kantaa seuraukset menettelystä ja siis olla edesvastuullisia siitä ettei ole kansanvaltaista hallitusmuotoa otettu vastaan silloin kuin siihen olisi ollut tilaisuus. Olen edellä kuitenkin osottanut, että tämäkään hallitusmuoto ei ole suinkaan kansanvaltainen, huolimatta siitä, että siihen on enemmän tai vähemmän näennäisiä kansanvaltaisuuteen vivahtavia muutoksia tehty. On siis aivan turhaa puhua edesvastuusta tasavaltalaisille, koska päinvastoin, kuten täällä on moneen kertaan

todistettu, tasavaltalaisten taholla on oltu niin sovinnollisia kuin suinkin on saattanut tulla kysymykseen, ettei kokonansa antauduttaisi tuuliajolle näin tärkeässä kysymyksessä.

Ed. Haataja tässä äskeisessä lausunnossaan moitti eräitä edustajia siitä, etteivät he katsoneet sopivaksi, että tämä eduskunta hyväksyi tämän hallitusmuodon ja että muka nämä edustajat ovat ristiriidassa itsensä kanssa, koska he ovat ottaneet osaa tähän eduskuntatyöhön nykyisessä kokoonpanossaan aikaisemmin ja että nytkin ottavat osaa ja olisivat siis valmiit muissa suhteissa pitämään tätä eduskuntaa laillisena, mutta eivät tämän hallitusmuotokysymyksen käsittelyyn nähden. Tahtomatta näitten edustajain puolesta lausua mitään, on minun mielestäni kuitenkin syytä omasta puolestani lausua perusteluni, minkä vuoksi olen ottanut osaa eduskuntatyöhön tähän asti sekä viime valtiopäivien loppuosalla että näillä valtiopäivillä, vaikka eduskunta on vajanainen. Luonnollisesti ei käyne väittäminen eikä ole tarpeellista asettaa väitteen alaiseksikaan ettei eduskunta lain kirjaimen mukaan olisi laillinen, mutta kysymyksessä onkin asian siveellinen puoli. En luule olevani yksin, enpä yksin niitten maalaisliittolaisten kanssa, jotka ovat julkilausuneet mielipiteensä tässä asiassa, päinvastoin luulen eduskunnan jäsenissä suuren enemmistön, ainakin aikaisemmin olleen sillä kannalla, että tällä vajanaisella eduskunnalla on siveellinen oikeus käsitellä kysymyksiä, ainoastaan sikäli kuin ne ovat sopusoinnussa niitten alkuperäisten suuntaviivojen kanssa, jotka eduskunta hahmoitteli ennenkuin punakapina syntyi. Sen käsityksen vallassa olivat muun muassa ne edustaja-senaattorit, jotka olivat valkoisessa Suomessa viime talven aikana. Saman käsityksen ovat vieläpä ahtaammassa merkityksessä lausuneet ainakin muutamat oikeiston edustajat täällä silloin kun punakapinan jälkeen eduskunta kokoontui. Siis niinpian kuin mennään jyrkkiin ristiriitoihin, jyrkkiin poikkeuksiin siitä mitä aikaisemmin on päätetty, astutaan siveellisesti vaaralliselle tielle. Silloin on jouduttu ulkopuolelle niitä siveellisiä oikeuksia, jotka meillä on tämän eduskunnan koossapitämiseen nykyisessä kokoonpanossaan, joskin meillä siinä suhteessa olisi laillinen oikeus.

Olen tehnyt tässä eräitä huomautuksia tämän mietinnön johdosta. Lisäksi viitaten siihen mitä asiasta maalaisliiton taholta on valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa sekä eri lausunnoissa lausuttu, ilmoitan yhtyväni kannattamaan sanottua ensimmäistä vastalausetta, jonka mukaan tämä lakiehdotus olisi hylättävä.

P u h e m i e s: Nyt keskeytetään täysi-istunto ja jatketaan kello ½ 8 illalla.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 5, 30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 7,30 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. W u o r i m a a: Minä pyysin puheenvuoroa vain ed. Haatajan puheen johdosta, jossa hän esitti asiat minun mielestäni aivan nurjalla tavalla. Hän pahoitteli sitä, että vielä esiinnyin tasavaltalaisena. Mutta minä pyydän huomauttaa siitä, että ed. Haataja myös viime syksynä oli innokas tasavaltalainen. Erotus on vain siinä, että ed. Haataja on syönyt periaatteensa ja minä olen ollut sille uskollinen. Sitten ed. Haataja vielä teki huomautuksen sitä lauselmaani vastaan, että kansan kohtalo riippuu kansan omasta tahdosta ja voimasta. Ja todistaakseen että tämä väite olisi väärä, hän otti esimerkiksi Suomen olot, kun Suomi oli Venäjän sorron alla suuren vihan aikana ja takavuosina ja että, jos olisi Suomen kansan kohtalo riippunut kansan omasta voimasta ja tahdosta niin ei olisi mitään sortoa ollut. Mutta asia on nyt niin, että jollei olisi ollut Suomen kansan oma tahto ja voima, joka on säilyttänyt Suomen kansan, niin emme olisi siinä asemassa, missä nyt olemme. Minun mielestäni se on kansan oma tahto ja voima ja usko tulevaisuuteen, joka on Suomen kansan säilyttänyt, niin että se on nyt itsenäisenä. Jos ei sitä olisi ollut, niin se olisi sortunut venäläisen sortovallan alle. Sitten ed. Haataja vielä pahoitteli sitä, että olen lausunut, että tämä eduskunta ei olisi laillinen. Minä olen lausunut, että se ei ole laillinen, jollei siinä ole 200 edustajaa, mutta myöskin sanonut, että tähän olisi pitänyt kutsua lisäksi varamiehet vaalilain ja valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Mutta sitä ei ole tehty ja sentähden tämä eduskunta tämmöisenä vajanaisena ei ole lallisena Suomen eduskuntana.

Ed. J u u t i l a i n e n: Minäkin pyysin puheenvuoroa ed. Haatajan lausunnon johdosta. Ed. Haatajalla on melkoinen taito vastustajansa sanoilla solmimiseen, mutta sanoilla solmimisella ei maamme hallitusmuotokysymystä ratkaista, eikä sitä ratkaista tänään eikä huomenna muutenkaan. Ei edes silloinkaan, vaikka ¼ kansamme eduskunnasta toisi tämän kuninkaan, se tule ratkaistuksi.

Hallitusmuoto tulee ratkaistuksi vasta silloin kuin kaikki kansanluokat yhteisesti päättävät ja sopivat, miten he itse itseään hallitsevat. Ja kun rauhanneuvottelut tulevat, niin silloin on tilaisuus kansallamme astua kansojen ja valtioitten joukkoon, jos kansamme sitä ennen ehtisi itse päättää, miten se itseään ja valtakuntaansa hallitsee. Jollei se ole päätöstään tällä tavalla tehnyt, on vaara, että se joutuu rauhankonferenssissä suurten valtojen sovittelun esineeksi sitäkin suuremmalla syyllä, jos se on yksipuolisesti hallitustapansa järjestänyt. Kun emme tiedä, milloin rauhankonferenssi voi tulla, olisi sen vuoksi kiirehdittävä sellaista hallitusmuodon ratkaisua, joka kohottaa ja oikeuttaa meidät kansakuntain joukkoon.

Ed. Haataja luulee kaatavansa vastaisella kannalla olevat vertaamalla niitä punakapinoitsijoihin. Sitähän monarkistit ovat liiankin paljon jo tehneet, ja on heillä ollut siihen vapaus, vaikka hallituksella on erikoiset valtuudet hillitä sentapaista kiihoitusta, jollaista moinen puhetapa on. Mutta meidän toimistamme ei puolueetonta arvostelua tuomioineen sano minä eikä ed. Haatajakaan. Siitä sanoo arvostelu tulevaisuus ja minä hyvin tyynesti ja vapain mielin alistun puolueettoman tulevaisuuden arvosteltavaksi, kuulunko minä siihen joukkoon, jotka esiintyvät punakapinaa vastaavan vallankaappauksen tiellä vaiko niiden joukkoon, jotka ovat ankkurina pitäneet tasapainoa, pysyneet periaatteessaan ja parlamenttarismin ylevällä tiellä. Toivon että ed. Haataja alistuu myös saman arvostelun alaiseksi.

Ed. Haatajan huomautukseen, että tasavaltalaiset ovat vähemmistössä, pyydään sanoa, että ne ovat enemmistössä, kun eduskunnan koko jäsenmäärä otetaan huomioon.

Sitten myöskin vielä, kun puheenvuoro on, painostan sitä, että jos nyt uudet vaalit toimeenpantaisiin, niin sosialistit tulisivat pienemmällä joukolla tänne, kuin mitä he kahden vuoden perästä voivat tulla. Nyt olisi entisen sosialidemokraattisen puolueen menettely tuoressa muistissa kaikilla kansalaisilla, joten varmaankin äänivaltaiset lähettäisivät nyt harkitsevia ja edesvastuuntuntoisia edustajia. Nyt voitaisiin auttaa kunnollisen, teoistaan vastuunalaisen sosialistisen puolueensyntymistä, jos annettaisiin heidän tulla mukaan julkiseen valtiolliseen elämään. Mutta jos sosialismi painetaan maanalaiseksi, on se vaara, että se nousee siellä katkeroituneena ja hillittömänä esiin ja sitä voi olla paljon vaikeampi silloin saada ohjatuksi parlamenttarismiin ja sovinnollisen työskentelyn tielle, kuin mitä nyt olisi asianlaita. Tämäkin asianhaara on mielestäni yksi uusien vaalien suurimpia vaatimuksia.

Ed. Alkio: Minä pyysin puheenvuoroa vastatakseni muutamiin kohtiin ed. vapaaherra Wreden äskeisessä lausunnossa. Hän teki useita muistutuksia vastalausettamme sekä minun ensimmäistä lausuntoani vastaan. Ensinnäkin hän tahtoi sanoa, että se tapa, jolla minä olin muistuttanut hallitusmuodon 38 §:n käyttämistä vastaan kuninkaan vaalin toimeen panemiseksi, se oli samasta hengestä lähtenyt, kuin millä venäläiset ovat Suomen hallitusmuotoa viime aikoina käsitelleet. Asianlaita on kuitenkin sellainen, että 38 § ei ole ollut voimassa koskaan Suomeen nähden, senjälkeen kun Suomi on Ruotsista erotettu. Sitävastoin on ollut voimassa hallitusmuoto eräältä osiltaan, tähän päivään asti. Ja minä voin vakuuttaa, pitäväni tämän hallitusmuodon yhtä pyhänä ja kunnioitettavana kuin koskaan edustaja vapaaherra Wrede. Rinnastaminen siis ei ollut paikallaan ja se kuuluu siihen keskustelutapaan, jota en olisi luullut hänen käyttävän. Edelleen piti ed. vapaaherra Wrede raskauttavana asianhaarana sen, että ed. Paasivuori täällä oli kannattanut meidän allekirjoittamaamme vastalausetta. Ja minkä tähden? Sen vuoksi vain, että ed. Paasivuori on sosialidemokraatti. Minun tietääkseni ei ed. Paasivuorta ole syytetty mistään ja hän istuu tässä eduskunnassa siis kunniallisena miehenä. Minä en pidä oikeana, että sen painostuksen jälkeen, minkä ed. Paasivuori varmaankin on puoluetovereiltaan kestänyt koko viimetalvisen terrorismin aikana, häntä tämän oikeiston puolelta alituiseen näykitään. Me emme ole tahtoneet lukea ed. vapaaherra Wredelle viaksi sitä, että hänen ryhmässään nytkin istuu edustaja, jonka isänmaallinen kanta Suomen kokonaisuuteen nähden on hänen omassa ryhmässään asetettu hyvinkin suuressa määrässä kyseenalaiseksi.

Täällä kosketeltiin äsken myöskin ulkopolitiikkaa, nimittäin meidän suhtautumistamme Saksaan. Saksassa ovat nyt astuneet hallitukseen myöskin sosialidemokraatit ja keskusta. Se merkitsee epäilemättä muutosta Saksan politiikassa ja se muutos on senluontoinen, että sen pitää meillekin jotakin tällä hetkellä opettaa. Minä olen Saksan ystävä ja olen kaiken aikaa kannattanut Suomen ja Saksan välisiä hyviä suhteita, ei ainoastaan senvuoksi, että olen monta kertaa julkisesti tunnustanut sen, että Saksa oli Euroopan valtioista ainoa, joka hädän hetkellä astui auttamaan Suomea, vaan myöskin senjohdosta, että Suomen ja Saksan kulttuurin välillä on niin tavattoman suuri yhtenäisyys. Sitäpaitsi taloudellinen yhteiselämä Saksan ja Suomen välillä on ollut ja tulee vastakin olemaan suuri ja voimakas. Kun on ollut puhetta yhteisen pohjan rakentamisesta Suomen ja Sak-

san tulevaisuuden suunnitelmien välille, olen minä puolestani aina lausunut sen epäilyksen, että kestävän yhteisen pohjan rakentamiseksi ei riitä se, että meille otetaan saksalainen kuningas, vaan varmempi ja lujempi yhteinen pohja löydetään senkautta, jos Suomen ja Saksan kansat pääsevät sellaiseen vuorovaikutukseen, että kummankin valtakunnan politiikka kansojen yhteisen johdon avulla tähtää samaan päämäärään. On lausuttu jo epäilyksiä siitä, että nyt kun Saksassa vasemmisto ja keskusta astuvat myöskin hallitukseen, se vaikuttaisi kylmentävästi Saksan ja Suomen välisiin suhteisiin. Minä uskallan uskoa, että näin ei tule tapahtumaan. Vaan että sinä hetkenä, jolloin esimerkiksi Suomen hallitus ja eduskunnan nykyinen monarkistinen enemmistö julistaa, että myöskin Suomessa nyt valtaa pitävät ryhmät alistuvat neuvotteluihin k a n s a n s a kanssa, keskinäisen luottamuksen avulla muodostaaksensa maalle hallitusmuodon, varmasti tämä tulee vaikuttamaan niin voimakkaasti nyt Saksassa vaikuttavaan asemaan astuneeseen vasemmistoon ja keskustaan, että suhteiden kylmentymisestä ei tarvitse olla epäillystäkään. Tämä ei suinkaan merkitse sitä, että me katsoisimme, että ne valtiomahdit, jotka tähän saakka ovat ystävällisesti suhtautuneet Suomeen m. m. lähettämällä Suomeen saksalaisen sotajoukon vapauttamaan Suomea, että tämä merkitsisi Suomen kansallisen politiikan ja Saksan entisen johtavan politiikan välillä eroavaisuutta. Päinvastoin! Kaikki tämä tähtää siihen, että äärimäisestä oikeistosta äärimmäisimpään vasemmistoon saakka näiden kansojen suhteet sillä tavalla yhdistetään, että tilapäiset politiikan käännökset eivät tulisi sitä horjuttamaan. Kun minä väitän, että tasavaltainen hallitusmuoto Suomessa, joka tulisi nojaamaan kansan syviin riveihin, se hallitusmuoto tulisi varmasti takaamaan Suomen ja Saksan välillä lujan kestävän yhdyssiteen, kauaksi kantavan yhteistoiminnan valtion, talouden ja sivistystoiminnan alalla, niin minä luulen, että sekä Suomessa että Saksassa ymmärretään tällaista politiikkaa aivan hyvin. Se ei perustu mihinkään tilapäisiin otaksumisiin vaan realisiin tosiasioihin, joiden merkityksestä maailmanhistoria antaa aivan riittävän määrän selviä todistuksia.

Tämäkin keskustelun kuluessa on lausuttu myöskin ajatuksia siitä, että Suomen olisi nykyään koetettava pyrkiä puolueettomaan asemaan. Niin olisi tehtävä. Saksalaiset, voimakkaana kansana, aivan varmasti ymmärtävät tämän pyrkimyksen, eivätkä tahtone ollenkaan sitä tulkita siten, että se olisi epälojaalisuutta Saksaa kohtaan. Nykyinen Saksan hallitus on ottanut ohjelmaansa myöskin kansojen liiton rakentamisen. Sama Saksan hallitus pyrkii myöskin siihen, että rauha rakennettaisiin sille pohjalle, ettei kansojen tarvitse enää nyrkki pystyssä seisoa toinen toistaan vastassa ja peljätä milloin toinen hyökkää. Tämä politiikka sopii myöskin Suomelle ja se sellaisenaan velvoittaa Suomen kansaa, joka varsinaisesti, aktiivisesti ei tähän saakka ole ottanut osaa Euroopan kamppailuun, koettamaan politiikkaansa johtaa siihen, ettei Suomi millään tavalla olisi aiheena siihen, että Euroopan politiikan langat meidän tähtemme vielä enemmän sotkeentuvat. Minun luullakseni tämä tällainen ulkopolitiikka sopii rehelliselle suomalaiselle ja siitä sopii myös puhua eduskunnan puhujalavalta siitä syystä, että sitä täytyy ymmärtää sekä ententen että keskusvaltojen taholla. Me olemme pieni kansa, jolla minun luullakseni tulee olemaan tärkeä tehtävä Euroopan uudestirakentamisessa. Ja minä uskon, että tämä tehtävä tulee täytetyksi jos me saavutamme Euroopan politiikassa sen tilan, että meidät tunnustetaan täydelleen puolueettomiksi. Minä uudistan, ettei se merkitse mitään suhteiden rikkomista Saksan kanssa, sillä ne suhteet eivät saata tulla rikotuiksi sen kautta, jos Suomessa rehellistä politiikkaa harjoitetaan, sillä, niinkuin olen sanonut, meidän kiitollisuudenvelkamme Saksalle on niin suuri, että kaikkien muiden valtioiden täytyy sen pyhyys tunnustaa.

Edustaja, vapaaherra Wrede vielä huomautti siitä, että minä olisin kieltänyt tältä eduskunnalta laillisen oikeuden säätää hallitusmuodon. Sitä minä en ole tehnyt. Minä olen puhunut eduskunnan s i v e e l l i s e s t ä oikeudesta ja se on nykyisellä hetkellä siksi ratkaiseva tekijä sekin, että se täytyy ottaa huomioon. Olemme tällä siis pyrkineet siihen, että kansan oikeus määrätä hallitusmuodostansa tunnustettaisiin. Me emme ole tahtoneet eduskunnan monarkistista enemmistöä syyttää yhtään muusta kuin epälojaalisuudesta kansan pyhää tahtoa vastaan. Minulla on se usko, että sinä päivänä, jolloin tämä eduskunta vetoaa kansan ratkaisuun hallitusmuotokysymyksessä, sinä päivänä nousee Suomessa uudella voimalla taasen yhteinen kansallistunto. Kansa tuntee olevansa taasen asioissa mukana eikä enää syrjäytettynä niinkuin tällä hetkellä. Me olemme kerta kaikkiaan joutuneet tässä asiassa sellaiseen tilaan, että minä en näe siitä muuta keinoa pääsemiseen kuin joko uudet vaalit tai kansanäänestys; muuta ratkaisua ei ole. Senvuoksi uskallan kehottaa eduskuntaa vielä kerran harkitsemaan, eikö sittenkin ole, ennenkuin ratkaisevasti astutaan sille monarkistiselle pohjalle, jolla tällä kertaa ei ole kansanenemmistön kannatus, eikö sittenkin ole tällä hetkellä syytä hieman harkita, ennenkuin sille tielle astutaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta sekä samoin järjestänsä 2—13 §:t.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Beträffande denna paragraf ber jag att få förorda den lydelse paragrafen har i grundlagsutskottets betänkande. Jag är, såsom jag nämnt, beredd att gå till det yttersta i medgifvanden. Att jag motsätter mig godkännandet af denna paragraf beror därpå, att det tillägg, som den fått, gör att den blifvit i vissa fall omöjlig att tillämpa, och en sådan lagstiftning, som icke i tillämpningen kan förverkligas, kan jag icke heller vara med om.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda friherre Wredes förslag.

Keskustelu 14 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Wrede ed. Estlanderin kannattamana tässä kohden puoltanut perustuslakivaliokunnan ehdotusta.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa" jos „ei" voittaa on ed. Wreden ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: 14 § on siis hyväksytty suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

15—37 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

38 §.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag har icke velat reservera mig i flere punkter än jag funnit alldeles nödvändigt, ehuru jag väl skulle anse åtskilliga ändringsförslag därutöfver vara af vikt. Nu önskar jag icke heller upptaga min reservation annat än beträffande de allra viktigaste lagrum, som den berör. Jag kan emellertid icke underlåta att ifråga om 38 § förorda reservationen n:o II på de i densamma framställda skäl. Och för att icke förlänga diskussionen skall jag icke härtill foga några nya sådana, ehuru det förslag, som stora utskottet nu framlägger, nog skulle föranleda sådana.

Ed. Erkko: Viitaten perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyyn kolmanteen vastalauseeseen, pyytäisin ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi tämän pykälän 3 momentin siinä muodossa kuin sillä on minun vastalauseessani.

Ed. Lohi: Kannatan ed. Erkon tekemää ehdotusta. Mielestäni jääpi vielä aivan riittävästi takeita ettei harkitsematonta lainsäändäntöä tulla harjoittamaan vaikkapa yksinkertaisella äänten enemmistöllä eduskunta sitten hyväksyy uusien vaalien jälkeen lain, jonka kuningas on kieltäynyt vahvistamasta. Onhan valtiopäiväjärjestyksessä jo takeita jotta vähemmistö voipi lykätä jonkun lakiehdotuksen yli vaalien. Voi olla tapauksia että jonkun uudistuksen aikaansaaminen vetää hyvin pitkän ajan vielä sittenkin, vaikkapa tämä hyväksyttäisiinkin siinä muodossa kuin ed. Erkko on ehdottanut. Voi olla mahdollista että vähemmistö ensin lykkää lain yli vaalien. Seuraavana vaalikautena on eduskunta taas hyväksynyt, kuningas kieltäytyy sitten vahvistamasta ja se jää taas yli vaalien. Eiköhän tuo ole jo siksi kypsynyt silloin että yksinkertaisella äänten enemmistöllä tavallisen lainsäädännön voipi päättää. Jos tämä pykälä hyväksytään siinä muodossa kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä, niin jokainen sellainen lainsäädäntö, jota kuningas kieltäytyy vahvistamasta, siirtyy sellaisten lakien joukkoon kuin meillä on voimassa perustuslaissa, että tarvitaan määräenemmistö. Mielestäni juuri kansanvallan kannalta ja eduskunnan oikeuden kannalta olisi välttämätöntä että tässä saataisiin edes sellainen korjaus kuin ed. Erkko on ehdottanut.

Ed. Wrede: Gällde det nu att få till stånd en regeringsform, sådan man hälst ville hafva den, skulle jag utan betänkande förena mig om herr Estlanders förslag. Det lider intet tvifvel att 38 § i den gestalt den nu föreligger står i viss mån i strid med den monarkiska principen; det kan t. o. m. ifrågasättas, huruvida man icke genom att godkänna paragrafen i denna formulering äfventyrar det ändamål, som i ingressen till detta lagförslag betecknas som ett af detsammas syfte, nämligen att tillförsäkra regeringsmakten nödig kraft och fasthet. Men med afseende å de omständigheter jag i dag på förmiddagen anförde och den stora vikt det ligger därpå att detta lagförslag verkligen blir lag, anser jag mig kunna godkänna

paragrafen, men endast under förutsättning att 3 mom. förblir oförändradt. Enligt min tanke är detta en af de allra viktigaste bestämningarna i paragrafen att för lagens trädande i kraft utan sanktion, då den godänts af landtdagen efter nyval, fordras $^2/_3$ pluralitet. Detta utgör, tror jag, praktiskt taget en starkare garanti än monarkens rätt att vägra sanktion. Om nu herr Erkkos förslag skulle godkännas, innebure detta att landtdagen med enkel pluralitet skulle kunna väsentligt reducera en så viktig förutsättning för landets självbestånd som dess försvar, ja att landtdagen kunde med enkel pluralitet afskaffa allt försvar för landet, hvilket alls icke är otänkbart, då socialisterna komma in i landtdagen och agrarerna förena sig med dem. Mot detta skulle intet medel gifvas, då konungens sanktionsrätt i detta fall icke vore ovillkorlig. Däremot kan man tänka sig, om det efter nyval fordras $^2/_3$ pluralitet för att sådant förslag skall blifva lag utan sanktion, att det alltid skall finnas $^1/_3$ af landtdagens medlemmar, som äro beredda att motsätta sig dylika fördärfliga förslag. Jag vågar hoppas att herr Erkkos förslag icke skall af landtdagen godkännas.

Keskustelu 38 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun aikana on ed. Estlander puoltanut pykälää hyväksyttäväksi toisen vastalauseen mukaan. Tätä ehdotusta ei ole kannatettu. Ed. Erkko on ed. Lohen kannattamana puoltanut pykälän hyväksymistä kolmannen vastalauseen mukaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Erkon ehdotukseksi.

Onko selostus oikea?

Ed. Erkko: Minä pyydän huomauttaa, että minun ehdotukseni tarkoittaa ainoastaan pykälän 3:tta momenttia. Ehdotan, että 3 momentti hyväksyttäisiin minun vastalauseeni mukaan.

Puhemies: Selostus oikaistaan siis siten, että ed. Erkko puoltaa 3 momentin hyväksymistä kolmannen vastalauseen mukaan, mutta pykälän muuten suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tähän pykälään nähden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa", jos „ei" voittaaa, on ed. Erkon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 67 jaa-ääntä ja 34 ei-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

39—54 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

55 §.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Beträffande moment 3 i denna paragraf ber jag att få förorda den lydelse, som momentet har i andra reservationen. Det stadgande, som ingår i detta moment, jämte andra stadganden i denna regeringsform, som hafva afseende å den svenska mindretalsbefolkningens i Finland rätt, har icke i propositionen och icke heller i betänkandet erhållit en affattning, som kan tillfredsställa dem, hvilka dessa stadganden närmast röra. Då regeringsformen behandlades senast här i landtdagen uttalades detta å svenska landtdagsgruppens vägnar och jag ber att nu få upprepa detsamma. På grund af förhållandena vill jag dock nu lika litet som senast framställa annat förslag än det, som i regeringens ursprungliga proposition ingår, och jag ber därför att här få uppptaga andra reservationen.

Ed. Colliander: Jag ber att få förena mig med herr Estlander.

Ed. Tåg: Afstår.

Keskustelu 55 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander ed. Colliander kannattamana ehdottanut, että 3:s momentti hyväksyttäisiin toisen vastalauseen mukaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa" jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; eduskunta on siis päättänyt hyväksyä pykälän suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

§:t 56—81 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

82 § hyväksytään suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

§:t 83—90 sekä lain nimike ja alkulause hyväksytään niinikään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Nyt on vielä tilaisuus tehdä koko lakiehdotusta koskevia ehdotuksia.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Ensimäisen vastalauseen mukaisesti ja niiden lausuntojen perusteella, joita meidän ryhmän puolelta täällä on esitetty, pyydän ehdottaa että lakiehdotus hylätään.

Ed. Juutilainen: Pyydän saada kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies Keskustelun aikana on ed. Alkio ed. Juutilaisen kannattamana ehdottanut että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena kun se toisessa käsittelyssä on päätetty äänestää „jaa' jos „ei" voittaa on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 66 jaa- ja 34 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty. Kun suuren valiokunnan ehdotus on muuttamattomana hyväksytty, julistetaan toinen käsittely päättyneeksi.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina k:lo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,5 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

8. Tiistaina 8 p. lokakuuta

k:lo 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta v. 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä 51
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 2.

2) Ehdotus Suomen Hallitusmuodoksi .. 52
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

Esitellään:

3) Hallituksen kirjelmä koskeva kuninkaanvaalia 92

Nimenhuudossa merkitään kaikki edustajat saapuvilla oleviksi.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Åkesson on näyttänyt puhemiehelle asianmukaisesti tarkastetun valtakirjan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä

sisältävä hallituksen esitys n:o 2, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelua, jossa kaikki asiaa koskevat ehdotukset ovat tehtävät. Sitten tehdään lippuäänestyksellä päätös perustuslakivaliokunnan mietinnön sivulla 2 olevasta ehdotuksesta, että lakiehdotus käsitellään siinä järjestyksessä, kun Valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty s. o. kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai sen hylkäämisestä. Mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä, onko lakiehdotus hyväksyttävä jätettäväksi lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, vaiko hyljättävä.

Tämä käsittelyjärjestys hyväksytään.

Kun kukaan ei halua käyttää puheenvuoroa julistetaan keskustelu päättyneeksi.

Puhemies: Nyt toimitetaan lippuäänestys perustuslakivaliokunnan mietinnössä sivulla 2 olevasta asian kiireelliseksi julistamista koskevasta ponnesta.

Sihteeri lukee äänestysesityksen, joka hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta äänestää „jaa"; ken ei sitä hyväksy äänestää „ei"; jos vähintäin $^5/_6$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hyljätty.

Äänestyksessä annetaan 104 „jaa"- ja 3 „ei"-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, että lakieh-

dotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa säädetyssä järjestyksessä, se on kiireellisenä.

P u h e m i e s: Nyt on toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei". Jos vähintään $^2/_3$ annetuista äänistä on „jaa"-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 107 „jaa"- ja 1 „ei"-ääni. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä lakiehdotuksen, sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi

sisältävä Hallituksen esitys n:o 1, jota valmistelevasti on käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Ensin sallitaan asiasta keskustelua, jossa kaikki asiata koskevat ehdotukset ovat tehtävät. Sitten tehdään lippuäänestyksellä päätös perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta sivulla 26, että lakiehdotus käsitellään siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, se on kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä; mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä, onko lakiehdotus hyväksyttävä jätettäväksi lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin vaiko hylättävä.

Tämä menettely hyväksytään.

Keskustelu:

Senaattori P a a s i k i v i: Eduskunnan on nyt toisen kerran ryhdyttävä päättämään kysymystä uudesta hallitusmuodosta Suomelle. Päätös, minkä eduskunta nyt tulee tekemään, ei tule vaikuttamaan kysymykseen kuninkaanvaalin toimittamisesta. Joko uusi hallitusmuoto saatetaan nyt lopulliseen suotuisaan päätökseen tai asia jälleen siirtyy s. o. tällä hetkellä raukeaa, niin eduskunta, jonka asia on hallitsijan vaalin toimittaminen, epäilemättä ryhtyy sitä suorittamaan. Kysymys on ainoastaan siitä, suoritetaanko vaali uuden nykyaikaisen hallitusmuodon vai 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n nojalla. (Ed. Paasivuori: Se on vallankaappaus.) Kumpikin menettely on yhtä laillinen. Mutta kaikki olemme siitä yhtä mieltä, että meidän vanha 1772 vuoden hallitusmuotomme kaipaa monessa suhteessa uudistusta ja sen vuoksi olisi tärkeää, nyt kun lähdemme uudelle taipaleelle, saada valtakunnan rakennuksen runko uudistetuksi ja korjatuksi nykyajan vaatimusten mukaan. Senvuoksi on suuresti valitettava, jos tämä asia jää suorittamatta ja meidän täytyy edelleen elää ja toimia tuon vanhan rakennuksen suojassa.

Monarkian kannattajien piirissä on ollut eri mieliä siitä, oliko tämän uuden esityksen antaminen hyödyllinen ja hallitusta on moitittu siitä, että se on tähän uuteen yritykseen ryhtynyt. Toiselta puolen on monarkian kannattajien piirissä ollut toisenlainenkin mielipide vallalla ja sitä mieltä on myös hallituskin ollut. Hallitus on katsonut velvollisuudekseen vielä kerran tehdä yrityksen antaa eduskunnalle tilaisuus uudestaan harkita asiaa. Hallitus on tietysti alusta alkaen ottanut lukuun sen mahdollisuuden, että uusikaan yritys ei veisi toivottuun tulokseen, vaan että kysymys tälläkin kertaa raukeisi, mutta hallituksen mielestä ei suurempia haittoja siitä ole seurauksena. Ainoa haitta on se, että asia on lykkääntynyt viikon eteenpäin ja asia on kyllä kiireellinen, mutta ei se ole niin kiireellinen, että se yhdestä viikosta riippuisi. Hallituksen ja eduskunnan enemmistön puolelta on tehty, mitä on suinkin voitu yksimielisyyden aikaansaamiseksi ja meidän vikamme ei ole, ellei siinä onnistuta.

Maalaisliiton edustajat ovat edelleen asettuneet vastustamaan uuden hallitusmuodon hyväksymistä näillä valtiopäivillä ja kun heitä on enemmän kuin $^1/_6$ eduskunnan jäsenistä, niin on heillä mahdollisuus saada estetyksi asian julistaminen kiireelliseksi ja siten myöskin saada asia näillä valtiopäivillä raukeamaan. Maalaisliittolaiset minun nähdäkseni unohtavat ja jättävät noudattamatta tässä asiassa sitä valtiollisessa, niinkuin usein muussakin, elämässä välttämätöntä vaatimusta, että jokaisen puolueen, vieläpä yksityisenkin kansalaisen täytyy tulosten saavuttamiseksi olla valmis tinkimään vaatimuksistaan ja ihanteistaan. Sovittelu, kompromissi on valtiollisessa elämässä välttämätön, jos halutaan jotain aikaan-

saada. Senhän me olemme tämän uudenkin eduskunnan 10-vuotisen toiminnan aikana monasti huomanneet. Me monarkian puolustajat olemme tässä asiassa äärimmäisiin rajoihin asti noudattaneet tämän kompromissin, sovittelun periaatetta. Me olemme menneet pitkälle myönnytyksissämme, pitemmälle kuin moni meidän joukostamme katsoisi hyödylliseksi. Oikeutettuja muistutuksia ei minun nähdäkseni demokratiankaan kannalta voitane nyt esillä olevaa lakiehdotusta vastaan tehdä siinä muodossa, missä se nyt meidän edessämme on. Ne muistutukset, joita tasavaltalaiselta maalaisliittolaiselta taholta ensimäisessä vastalauseessa esiin tuodaan, ovat niin vähäiset, että ne eivät voi oikeuttaa kaatamaan niin tärkeää asiaa kuin nyt on esillä, mikäli nämä muistutukset koskevat tämän lakiehdotuksen sisältöä. Eräät näistä muistutuksista eivät ole missään yhteydessä monarkian tai tasavallan periaatteiden kanssa. Sellaisia ovat säännökset ulkovaltojen kanssa tehtyjen sopimusten vahvistamisesta, määräys saavutettujen oikeuksien turvaamisesta, joka viimeksimainittu säännös on sanasta sanaan samanlainen kuin vastaava säännös maalaisliittolaisten hyväksymässä tasavaltalaisessa hallitusmuodossa ja joka on tärkeä maanviljelijäin oikeuksien suojaksi; sellaisia ovat kysymykset valtion raha-asiain järjestämisestä ja n. s. kielipykälät. Kaikki nämä ovat kysymyksiä, jotka esiintyvät yhtä hyvin tasavaltalaisen kuin monarkisen hallitusmuodon yhteydessä eikä niiden johdosta senvuoksi voida kohdistaa muistutuksia monarkistista hallitusmuotoa vastaan. Ja pieniä ovat minun ymmärtääkseni myöskin muut muistutukset, jotka ensimäisessä vastalauseessa ovat tehdyt, lukuunottamatta kysymystä kuninkaan veto-oikeudesta. Mutta tässä kysymyksessä, niinkuin useissa muissakin, tässä mainitsemissani kysymyksissä on eduskunnan enemmistön taholta menty niin pitkälle myönnytyksissä, että kohtuulliset aiheet muistutuksiin pitäisivät olla poistetut. Eikä niin ollen mielestäni voikaan väittää, ettei myöskään demokratia, kansanvaltaisuus jos sillä ei käsitetä yltiösosialistien kansankomisariaattia, nyt esilläolevan hallitusmuotoehdotuksen puitteissa, jos se tulisi laiksi, voisi vapaasti kehittyä, mikäli sillä on kansan ja eduskunnan keskuudessa kannatusta. Parlamenttaarinen hallitustapa, mikäli eduskunta puoluerikkinäisyydeltään kykenee sitä toteuttamaan, — mikä kylläkin voi olla kyseenalaista, — tulisi toteutetuksi ja eduskunnan vaikutusvalta asiain kulkuun olisi täysin taattu. Mistään harvainvallasta, jota tällä tahdottaisiin tukea, ei senvuoksi saata oikeudella ja kohtuudella puhua. Todellista syytä sellaiseen ei minun nähdäkseni tämän esilläolevan ehdotuksen johdosta saata enään esiintuoda.

Tasavallan puolustajat, maalaisliiton edustajat ovat ilmoittaneet, etteivät he katso voivansa luopua periaatteistaan ja yhtyä kannattamaan esilläolevaa monarkistista hallitusmuotoa. Mutta itse asiassa he minun nähdäkseni panevat hyvin pitkälle meneviä vaatimuksia toisen katsantokannan, toisen ajatuksen kannattajille. He vaativat kansanäänestystä sekä että hallitusmuoto on rakennettava sen periaatteen pohjalle, joka tässä kansanäänestyksessä saa enemmistön, vaikkapa tuo enemmistö olisi kuinka pieni tahansa. Katsokaamme muutamia tosiasioita, jotka mielestäni valaisevat tätä kysymystä. Asema maassa on tällä hetkellä sellainen, että suomalainen puolue ja ruotsalainen puolue jotenkin kokonaisuudessaan kannattavat monarkistista hallitusmuotoa. Samoin suuri osa, sanokaamme puolet, nuorsuomalaisista, ja toinenkin puoli nuorsuomalaista puoluetta on isänmaan yhteisen asian vuoksi valmis lojaalisesti alistumaan monarkistisen hallitusmuodon säätämiseen. Minulla ei ole ollut käsillä numeroita viimeisistä vaaleista, mutta minulla oli käsillä numerot vuoden 1916 vaalista, joka kyllä oli ei-sosialisteille n. s. porvarillisille ryhmille epäedullinen, siinä vaalissa kun sosialistit saivat 103 edustajaa. Näissä vaaleissa teki monarkian kannattajain äänimäärä noin 300,000, tarkemmin 284,000 sen mukaan laskettuna kuin tässä lausuin. Toisella puolen olivat porvarilliset tasavaltalaiset, maalaisliittolaiset ja kristillinen työväenliitto ja, sanokaamme siis, puolet nuorsuomalaisista, yhteensä 135,000 ääntä, ja ilman nuorsuomalaisia 85,000 ääntä. Tähän tulevat sitte lisäksi 376,000 sosialistia. Nämä 376,000 sosialistia ovat tasavaltalaisuuden varsinainen perustus maassa. Ilman niitä tasavaltalaisuus ei tällä hetkellä nähdäkseni merkitsisi meillä paljoa. Jos nyt sosialisteista esimerkiksi puolet ovat tehneet itsensä syypäiksi viimetalviseen kapinaan, niin tasavaltalaisten kannatus sosialistien avullakin nousisi siis jotakuinkin yhtä suureksi kuin monarkian kannattajain, ehkäpä se voisi jäädä vähän alle. — Tasavaltalaiset kysyvät kait minulta: Miksi ette sitte päästä kansanäänestykseen, ehkä monarkistinen ajatus siinä voittaa. Olen jo ennen lausunut, että, jos tuo äänestys voitaisiin panna toimeen niiden kesken, jotka viime talven tapauksissa esiintyivät ja seisoivat laillisen yhteiskuntajärjestyksen kannattajina, niin minulla ei olisi mitään sitä vastaan. Sanotaan kuitenkin, että sosialistit kuuluvat myöskin Suomen kansaan, niillä on myös oikeus sanoa sanansa tästä asiasta. Sosialistit kuuluvat kyllä Suomen kansaan ja heillä

tulee myös olla jälleen oikeus saada edustajansa tänne osaa ottamaan maan yhteisten asiain käsittelyyn. Mutta sen jälkeen mitä viime talvena tapahtui täytyy meidä katsoa että nyt, niinkuin monasti täällä on siitä ollut puhe, on ei ainoastaan laillinen vaan myös siveellinen oikeus, vieläpä velvollisuus järjestää maan tärkeimmät asiat heitä kuulematta. Tästä asiasta on paljon puhuttu, enkä minäkään tahdo siihen sen pitemmältä kosketella, mutta minä pyydän kuitenkin saada esiintuoda vielä erään uuden huomautuksen.

Eräs meidän sosialidemokraattiemme huomatuimpia miehiä, herra Väinö Tanner, on eräässä haastattelussa Ruotsissa äskettäin sanomalehtien mukaan vakuuttanut, että viimetalvisiin kauheisiin rikoksiin, kapinaan osaaottaneista vain 2 % oli syyllisiä, mutta muut 98 % olivat harhaanjohdettuja. Tämä voi olla ja epäilemättä onkin oikea väite. Mutta mikä murhaava arvostelu koko puolueesta sisältyykään näihin herra Tannerin sanoihin ja miten musertava tuomio koko siitä demokratiasta, koko siitä kansanvallasta, mikä ilmaantui meidän maamme sosialismissa! 2 % on voinut viekoitella, harhaanjohtaa kaikki muut täysillä valtiollisilla ja kansalaisoikeuksilla varustetut kansalaiset. Ja minun täytyy sanoa vielä, että näidenkö käsiin meidän on jätettävä ja näidenkö päätöksen varaan meidän on nyt asia luovutettava. Jos minä olisin herra Väinö Tannerin sijassa, niin minä sanoisin: „Suomen tähän astinen sosialistinen liike on tehnyt täydellisen haaksirikon. Verrattomasti suurin osa, miltei koko puolue on väärän kiihoituksen kautta kasvatettu sellaiseksi, että he itse eivät ole kyenneet arvostelemaan asioita, ei edes ymmärtämään rikosta. Me tietysti vaadimme osuutemme vaikutusvallasta maan asioiden hoitoon, mutta meidän täytyy nyt alkaa alusta, aivan alusta: meidän täytyy kasvattaa joukkomme aivan toiselle pohjalle. Se vie aikaa ennenkuin heistä saadaan jälleen järkeviä ja ajattelevia kansalaisia. Nyt on meitä Suomessa vain kourallinen järkeviä, ajattelevia sosialisteja, joiden merkitys, pääluvun ja yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden periaatteen mukaan mitattuna, on mitätön. Sen vuoksi on teidän laillista yhteiskuntajärjestystä kannattaneiden kansalaisten asia nyt ratkaista maan peruskysymykset. Meidän puolueellamme ei ole siihen tällä hetkellä siveellistä oikeutta." Näin pitäisi sanoa, jos oikeudenmukaiselta ja järkevältä kannalta asiaa arvostellaan.

Tämä ei ole mitään harvainvallan puolustamista. Suomessa ei ole, sen jokainen ymmärtää, muuta kuin demokraattinen, kansanvaltainen järjestelmä ja hallitustapa mahdollinen, mutta se tietää minun ymmärtääkseni, että valistuneiden ja ajattelevien ja laillista yhteiskuntajärjestystä puolustaneiden ja kannattavien kansalaisten enemmistön mielipide on oleva ratkaiseva maan asioissa. Suurin piirtein katsoen muodostavat nämät kansan valistuneet ja ymmärtävät, nämät laillista järjestystä kannattavat kansalaiset ne kansankerrokset, joiden edustajat tässä huoneessa nyt istuvat. Ei ole epäilemistä siitä, että näiden kansankerrosten enemmistö on monarkian puolella. Sen ovat äänestykset täällä osoittaneet ja sen osoittavat myös nuo edellämainitsemani vaalinumerot. (Vasemmalta: Vanhat!) — Minulla valitettavasti ei ole ollut 1917 vuoden vaalinumeroita, mutta ne eivät epäilemättä anna mitään muuta kuvaa kuin 1916 vuoden numerot ja ne numerot, jotka ovat vaaleissa aikaisemmilta vuosilta esiintyneet. — Kun nyt ei voida säätää valitettavasti valtakunnalle yhdellä kertaa kahta hallitusmuotoa, sekä monarkista että tasavaltaista, vaan on tyydyttävä yhteen, niin on yhteensovitus, kompromissi välttämätön, ja minun nähdäkseni oikeus ja kohtuus ja järkevä menettely vaatii, että tämä kompromissi tehdään enemmistön kannattaman s. o. monarkisen hallitusmuodon pohjalla ja että tasavaltalaisten vaatimuksia otetaan huomioon muodostamalla laki ja sen erityiset säännökset, mikäli se suinkin on mahdollista, heidän toiveitaan ja vaatimuksiaan huomioonottaen. Mutta juuri niin on nyt esilläolevassa asiassa ja esilläolevassa ehdotuksessa tehty: Siinä on koetettu menetellä näin ihan äärimmäiseen rajaan asti ja sen vuoksi se minun nähdäkseni on oikealla pohjalla; se on se ehdotus, jonka nyt pitäisi luonnollisena tulla perilleviedyksi. Sen vuoksi vastaa tämä ehdotus minun nähdäkseni oikeuden ja parlamenttaarisen elämän vaatimuksia, enkä saata nähdä muuta kuin, että tämä ehdotus voi vaatia kaikkien tyynesti ja järkevästi ajattelevien kannatuksen, katseli asiaa miltä kannalta tahansa.

Minä toivon siis viimeiseen asti, että myös maalaisliittolaiset katsovat asiaksensa vaikuttaa siihen, että esilläoleva hallitusmuotoehdotus nyt saadaan lopullisesti hyväksytyksi. Tapaukset kulkevat hirvittävällä vauhdilla ja ehkä piankin kokoontuvat valtioitten neuvottelijat ratkaisemaan kansojen ja valtakuntien kohtaloita. Me vaan riitelemme periaatteista, kuka meidän etujamme, kuka meidän kohtaloitamme valvoo. Se ajatus on lähellä, että Suomen kansa ei näytä pystyvän itsenäiseen elämään, kun se ei kykene edes rakennuksen perusviivoista selville pääsemään ja sopimaan. Pitääkö lopultakin kauniitten toiveitten raueta tyhjiin. Yhtykää senvuoksi, vähemmistö, tähän ehdotukseen ja saattakaa nyt

päätökseen tämä ylentärkeä asia. Se olisi meille tavaton voitto, se nostaisi meidän arvoamme koko mailman silmissä ja se antaisi meille jälleen tulevaisuuden toivoa ja luottamusta, jota totisesti tarvitsemme.

Ed. Alkio: Minä olin ajatellut tehdä vaan lyhyen ehdotuksen, silloin kun pyysin puheenvuoroa. Mutta senaatin varapuheenjohtajan lausunto aiheuttaa kuitenkin, koska se oli erityisesti kohdistettu juuri sen ryhmän kantaa ja käsitystä vastaan, jota minullakin on kunnia edustaa, joitakin muistutuksia.

Hän mainitsi joksikin viimeisinä lauseinaan, että sillä aikaa kun maailman suurtapaukset kulkevat hirvittävällä voimalla, me hallitusmuotokysymyksessämme kiistelemme vaan periaatteista. Tässä on erehdys. Ainakaan meidän maalaisliittolaisten puolelta ei tässä kiistellä ainoastaan periaatteista, vaan päämääristä, joihin hallitusmuotoasian kautta pyritään. Tätä edellisessä istunnossa, kun hallitusmuotokysymys tällä kertaa oli toisessa käsittelyssä, olin jo tilaisuudessa huomauttamaan siitä, että minun käsitykseni mukaan monarkian ja tasavallan välillä on olemassa ylitsekäymätön kuilu, juopa, ja sen perusteella, mihin eduskunnassa tähän saakka on tultu, ei tätä juopaa ole voitu saada sillä tavalla täytetyksi, että meidän kannaltamme katsoen voitaisiin käsittää se ehdotus, mikä nyt on esillä, kompromissiehdotukseksi. Pyydän sen johdosta hiukan laajemmin siis kosketella tämän kysymyksen kehittelyä.

Täällä on useampia kertoja kuluneen kesän kuluessa pantu merkille, että kun Suomen eduskunta viime joulukuun 6 päivänä päätti hyväksyä, että Suomi oli oleva riippumaton tasavalta, Suomen eduskunta siinä asiassa oli yksimielinen. Tämä oli suuri tapaus. Koko sen valtiollisen taistelun ajalla ainoa laatuaan, mikä Suomessa oli tapahtunut sitte kun routavuodet alkoivat. Se oli suuri kansallisen nousun aika niiden mielestä, jotka käsittivät, että kansallinen valtio tässä maassa on muodostettava ei sen mukaan, miten muutamat luokat tahtovat sitä määritellä, vaan sen periaatteen pohjalla, jossa kaikki kansan eri kerrokset voisivat siihen yhtyä. Tällaiseksi periaatteeksi käsitettiin silloin tasavaltainen hallitusmuoto ja siitä oltiin kaikin yksimielisiä. Kun luokkavalta sittemmin ryhtyi Suomen valtion asioihin, kun vallankumouslliike täällä tapahtui suureksi osaksi Venäjältä alkuunpantuna, oli tämä yksimielisyys siten loppunut, että vasemmisto oli ottanut käsiinsä Suomen kansallisen johtovallan. Mutta ne käyttivät tätä niinkuin luokkataistelijat ainakin, täydelliseen vallankaappaukseen, joka filmeni kaikissa niissä edesottamisissa, joihin Suomen sosialidemokraattinen puolue silloin ryhtyi. Minä en tahdo kertoa kapinanaikaisia tapauksia, panen vaan merkille sen, että Suomen kansallinen voima nousi tätä sosialidemokraattista luokkavallankaappausta vastaan ja kukisti sen. Tässä toimenpiteessä avusti meitä mahtava eurooppalainen valtakunta tavalla, joka aiheutti sen, että verenvuodatus Suomessa kävi lyhytaikaisemmaksi ja epäilemättä paljon pienemmäksi kuin mitä se muuten olisi käynyt, jos Suomen kansallisten voimien olisi yksin täytynyt tämä kapinaliike kukistaa. Mutta se että Suomi oli tällä tavalla antautunut vapautensa puolesta taisteluun sekä venäläistä vuosisataista sortajaa vastaan että myöskin sosialidemokratian kansalliseksi vaaraksi muodostunutta yltiöpäisyyttä ja kapinaa vastaan, sen olisi pitänyt aiheuttaa, että niissä luokissa, jotka olivat yhtyneet kapinaa kukistamaan ja jotka nyt katsoivat seisovansa sen hallituksen takana, joka joulukuun alkupuolella oli yksimielisesti eduskunnan kanssa asettunut tasavaltalaiselle pohjalle, olisi edellyttänyt että sitte kun kapina oli kukistettu, tämä hallitus olisi niiden ryhmien kanssa, jotka olivat maan vapauden ja laillisuuden tukeiksi asettuneet, lojaalisesti järjestämään oloja sille pohjalle, mille ne lähtivät silloin kun eduskunta 6 päivänä joulukuuta 1917 päätti periaatteellisesti Suomen tulevasta valtiomuodosta. Mutta mitenkä kävi? Kun kapina oli kukistettu, ilmautui vaatimus monarkian toteuttamisesta maassa. Tämän vaatimuksen etunenään asettui hallitus, hallitus, joka oli saanut tehtäväkseen toteuttaa Suomen itsenäisyyden. Tämä hallitus asettui ajamaan monarkistista hallitusmuotoa sitä ennen ollenkaan neuvottelematta, oliko tälle kannalle asetuttava, muun muassa sen ryhmän kanssa, jota minulla on kunnia edustaa. Hallituksen astuminen oikeistopolitiikan kannalle oli siis viime toukokuussa niin selväpiirteinen, ettei siitä edes keskusteluja eikä väitteitä mahda syntyäkään. Kun toukokuussa hallitus esitti eduskunnalle ehdotuksen että se valtiovalta, jonka eduskunta oli itsellensä korjannut tuuliajolta, siirrettäisiin Senaatin puheenjohtajalle, asetuimme me muun muassa epäilevälle kannalle sitä siirtoa vastaan, nimenomaan senvuoksi, että me epäilimme jo tässä piilevän jonkunlaisen pyrkimyksen monarkistiseen hallitusjärjestelmään. Kun tästä asiasta eräässä neuvottelussa keskusteltiin, vakuutettiin hallituksen puolelta kahden senaattorin

lausunnon kautta, ettei mitään ajatustakaan ollut tämän toimenpiteen kautta pyrkiä siihen, että monarkistinen hallitusjärjestelmä tulisi toteutetuksi. Me alistuimme siihen että valta siirrettiin senaatin puheenjohtajalle. Emme tahtoneet siitä edes eduskunnassa äänestystä, vain nimenomaan siitä syystä, että me olemme tottuneet pitämään senaatin puheenjohtajaa aina kunnioitettavana ja rehellisenä miehenä ja pidämme sitä yhä edelleenkin. Mutta se oli meiltä persoonallinen luottamus, jonka silläkin kertaa tahdoimme häntä kohtaan osottaa.

Kun sitte on käsitelty kysymystä hallitusmuodosta, on kaiken aikaa hallituksen puolelta painostettu eräitä seikkoja, joidenka on katsottu erityisesti vaativan meille monarkistista hallitusjärjestelmää. Tärkein tässä suhteessa on ollut se, että hallituksen mielestä Suomessa ei laillista järjestystä saada aikaan ilman monarkistista hallitusmuotoa ja ilman kuningasta. Meidän kannaltamme on tämä otaksuma kuitenkin ollut väärä. Olemme olleet siinä käsityksessä, että enempää Suomessa kuin missään muuallakaan maailmassa ei yksityisen henkilön auktoriteetti, olkoon hän varustettu minkälaisella hallitusmuodon valtuudella tahansa, enää voi saada kansojen keskuudessa vallitsevia aaltoliikkeitä pysähtymään ilman, elleivät kansojen sisälliset olot muodostu sellaisiksi, että niistä johtuu tämän aaltoliikkeen pysähtyminen. Me olemme siis olleet sitä mieltä, että monarkistisen hallitusmuodon muodostaminen Suomelle merkitsisi ainoastaan jonkunlaisen poliisivallan varmentamista, jonka kautta ne rikolliset ainekset, joita nyt Suomessa on niin suunnattomassa määrässä, tulisivat riittävässä määrässä kurissapidetyiksi. Tätä vastaan olemme väittäneet, että kansaa on kasvatettava, ja että yhteiskunnalliset olot ovat kehitettävät sille kannalle, että ne aiheet, jotka ovat näitä aaltoliikkeitä, kumousliikkeitä, kapinaliikkeitä aikaansaaneet voitaisiin poistaa. Tässä on ollut periaatteellinen ristiriita, jolla myöskin on sangen kauas kantava käytännöllinen merkitys. Edelleen hallitus on nimenomaan maininnut että Kauko-Karjalan Suomeen yhdistäminen oli välittömässä yhteydessä monarkistisen hallitusmuodon kanssa. Meidän käsityksemme mukaan taasen Kauko-Karjalan Suomeen liittäminen oli kysymys, joka oli tuleva ratkaistuksi vain niiden tapausten yhteydessä, millä tavalla yleensä Pohjois-Europan asiat rauhankongressissa ratkaistaan. Kauko-Karjalan Suomeen yhdistämisestä ovat kaikki ryhmät täällä eduskunnassa olleet yksimielisiä. Me olemme vain asettuneet epäilevälle kannalle siinä suhteessa, että se sukulaisuussuhde, mikä tulisi olemaan mahdollisesti Suomen kuninkaan ja saksalaisten hallitushuoneitten välillä, ei tulisi onnellisella tavalla ratkaisemaan Kauko-Karjalan kysymystä. Ja tämä käsitys vahvistui vielä sen kautta, että Kauko-Karjala on sittemmin pyrkinyt tulemaan eurooppalaiseksi sotanäyttämöksi, joka on antanut aihetta epäillä, että Kauko-Karjalan Suomeen liittäminen ei saatakaan tulla kysymykseen meidän kuningaskysymyksemme ratkaisun kautta, vaan että siihen tarvitaan muita keinoja ja että ne keinot ovat tasavallalla paremminkin käytettävissä kuin konsanaan monarkialla. Edelleen on hallituksen ja monarkistien aiheena monarkian toteuttamiseksi maassa usein mainittu, että Saksan puolelta sitä tahdotaan. Viimeaikaiset tapaukset ovat osottaneet, että tässä suhteessa on ollut ainakin koko pitkälle meneviä väärinkäsityksiä ja että nämä väärinkäsitykset ovat nyt johtaneet siihen, että tällä hetkellä, kun Suomen on lähdettävä hallitusmuotoansa ratkaisemaan, minä käsitän, että me olemme siinä suhteessa riippumattomampia ulkomaista kuin milloinkaan ennen. Käsitän, että kaikki ulkomainen painostus tällä kertaa on loppunut ja että jos Suomi valitsee monarkin Saksasta, se voi aiheuttaa sen, että ne voimat, jotka nyt ovat Saksassa astuneet rauhanliikkeen johtoon, käsittävät, että Suomen politiikka tällä pyrkimyksellä jollakin tavalla sotkee heidän asioitansa, jolloin on kyllä syytä epäillä, että Saksa kylmenee Suomea kohtaan, jos se aikoo raskauttaa Saksan politiikkaa pyrkimyksillään. Minä jo edellisessä lausunnossani mainitsin siitä, että Saksan keskusta ja vasemmisto, joka nyt on ottanut Saksassa vastuun itselleen, ne eivät ole vihamielisiä Suomelle, vaan että ne tulevat Suomessa vaatimaan samallaista parlamenttaarista järjestelmää, minkä ne nyt ovat onnistuneet toteuttamaan omassa maassaan. Tässä tulemme siihen, mitä maalaisliittolaiset ovat tässä hallitusmuototaistelussa kaiken aikaa ajaneet. Me emme ole sanoneet ehdottomasti sitä, että me tahdomme vaatia tasavaltaa kaiken uhalla. Me olemme sanoneet, että me olemme tasavaltalaisia. Mutta tämän tarkistamiseksi olemme pyytäneet vedota joko vaaleihin tai kansanäänestykseen ja siinä suhteessa olemme asettuneet lojaalisiksi kansaa kohtaan. Ja me seisomme nyt tällä kertaa lujemmin tällä pohjalla kuin koskaan ennen. Sillä me käsitämme, että Suomen kansa niiden kärsimysten keskellä, mitkä sillä ovat olleet ja joihin se mahdollisesti vasta tulee, täytyy saada ottamaan osaa myöskin hallitusmuotonsa määräämiseen. Riippuu siitä, onko tämä tapahtunut muutamien ryhmien itsekkäiden vallan käsiinsä ottamisien kautta, vai onko se tapahtunut kansan tahdon mukaan,

jos riita siitä loppuu. Jos tällä kertaa hyväksytään tämä hallitusmuoto, voi olla, että porvarillisissa valitsijoissa olisi enemmistö, joka on monarkistisen ratkaisun kannalla. Mutta siinä suhteessa ei riitä vetoaminen vuoden 1916 vaaleihin. Olosuhteet ovat sittemmin paljon muuttuneet. On vedottava uusiin vaaleihin taikka kansanäänestykseen, jolla asia ratkaistaan. Muulla ei tämä enää auktoriteetillisesti ratkea.

Niihin numeroihin nähden, jotka senaattori Paasikivi edellisessä lausunnossansa toi esiin, on tapahtunut 1917 vuoden vaaleissa koko suuria muutoksia, mutta minulla ei ole niitä numeroita käytettävänäni, joten en voi niitä esittää.

Mitä sitte tulee senaattori Paasikiven erinäisiin muistutuksiin, pyydän niistä vain muutamia kosketella. Hän sanoi, että kuninkaan vaali joka tapauksessa toimitetaan 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n mukaan. Ja tätähän ei vasemmisto voi estää. Vasemmiston asiaksi jää silloin ainoastansa panna vastalause tällaista menettelyä vastaan ja valittaa sitä seikkaa, ettei niin suurella historiallisella hetkellä, mitä Eurooppa nyt elää, Suomen hallituksella ole sellaista luottamusta omaan kansaansa, että se rohkenisi antaa tämän asian kansan ratkaisuun, vaan että se ryhtyy ratkaisutapaan, joka on niin suuressa määrässä epäilyksiä herättävä ja joka epäilemättä tulee vaikuttamaan sen, että se kuninkaanistuin, joka tänne pystytetään, tulee rakennetuksi hiedalle.

Edelleen sanoi senaatin varapuheenjohtaja, että hallituksen ja eduskunnan oikeiston puolelta on tehty kaikki, mitä on voitu kompromissin aikaansaamiseksi. Ei ole tehty kaikkea. Se, mitä edellisessä lausunnossani olen tuonut esiin, on osotuksena, että minun käsitykseni mukaan on jäänyt tavattoman paljon tekemättä. Jos täksi tekemiseksi käsitetään se, että nyt on eduskunnassa esillä olevaan hallitusmuotoon tehty eräitä myönnytyksiä, ei se ole vielä mikään sovinnon tarjous. Tässä ei ole olemassa mitään muuta sovinnonmahdollisuutta kuin antaa asia kansan ratkaistavaksi. Meitä vastaan on usein muistutettu, että me muka tahdomme työntää edesvastuun tästä kansan hartioille ja että me teemme sen pelkuruudesta. Ei asia ole niin. Me emme tahdo ottaa vastuuta senvuoksi, kun me epäilemme, että tässä tulee vuosisadoiksi, ainakin vuosikymmeniksi laskettavaksi semmoinen riidanaihe tämän kansan eri luokkien välille, että ne olosuhteet, joissa me olemme viime vuoden eläneet, tulevat uudistumaan ja pahenemaan. Kun minä sanon tämän, tahdon nimenomaan mainita, että minä en puhu bolshevikeistä eikä kapinoitsijoista, vaan minä puhun niistä, jotka ovat vapauttaneet tämän maan. (Oikealta: Oho. Vasemmalta: Hyvä).

Edelleen huomautti senaatin varapuheenjohtaja: ne muistutukset, mitä maalaisliiton vastalauseessa tuodaan esiin, ovat vähäisiä. Me olemme vastalauseessa nimenomaan sanoneet, että olemme luetelleet ainoastaan muutamia, mutta ne sellaisenaan ovat jo sangen syvälle käypiä. Sillä tällaisessa asiassa on useimmiten kysymys tulkinnasta, jota lakiin nähden tullaan harjoittamaan eikä siitä minkälaisena sana kirjoitettuna esiintyy. Mainitakseni vaan eräitä seikkoja, jotka nyt tulevat tämän hallitusmuodon kautta mahdottomiksi koskaan uudistaa ilman, ellei kuningas siihen suostu, mainitsen nimenomaan sen, että se vaarallinen liike, joka tässä maassa on esiintynyt n. s. hyökkäävänä ruotsalaisuutena, se vaarallinen liike on nyt saanut jalansijan tämän hallitusmuodon eräissä pykälissä. Minulla on ollut tilaisuus elämäni varrella osoittaa, että minä en ole mikään fanatikko kieliasioissa, mutta minulla on pyrkimyksenä se, että Suomi tulisi yhtenäiseksi, kokonaiseksi kansaksi, niin minä väitän, että pyrkimys erottaa ruotsalaiset kokonaan eri lääneihin, erottaa ruotsia puhuvat sotilaat eri ryhmiin, merkitsee sellaista eristäytymistä näitten kansanainesten välillä, joka tulee uhkaamaan Suomea aivan samanlaisella hajaantumisella kuin bolshevikikapina. Tässä suhteessa on jo viime aikoina oircita ilmaantunut. Eduskunnassa olevain ruotsalaisten edustajain puolelta on eri kertoja ilmoitettu, että ellei heidän vaatimuksissansa myönnytä, näitä pyrkimyksiä hyväksytä, tullaan vetoamaan ulkonaisiin voimiin. Uhkaus on ollut hieman epämääräinen eri kerroilla, mutta me ymmärrämme näitten uhkausten laadun saadessamme kuulla, miten ruotsalaiset sanomalehdet asian tulkitsevat. Kun täällä lievitetään asiaa sillä, että sanotaan vedottavan rauhankongressiin, me ymmärrämme mistä siinä on kysymys. Sille esitetään Suomen asiat siinä muodossa, ikäänkuin täällä todellakin vainottaisiin ruotsalaisia ja ruotsinkieltä! Vaikka tilanne tässä maassa on ollut aina sellainen, että suomalaiset ovat saaneet valittaa ruotsalaisuuden sorrosta, joka on johtunut siitä, että ruotsinkielinen yläluokka on harjoittanut suomalaisten suhteen sortoa, joka ei ole vielä tänä päivänäkään loppunut. Me maalaisliittolaiset olemme kieliasiassa asettuneet sille kannalle, että meillä ei ole ruotsalaisilta kansanmiehiltä, ruotsalaiselta kansalta kielen suhteen mitään kadehdittavaa. Me tulemme asettumaan kieliasiassa aina sille kannalle, että me tunnustamme ruotsalaisille täydellisesti samanlaiset oikeudet, kuin mitä suomalaisella kansanmiehellä on kieleensä nähden. Mutta minä pelkään, että jos nämä

pyyteet asetetaan tänne, siitä tulee olemaan seurauksena, että ruotsalainen yläluokka, joka täällä esiintyy kansanpuolueen nimessä, tämä ruotsalainen yläluokka tulee esiintymään aina hyökkäävänä ruotsalaisuutena, jonka tarkoitusperänä on hallita suomalaista kansaa, tätä maata. Minä tahtoisin, että ruotsalainen ja suomalainen kansanaines pääsisivät yhteen. Me annamme kernaasti puhua kummankin omaa kieltään. Kaikki ne, jotka tässä kielitaistelun pohjalla liikkuvat, siinä vanhassa mallissa, hajoittavat tätä kansaa. Kielitaistelua merkitsevät nämä kielipykälät sellaisinaan ja niitten tuleminen hallitusmuotoon merkitsee Suomen valtakunan hajoittamista. Senvuoksi vastustan näitten pykälien tulemista hallitusmuotoon. Tässä maassa on suomalaisen ja ruotsalaisen kansanaineksen päästävä lähemmäksi toisiaan. Se taistelu jota yläluokka harjoittaa kansan eri kieltä puhuvain kansalaisten nimessä, se taistelu pitää loppua.

Mitä tulee saavutettuihin oikeuksiin, jotka myöskin tulevat taatuiksi tämän hallitusmuodon kautta, sillä ei ole tarkoitettu, mikäli minä olen ymmärtänyt, maaomaisuuden omistusoikeutta, sillä se toisella tavalla samassa pykälässä määritellään. On siis turhaa vedota maanviljelijäin itsekkäisyyteen. Kysymys tässä on sellaisista saavutetuista oikeuksista, jotka nurjien yhteiskuntaolojen vallitessa heikon yhteiskunnallisen lainsäädännön puutteessa on vuosikymmenien, vuosisatojen kuluessa kertynyt muutamien harvojen luokkien ja muutamien yksityisten käsiin. Sellaisista saavutetuista oikeuksista tässä on kysymys. Ja kun eletään sellaisena gulashiaikakautena, kuin nyt eletään, on kansalla täysi syy kavahtaa, ettei se laske lainsäädäntöön, jossa siltä loppuu kokonaan vastaisuudessa vaikutusvalta, tällaisia pykäliä, joiden kautta yhteiskunnallinen lainsäädäntö joutuu mahdottomaksi.

Senaatin varapuheenjohtaja lausui, että nämä asiat on järjestettävä sosialisteja kuulematta. Minun täytyy sanoa, että me emme ole päässeet sosialidemokraateista sillä, että täällä on kapina kukistettu. Sosialidemokratia on maailmanilmiö, yhteiskunnallinen liike, joka varsinkin niiden olosuhteiden vallitessa, jotka maassa nyt ovat, on saanut uutta jalansijaa allensa. Tämän kesän kuluessa ei suomalainen porvaristo ole ilmeisestikään pystynyt käsittämään etsikkoaikaansa ja niitä menettelytapoja, joilla sosialidemokratia olisi tehty tässä maassa mahdottomaksi. Tämä kesä on luonut täällä uusia sosialidemokraatteja, se täytyy minun sanoa valittaen. Ja minä pelkään, että jos tämä lainsäädäntö, josta nyt on kysymys, toteutuu, se lisää sosialistien lukumäärään niistä, jotka olivat rintamalla taistelemassa Suomen vapauden puolesta. (Vasemmalta: Oikein!) Ja tältä kannalta nähden minä pyydän: Harkitkaa vielä kerran ennenkuin teette tuon päätöksen ja muistakaa ettei täältä eduskunnan puhujalavalta enemmän kuin lainsäädännönkään kautta voida hallita maassa liikkuvia aatteita ja virtauksia, eikä täältä voida myöskään järjestää oloja sellaiseksi, että ne eivät synnytä tyytymättömyyttä, ellei vedota kansaan ja toimita yhdessä kansan kanssa.

Edelleen sanoi senaatin varapuheenjohtaja, että tämä ei ole harvainvallan puolustamista, mikä nyt esiintyy tässä monarkistisessa hallitusmuodossa. Mutta minä käsitän, että koko monarkistinen pyrkimys on harvainvallan puolustamista. Samalla on minun sanottava, että minä tunnen paljon monarkisteja, jotka eivät tätä käsitä, vaan otaksuvat, että monarkia on järjestelmä, jonka kautta onnellisemmin kuin tasavallan kautta voidaan uudessa valtiossa olosuhteet järjestää myös kansanvallan periaatteita silmälläpitäen. Enkä minä tahdo ehdottomasti sitäkään kieltää, ettei näin voisi käydä, jos olosuhteet olisivat toisin kuin ovat. Mutta meillä nyt ovat olosuhteet muodostuneet niin, että täällä ovat jyrkät luokkavallat taistelemassa toisiaan vastaan ja niiden, jotka esiintyvät keskustassa kompromissia ajaen, niiden täytyy täällä sekä oikealla että vasemmalla nähdä aina jyrkkiä luokkavaltaisia pyyteitä. Kun on sanottu, että me keskustassa ajamme luokkapyyteitä, olisi pitänyt kuitenkin meidän esiintymisemme tässä asiassa osoittaa, että jos kukaan tai kutkaan tässä eduskunnassa ovat olleet luokkapyyteistä vapaita, ne ovat olleet juuri maalaisliittolaiset, jotka viimeiseen saakka seisovat tämän tasavaltaisen hallitusmuodon pohjalla. Kun me olemme tasavaltaisen hallitusmuodon esittäneet niiden eduskuntatoverien kera, jotka ennen ovat olleet tasavallan kannalla, on meille huomautettu, että se on sellainen hallitusmuoto, jota sosialistit eivät koskaan tule hyväksymään. Kun sitä toiseltapuolen eivät myöskään ole voineet hyväksyä oikeiston monarkistit, on siis niin ainoa kompromissiehdotus, mikä tälle eduskunnalle on tarjottu, se on se hallitusmuotoehdotus, jonka edellisessä eduskunnassa maalaisliittolaiset ja nuorsuomalaiset esittivät viidentenä vastalauseena. Siinä on kompromissiehdotus, jonka pohjalla, jos se olisi tullut jo elokuussa muodostumaan hallitusmuodoksi, nyt voisi koko eduskunta olla yksimielinen. Silloin, se on minun syvä vakaumukseni, voisimme myös mennä uljain päin sosialisteja vastaan ja sanoa: me olemme laittaneet tasavaltaisen hallitusmuodon, sellaisen, joka on hyvä. Me olemme laittaneet sen teitä kuulematta, mutta teidän syynne on se, etteivät teidän

edustajanne ole olleet mukana. Me omistimme periaatteen siltä eduskunnalta, jossa teidän edustajanne olivat mukana, mutta me käytännöllisesti järjestimme sen niiden olosuhteiden mukaan, jotka nyt olivat maassa syntyneet. Ja se on minun syvä vakaumukseni, että, jos t ä m ä n k o m p r o m i s s i n pohjalle olisi rakennettu täällä tasavaltainen hallitusmuoto, me nyt, kun Europa järjestyy rauhantoimiin, määrittelemään kaikille uusille valtakunnille niiden aseman, me esiintyisimme yksimielisenä kansana ja sanoisimme Europalle: Tässä on meidän hallitusmuotomme, jonka mukaan me tahdomme järjestää asiamme, kokonaan riippumatta siitä, mitä joku idästä, lännestä tai etelästä meille siitä sanoo. Vakaumukseni on se, että Europa yksimielisenä tunnustaisi Suomen itsenäisyyden. Mutta se kompromissi on hylätty. Tämä sovintoehdotus, joka nyt esiintyy, ei ole mikään kompromissi, se on päinvastoin meille lopullinen antautumistarjous. Tähän antautumiseen ei kuitenkaan ole näyttänyt meidän kannaltamme olevan aihetta. Siitä estävät meitä isänmaalliset syyt. Meillä on nimittäin vieläkin usko tähän kansaan ja tämän isänmaan tulevaisuuteen ja Suomen valtion tehtävään vastaisuudessa, usko joka antaa meille sellaisen tulevaisuuden päämäärän, että tässä maassa on vielä kerran vedottava kansaan, joka silloin ratkaisee riidattomasti hallitusmuotokysymyksensä.

Minä tulen siihen, josta alotin. Senaatin varapuheenjohtaja lausui, että asiat kulkevat hirvittävän nopeasti, me vain riitelemme periaatteista. Kuten tässä olen osoittanut, ei riita ole vain periaatteista, vaan yksinkertaisesti on riita siitä, laaditaanko, säädetäänkö Suomen kansalliselle uudelle valtiolle hallitusmuoto yhteistoiminnassa kansan kanssa, vai välittämättä kansasta. Kysymys on siitä, tahdotaanko täällä noudattaa hallitusmuodon säätämisessä vanhan kuuluisan itsevaltijaan periaatteita; kaikki kansan hyväksi, mutta ei mitään kansan kautta; vai tahdotaanko pyrkiä siihen, johon kaikkialla maailmassa nykyään kehityksen suunta viittaa, että kansa saa itse määrätä kohtalonsa myös hallitusmuotonsa säätämiseen nähden. Minä kannatan tätä jälkimmäistä niistä syistä, jotka olen tässä lausunnossani esittänyt. Se on minulla isänmaallinen ja omantunnon vaatimus. Minä en näe nykyhetkellä mitään muita mahdollisuuksia Suomen tulevaisuuden perustuksien laskemiseksi kuin sen, että koko kansa saadaan yhteen laatimaan itselleen tulevaisuuden perustukset. Se epäluottamus, jota kansaan vetomattomuus merkitsee, se epäluottamus kantaa jo tuomion itsessänsä. Kansanluottamusta nyt vaaditaan. Täällä on viime aikoina kuultu vaikuttavalta taholta selitettävän, että vähän ajan perästä ei meistä välitä kukaan mitään. Me tulemme sitäkin tietä siihen, että meidän on sisällisesti turvauduttava omiin voimiin. Ainoastaan omin voimin voi Suomen kansa tulevaisuuden itselleen rakentaa eikä muiden voimilla. Tämä merkitsee myöskin sitä, että jos tälle tielle lähdetään, se alakuloisuuden tila, missä Suomen kansallinen mielipide nykyään on, se nousee, kuohahtaa, ja me kaikki, jotka vaadimme kansaanvetoomista, me ilmoitamme, että me lojaalisesti alistumme sen päätöksen alle, mikä kansa itse silloin tässä asiassa tekee. Tulkoon monarkkia taikka tasavalta, joka tapauksessa siihen on silloin alistuttava. Mitään muuta tuumaria ei enään ole. Ja kun niin tehdään, saamme olla vakuutettuja siitä, että meidän ulkopolitiikkamme järjestyy paljoa helpommin kuin mitä se järjestyy, jos tällä kertaa tämä hallitusmuoto hyväksytään. Minä pyydän siis ehdottaa, että samalla kun vastustan kiireellisiksi julistamista, eduskunta päättäisi antaa hallituksen asiaksi ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin siihen suuntaan, että eduskunta saisi valmistaa sekä tasavaltaisen että monarkistisen hallitusmuotoehdotuksen, joiden välillä sitte toimeenpantaisiin kansanäänestys.

Ed. A h m a v a a r a: Valtiomuotoasiassa on jo puhuttu niin paljon, ettei se enään juuri puhumalla parane, mutta tahdon kumminkin minäkin vielä muutaman sanan lausua.

Kantani asiassa olen jo ennen ilmoittanut ja on se edelleenkin sama, nimittäin että jos meillä nyt olisi valittava tasavaltalaisen ja monarkistien hallitusmuodon välillä, äänestäisin edellistä, koska käsitykseni mukaan se parhaiten vastaisi kansamme enemmistön tahtoa ja olisi niin muodoin sillä ehkä parhaat menestymisen mahdollisuudet. Mutta nyt ei ole meillä valittavana näiden kahden hallitusmuodon välillä, vaan on ratkaisu tehtävä siitä, tahdommeko hyväksyä uuden kansanvaltaisen monarkistisen hallitusmuodon, vaiko jättää voimaan vanhentuneen epäkansanvaltaisen hallitusmuodon, joka antaa kuninkaalle aivan liian suuren vallan. Kun näin on asianlaita, en minä puolestani ensinkään epäile, kummalle puolelle ääneni annan. En voi ollenkaan ymmärtää niitä, jotka kansanvallan nimessä äänestävät kansanvaltaista hallitusmuotoa kumoon ja jättävät yksinvaltaisemman hallitusmuodon voimaan. Käsitän hyvin sen, että tasavaltainen hallitusmuoto on kallis niille, jotka ovat vakuutettuja sen paremmuudesta, mutta kun kerran sen aikaansaaminen nykyisin on mahdottomuus, niin en voi muuta ajatella, kuin että silloin, kun ei parasta

saada, täytyy tyytyä siitä lähinnä olevaan. Ei kaiketi kukaan voine väittää, ettei nyt esillä oleva hallitusmuotoehdotus ole paljon enemmän kansanvaltainen kuin 1772 vuoden hallitusmuoto. Minullekin tuntuisi tasavaltainen hallitusmuoto kalliilta, mutta vielä kalliimpi on minulle kansan itsenäisyys ja sen rauhallinen kehitys, ei niin ymmärtäen, ettei tasavaltainenkin hallitusmuoto säilyttäisi kansamme itsenäisyyttä ja soisi sille rauhallista kehitystä, mutta jos me silloin, kun kansamme itsenäisyyden perusteita pitäisi rakentaa ja sen rauhallisen kehityksen tietä viitoittaa, kulutamme aikamme taisteluun siitä, minkälainen perustus on rakennettava ja minkäväriset viitat ovat pantavat, emmekä siis voi mitään perustusta laskea, niin saattaa käydä niin, kuten historiassa monasti on käynyt, että vierasten kansojen hirmumyrsky pyyhkäisee kaikki meidän suunnitelmamme yhdellä iskulla ja asettaa kansamme jälleen vieraan ikeen alle. Silloin, jos niin onnettomasti kävisi, huomaisimme, mutta liian myöhään, että sekin järjestelmä, jota vastustimme ja jota pidimme turmiollisena, sittekin olisi ollut kultaakin kalliimpi.

Nämä viittaamani syyt ovat minut saattaneet tyytymään vähempään ja luopumaan siitä, minkä olisin pitänyt parempana. Toivoisin sydämeni pohjasta, että me kaikki, joille on tänä kohtalokkaana aikana uskottu kansanedustajan kunniakas ja vastuunalainen tehtävä, voisimme katsella kauas tulevaisuuteen ja unhottaa oman minämme ja puolueen edut isänmaan kokonaisuuden tieltä. Tähän toivoon olen sitäkin oikeutetumpi, kun sillekin perustalle, joka esilläolevassa hallitusmuotoesityksessä tarjotaan, voidaan rakentaa täysin itsenäinen ja kansanvaltainen Suomi. Tämä on kantani. Jos tämä selitetään kannan muutokseksi ja selkärangattomuudeksi, niin kannan mielelläni nämä syytökset, kun tiedän tällä isänmaan etua ajavani.

Kumpa me kaikki, sanon vieläkin, tänä vakavana hetkenä voisimme uhrata omat harrastuksemme ja ihanteemme isänmaan alttarille ja lyödä sovinnon kättä, tietäen että kukin on velvollisuutensa täyttänyt vakaumuksensa mukaan, niin olisi siitä Suomellemme sanomaton hyöty. Niin ei valitettavasti kuitenkaan näytä asianlaita nytkään olevan.

En ajatellut asiassa enempää lausua kuin tämän kantani vielä kerran merkitä, mutta edellisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta sallittanee minun vielä lausua muutama sana.

Yhtenä syynä siihen, miksei hän voi tätä monarkista hallitusmuotoa hyväksyä, selitti hän ensinnäkin olevan sen, että siinä on ruotsalaisuudelle meidän maassamme annettu sellaisia eristäytymisoikeuksia, jotka eivät ole maan hyödyn kannalta suotavia. Minä myönnän, että tässä huomautuksesa on paljon perää ja itse puolestanikaan en olisi pitänyt näitä tarpeellisena, ei senvuoksi, että tahtoisin sortaa ruotsalaisen kansanaineksen kielellisiä oikeuksia, mutta juuri samoista syistä, joihin ed. Alkio viittasi, että nuo määräykset minustakin eivät ole hyödyllisiä Suomen kansalle. Mutta eiväthän nämä kohdat nyt kumminkaan voi olla mitään erinäisiä monarkistiselle tai tasavaltalaiselle hallitusmuodolle, kyllä ne voivat ilmetä kummassa tahansa, eikä siis tämä minun kannaltani ole sellainen syy, jonka vuoksi olisin valmis tämän ehdotuksen hylkäämään.

Toinen syy, johon arvoisa puhuja viittasi, on minusta vieläkin merkillisempi. Hän lausui noita saavutettuja oikeuksia vastaan, jotka hallitusmuotoehdotuksen 28 §:ssä on turvattu, ja samaa ovat useat maalaisliiton edustajat suuressa valiokunnassa ja jo ennen tässä eduskunnassa huomauttaneet. Tämä mielipide jo suuressa valiokunnassa minua hämmästytti, sillä tässähän ennen kaikkea juuri tarkoitetaan suojella maanomistusoikeutta, ja tätä oikeutta ei minusta ainakaan maalaisliiton kannalta sopisi koettaa heikentää. Ei ole sentähden liikaa vaadittu, että on määrätty tuo $^2/_3$ äänten enemmistö, ennenkuin yksityisen maanomistuksella saavutettuja oikeuksia mennään rikkomaan, varsinkin kun meillä viimeaikoina on aivan yllinkyllin eläviä todistuksia siitä, mitenkä tätä oikeutta järkytetään kaikenlaisten tarkotusperien tieltä, tarkotusperien, jotka aina eivät ole edes välttämättömiä. Onhan meillä esimerkiksi uudella torpparilailla näitä oikeuksia järkytetty — ja se oli tietysti välttämätöntä —, elintarvelailla niitä on järkytetty aivan tarpeeksi asti ja uusia tällaisia näyttää olevan suunniteltu. Uusi verotussysteemi näyttää m. m. asettavan sellaisen säännöksen, että siitä maatilan arvosta, mikä on ilmoitettu verotusta varten, on valtiolla oikeus ilman muuta lunastaa tuo tila, muista puhumattakaan. Kun tällaisia ilmiöitä nyt jo on ilmennyt, niin minusta tällaisena aikana kaikkein vähimmin sopii maataviljelevän väestön edustajain ruveta tätä perustuslain turvaa vastustamaan, sitäkin vähemmän, kun on osottautunut aivan selväksi se, että tässä eduskunnassa, vaikka on tähänkin asti vaadittu tuo $^2/_3$ äänten enemmistö näiden oikeuksien järkyttämiselle tai muuttamiselle, on aina saavutettu tuo enemmistö. Asialliseltakin kannalta katsoen minua on suoraan oudoksuttanut se, että juuri maalaisliitto käypi näiden oikeuksien kimppuun, jotka jos mitkään ovat minusta turvattavat, ei yksinomaan maanviljelijän edun kannalta, vaan

koko kansamme edun ja turvallisuuden kannalta. Tällaisia oikeuksia, mikäli minä tiedän, on joka maassa sentään turvattu ainakin yhtä paljon, kuin tässä hallitusmuotoehdotuksessa tehdään.

Mutta vieläkin omituisemmaksi muodostuu herra Alkion moite näistä oikeuksien turvaamisesta, kun hän itse viime valtiopäivillä kirjoittamassaan vastalauseessa on aivan sanasta sanaan samallaisia säännöksiä laatinut. Tässä on siis täytynyt herra Alkion kannan muutamien kuukausien kuluessa kokonansa muuttua. Jottei väitettäisi minun turhia puhuvan, pyydän saada lukea sekä nyt ehdotetun säädöksen tästä, että ed. Alkion vastalauseen säädöksen osottaakseni, että ne sisältävät samaa. Tässä nyt esilläolevassa hallitusmuotoasiassa sanotaan 28 §:ssä: „Älköön Suomen kansalaisen saavutettuja oikeuksia uudella lailla rajoitettako muussa järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty", ja ed. Alkion vastalauseessa, jota hän viime valtiopäivillä suositteli eduskunnalle, lausuttiin: „Älköön Suomen kansalaisen saavutettuja oikeuksia uudella lailla rajoitettako muussa järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty." Siis sanasta sanaan aivan samalla tavalla ed. Alkio on ehdottanut tämän säädettäväksi ja nyt hän kuitenkin m. m. tällä perusteella on valmis hylkäämään esillä olevan ehdotuksen. Tuntuu minusta tällaiset syyt jo haetuilta ja se on sangen ikävää näin vakavassa asiassa. Muuten minun täytyy puolestani valittaa sitä, että täällä alituiseen joka ainoa kerta kun hallitusmuotoasia tulee esille, vedotaan siihen mitä ennen on tapahtunut ja mitenkä olisi voinut tapahtua jos niin ja niin olisi menetelty. Minusta on kyllä käsitettävää, että jonkun kerran tästä muistutetaan, mutta tuntuu jo aivan liialliselta kun sitä melkein joka ainoassa puheessa tyrkytetään. Eihän kansanedustaja saa asettua näin vakavassa kysymyksessä sille pohjalle, että kun minua ei ole silloin ja silloin tarpeeksi kuultu vastaisella kannalla olevan ryhmän puolelta, niin senvuoksi hylkään asian, joka mitä tärkeimpiä maan etuja koskee. Kylläkai meidän täytyy voida unohtaa loukkaukset, jos niitä on ollut, niinkuin niitä tietysti on ollut puolelta ja toiselta ja käsitellä asioita asiallisuuden kannalta eikä yksinomaan menneisyyden ja tunteiden perusteella.

Täällä on tänäkin päivänä niinkuin jo ennenkin kosketeltu Saksan politiikkaa, nimittäin mitä saksalaiset ovat vaatineet ja mitä ne eivät ole vaatineet ja on moitittu hallitusta siitä, että se on väärin ilmottanut meille Saksan hallituksen tiedonannot. Se tieto, joka meille eduskuntaryhmille on annettu, perustui kuitenkin aivan kirjoitettuun Saksan hallituksen sähkösanomaan eikä kukaan voine osottaa, ettei se ollut oikea. (Vasemmalta: Tilattu!) Toinen asia on se, että toinen tai toinen puoli on tulkinnut tätä omien tarkoitusperiensä mukaisesti. Itse tiedonanto oli oikea ja turhaa on meidän ruveta sitä tyhjäksi tekemään. Muuten minusta se seikka mitä edellinen ja nykyinen Saksan hallitus on pitänyt suotavana ja mitä ei, ei yksin saa määrätä meidän kantaamme. Se tosin on jossain määrin huomioonotettava, mutta sillä ei ole mitään ratkaisevaa merkitystä. Enkä tahtoisi, että niin pitkälle mentäisiin kuin arvoisa edellinen puhuja, että Saksan nykyinen hallitus muka vaatii meillekin parlamentaarista hallitustapaa. — Sehän meillä jo on. — Kylläkai tämä asia on meidän sisäinen asia eikä se kysymys mitä siellä vaaditaan tai edes toivotaan, saa asioitamme ratkaista.

Täällä on edellisessä istunnossa useat maalaisliiton edustajat myöskin koskeneet ulkopolitiikkaan ja lausuneet toivomuksia, mihin suuntaan se olisi johdettava. Ja kun eräs puhuja väitti, että me emme saisi ulkopolitikassa, emmekä edes tässä hallitusmuotoasiassa tehdä ratkaisevaa lopullista päätöstä ja valita hallituksen päämiestäkään ennenkuin vasta sittekun suursodan rauhankonferenssi kokoontuu, tulisi meidän siellä asettua sille puolelle mikä meille näyttää edulliselta, niin ainakin minuun teki tämä ikävän vaikutuksen, ei senvuoksi, että tämä olisi mitään uutta, kyllä tällaista macchiavelliläistä politiikkaa on jo vanhastaan harjoitettu. Mutta minä käsitän, että Suomen pienellä kansalla ei ole voimaa eikä halua ryhtyä tällaista epärehellistä politiikkaa seuraamaan. Kylläkai meidän täytyy ottaa varma kanta ulkoasioissakin, eikä horjua päivän tuulten mukaan, sillä jos niin teemme, olemme ehdottomasti hukassa. Minua kuitenkin ilahutti, että seuraavassa istunnossa toinen maalaisliiton edustaja puhui toiseen suuntaan ja siis osoitti, ettei sielläkään tätä mielipidettä hyväksytä. Minä olen kuten kai useimmat muutkin edustajat, Saksan ystävä enkä voi käsittää, että me muuta voisimme olla. Sillä Saksa on avustanut meitä itsenäisyytemme ja ylipäänsä meidän kultuurimme ja kansamme olemassaolon turvaamisessa ja näin ollen olisimme huono kansa, ellemme tuntisi kiitollisuuden velkaa tästä. Se seikka, että olemme saksalaisystäviä ei pitäisi suinkaan olla loukkausmyöskään vastaisen valtioryhmän valtijoille. Ei tällä suinkaan sanota sitä, että me tahdomme heidän kanssaan tulla vihamielisiksi ja ettemme tahdo ystävällisiä suhteita heidänkin kanssaan. Mutta meillä lienee oikeus tässä suhteessa asettaa etualalle se kansa, jonka me katsomme meidän

etujamme parhaiden ja pontevimmin ajaneen. Sitä vastaan ei pitäisi kellään olla muistuttamista. Mutta tarpeetonta tässä on ulkopolitiikkaan käydä, sillä siitä meillä on ylipäänsä vajavat tiedot, emmekä siis voi mitään ratkaisevaa siinä suhteessa lausua. Olen ainoastaan tahtonut huomauttaa ettei eduskunta suinkaan ole sillä kannalla kuin täällä muutamista puheista päättäen voisi ajatella. En puolestani luulisi, että sekään seikka, mistä kansasta Suomen kansa valitsee itselleen valtion päämiehen, kuninkaan, jos se tulee valituksi, niinkuin kaiken todennäköisyyden mukaan näyttää tulevan saisi tahi tarvittaisi olla minään loukkauksena toisten kansojen ystävyydelle, sillä tämän pitäisi olla myös meidän sisäinen asiamme eikä siinä siis pitäisi olla toisilla kansoilla oikeutettua sanomista, sillä tämä kuningas, niin pian kuin hän tulee Suomen kuninkaaksi, ei ole enään vierasmaalainen, vaan on hän ensimäinen suomalainen mies. Sille kannalle kai meidän kaikkien on oikeus asettua.

Ed. Antila: En aijo olla monisanainen, mutta tällä tärkeällä hetkellä en katso myöskään voivani kokonaan vaieta, en varsinkaan sen jälkeen kuin täällä on taaskin uudestaan eräs pohjalainen edustaja esiintynyt pohjalaisten maalaisten nimessä ja myöskin vapauttajain nimessä. Minäkin olen maalainen, maalaisten edustaja, ja rohkenenpa myöskin mainita, että olen maan vapauttajain edustaja ja siis rohkenen puhua heidän edustajanaan.

Jo edellisillä valtiopäivillä olin minä omalta kohdaltani en ainoastaan valmis hyväksymään, silloin yli tulevien vaalien lepäämään jätetyn hallitusmuotoehdotuksen, vaan vieläpä sitä lämpimästi kannatinkin, kannatin perustuslakivaliokunnassa sekä myöskin eduskunnassa. Tämän nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen olen sovinnon aikaansaamiseksi myöskin ollut valmis hyväksymään jo perustuslakivaliokunnassa ja sen teen myöskin tällä hetkellä. Tämä alistuvaisuuteni ja valmiuteni perustuu siihen vakavaan tietoisuuteen, että hyvä järjestys valtakunnan asiain hoidossa edellyttää vallanhoitoa, jonka keskuksena ja kiintopisteenä on seisova orgaani, orgaani, jonka vastuulla on sekä kulloinkin elettävien päivien että myöskin tulevien jopa kaukaistenkin aikojen, valtakunnan asukkaille mukanaan tuomat kohtalojen ja onnen vaiheet. Syvin tyydytyksen tuntein odotan minä sitä lähestyvää päivää, jolloin Suomen oma uusi monarkinen hallinto on järjestynyt ja tämä levottomuutta herättävä ja suuria onnettomuuksia mukanaan tuottanut välitila on loppunut. Tyydytykseni on sitäkin suurempi, kun olen saanut tuoreitakin todistuksia siitä, että valtakuntamme väestöä kaikissa kerroksissa ja vielä valtavalla osalla elähyttää tällä hetkellä samat toiveet ja sama tyydytyksen tunne kuin itseänikin.

Vanha voimassa oleva hallitusmuotomme on monissa kohdissaan sangen puutteellinen ja ahdas. Sentähden maassamme yleensä hartaasti toivotaankin, että uusi nyt käsiteltävänä oleva hallitusmuotoehdotus tulisi sekä kiireelliseksi julistetuksi että myöskin lopullisesti hyväksytyksi. Jos kuitenkin vastoin tätä toivoa, ehdotus eduskunnassa ei saisi tarpeellista äänimäärää, täytyy Suomen muuten uudistetussa valtakunnassa edelleenkin jäädä tuo vanha hallitusmuoto valtiollisen toiminnan perustaksi, sillä muuta hallitusmuotoa meillä ei ole, eikä meillä koskaan muuta hallitusmuotoa kaikista väitöksistä huolimatta ole ollut. Ja ilman hallitusmuotoa ei minkään itsenäisen valtakunnan hallinto tietenkään ole mahdollinen. Jos tämä käsillä oleva ehdotus nyt hyljätään tai lykätään, niin on ainoana lohdutuksena, ainakin voi olla, se toivo, että uusi hallitsijamme voisi valtioasiain hoitoon ja johtoon tultuaan antaa vielä kerran eduskunnalle esitys uudeksi hallitusmuodoksi. Ehdottomasti varminta onnelliselle asian ratkaisulle kuitenkin olisi se, että eduskunta nyt lopullisesti hyväksyisi esillä olevan ehdotuksen. Ja sentähden ehdotan, että eduskunta tämän ehdotuksen sekä julistaisi kiireelliseksi että myöskin lopullisesti hyväksyisi.

Ed. Hultin: Minä käytän tätä tilaisuutta lausuakseni ensiksi hallitukselle kiitoksen siitä, että se on antanut eduskunnalle esityksen uudeksi hallitusmuodoksi ja siten vielä kerran tarjonnut tilaisuuden sovittelujen kautta saada semmoinen aikaan. Jos ei tämä eduskunnalle onnistu, niin ei ainakaan siitä hallitus ole edesvastuussa. Edellisissä istunnoissa on jo monasti torjuttu väite, ettei perustuslakivaliokunnan enemmistö ole hyväksynyt muka ainoatakaan maalaisliiton edustajain muutosehdotuksista, niinkuin he vastalauseessaan sanovat. On osotettu, että jo hallitus esitystä laatiessaan on ottanut huomioon useita muistutuksia, joita tasavaltalaisten taholta tehtiin edellistä hallitusmuotoesitystä vastaan, ja jotka eduskunta viime kesänä hyväksyi. Sen jälkeen on sekä perustuslakivaliokunnassa että suuressa valiokunnassa tasavaltalaisten tyydyttämiseksi tehty tärkeitä muutoksia pykäliin 13, 14, 19, 38 ja 42. Kaikki tämä on tapahtunut sovinnon aikaansaamiseksi ja siinä mielessä että saataisiin syntymään uusi

hallitusmuoto, joka vastaa kansanvaltaisuuden oikeutettuja vaatimuksia. Jos ennakkoluulottomasti arvostelee täten syntynyttä tulosta, täytynee kenen tahansa myöntää, että nyt tarjona oleva uusi hallitusmuoto antaa kansan tahdolle suuremman määräysvallan, kuin sillä on missään monarkisessa maassa ja harvassa tasavallassakaan. Mutta kaikki tämä on ollut turhaa. Sovittelu on torjuttu tylyllä hylkäämisehdotuksella. Se ei kuitenkaan kykene uudistusta kaatamaan, elleivät sen vastustajat ryhdy äärimmäiseen keinoon, äänestämään asian kiireellisyyttä vastaan. Tämä keino on kyllä valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti tasavaltalaisten vallassa, vaikka lainsäätäjän tarkoitus ei mitenkään ole voinut olla, että se olisi tämmöiseen tilanteeseen sovellutettava, jolloin jos milloinkaan kiireellistä toimenpidettä kysytään. Mutta oltakoon myös selvillä, mitä asian jarruttamisella saadaan aikaan. Siitä olisi, niinkuin täällä ovat edelliset puhujat huomauttaneet, seurauksena, että vanha, yli aikansa palvellut ja monessa suhteessa itsenäisen Suomen oloihin soveltumaton 1772 vuoden hallitusmuoto jäisi voimaan. Kuninkaalle, jonka vaaliin eduskunta piakkoin on ryhtyvä, jättäisivät jarruttajat esim. rajattoman kielto-oikeuden kaikkien eduskunnan päättämäin lakien suhteen. Hänellä tulisi olemaan valta alkaa sota, myöskin hyökkäyssota eduskuntaa kuulematta tai vastoin sen tahtoa samoin kuin valta solmia ulkovaltojen kanssa sopimuksia, ja, kuten tietty, olisi hänellä hyvin laaja, yksipuolinen päätösvalta valtion talouteen ja rahaasioihin nähden. Jäisihän m. m. tulliverojen määrääminen edelleen hallitsijan yksinoikeudeksi. Omasta puolestani en tosin pelkää, että nykyaikainen hallitsija enää voisi näitä oikeuksia vastoin kansan tahtoa väärin käyttää, mutta varsin omituiselta näyttää että samat tasavaltalaiset, jotka uudessa hallitusmuodossa ovat koettaneet saada hallitsijan vallan mahdollisimman vähiin supistetuksi, omalla menettelyllään jättäisivät hänelle rajattoman vallan. Ei ainakaan tämmöiseen tulokseen vievää menettelyä voisi sanoa kansanvaltaisuuden asian aiamiseksi, se kun varmaan pitkäksi aikaa sitoisi valtioelämämme muotoihin, jotka kaikkien meidän mielestä pahoin ehkäisisivät ja haittaisivat sen vapaata kehitystä. Maalaisliittolaisten kaikissa puheissa on tämän asian käsittelyssä pohjasäveleenä kaikunut väite, että muka vain maalaisliitto edustaa varsinaista Suomen kansaa ja sen enemmistön mielipiteitä ja että muka niitten lukumäärä — niin sanotaan vastalauseessa — jotka epäilevät nykyisen puolinaisen eduskunnan oikeutta lopullisesti päättää hallitusmuotoa, kasvaisi joka päivä. Sanottakoon vielä kerran tässä tilaisuudessa, että nämä väitteet eivät pidä paikkaansa tai ovat kierot. Maalaisliiton täkäläinen eduskuntaryhmä saattaa kyllä edustaa omia valitsijoitaan, niitten mielipidettä, mutta nämä ovat suuressa valitsijakunnassa pienenä vähemmistönä. Minä voin vakuuttaa että meilläkin, n. s. monarkisteilla, on mielipiteemme tukena valitsijamme. Tietääkseni koko ruotsalainen kansanaines yksimielisesti on monarkian kannalla, joten ruotsalainen ryhmä täällä yhtä varmasti kuin maalaisliitto voi valitsijoihinsa vedota. Muissa porvarillisissa puolueissa ei yksimielisyys tosin ole yhtä suuri, mutta niissäkin tätä nykyä valtava enemmistö pitää monarkisen hallitusmuodon säätämistä maalle onnellisempana. Omasta puolestani ainakin olen saanut varman vakuutuksen siitä, että se kanta, jolle tässä asiassa olen asettunut, on sama kuin valitsijoitteni suurella enemmistöllä. On aivan totta, että viime talvesta lähtien muutos, ja suuri muutos, mielipiteissä on tapahtunut. Mutta se on käynyt aivan päinvastaiseen suuntaan kuin maalaisliiton puhujat väittävät nimittäin monarkiseen suuntaan. Siitä on jokaisella ollut tilaisuus tulla vakuutetuksi sekä yksityisissä keskusteluissa että julkisen sanan kautta. Mielipiteiden muutos on kypsynyt ennen kaikkea omassa maassa viime talvena ja viime keväänä saavutettujen kokemusten johdosta eikä kukaan liene nykyiseenkään tilanteeseen erittäin tyytyväinen. Jos Suomi on ollut tasavalta, niinkuin maalaisliittolaiset väittävät, siitä saakka kuin yhteys Venäjän kanssa katkesi, niin täytynee kaikkien myöntää, ettei se kokemus kehoita tätä olotilaa jatkamaan, vaikkakaan kaikkea, mitä on tapahtunut, ei pantaisi tasavallan laskuun. Mutta maalaisliittolaiset luulevat kai edustavansa niidenkin mielipiteitä, jotka tuonnoin olivat täällä mahtavana ryhmänä, hiljattain enemmistönä, vaan joilla nykyään ei ole täällä muuta kuin yksi ainoa edustaja. Onhan kaunista pitää poissaolevien puolta, mutta ainoastaan silloin kun nämä ovat oikeassa. Tiedämme kuitenkin kaikki, ettei maalaisliitto voinut hyväksyä sitä tasavaltaista hallitusmuotoehdotusta, jonka sosialidemokraatit eduskunnassa laativat. Eikähän tämä ehdotus vielä sosialistisia valitsijajoukkoja tyydyttänyt, ne kun panivat toimeen kapinan kukistaaksensa koko tähänastisen yhteiskuntajärjestyksemme ja rakentaaksensa sen raunioille neuvostotasavallan venäläiseen bolshevikimalliin. Sosialidemokraatit ovat vahingosta viisastuneet, arvelevat kai maalaisliittolaiset. Olisihan se erinomaisen suotavaa. Mutta pitääkö tämä myös paikkansa. On paljon selviä todisteita, jotka puhuvat päinvastaista kieltä eli että

yhä edelleen salassa haudotaan samoja kumouksellisia ja maanpetoksellisia hankkeita kuin kapinan edellä. Näille yhteiskunnan salaisille vihollisille, joihin lain rankaiseva käsi ei uletu, me emme tahdo ojentaa äänilippua maan tärkeimmässä asiassa. Eikä niilläkään sosialistisilla joukoilla, jotka tosin eivät ole ottaneet kapinaan osaa, osaksi siitä syystä että he Valkoisessa Suomessa vähälukuisuutensa vuoksi eivät voineet sitä tehdä, mutta jotka vielä äskettäin olivat osottautuneet niin arvostelukyvyttömiksi että olivat valinneet sellaisia edustajia, jotka olivat isänmaansa pettäneet, ei näilläkään voi olla mitään siveellistä, saatikka sitte laillista oikeutta vaatia itselleen uusien vaalien tai kansanäänestyksen muodossa vaikutusvaltaa uuden Suomen valtiomuodon laatimisessa. Se oikeus voi kuulua yksinomaan niille, jotka kaikissa suhteissa ovat nyysyneet tälle maalle uskollisina ja jotka nyt tahtovat laskea sen tulevaisuudelle semmoisen vankan perustan, jolle Suomen kansa rauhassa voi rakentaa elämänsä ja olonsa semmoiseksi kuin se itse tahtoo, mutta kuitenkin niin, että kaikkien kansanluokkain ja yksityisten kansalaisten oikeus ja menestys tulee yhtäläisesti turvatuksi ja edistetyksi. Tällainen on tällä haavaa ei ainoastaan oikeutemme, vaan myös velvollisuutemme Suomen laillisen eduskunnan jäseninä, olkoon lukumme sitte tapausten johdosta, joihin emme ole syypäitä, miten pieni tahansa.

On puhuttu siihenkin suuntaan, että ratkaisu vielä olisi siirrettävä ja mieluimmin yleisen rauhankongressin jälkeen, jotta selviäisi, mitä mieltä muut vallat ovat Suomen aseman suhteen. Tällaista puhetta en minä, yhtä vähän kuin edellinen puhuja, voi mitenkään ymmärtää. Onhan kokonaan Suomen sisäinen asia, josta kellään ei ole oikeutta määrätä, minkälaisen hallitusmuodon tämän kansan eduskunta tahtoo maallensa säätää. Niinikään on eduskunnan jyrkästi pidettävä kiinni siitä, että yksistään sillä on oikeus päättää kenen se tahtoo maallensa säätää. Niinikään on eduskunnan jyrkästi pidettävä kiinni siitä, että yksistään sillä on oikeus päättää kenen se tahtoo kutsua kuninkaaksi tähän maahan. Samoin eivät ulkovallat ole oikeutetut sekaantumaan tämän henkilön suostumukseen. Enkä minä voi uskoa, että Saksan kansa, joka on Suomen kanssa ystävyyssuhteissa, voisi eduskuntansa enemmistön kautta ryhtyä rakentamaan vaikeuksia Suomen eduskunnan päätöksen toteuttamiselle, joka ei voi olla ristiriidassa Saksan edun kanssa. Ulkovaltojen sekaantuminen näihin meidän asioihimme olisi ilmeisesti Suomen kansan itsemääräämisoikeuden loukkaamista, ja hyvin onnetonta olisi jättää niille tilaisuus siihen tulevassa rauhankongressissa. Päinvastoin täytyy valtiorakenteemme ja kaikki mikä siihen kuuluu, silloin olla purkamaton tosiasia, johon ulkopuolisten on mahdoton enää sekaantua. Nimenomaan tästä syystä on ratkaisun teko meille tällä hetkellä niin ylen tärkeä. Ulkovalloilta ei meidän tarvitse pyytää muuta kuin maamme itsenäisyyden tunnustamista ja alueellisen sekä kansallisen eheyden loukkaamattomuuden respekteeraamista. Suomen valtakunnan itsenäisyyden selvin ulkonainen todistus on Suomen kuningas. Tältä kannalta on ensi sijassa kuninkaan vaali otettava. Tältä kansalliselta kannalta otettiin jo kuudettasataa vuotta sitte Suomen kansan ensimäinen osanotto Ruotsin valtakunnan kuninkaanvaaliin. Kun nimittäin vuonna 1362, jolloin Norjan kuningas Haakon valittiin Ruotsinkin kuninkaaksi, annettiin asetus, joka myönsi Suomelle oikeuden olla kuninkaanvaalissa osallisena laamanninsa, papiston edustajain ja 12 talonpojan kautta, niin tämä käsitettiin tunnustukseksi Ruotsin muiden maakuntien kanssa. Kun Suomen eduskunta nyt varustautuu kuninkaan vaalia toimittamaan, ei se enää tapahdu vain osavaltiona, vaan itsenäisen Suomen valtakunnan puolesta todistuksena tämän täydellisestä kansallisesta itsemääräämisoikeudesta. Hartaasti toivoisin, että se samalla voisi tapahtua myös sen uuden kansanvaltaisen hallitusmuodon perusteella, jonka säätämisestä meillä nyt on kysymys. Ed. Alkion lausunto antaa kuitenkin hyvin vähän toiveita tästä. Tuntuu siltä, ikäänkuin olisi ihme tarpeen, jotta tästä hallitusmuodosta syntyisi tosi. Ja minä uskallan lausua semmoisen toivomuksen, että se ihme tapahtuisi, että maalaisliittolaisten keskuudesta kymmenkunta itsenäistä miestä astuisi uurnalle ja laskisi äänilippunsa kiireelliseksi julistamisen puolesta, joka ei merkitse, että nämä henkilöt ovat luopuneet vakaumuksestaan, että tasavaltainen hallitusmuoto olisi onnellisempi. Kannastani johtuu, että yhdyn samaan ehdotukseen kuin edellinen puhuja.

Ed. Kairamo: Hallitusmuotokysymyksen käsittelyn aikana on — luullakseni jotenkin yleisesti — odotettu, että maalaisliiton taholta, niin jyrkkänä kuin se nytkin tapansa mukaan on esiintynyt, kuitenkin yhteisen suuren asian vuoksi olisi tehty yrityksiä todellisiin neuvotteluihin, ei vaan ilmoituksiin siitä, mitä ryhmä katsoo tarpeelliseksi vaatia, vaan todellisiin neuvotteluihin, jotka olisivat voineet viedä johonkin

positiivisiin tuloksiin. Tämä odotus on ollut turha. Jäätävällä kopeudella on maalaisliitto hyljännyt kaikki ehdotukset sovintoon tähän asti. Yksin tahtoo maalaisliitto, jonka takana tätä nykyä lienee korkeintaan $^1/_8$ Suomen kansasta, vastata isänmaan tulevaisuudesta sen kohtalon ja etsinnän hetkellä. Sama taipumattomuuden henki, sama valtiollisen älyn puute huokuu meitä vastaan myöskin maalaisliiton johtajan ed. Alkion äskeisestä puheesta. On tunnettua ja se täytyy olla tosiasia, joka on maalaisliittoryhmällekin tunnettu, että maalaisliiton omassa keskuudessa kyllä löytyy aineksia. hyvinkin huomattavia aineksia, jotka eivät ole tällä taipumattomuuden kannalla. Onko tällaisia virtauksia mahdollisesti olemassa myöskin maalaisliiton eduskuntaryhmän sisäpuolella, siitä ei meillä ulkopuolella olevilla ole mitään tietoa. Joka tapauksessa jos sellaisia virtauksia löytyy, ne ovat niin heikot, ettei niitä voida huomata, eikä siis myöskään niitä huomioon ottaa. Merkit viittaavat ilmeisesti siihen, että tätä nykyä ei ole toivoa saada riittävän suurta enemmistöä, jotta uusi hallitusmuoto nyt voitaisiin säätää. Näin ollen syntyy kysymys siitä, miten enemmistön on meneteltävä lakiehdotuksen suhteen, ellei sitä nyt julisteta kiireelliseksi. Tämän johdosta etupäässä olen rohjennut pyytää puheenvuoroa.

On luonnollista, että ne edustajat, jotka kesällä kannattivat silloin hyväksyttyä hallitusmuotoa ja jotka pitävät nyt käsilläolevan edellistä parempana, että nämät edustajat mielihyvällä äänestävät myöskin lakiehdotuksen lepäämään yli vaalien. Yhtä luonnollista on kuitenkin, että niissä, jotka päinvastoin katsovat, että nyt on tehty muutos huonompaan päin, että näissä edustajissa syntyy epäilyksiä noudatettavasta menettelytavasta, onko hallitusmuotoehdotus sellaisenaan lopullisessa äänestyksessä hylättävä vai hyväksyttävä. Täällä on vakuuttavasti osoitettu, mikä muuten sanomattakin lienee jokaiselle ajattelevalle selvää, mutta jonka kuitenkin m. m. ed. Alkio tahtoo jyrkästi kieltää, nimittäin että monet edustajat ovat suostuneet kannattamaan hallitusmuotoehdotusta ainoastaan siinä toivossa, että sen kautta maan nykyisessä tukalassa asemassa syntyisi yksimielinen päätös, että syntyisi pohja sovinnolliselle mielialalle kansalaisten kesken, sellaiselle mielialalle, joka tuntuu kansamme itsenäisyydelle ja vapaudelle tällä hetkellä välttämättömän tarpeelliselta. Nyt käsiteltävä hallitusmuotoehdotus on sellaisena, miksi se on suuressa valiokunnassa muodostunut, meidän kannaltamme katsottuna äärimmäiseen pinnistetty kompromissi, johon on täytynyt mennä tinkimällä oman vakaumuksen kanssa. Usko rajattoman kansanvallan onnellistuttavaan voimaan näkyy vasemmistossa olevan horjumaton, mutta kaiken sen jälkeen, mikä on tapahtunut, ei pitäisi vasemmistossakaan suuresti ihmetellä, ettei tämä usko kaikissa voi olla yhtä luja. Sellainen hallintotapa, jota täällä harjoitettiin Venäjän sortovallan aikana, on jo kaikkialla maailmassa elänyt aikansa, mutta sellainenkin rajaton eduskuntavalta, jonka sosiaalidemokraatit maalaisliiton avustuksella ja kannattamina vielä viime talvena koettivat toteuttaa, on sekin ehdottomasti hyljättävä, sillä se on jo teknillisesti mahdoton ja vie varmasti, niinkuin se on jo meilläkin viety, kansalliseen voimattomuuteen, onnettomuuteen ja anarkiaan. Meidän mielestämme olisi pyrittävä sellaiseen hallitusmuotoon, jossa molemmat valtiomahdit, hallitus ja eduskunta, pysyisivät keskinäisessä tasapainossa, niin ettei kumpikaan olisi ehdottomasti toisen käskettävissä eikä toisen edessä taivutettavissa. Nyt käsilläolevassa hallitusmuodossa on tämä tasapaino aikalailla järkytetty kuningasvallan tappioksi ja eduskuntavallan hyväksi. Siitä huolimatta ei vasemmisto ole tahtonut tietää sovinnosta mitään, vaan lykkää luotaan kaikki sovinnolliset ehdotukset. Kompromissiyritys on siis nähtävästi joutunut karille ja silloin olisi kai luonnollista, että se kokonaan saisi raueta, että kumpikin puoli eikä ainoastaan vasemmisto pidättäisi itsellään täyden vapauden menetellä vastaisuudessa asianhaarain mukaan. Nähdäkseni saattaa helposti syntyä se käsitys, että jos lopullisessa äänestyksessä ainoastaan äärimmäisen vasemmiston äänet annetaan hallitusmuotoehdotusta vastaan, tämä ehdotus jääpi lepäämään yli vaalien kaikkien muiden yksimielisesti kannattamana ja että vastaisuudessa saattaa olla kysymys ainoastaan uusista myönnytyksistä äärimmäiselle vasemmistolle, maalaisliitolle, sosialisteille ja niille harvoille muille edustajille, jotka nyt kulkevat heidän mukanaan. Olen tahtonut nimenomaan lausua julki nämä ajatukset torjuakseni sellaista käsitystä. Vaikka suuresti epäillen, olen senvuoksi päättänyt lopullisessa äänestyksessä äänestää hallitusmuotoehdotuksen hyväksymisen puolesta. Minä teen sen opportuniteettisyistä, joihin ei nähdäkseni ole tarvis lähemmin kajota. Teen sen nimenomaan korostaen, että omasta puolestani en hyväksy kaikkia niitä säännöksiä, joilla asian käsittelyn aikana on tahdottu kuninkaanvaltaa rajoittaa. Ja minä teen sen erityisesti siinä toivossa, että hallitus edelleen ja niin pian kuin mahdollista, mieluummin jo ennenkuin uudet vaalit toimitetaan, tekee voitavansa tasapuolisen

ja ajanmukaisen uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi perustuslaillisen monarkian muodossa.

Puhemies: Täysi-istunto keskeytetään nyt ja jatketaan klo 1/2 8 i. p.

Istunto keskeytyy klo 4,50 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 7,30 i. p.

Keskustelua jatkuu:

Ed. Nevanlinna: Keskustelua on jo kestänyt kauan, mutta sittenkin tuntuu, että tässä suuressa ja vakavassa asiassa olisi kovin, kovin paljon vielä sanottavaa. Muutamia näkökohtia pyydän senvuoksi vielä saada tuoda esille.

Maalaisliitto vaatii tässä kysymyksessä kansanäänestystä. Se sanoo, että on vedottava kansaan, että on annettava kansan itsensä määrätä. Kun ed. Alkio esittää tämän vaatimuksen, niin saa siitä sen vaikutuksen, kuin hänen mielestänsä tämä eduskunta ei olisikaan kansan valitsema, voisipa melkein, kun ed. Alkiota kuuntelee, saada sen käsityksen, että me, jotka nykyään muodostamme tämän kamarin, olemme tänne itsemme asettaneet, ettei meillä ole mitään yhteistä tämän kansan kanssa, että se mielipide, joka täällä vallitsee, ei muka ole millään tavalla edustavainen kansassa vallitseville mielipiteille. Ja kuitenkin on hyvin helppo päästä selville siitä, että näin ei ole vähimmässäkään määrässä laita. Katsokaamme tämän eduskunnan eri aineksia. Maalaisliiton edustajaryhmä lienee ainakin itse lujasti vakuutettu siitä, että se tänä päivänä yhtä hyvin kuin vuosi sitten, jolloin se valittiin, edustaa valitsijainsa mielipiteitä. Ei tietääkseni voi yhtään suuremmalla syyllä väittää, etteivät muut eduskunnan ryhmät olisi tänään edustavaisia valitsijainsa mielipiteille kuin maalaisliittokin. Lisäksi tulee, että me kaikki, jotka täällä istumme, olemme nimenomaan valitut siinä tiedossa, että tämän eduskunnan, joka vähän toista vuotta sitten valittiin, tuli laskea kansamme elämän perustukset uutta tulevaisuutta varten. Tottahan tietysti on, että tästä eduskunnasta puuttuu melkein kokonaan sosialistien ryhmä, sosialistien suuri ryhmä. Siitä, mitä tämä asiaan vaikuttaa, on jo paljon puhuttu. Tahdon vain kysyä, olisiko oikein, että ratkaisu tässä suuressa asiassa laskettaisiin niiden käteen, jotka, lievästi puhuen, olivat osottautuneet niin vailla valtiollista ymmärrystä oleviksi, että he olivat antaneet luottamuksensa henkilöille, jotka melkein poikkeuksetta ovat nousseet kapinaan itse eduskuntaa ja — voi sanoa — kaikkea laillista järjestystä vastaan. Selväähän on, ettei näitä laajoja kansankerroksia ole kenellekään aikomus sulkea pois osallisuudesta lainsäädännöntyöhön Suomessa. Mutta vähin, mikä on sanottava, on kai se, että valitettavasti nämä samat kansankerrokset olivat, niinkuin senaatin varapuheenjohtaja aamupäivällä tältä paikalta siteerasi erään sosialistin sanoja, antaneet itsensä hirvittävällä tavalla harhaan johtaa, tai saman sosialistin sanoja vielä käyttääkseni, olivat joutuneet hirvittävän vieraan tartunnan valtoihin. Tämän taudin pitää ensin lähteä. Ei ole oikein vaatia, että henkisesti siihen määrin sairaat tulisivat määräämään, mitenkä kokonaisen kansakunnan asiat ovat ehkä kaikkea tulevaisuutta varten järjestettävät. Niin ollen voi sanoa, että se eduskunta, joka tässä on koolla, täysin edustaa Suomen kansan terveiden laillista yhteiskuntajärjestystä kannattavien kansankerrosten mielipidettä siinä suuressa kysymyksessä, joka nyt on esillä. Tämä eduskunta on niin pätevä, kuin olla voi, puhumaan näiden kansankerrosten puolesta, joiden nyt olojen pakosta täytyy ratkaista tämä asia. Täällä ei 108—109 mielivaltaisesti koolle tullutta Suomen miestä ja naista tee ratkaisua, täällä on koolla juuri kansan itsensä lähettämä joukko, sen omasta keskuudesta tänne lähettämä nimenomaan sillä valtuudella, että sen asia tulee olemaan m. m. uuden hallitusmuodon säätäminen Suomelle. Kuinka voi näin ollen väittää, että tässä asiassa kansa sivuutetaan, että täällä ei tahdota kansasta mitään tietää, että tahdotaan toimia kansan selän takana ja muuta sellaista. Siinä puheessa ei ole vähintäkään perää. Kansa itse päinvastoin, Suomen kansan terveet kerrokset, ne, jotka ovat pysyneet henkisessä tasapainossa tämän maailman-mullistuksen aikana, ne ovat tässä huoneessa nyt koolla, ja ne juuri, eikä kukaan muu, tekevät nyt ratkaisun. Tämä tästä.

Mitä muuten maalaisliiton vaatimukseen kansanäänestyksen toimeenpanemisesta tulee, niin, kun tätä vaatimusta katselee olevien olojen ja todellisuuden kannalta, täytynee kaiketi sen vaatimuksen kannattajainkin itselleen sanoa, ettei se voi toteutua. Nykyinen eduskunta ei voi vasten vakaumustansa tehdä päätöstä tämän asian alistamisesta kansan äänestykseen syistä, jotka minä juuri olen esittänyt. Me olemme myöskin vakuutettuja siitä, että se ei ole tarpeen, että Suomen kansan tahto, niitten kansanainesten tahto, jotka

nyt voivat pätevyydellä tätä asiaa käsitellä, on tässä eduskunnassa edustettu. Olisi ensin saatava hallitus, joka hajoittaa tämän eduskunnan ja julistaa uudet vaalit, ennenkuin voisi ajatellakaan, että syntyisi lakia, joka laskisi puheenaolevan kysymyksen kansan äänestyksen kautta ratkaistavaksi. Mutta olen varma siitä, että kun se uusi eduskunta olisi koolla, niin havaittaisiin, ettei vielä siinäkään ole mahdollista saada aikaan sitä lakia, joka kansanäänestyksen toimeenpanoa varten olisi välttämätön. Siinäkin eduskunnassa olisi varmasti ainakin runsas kuudesosa, jolla olisi edellensä se vakaumus, joka tämän eduskunnan enemmistöllä on, tämän toimenpiteen tarpeettomuudesta ja epätarkoituksenmukaisuudesta. Ja mikä olisi seuraus? Sen eduskunnan täytyisi jälleen jättää uusien vaalien kautta ratkaistavaksi, onko laki kansanäänestyksestä todellakin säädettävä. Siis eivät y h d e t uudet vaalit riittäisi, vaan kahdet olisivat välttämättömät. Ja on erinomaisen epätietoista, syntyisikö vielä sittenkään tuota lakia kansanäänestyksestä, sillä on erinomaisen mahdollista, että tässä kolmannessakin eduskunnassa olisi vielä runsas kolmannes, joka olisi sillä kannalla tässä kysymyksessä, kuin nykyisen eduskunnan enemmistö, ja kansanäänestykseen tarpeellinen laki jäisi siis sittenkin säätämättä (vasemmalta: olisiko se lojaalista). Se olisi epäilemättä täysin lojaalista, sillä se olisi ainoastaan lain puitteissa toimimista sen vakaumuksen mukaan, joka edustajilla olisi kansan kalleimmista eduista ja niitten vaatimuksista (Vasemmalta: Sama oikeus on meillä).

Mutta edellyttäkäämme se tapaus, että näitten kaksien vaalien jälkeen, joihin ainakin kuluisi puolisen vuotta, syntyisi laki, joka saattaisi Suomen uuden hallitusmuodon säätämisen kansanäänestyksellä päätettäväksi, ja olettakamme, että kansanäänestyksessä maalaisliiton edustama kanta voittaisi, että nimittäin säädettäisiin tasavaltainen valtiomuoto, mikä kaiketi on ainakin hyvin mahdollista. Mitä tästä seuraisi? Sen enemmistön kansanäänestyksessä, joka asettuisi tälle kannalle ja joka siis muodostaisi voittajat, muodostaisivat, sen voimme nyt jo varmuudella sanoa, sosialistit ja maalaisliittolaiset taikka ainakin enemmistö maalaisliittolaisia; siinä olisi hyvin vähän muita kansamme valtiollisia aineksia. Silloin nämä kaksi ryhmää, sosialistit ja maalaisliiton enemmistö, siis pakottaisivat koko muun osan kansaa, joka arvatenkin muodostaisi suunnilleen yhtä suuren osan, vaikka kylläkin vähän pienemmän, taipumaan tasavaltaiseen hallitusmuotoon, nämä samat ryhmät, jotka nyt pitävät niin epäilojaalisena vaatimusta, että heidän pitäisi taipua monarkkisen valtiomuodon säilyttämiseen. Mutta älkäämme puhuko tästä. Alistuminen kuuluu välttämättömyydellä kaikkeen järjestettyyn yhteiselämään. Mutta katsokaamme hiukan sen enemmistön kokoonpanoa ja tulevaisuusmahdollisuuksia, joka olisi täten pakottanut muun Suomen kansan niskoille valtiomuodon, jota tämä toinen puoli pitää onnettomana. Olisiko tämä enemmistö, sosialistit ja maalaisliiton enemmistö, olisiko se ensinnäkään edes yksimielinen siitä hallitusmuodosta, joka täten olisi tullut säädetyksi? Me tiedämme edeltäkäsin: se ei olisi sitä. Sosialistit äänestäisivät tietenkin tasavaltaista hallitusmuotoa, mutta meille on hyvin tunnettua, että he vihaisivat sitä yhtä leppymättömästi kuin monarkkista, sillä he eivät tunnustaisi sitä sen enempää kansanvallan vaatimuksia tyydyttäväksi kuin nyt herra Alkio tunnustaa esillä olevaa monarkkista hallitusmuotoa tässä suhteessa vaatimuksia vastaavaksi. Ja sitä paitsi: olisiko tämä blokki, sosialistit ja maalaisliitto, joka täten olisi sanellut kansakunnalle tahtonsa, johon muun kansakunnan tietenkin tulisi lojaalisesti alistua, olisiko se sitä laatua, että se kykenisi ylläpitämään tämän maan tulevaisen valtiolaitoksen? Kaikkien kansan aineisten velvollisuus on tietysti kaikissa oloissa lojaalisesti alistua. Mutta ei voida vaatia, että sellaiset henkilöt ja ryhmät, jotka olisivat vasten vakaumustansa pakoitetut alistumaan valtiomuotoon, jota he pitävät onnettomuutena maalle, ottaisivat toimiakseen aktiivisesti esim. hallituksessa ja yleensä maan asiain johdossa. Sitä vaatimusta ei voi asettaa kunniallisille miehille. Sosialistien ja maalaisliiton täytyisi, ainakin sikäli kuin se on hallituksen asiana, pitää huoli siitä, että maan ja kansan edut tulevat valvotuiksi ja toteutetuiksi, sen valtiomuodon vallitessa, minkä he ovat kansakunnalle sanelleet. En tahdo puhua siitä, olisiko näillä ryhmillä ne henkiset ja aineelliset voimat käytettävinään, jotka tällaiseen tehtävään tarvitaan. Mutta minä olen vakuutettu siitä, että se sisällinen yhtenäisyys, se yksimielisyys valtiotoiminnan pääperusteista, joka on välttämätön niille, jotka yhdessä tahtovat maan asiat hoitaa, tältä yhtymältä puuttuisi. Minä sanon sen osittain maalaisliiton kunniaksi — ja ennenkaikkea maalaisliiton kunniaksi — mutta sanon sen myöskin osittain sosialistien kunniaksi. Näillä ryhmillä on molemmilla niin väkevästi kehittyneet luokkavaistot taloudellisissa asioissa, jota sosialistit milloinkaan eivät kiellä-kään, vaan avonaisesti sen julistavat ja kunnianaan pitävät, mutta jota maalaisliitto nähtävästi tahtoo kieltää ja josta maalaisliitto — luulen minä — todellakaan ei ole itse aivan täysin tietoinen (Naurua), sen vaikutuksen olen minä ainakin usein heidän esiintymisestään saanut. Totuus on

jokatapauksessa se, että nämä puolueet — niin vastakkaisten kansanainesten ja luokkaetujen edustajia kuin niin sanotun köyhälistön ja „manttaalin" — ne eivät voi yhdessä kahta viikkoakaan toimia maan hallituksessa, huolimatta kaikista yhtymäkohdista, joita niillä voi olla erinäisissä yleisissä radikaalisuuden käsityksissä ja muissakin suhteissa. Siinä me sitte olisimme. Se blokki joka olisi — olkoon, laillisessa järjestyksessä — sanellut Suomen kansalle ja sen joksikin yhtä suurelle toiselle puolelle valtiomuodon, jota tämä toinen puoli pitää suurena onnettomuutena, olisi pakotettu parin viikon perästä julistamaan; me emme voi. Tämä olisi tulos siitä, jos tänne todellakin vasten tämän eduskunnan enemmistön ja sen edustamain valitsijain vakaumusta saataisiin tasavalta aikaan. Minä rohkenen kysyä onko kellään Suomen kansalaisella halua viedä maatamme tähän vararikkoon, aikana jolloin maailma tuntuu huojuvan liitoksissaan aikana, jolloin meidän pitää ponnistaa kaikki kykymme ja voimamme voidaksemme pysyä pystyssä, voidaksemme valvoa etujamme, kun koko Europa, koko maapallo järjestetään uudestaan.

Ja muistakaamme vieläkin: se puolivuosi tai se vuosi joka näihin riitoihin, näihin hankauksiin ja näihin vaaleihin ja taas vaaleihin olisi käytetty, se olisi sitä aikaa, jolloin muu maailma niin sanoakseni uudestansa jaetaan, jolloin kansojen vastaiset kohtalot määrätään. Sinä aikana me valitsisimme ja valitsisimme, agitaaraisimme ja äänestäisimme, riitelisimme ja repisimme toisiamme. Ja tämä on välttämätön tie, jota on kuljettava, jos tahdotaan toteuttaa maalaisliiton nyt edustama ohjelma. Onko tällä kansalla nyt varaa lähteä sitä kulkemaan. (Vasemmalta: Kyllä se lähtee!)?

Minulla on se vaikutus, että maalaisliitto, kun se nyt, niinkuin minusta on näyttänyt, entistä jyrkemmin paneutuu ehdotettua uutta monarkistista hallitusmuotoa vastaan, tekee sen jonkunlaisen epämääräisen vaikutuksen alla, että nyt maailmassa käyvät mahtavat kansanvallan aallot, aallot joita vastaan meidänkään ei ole paneuduttava, vaan jotka päinvastoin tuovat tuulta siipiin n. s. kansanvallalle täälläkin. Että kansanvallan aalto käy ja nyt nousee, siitä ei voi olla mitään epäilyksiä. En minä ole tavannut ainoatakaan tuttavaa tai ystävää näiden sotavuosien aikana, jonka kanssa puheen tultua siitä, mitä muutoksia nykyinen maailman sotä on tuova kansojen sisäisiin oloihin, ei olisi ollut ilman muuta yksimielisyyttä olemassa siitä että, mikä lieneekin tämän maailmansodan loppu ja tulos, varmaa on, että se on tuova mukanansa juuri tämän n. s. kansanvallan aallon. Muistan niin elävästi ensimmäisellä sotaviikolla erään amerikkalaisen kuvalehden etusivun, jonka alla oli kirjoitus „Sodan jälkeen" ja joka kuvallisessa esityksessä tahtoi osottaa juuri tätä sodan varmaa päättymistä. Mutta minä kysyn: mitä on tällä kaikella tekemistä tämän illan ratkaisun kanssa? Europassa on vielä näihin asti ollut maita, ennenkaikkea Saksa taikka tarkemmin sanoen Saksan liittovaltakunta ja sen suurin valtio Preussi, joissa n. s. kansanvalta ei ole ollut täydessä voitossa. Meillä on kansanvalta viety lopulliseen, tahtoisin sanoa, rajattomaan voittoon sen kautta jo, että meidän kansamme on tullut itsenäiseksi. Kansa, jolla on sellainen eduskuntalaitos kuin meillä, ei tarvitse mitään muuta, kuin että vieras ei estä sitä toteuttamasta omaa tahtoansa, ollaksensa täydellisimmän kansanvallan hallitsema. Voisi ajatella, että huolimatta tällaisesta asiaintilasta, meillä vielä kansanvallalla voisi olla joitakuita taisteluita käytävänä, jos meidän maassamme olisi realisia voimia sellaisia kuin monessa vanhemmassa sivistysmaassa, jotka kykenisivät kansanvallalle panemaan niitä tosiasiallisia esteitä, jotka joskus ovat vielä voimallisempia kuin lainsäädäntö. Meillä ei ole mitään tällaisia realiteettejä, tällaisia todellisia voimia. Meillä on luullakseni kerran ollut yksi tämän tapainen, joka ainakin olisi pystynyt tekemään jotakin vastarintaa äärimmäiselle kansanvallalle. Se oli meidän vanha virkamiesluokkamme, ennen kaikkea sen nojalla, että niissä alkuperäisissä oloissa, jotka täällä vielä vallitsivat vajaa miespolvi takaperin, tämä luokka melkein yksin edusti korkeinta sivistystä maassa, ja sivistys, kulttuuri, se on nyt, kuten tunettu, vahvin luonnonvoima maailmassa. Tämän ainoan reaalisen voiman, joka olisi voinut vastustaa äärimmäistä kansanvaltaa meillä, ovat kuitenkin viimeisen miespolven aikana osittain sisälliset, osittain ulkonaiset voimat ja syyt ja kehityssuunnat jokseenkin runnelleet. Siitä ei ainakaan nykyään enää ole pienintäkään pelkoa kansanvallan toteutumiselle valtiossa. Ei, se kansanvallan aalto, joka nyt vyöryää, se ei, aivan yksinkertaisesti, voi meillä enää mitään patoja kaataa, sillä niitä ei ole olemassa. Minäkin olen äskettäin juuri tältä samalta paikalta todennut, että se hallitusmuoto, joka nyt on pantu uudestaan niin sanoakseni ruumiskirstuunsa, on kansanvaltaisempi kuin ainoassakaan Euroopan monarkisessa maassa ja kansanvaltaisempi kuin monessa tasavallassa.

Vihdoin on minulla se vaikutus, että kun monarkian toteuttaminen itsenäisessä Suomessa välttämättömyydellä tietää, että maahamme on ensimäiseksi hallitsijaksi tuleva mies, joka on alkuansa vieras, niin — miksi emme sanoisi sitä suo-

raan, huomenna se on mahdollisimman juhallisesti julistettu koko maailmalle — kun hän on saksalainen prinssi, niin katsotaan, että tämä semmoisenansa, tämä saksalaisen prinssin hallitukseen tulo tietää jotakin epäkansanvaltaista, jotakin harvainvaltaa, hovivaltaa ja kuka tiesi mitä. Mutta, arvoisat maalaisliittolaiset! Te olette, arvelen minä, ihastuksissanne siitä todellakin mahtavasta käänteestä, joka Saksan valtakunnan hallituksessa on näinä päivinä tapahtunut, ja minäkin luulen, että huoleti voi sanoa sitä maailmanhistorialliseksi, olkoon pienoiskoossa. Kuka on se mies, mikä on hän miehiänsä, joka siellä seisoo Saksan ensimäisen parlamenttaarisen hallituksen, Saksan ensimäisen kansanvaltaisen hallituksen etunenässä? Hän on saksalainen prinssi. Niin, saksalaiset prinssit, tässä tapauksessa kerrassaan kruununprinssi, ne ovat nähtävästi sukua, jota meidän arvoisat maalaisliittolaiset pitävät täydellisenä mahdottomuutena, prinssejä, jotka ovat kansanvaltaisia. Mutta maailmassa on ilmeisesti asioita, jotka ovat todellisuuksia, vaikka arvoisat ystävämme täällä maalaisliiton piirissä eivät niitä oikein ymmärrä mahdollisiksi. Sen verran tietää siis saksalaisen prinssin hallitukseen tulo taantumuksellisuutta, kansanvallan vastustamista!

Ed. Alkio lausui muistaakseni jossakussa niistä lausunnoista, joita hän on antanut tässä keskustelussa, että monarkian ja tasavallan välillä on semmoisenansa jo — oliko se — pohjaton kuilu tai joka tapauksessa mahtava kuilu. Niin, se käsitys, että monarkia on jotakin epäkansanvaltaista, sehän on nyt niitä uskonkappaleita, joita nähtävästi on mahdotonta horjuttaa niissä, joihin ne kerran ovat syöpyneet. Mutta huonosti täytyy totisesti kansojen vapauden ja kansanvaltaisuuden asian olla mailmassa, jos se ainoastaan tasavalloissa on toteutunut. Huonosti ovat ennen kaikkea mailman vapaat kansat itse ymmärtäneet tuon vapautensa vaatimuksen, jos näin on laita. Ei esimerkiksi Ruotsin kansa silloin ole vielä näihin asti käsittänyt, että se on orja, että sillä ei ole vapautta, ettei se voi toteuttaa kansanvaltaa, koska sillä on monarkinen valtiomuoto. Ja Hollannin kansa, tämä mailman historiassa niin kuuluisa „orjain" kansa! Se on siis myöskin aivan tietämätön tästä alennuksensa tilasta, koska se yhä kulkee monarkian kahleissa. Onhan jo pelkässään pintapuolinenkin ajatus, omistettu näille tosiasioille, omansa jokaiselle ennakkoluulottomalle osottamaan, että se kuilu, josta herra Alkio puhuu, on olemassa ainoastaan sen silmissä, joka joko ei osaa tai ei tahdo nähdä todellisuutta sellaisena, kuin se on.

Kukaan ei voisi moittia maalaisliittoa siitä, että se vastustaa nyt esilläolevan hallitusmuodon hyväksymistä, jos se täten menetellessänsä todellakin ajaisi omien ihanteittensa toteutumista. Mutta luulen näyttäneeni, että, niinkuin todellisuus on, todellisuus, johon jokaisen aina on pakko alistua, koska se on todellisuus, asia ei nyt ole tällainen. Luulen näyttäneeni, että ainoastaan uusien, kuukausia ja taas kuukausia, ehkä vuosia kestävien lakkaamattomien vaalien ja taas uusien vaalien kautta olisi mahdollista saada toteutetuksi tasavalta, — minä sanon, mahdollista, mutta ei luultavaa, sillä jokaisessa eduskunnassa, joka valitaan nyt voimassaolevan valtiopäiväjärjestyksen mukaan, minä olen vakuutettu, että tulee olemaan ainakin runsas $^1/_3$, joka ei voi hyväksyä tasavaltaa. Kuta kauvemmin tämä riita kestäisi, kuta suuremmat ne onnettomuudet olisivat, jotka maamme saisi kestää, sitä suuremmaksi tulisi varmaan tämä sama vähemmistö, sillä sillä olisi silloin silmiensä edessä elävä todistus siitä, mitä tasavalta merkitsee. Kun näin on, niin siitä ei pääse, että ne, jotka tänään kaatavat uuden hallitusmuodon, ne eivät aja enään realista politiikkaa, ne eivät enään edistä omia ihanteitansa niiden toteutumista kohti. Ainoa tulos heidän toiminnasta on nyt se, ettei sekään tie, jota toinen tahtoo kuljettavaksi, pääse aukeamaan. Lähinnä on nyt tulos se, että Suomen kansa, jolle Venäjän sortovaltius ei koskaan suonut uutta, sen olojen mukaista hallitusmuotoa, koska se tahtoi pitää kiinni niistä laajoista oikeuksista, jotka meidän vanha hallitusmuotomme antoi Venäjän valtiaalle, nyt itse kieltää itseltänsä tämän suuremmoisen edistyksen. Ja — se on surullisinta — se tekee sen ainoastaan itsepäisyytensä tähden. (Oikealta: Oikein! Bra!)

Ed. Haataja luopui puheenvuorosta.

Ed. Lohi: Minä en tämän suuren kysymyksen esillä ollessa vaivannut eduskuntaa enkä kuluttanut sen aikaa puheilla. Kun tämä suuri kysymys näkyy nyt olevan taas näillä ylimääräisillä valtiopäivillä lopullisesti ratkaistava, tahdon muutamalla sanalla pöytäkirjaan merkityksi ne näkökohdat, joihin minun menettelyni perustuu.

Pyydän ensinnäkin huomauttaa, että minä en kuulu niihin, jotka toisin ajattelevissa näkevät ainoastaan huonoja vaikuttimia. Uskon, että molemmilla puolin on rehellisiä isänmaan ystäviä, joille isänmaan onni on korkeimpana silmämääränä, vaikka käsitteet siitä, mikä on isänmaan etu, ovat vastakkaisia. Tahdon rehellisesti ensinnäkin tunnustaa, että asian tähän vaiheeseen tultua on

minun ollut hyvin vaikea ratkaista, onko tämä uusi hallitusmuotoehdotus nyt hyväksyttävä vaiko ei. Täytyyhän jokaisen rehellisesti tunnustaa, että hallitsijan yksinvaltaa on tässä tuntuvasti supistettu siitä, mikä se oli siinä ehdotuksessa, jonka eduskunta on hyväksynyt yli vaalien lepäämään ja mikä se on meidän vanhoissa perustuslaeissa. Minä käsitän hyvin niiden tasavaltalaisten kannan, jotka sovinnon ja yksimielisyyden aikaansaamiseksi nyt katsovat velvollisuudekseen alistua. Eihän mikään olisi sen toivottavampaa kuin sovinnon aikaansaaminen siinä onnettomassa rikkinäisyydessä, missä kansamme nyt on. Mutta onko rauha ja yksimielisyys tällä tavoin saavutettavissa, jos me, tämä vajalukuinen eduskunta, koettaisimme saada tasavaltalaiset periaatteestaan luopumaan. Tätä täytyy minun hyvin vakavasti epäillä. Tosiasia on, että laajat kansankerrokset, kentiesi kansan suuri enemmistö, käsittää, että tämä n. s. jäännöseduskunta ei ole siveellisesti oikeutettu tätä suurta kysymystä lopullisesti ratkaisemaan ilman kansaan vetoamatta joko kansanäänestyksen tai uusien vaalien kautta toiseen suuntaan kuin minkä eduskunta oli silloin omaksunut, kun se oli täysilukuisena täällä koolla. Ed. Haataja huomautti viime istunnossa, että miksi maalaisliittolaiset olisivat olleet valmiit kysymyksen ratkaisemaan tasavaltalaiseen suuntaan. Minun käsittääkseni tämä eduskunta on kyllä juriidisesti laillinen, sillä eihän Valtiopäiväjärjestys nimenomaan määrää montako sen jäsenistä pitää olla saapuvilla ollakseen päätösvaltainen. Jos tämä eduskunta olisi edelleen kulkenut samaa tietä ja saman perustuksen pohjalla, jonka eduskunta täysilukuisena ollessa joulukuussa laski, ei meillä olisi mitään sitä vastaan. Mutta toista on, onko siveellisesti oikein nyt, kun melkein puolet edustajapaikoista on tyhjänä, ryhtyä niin perinpohjaiseen suunnanmuutokseen kuin monarkisen valtaistuimen pystyttämiseen, joka ei eduskunnan täysilukuisena ollen olisi mitenkään mahdollista. Laajoissa piireissä sekä kotimaassa että myöskin ulkomailla katsotaan tätä tekoa jonkunlaiseksi valtiokaappaukseksi. Siitä tosiasiasta ei päästä mihinkään. Kuten muistetaan kokosivat punaisen kapinan johtajat joukkojaan aina taisteluun ainoastaan sillä väitteellä, että jos porvarit voittavat, niin ne pystyttävät täällä monarkian, jonka kahleista Suomi vasta on vapautunut. Jos nyt todella monarkinen hallitusmuoto säädetään ja monarkia täällä pystytetään, niin mikä erinomainen mahdollisuus valmistuu siitä punaisten agitatsioonille. He voivat osoittaa kuinka kaikki porvarit nyt ovat kansanpettäjiä. Se luja hallitusvalta, jota tällä monarkialla toivotaan saatavan, käypi minun käsitykseni mukaan hyvin heikoksi. Punainen vaara tulee meillä tämän toimenpiteen kautta paljon suuremmaksi. Mutta kun minä käsitän, että suuri enemmistö meidän kansastamme, vieläpä siitäkin kansan osasta, joka punaista kapinaa vastaan on noussut taistelemaan, suuri osa, jos ei enemmistö, on sen vaatimuksen takana, että on kansaan vedottava ennekuin monarkinen valtiomuoto säädetään, niin minun käsittääkseni ei ole mitään pätevätä syytä meillä kieltää kansalta tämän vaatimuksen oikeutusta.

Ulkopoliittinen asema on myöskin varsinkin viimeaikaisten suurten tapausten yhteydessä muodostunut sellaiseksi, että ne vaikuttavat syyt, joita monarkistien taholta on monarkian puolesta aikaisemmin esitetty, eivät enää ensinkään puhu monarkian säätämisen puolesta. Suur-Suomen luominen valloitussodan avulla on haihtunut unelma. Ei ainakaan väitettäne, että se kansa, joka meitä vapauteen auttoi, toimeenpanisi tai vaatisi meille monarkiaa. Maailman suuret tapaukset näyttävät johtavan siihen, että kenties jo piankin rauhanneuvottelut alkavat. Eiköhän meidän pienelle kansallemme ole silloin edullista, että olemme siinä asemassa, ettei millään valtiolla ole edes näinnäistä syytä meidän itsenäisyyttämme vastustaa. Tosiasia on, että koko sivistynyt mailma, joka nähtävästi niinkuin edellinen puhuja jo sen tunnusti, kaikkialla on kulkemassa kansanvaltaa kohti, ei minun käsittääkseni voi tunnustaa siveellisesti oikeutetuksi, että tämä jäännöseduskunta kuulematta Suomen kansan todellista ääntä perustaa tänne monarkisen valtaistuimen. Kun siis sekä sisä- että ulkopoliittinen tilanne minun käsittääkseni on sellainen, että monarkkisen valtaistuimen tänne pystyttäminen tämän jäännöseduskunnan avulla, sanon vielä, voipi johtaa kansamme mitä onnettomimpaan kohtaloon, niin en voi tähän tekoon olla äänelläni myötävaikuttamassa. Kun asetun tälle kannalle, torjun jyrkästi syytöksen, että toimintani perustuu mihinkään itsekkääseen vaikuttimeen, kuten monarkistien taholta on tahdottu meistä maalaisliittolaisista väittää. Meidät on leimattu olevan kokonaan vailla valtiollista älyä. Viimeksi ed. Kairamo äsken suvaitsi sellaista sanontatapaa käyttää. Tuleva historia, joka meille kaikille vielä on hämärän peitossa, antaa vastauksen siihen, kuka on ollut valtiollisesti kaukonäköinen ja antaa tuomion, jonka alle meidän kaikkien on alistuttava. Me kaikki käsitämme sen suuren edesvastuun Jumalan ja historian edessä mikä meillä on viedessämme lippumme ääniuurnaan. En tahdo ruveta vastaamaan arvoisan edellisen puhujan puheeseen, niin monta mielenkiintoista kohtaa kuin siinä oli-

sikin. Minä arvaan, että useat seuraavat puhujat sen tekevät.

Ed. Estlander: Såsom från regeringshåll framhållits har uppslaget till denna proposition varit begäret att åstadkomma en kompromiss. Propositionen bär också nogsamt spår däraf, och den behandling förslaget undergått i landtdagen har enligt min tanke icke varit ägnad att förbättra, utan tvärtom att i afsevärd grad försämra detsamma. Under sådana förhållanden har jag vid den andra läsningen röstat mot förslagets antagande. Det syftemål att erhålla samförstånd, som legat till grund för propositionen, torde, såvidt man nu redan kan döma, icke komma att uppnås, åtminstone endast uti en mycket ringa mån. Detta resultat kan väl på sin höjd visa sig däruti, att ett något större antal röster kommer att samla sig omkring själfva valet. Det har gifvits att förstå, att detta tillskott röster, i sig själft för öfrigt tämligen oväsentligt, skulle vara beroende på, om förslaget lämnas hvilande eller icke. För min del vill jag icke vara en stötesten, som skulle bidraga till att förhindra ernåendet af detta blygsamma sammanjämkningsresultat, och är jag därför beredd att nu i tredje läsningen rösta för att förslaget må lämnas hvilande till efter nya val. Jag kan göra det därför att därmed detta förslag icke är slutligen antaget af landtdagen och, såsom jag hoppas, icke heller skall komma att blifva det. Jag skulle icke kuna göra det, i händelse det nu gällde att definitivt antaga förslaget.

Ed. Paasivuori: Tätä kysymystä suureen valiokuntaan lähetettäessä jo ilmoitin kannattavani Alkion y. m. vastalausetta ja että tulen äänestämään kiireelliseksi julistamista vastaan, jossa tapauksessa, jos se saa riittävää kannatusta, tämä kysymys raukee. Vähin, mitä tasavaltalaisten taholta voidaan valtiomuotokysymyksessä vaatia, on, että siitä toimitetaan joko kansanäänestys taikka uudet vaalit. Mieluummin viimemainittu. Nämä vaatimukset ovat niin vähäiset ja oikeutetut, ettei kuningasmielisillä eikä heidän hallituksellaan ole mitään pätevää syytä olla suostumatta jompaankumpaan näistä vaatimuksista. Kansan äänestystä täällä kesällä vastustettiin sillä verukkeella, ettei perustuslaissamme ole semmoisen tapauksen varalle mitään säädetty ja uusia vaaleja sillä, että tahdotaan estää sosialistit vaikuttamasta maan asioihin. Tarkastakaamme näitten väitteiden pätevyyttä. Mitä tulee kansan äänestykseen, ettei siltä varalta ole perustuslaissa säännöksiä olemassa, niin niitä olisi eduskunta ja hallitus helposti voineet säätää, jos siihen olisi ollut hyvää tahtoa, mutta kuningasmielisillämme ei ole tuota hyvää tahtoa ollut. Kuningasmieliset eivät ole tähän vaatimukseen suostuneet, koska ovat pelänneet, että Suomenkansan enemmistö ei kannattaisi monarkistista hallitusmuotoa, kuninkuutta, vaan kannattaa tasavaltaista hallitusjärjestelmää. Tästä syystä ehdotus kansanäänestyksen toimeenpanemisesta on täällä hylätty. Uusia vaaleja vastustetaan osaksi samoilla syillä kuin kansanäänestystä, mutta siinä lisäksi on vielä se seikka, että osa porvaristoa tahtoo nykyisen luokkaeduskunnan avulla Suomen työväenluokalle tehdä niin paljon pahaa kuin mahdollista. Tahdotaan tämän „tynkäeduskunnan" avulla (Puhemies koputtaa: Pyydän edustajaa käyttämään parlamenttaarista puhetapaa eikä häväisemään eduskuntaa.) riistää kaikki ne edut mitä työväestö on eduskunnallisella toiminnalla saavuttanut. Lausunto-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus ovat jo työväenluokalta tyystin riistetyt ja tässä suhteessa vallitsee täydellinen poliisimielivalta, kamalampi kuin koskaan Bobrikoffin ja Seynin aikana. Laki 8-tuntisesta työajasta on jo suureksi osaksi tämän eduskunnan avulla tuhottu ja lopullista tuhoa sanotulle laille samoinkuin uusille kunnallislaille suunnitellaan. Suomen taantumusmieliset ovat tämän politiikkansa rakentaneet kokonaan Saksan taantumusmielisten piirien politiikan varaan. Jos heidän laskunsa pettävät ja uudet arvaamattomat tapahtumat yllättävät, jolloin vallassaolijoille huomautetaan taas uudistusten tarpeellisuudesta ja tuhotuista uudistuslaeista, niin silloin havaitaan, miten turmiollinen se tilannepolitiikka, jota porvaristo on harjoittanut, on sen omille eduillekin ollut. Silloin helposti uudistuvat ne tapahtumat, jotka sattuivat kesällä 1917, jolloin useissa kaupungeissa sattui kunnallislakkoja, jotka olivat selviä seurauksia siitä, että porvaristo edellisinä vuosina vihattujen ryssäin avulla oli tuhonnut ne kunnallislait, jotka eduskunta vuonna 1908 toisilla valtiopäivillä oli hyväksynyt. Nuo 1908 hyväksytyt kunnallislait olivat toki paljon vähemmän vaaralliset porvariston luokkaeduille, kuin ne kunnallislait, joitten hyväksymiseen porvaristo viime vuonna oli pakoitettu. Työväen suojeluslakien suhteen porvariston menettely on ollut jotakuinkin samanlaatuista. Vuoden 1907 toisilla valtiopäivillä hyväksyttyjen työväensuojeluslakien vahvistamista porvaristo teollisuushallituksen ja ryssäläisen vihatun senaatin avulla jarruttivat kahdeksan vuotta niitten vahvistamista. Nämä lait vahvistettiin vihdoin viime vuonna vallankumoustapahtumain johdosta, vastoin varakkaan porvaristoluokan tahtoa. Silloin kun eduskunta hyväksyi manitut lait, niin ne

olisivat silloin jotakuinkin tyydyttäneet työväestöä, mutta keväällä 1917 nämä lait eivät enää työväestöä tyydyttäneet. Silloin vaadittiin ainakin periaatteessa 8-tuntisen työajan tunnustamista ja tästä periaatteesta ei työväestö halua vähääkään tinkiä. Työväestö viime talvena surullista kyllä ryhtyi tyhmään kapinaan, jossa porvaristo sen saksalaisten avulla täydellisesti voitti ja siten syntyi se tilanne, jota porvaristo on nyt niin häikäilemättömästi käyttänyt omien luokkaetujensa hyväksi. Sen kapinan tuloksena on tämä eduskunta, jonka avulla vanhoillinen porvaristo nyt koettaa kumota tai muuttaa kaikki ne lait, jotka ovat jollain tavalla haitaksi heidän luokkaeduilleen ja monarkistisesta virkavaltaisesta hallitusjärjestelmästä aijotaan siten ikuisiksi ajoiksi luoda suojamuuri porvariston luokkaeduille. Mutta monarkistien politiikka on rakennettu mielestäni pettävälle perusteille, kuten viimeaikaiset tapahtumat ulkomailla ovat osottaneet. Kehitys on siellä kulkemassa vasemmalle eikä oikealle. Vielä äskettäin voittamattomana pidetyt valtiot ovat tulleet voitetuksi ja tulleet pakotetuiksi anomaan rauhaa. Monarkistien olisi nyt jo aika luopua kuningashaaveistaan ja lakata tekemästä pilkkaa yleisestä, yhtäläisestä äänioikeudesta ja kansanvallasta. Samaan aikaan kuin maahamme vastoin kansan enemmistön tahtoa hommataan kuningasta, järjestetään Suomen nuorta armeijaa, ja siihen kyllä kelpaavat sosialistitkin. Ne ne kelpaavat kyllä porvareille kanuunanruuaksi ja toteuttamaan imperialistiemme Suur-Suomi haaveita. Muita oikeuksia ei sosialisteille haluta tätä nykyä myöntää. Onko ihme jos asevelvollisuusnuorukaiset lakkoilevat ja niin monta kuin mahdollista karkaa maasta. Se ei ole ensinkään ihme, se on selvä seuraus kuningasmielistemme politiikasta. Kuningasmielisemme ovat vielä lisäksi kuningashommallaan suututtaneet osan tasavaltalaista talonpoikaisnuorisoa, jota viime talvena agiteerattiin ja innostutettiin puolustamaan Suomen tasavaltaa, eduskuntaa ja sen valitsemaa hallitusta. Nyt niille tyrkytetään kuningasta, josta ne eivät tahdo kuulla puhuttavan mitään. Nämä nuorukaiset tuntevat, että heitä on petetty, eli kuten sanotaan vedetty nenästä.

Kuningasmieliset usein väittävät täällä eduskunnassa, samoin sanomalehdissä että monarkistisen hallitusmuodon kannalla olisi kansan enemmistö ja tasavaltalaisella taholla väitetään päinvastoin; ja niin teen minäkin. Siitä kiistelemällä, kumman suunnan takana on enemmistö, ei päästä täällä selville. Siihen saadaan varma vastaus vain siten, että valtiomuoto- ja kuningaskysymyksestä toimitetaan kansanäänestys taikka uudet vaalit. Jos kuningasmieliset kansanäänestyksessä tai uusissa vaaleissa voittavat, niin silloin on jokaisen velvollisuus siihen alistua. Minä en asetu niin jyrkälle kannalle asiassa kuin ed. Nevanlinna, joka täällä uhkaili, että tulkoompa vaalien tulos mikä tahansa, niin kuningasmieliset tulevat tekemään kaiken valtiomuodon säätämisen tasavallan perusteella mahdottomaksi. Minä asetun sille kannalle, vaikka olenkin sosiaalidemokraatti, että, jos tässä kansanäänestyksessä tai uusissa vaaleissa kumpi puoli tahansa voittaa, niin siihen on alistuttava. Ellei äänestystä eikä uusia vaaleja toimiteta vaan asia ajetaan muuta tietä, niin tasavaltalaiset eivät ole velvolliset myöskään siihen alistumaan. Minä olen sitä mieltä, että tämä riitakysymys on annettava kansan itsensä uusien vaalien kautta ratkaistavaksi. Ja siinä mielessä tulen äänestämään kiireelliseksi julistamista vastaan, jolloin tämä kysymys luultavasti raukeaa.

Jokainen joka vastustaa uusien vaalien toimittamista ja kansanäänestystä, ei täytä velvollisuuttaan kansaa kohtaan. Jos kuningasmieliset toimeenpanevat uhkauksensa, toimeenpanevat valtiokaappauksen ja ryhtyvät toistasataa vuotta kumossaolleen Ruotsin vanhan hallitusmuodon 38 §:n perusteella valitsemaan kuningasta, niin se on väkivaltaa, valtiokaappausta, ja semmoiseen menettelyyn ei perustuslaissamme ole minkäänlaista perustusta. Seuraukset voivat olla kansallemme perin turmiolliset ja tuhoisat, mutta niistä saavat vastata monarkistit eikä tasavaltalaiset. Tasavaltalaiset eivät ole liikoja vaatineet, kun ovat vaatineet kansanäänestyksen toimeenpanemista tai uusia vaaleja. Joka niihin ei suostu, hänellä ei ole mitään siveellistä oikeutta syyttää toisia peräänantamattomuudesta, asian umpikujaan ajamisesta j. m. s. Ne jotka kuningassuunnitelmaansa ajavat keinoilla millä tahansa, ne saavat myös kansamme ja historian tuomion edessä vastata teoistansa.

Muuten pyydän niitä herroja, jotka lähtevät kuningasta tänne hommaamaan, kääntymään nyt Saksan uuden hallituksen puoleen, kysymällä, vieläkö sieltä ollaan halukkaita kuninkaita levereraamaan. Jos sieltä saadaan kieltävä vastaus, rukkaset, niin luultavasti te jostakin työnvälitystoimistoista ulkomailta löydätte paikattomia kuninkaita. Eiköhän se Bulgarian tsaari nyt joutaisi tänne, koska sillä kuuluu omassa maassa rupeavan maa polttamaan jalkojen alla.

Ed. Rentola. Punakapinan olemme voittaneet, mutta itsemme voittamisesta näyttävät toiveet olevan hyvin vähäiset, siitä nimittäin, että tällä kertaa päässimme yksimielisyyteen valtio-

muotokysymyksessä. Ja sen vuoksi, että yksimielisyyttä ei ole näyttänyt voivan syntyä, on usea ennustanut, että kansamme menee perikatoon, tuho perii meidät. Minun mielestäni ei asia niin ole, että tuho vielä meidät siinä perii, jos emme nyt tänä iltana pääse yksimielisyyteen hallitusmuotokysymyksestä. Ei Jumalan tapa johtaa kansoja ole sellainen, että hän niin äkkinäisesti kansan heittää kaitselmuksestaan, kuin ihminen tekisi tuskaantuneena vastustajaansa, joka ei voi omaksua hänen mielipiteitään. Olen edelleenkin optimistinen Suomen kansan tulevaisuuteen nähden, vaikka toteankin, että hallitusmuotokysymys ei tule nyt ratkaistuksi. Sillä en katso miksikään hallitusmuotokysymyksen ratkaisuksi sitä, että maahan kutsutaan kuningas sellaisilla perustuksilla, jotka kuninkaan kutsujista ensimäinen, nimittäin senaatin varapuheenjohtaja, on toistakymmentä vuotta takaperin julistanut pätemättömiksi perustuksiksi, ja saman tuomion on niille antanut eräs etevimmistä valtiomiehistämme, nimittäin Leo Mechelin vainaja. Jos niillä perustuksilla, joita nämä kaksi pätevää juristia ja lainoppinutta ovat tuominneet pätemättömiksi, kutsutaan maahamme kuningas, niin olen sitä mieltä, ettei ole päästy monarkiaan vaan on tultu anarkiaan. Ja sentähden tahdon vastustaa sellaista ratkaisua. Minulle ei ole tärkeintä tässä kysymyksessä kuninkaan tai presidentin saanti, vaan l a i l l i s u u d e n noudattaminen. Puolestani saa tulla kumpi tahansa sikäli kuin se kansan itsensä kutsumana tulee ja minä uskon, että Suomen kansa voisi sellaisenkin hallitusmuodon puitteissa, mikä nyt on esillä, taistella itsensä valtaistuimelle saakka, vaikkapa kuningas tuotaisiin mistä maasta tahansa. Kun vaan ei tuotaisi paljon pistimiä hänen tuekseen, vaan annettaisiin Suomen kansan ilman pistinten painostusta harjoittaa parlamenttaarista toimintaa, niin se tavalla tai toisella säilyttäisi kansallisen olemuksensa. En siis niin suuresti pelkää tuon nykyisen esilläolevan hallitusmuodon epäkansanvaltaisuuksia, joita siinä kyllä on, mutta minulle on kysymyksen kanta toinen, se nimittäin laillisuusko saa toteutua vai se, minkä minä ainakin olen pakotettu käsittämään laittomuudeksi ja minkä pätevät oikeusoppineet tällä hetkelläkin siksi käsittävät. Eduskunnan enemmistö sanoo, että se on täysin laillista tämä kuninkaanottopuuha. Heidän mielestään se on, — minä kunnioitan heidän vakaumustaan, vaikka ihmettelenkin, että muutamat heistä ovat sellaisia, jotka ovat ennen selittäneet pätemättömäksi sen lain kohdan, jonka he nyt tunnustavat voimassaolevaksi. Mutta siitä huolimatta uskon, että yleensä niillä, jotka tahtovat kuninkaan 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n mukaan, useimmilla heistä on semmoinen käsitys, että kyllä se laillisuuden puolesta käy päinsä. Mutta kun minulla on perin toisenlainen käsitys, niin minun täytyy jäädä laillisuudelle uskollisena taistelemaan kuninkaan ottamista vastaan, ja sen teen kaikilla niillä laillisilla keinoilla, mitä minulla on tarjona. Niin ollen minä en omalla äänelläni tule vaikuttamaan siihen, että meille otettaisiin kuningas tätä tietä, jota nyt on aiottu käyttää kuninkaansaantiin. Lisäksi olen myöskin sitä mieltä, kuin tasavaltalaisella taholla yleensä, että kansan äänen uudelleen kuunteleminen tässä asiassa on tarpeen, ettemme tulisi sellaisiksi valtiomiehiksi, jotka sorrumme sen kaiketi tunnustetun totuuden mukaan, joka kuuluu: „valtiomiesten täytyy seurata selväksi käynyttä kansan ajatusta taikka sortua". Edellytän, että tämän ajatuksen lausujan nimi (Wilson) on arvossa pidetty ja tunnettu. Kun olen sitä mieltä, että kuninkaantuojain täytyy hankkeissaan sortua kerran selväksi käyneen Suomen kansan ajatuksen ilmaisemuksen vuoksi, niin minä katson tekeväni parhaan palveluksen monarkisteillekin siinä, kun pyydän hillitä heidän intoansa kuninkaan ottoon. — Puolestani en tahtoisi tälläkään hetkellä käyttää niitä valtiopäiväjärjestyksemme suomia jarrutuskeinoja, joita siinä on tasavaltaisen hallitusmuodon puolesta, jos meidät olisi vapain valtuuksin nimenomaan lähetetty rakentamaan Suomen kansalle valtiomuotoa ja jos meitä olisi täällä 200 edustajaa. Olettaen, että me tasavaltalaiset olisimme silloinkin vähemmistössä ja minulle tarjoutuisi kuitenkin keino vastustaa monarkisen hallitusmuodon toteuttamista, niin en sitä tahtoisi tehdä, sillä katsoisin, että hallitusmuodon saaminen nyt, tuli se monarkinen tai tasavaltalainen, on niin tärkeä, että alistukoon vähemmistö enemmistön tahtoon, s i l l o i n kun enemmistön tahdon puolella on s e l v ä k s i k ä y n y t k a n s a n a j a t u s. Mutta sitä minä väitän, että kansan ajatus ei ole monarkistien puolella, ei ainakaan selvänä ilmaisuna. Kansan ajatus ylimalkaan tässä asiassa on saatettu hyvinkin epäselvällä tavalla ilmenemään, sillä eihän se ole mikään kansanajatuksen ilmaisu tässä asiassa, jos suurilla pääomilla ostetaan joku tasavaltalainen lehti, se pannaan puhumaan monarkian hyväksi ja vedotaan sitten siihen, että niin ja niin paljon on monarkistisia sanomalehtiä, intelligenssi maassa kannattaa monarkiaa, ja muita tuollaisia väitöksiä tuodaan esiin, sitten kun asia on saatettu tuolle tolalle. Tätä ei voi sanoa kansan mielialaksi asiassa. Niin ollen minun täytyy vastustaa tämän hallitusmuodon hyväksymistä, kunnekka

saavutetaan uusien vaalien tai kansanäänestyksen kautta täydellinen selvä, riidaton selvä, millä puolella kansan enemmistö tässä kysymyksessä on.

Tämän kantani ilmaisun jälkeen pyydän saada vastata muutamiin sellaisiin väitöksiin, jotka ovat olleet kaikkea muuta kuin sovinnollisuutta edistäviä tässä näin vähäksi käyneessä eduskunnassa.

Se ajatus, mikä oli tämän päiväisessä Hufvudstadsbladetin pääkirjoituksessa on tullut ylen usein esille tässä eduskunnassa, sen äärimmäisessä oikeistossa ja vieläpä oikeiston kaikkein kunnioitetuimpain puhujain suun kautta ja se kuuluu sanasta sanaan suomennettuna näin: „Myöskin yhteiskuntamme terve ydin, talonpoikaisväestö, kannattaa yksinvaltaista valtiomuotoa." Käännös on kyllä oikea ruotsista suomeksi. Sellaisen väitteen esittäminen nyt on kerrassaan edesvastuutonta politiikkaa. Uskotellaan kai, että voidaan houkutella joku talonpoikia ihaileva prinssi maahamme siinä mielessä, että talonpojat olisivat muka hänen takanaan. Se kun näet tunnetaan niissäkin maissa, joista meille aiotaan kuningasta, mikä merkitys talonpoikaisella väestöllä on yhteiskuntaa säilyttävänä kansanaineksena. Ei ole tuollaisten väitösten esittäminen sovinnontekoa tässä suuressa kysymyksessä, se ei todista rehellistä yhteisen pohjan luomishalua ja siitä ei voi muuta mainita, kuin että se on valhe. Ja mitä valheperustukselle rakennetaan, se pettää. — Talonpoikaisväestöä oli parisen viikkoa sitten täällä 400 edustajaa kautta koko Suomesta. Se oli suurempi talonpoikaisväestön kokous, kuin tiedän yleensä olleen. Siellä ei ollut yhtäkään monarkistia, siellä olivat kaikki ankaran jyrkkiä tasavaltalaisia ja heitä on minullakin kunnia edustaa. Tahdon siis, että pöytäkirjoissa tulee tämäkin seikka lausutuksi, että monarkistisella taholla on sekä eduskunnassa että johtavissa monarkistisissa lehdissä väärin tulkittu kansan mieliala, suorastaan olemattomia asioita väitetty todeksi.

Sitten toiset lausunnot ovat samansuuntaisia tässä asiassa, joita monarkistien taholta on esitetty, että yhteiskuntaa säilyttävät ainekset ovat monarkistisia. Siis ne, jotka eivät ole monarkistejä, olisivat muka yhteiskuntaa säilyttämättömiä tai kaatavia niinollen. Tarkastakaamme asiaa: Yhteiskuntaa säilyttävät ainekset olivat tiettävästi ne, jotka taistelivat tasavallan puolesta talvella. Sitä en tahdo sanoa, että jokainen muisteli sitä, että minä taistelen nyt tasavallan puolesta, mutta hallitus kutsui heitä taistelemaan tasavallan puolesta ja nykyiset monarkistiset edustajat tammikuun lopulla antamassaan yhteisessä julistuksessa kutsuivat heitä taistelemaan tasavallan puolesta, ja näiden tasavallan puolesta taistelleiden keskuudessa on juuri eduskunnan suurimman tasavaltalaisen ryhmän maalaisliiton jotakuinkin kaikki valitsijat. Ne ovat Oulunläänissä, Vaasan läänissä, Kuopion läänissä ja Viipurin itäisessä vaalipiirissä ja ne ovat useassa seudussa niissä vaalipiireissä valtavana enemmistönä. Eivätkö ne ole sitten yhteiskuntaa säilyttäviä aineksia? Olivatko ne yhteiskuntaa kumoamassa, kun ne punakaartia olivat kukistamassa? Voisi mainita erittäin loistavia ja valaisevia esimerkkejä tästä asiasta, mistä käy ilmi, että tasavallan puolustajat ovat yhteiskuntaa säilyttäviä. Esimerkiksi Kortesjärven pitäjä, Ala-Härmän pitäjä ja joku muu Pohjanmaan pitäjä, joista lähti suurempi määrä jääkäreitä Saksaan kuin suuresta Vaasan kaupungista, ne sisältävät sellaisen poliittisen kokoonpanon, ettei esimerkiksi Kortesjärvellä etsimällä löytäne 30 monarkistia. Siellä on nimittäin noin 30 äänivaltaansa käyttänyttä ei-maalaisliittolaista tuossa viimeksimainitussa pitäjässä. Ja maalaisliittolaisethan ovat tasavaltalaisia. Ja ne esiintyvät kaikkein voimakkaimpina jääkäriliikkeen ja vapaan suojelusliikkeen harrastajina. Nämä leimataan nyt tällaisissa esityksissä, monarkistien väitteissä, yhteiskuntaa säilyttämättömiksi, milloin epäsuoralla tavalla milloin suoranaisesti. Tässä täytyy sanoa, että tällä tavalla asian esittäminen syöksee ne, jotka asiata noin esittävät, lopuksi perikatoon ja ken rakentaa toiveensa valtaistuimesta tuollaiselle perustukselle, pettyy suuresti. — Yleensä on nähdäkseni monarkkisen hallitusmuodon puolustus jo tullut sille asteelle, että sille on jäänyt epäusko perustukseksi. Mitään positiivista syytä monarkkian pystyttämiseksi Suomeen juuri tällä hetkellä ei enää ole voitu osottaa, kun väitökset, joita monarkistit ovat tehneet monarkkiansa puolesta, ovat tapausten ankarassa kulussa osottautuneet pettäviksi. Mutta jälelle on jäänyt kuitenkin epäusko, se nimittäin että „Suomen kansa ei voi hallita itseänsä, me olemme niin riitainen kansa ja maassamme on niin paljon punaiselle tartunnalle tulevaisuudessakin alttiita aineksia ja maalaisliitolla, joka ilmeisesti huomataan siksi ryhmäksi, jolla tulee aina tulevaisuudessa olemaan paljon merkitystä, ei ole henkisiä kykyjä käytettävinään." Kaikki tuo on yhteisellä nimellä kansallista epäuskoa ja sillä sitte perustellaan monarkkiaa. Mutta tuollainen kielteinen perustus monarkkialle on ylen löyhä perustus. Jos kansa menettää uskon omiin sisäisiin voimiinsa, niin totisesti silloin se onkin mennyt kansa. Mutta me tasavaltalaiset emme ole sitä mieltä että kansamme on vielä menettänyt sen uskon, vaikka sitä epäuskoa on kyllä saatu levitetyksi, vallankin rahan voimalla koko suuressa määrässä ehkä täällä

Etelä-Suomessa. Meillä on kuitenkin sellainen käsitys kansamme mielialasta tässä suhteessa, että sillä on uskoa omien sisäisten voimiensa varassa elämiseen. Ja sikäli se kansallinen usko osottautuu todeksi, jos kansa itse tasavaltaiselle hallitusmuodolleen antaa kannatuksensa, kun sitä kysytään kansalta uusien vaalien tai kansanäänestyksen kautta. Kansallisen elinhermon, kansallisen uskon säilyttäminen onkin niin tärkeä asia, että kansalle on ainakin annettava tilaisuus ilmaista se, onko sillä luottamusta siihen, että me ilman vierasta apua hoidamme kansalliset tehtävämme.

Olisi perin monta mielenkiintoista huomauttamisen aihetta sekä senaatin varapuheenjohtajan että ed. Nevanlinnan ja myöskin ed. Kairamon lausunnon johdosta. Tahdon niistä ainoastaan muutamia käsitellä. Ed. Nevanlinna sanoi että „taudin syyn pitää ensin lähteä pois kansastamme ennenkuin kansa saa kokonaisuudessaan päästä yhteiskunnalliseen elämään jälleen". Siis on jollakin tavalla saatava pois bolshevistinen tartunta ensin kansastamme; niin kauan on pidettävä kansaa pois ääniuurniilta, että se lähtisi kansasta pois ja sitte vasta on kansan mielipidettä kysyttävä sekä hallitusmuotokysymyksen johdosta että tietysti muissakin suhteissa. Mutta nähdäkseni on asia niin, että tautia vain lisätään juuri tämän kautta mitä nyt on monarkistien taholta aikaan saatu. On epäämättömiä todistuksia siitä että bolshevistinen tartunta on jälleen alkanut levitä osaan kansaamme, kun monarkistiset hankkeet tulivat ilmi. Tiedän esim. semmoisia tapauksia että sosialistiset, jopa hyvinkin räikeät nuorukaiset, valkenivat sodassa kun taistelivat punakaartilaisia vastaan ja näkivät niitä kauhuntöitä, joita punakaarti oli aikaan saanut. Mutta kun he tulivat takaisin rintamalta ja taasen huomasivat että nyt aiotaan kuitenkin saattaa voimaan se mitä punakaartilaiset olivat syksyllä ilmoittaneet porvarien aikovan voimaan saattaa, nimittäin monarkkius ja huomasivat muitakin monarkkisista harrastuksista lähteneitä epäkohtia yhteiskunnassa, palasivat jälleen sosialismiin eikä vain laillisia muotoja noudattavaan sosialismiin, mutta takaisin siihen jyrkempään, joka ottaa anarkistisiakin keinoja käyttääkseen pyrkiessään päämääräänsä. Näitä ilmiöitä olisi hyvin paljon todettavissa, mutta niiden enempi kertominen ei hyödytä. Jos joku vain tahtoo yhteiskunnallisia asioita ymmärtää niiden lakien mukaan, mitkä yhteiskunnassa vaikuttavat, niin hänen täytyy ilman enempiä todistelujakin tietää se, että varsinkin tällaisina ahtaina aikoina, jolloin on yleistäkin puutetta olemassa ja siitä johtuu vaikeuksia kaikkien kansalaisten elämässä, kaikennäköiset kansanvallan, kansan oikeuksien supistamisyritykset tulevat palvelemaan ihan päinvastaisia tarkoituksia, kuin mitä toivotaan niillä aikaansaatavan. Jos viittaamme ulkomaalaisiin esimerkkeihin, esimerkiksi saksalaisiin oloihin sosialistilakien aikana ja muidenkin maiden oloihin vastaavina kausina, jolloin on pakkotoimenpiteisiin ryhdytty kansan oikeuksien tukahuttamiseksi, niin huomaamme, että silloin on levinnyt vaan suuremmalla voimalla tuo vaarallinen kumouksellinen liike, ja siitä on tulevaisuudessa ollut paljon kärsittävää.

En voi olla myöskään koskettelematta ed. Nevanlinnan lausunnossa sitä kohtaa, jossa hän erittäin ponnekkaasti hyväksyi kaiken maalaisliittolaisen vastustuksen. Sellainen lausunto oli nim. hänen esityksessään. Hän nimittäin sanoi, että „olisi epäilemättä aivan lojaalista kaksienkin vaalien jälkeen jarruttaa $^1/_6$ vähemmistöllä hallitusmuotoasian hyväksymisessä". Nyt ei ole ollut yksiäkään vaaleja, jotka olisi pantu toimeen sitä varten juuri, että maalle laaditaan meidän näin itsenäisenä valtiona ollen valtiomuoto, ja jos mitä tiedettiin valtiomuodon laatimisesta viime syksynä tähän aikaan, jolloinka vaalit jo olivat suoritetut, niin se tiedettiin, että hallituksen asettama komitea oli laatinut tasavaltalaisen hallitusmuotoesityksen. Tasavallasta jotain tiedettiin, mutta monarkiasta ei yhtään mitään. Ja nyt on eduskunta niin vähäinen, kuin se on, ja ensi kerran siis näin puutteellisessa eduskunnassa ja tätä asiaa ratkaisemaan valitsemattomassa eduskunnassa käytämme tätä n. s. jarrutusta, niin minun nähdäkseni se on ed. Nevanlinnan todistuksen mukaan oikein kiitettävä asia, koska hänen mielestään, vaikka pantaisiin juuri sitä varten vaalit toimeen kaksikin kertaa peräkanaa, että hallitusmuotoasia saataisiin ratkaistuksi, hänen mielestään on luvallista vielä kaksi kertaa tässä asiassa käyttää valtiopäiväjärjestyksen suomaa jarrutuskeinoa. En olisi todellakaan voinut aavistaa, että sellaista — en tahdo sanoa härkäpäisyyttä, koska se ei ole mikään kaunis sana — mutta sellaista oman tahtonsa jumaloimista ja täydellistä kompromissitahdon puutetta esiintyy oikeistossa. Mutta omallapa suullansa hän tuomitsi ainakin itsensä ja mahdollisesti muutkin monarkistit. Minun kantani tässä asiassa on se, että jos uudet vaalit toimitetaan ja siellä tulee olemaan edes 101 monarkistia, niin minä olen valmis niin pian kuin saadaan asia kulkemaan valiokunnissa, äänestämään sen hyväksi, että tulisi monarkinen hallitusmuoto silloin voimaan. Sillä ellen sitä tekisi, niin minä asettuisin selvän kansan tahdon ilmaisua vastaan ja käyttäisin valtiopäiväjärjestyksen suomia keinoja tahallani vitkastuttaakseni vaan asiassa lopputulok-

sen aikaansaamista enkä olisi silloin kansanvaltainen, vaan olisin harvainvaltainen, jos en tottelisi kansan enemmistön tahdon ilmaisua.

Ed. Nevanlinna tahtoessaan puhua prinssienkin kansanvaltaisuuden puolesta ja suositellakseen meille niitä senvuoksi, että nyt esim. Saksan ensimäisen parlamenttaarisen hallituksen johdossa on eräs kuninkaallinen henkilö, hän tuli siinä yhteydessä lausuneeksi muun muassa että „hän ei ole tavannut näiden vuosien aikana yhtäkään sellaista henkilöä, joka ei olisi tietoinen siitä, että tästä lähtien on oleva kansanvallan aika ja että olosuhteet muuttuvat paljon kansanvaltaisemmiksi." Hänen tuttavissaan ei ole muka yhtäkään sellaista, jolla ei olisi tuollainen käsitys. Pyytäisin kysyä ed. Nevanlinnalta, eikö hän tunne vapaaherra Wredeä. Vapaaherra Wrede piti täällä kesällä, kun tämä hallitusmuotokysymys ensin oli esillä, puheen, joka sanomalehdissä leimattiin suureksi puheeksi ja jossa hän todisti pitkälti sitä, että nykyään on uusi suunta käymässä hallitusmuotoasioissa. Parlamenttarismista yleensä siinä muodossa, kuin sitä tähän asti on toteutettu, näytään ruvettaman luopumaan ja palataan enemmän yksinvaltaisiin periaatteisiin, vaikkakaan ei tietysti absoluuttiseen yksinvaltaan. Niin hän esitti muutamia kuukausia takaperin. Siis hän on ainakin ollut sitä mieltä, ettei suunta ollut kansanvaltaan päin vaan poispäin kansanvallasta ja kyllähän se nyt yleensä minun nähdäkseni on ollut monarkistiemme kanta että kansanvallasta on vapauduttava mikäli mahdollista. Mutta nyt on maailmassa olosuhteet sellaiset, että täytyy uudelleen painautua kansanvaltaan päin, kun ei mikään auta taistellessa sitä vastaan. Saksassakin taisteltiin kansanvaltaa vastaan. Kyllä junkker- puolue taisteli minkä voi kansanvaltaa vastaan, mutta sen täytyi kukistua vapaamielisten ja sosialistien edessä. Niin se on muuallakin maailmassa oleva. Mutta meillä tietenkään ei tuo kukistuminen tapahdu ennenkuin se on pakosta.

Lopuksi tulen siihen vakavaan asiaan, josta jo kerran olen saanut ojennuksen tässä eduskunnassa, mutta en ole oppinut siihen nimittäin, mikä on suhteeni oleva siihen kuninkaaseen, joka tänne hankitaan vuoden 1772 hallitusmuodon 38 §:n nojalla. Minun suhteeni on oleva se, että minä en tunnusta häntä lailliseksi. Minä totean, että tämän eduskunnan enemmistö tunnustaa hänet lailliseksi, totean, että on tulossa samat olot, jotka meillä oli alkaen noin 20 vuotta takaperin ja lopullisesti päättyen vasta viime keväänä, jolloin venäläiset ajettiin pois tästä maasta. Meillä oli taistelu venäläistä sortovaltaa vastaan kansallisuutemme ja laillisuutemme puolesta ja osa meidän silloin paraimpina pidettyjä diplomaattejamme koetti rakentaa sovintoa venäläisen sortovallan ja meidän kansamme välillä. Mutta ei onnistunut. Ja se osa meidän diplomaattejamme vetosi siihen, mihin nytkin vetoavat monarkian kannattajat, että he edustavat intelligenssiä, he edustavat kansan terveintä ydinainetta, he edustavat uskonnollisia ja siveellisiä elämän arvoja, eikä heidän keskuudestaan ainakaan pappeja puutu. Kuinkas kävi? Heidän politiikkansa kärsi täydellisen haaksirikon, mutta kuitenkin heillä on otsaa tulla esittelemään itseänsä sellaisena politikkoina, joitten puhuessa toisilla ei pitäisi olla mitään puheoikeutta. Kun ed. Kairamo täällä puhui älyttömistä politikoista niin minä näin silmieni edessä paljon semmoisia älyttömiä politikkoja, jotka kaikilla kirkon, sivistyksen ja auktoriteetin voimilla, joihin he voivat vain vedota, 15 vuotta takaperin käännyttivät Suomen kansaa siihen, että täytyy alistua majesteetin edessä, täytyy alistua sorron edessä. Mutta me emme alistuneet, vaan me voitimme. Emmekä alistu nytkään, ja voitamme. Emme alistu muuhun kuin laillisuuteen ja minun alistuvaisuuteni laillisuuteen on sanon niin herkkä, että tulkoon eduskuntaan uusien vaalien jälkeen yhtäkin useampi monarkisti kuin tasavaltalainen, niin jätän kaiken jarrutuksen, että hallitusmuotokysymys saataisiin toimitetuksi mahdollisimman pian pois päiväjärjestyksestä. Jos tällä pohjalla vedottaisiin yhteistoimintaan ja yksimielisyyteen, niin olisin siitä iloinen, mutta minä näen, että juuri tätä vältetään ja puhe yksimielisyydestä on vain silmänlumeiksi tarkotettu. — Ei yksimielisyyteen tällaisissa asioissa päästä myöskään niitä keinoja käyttämällä, mitä monarkistinen sanomalehdistö käyttää myötänsä eikä sentähden meillä ole minkäännäköistä oikeutta uskoa sitä, että sellainen suuri yksimielisyyden tarve ja suuri isänmaallisen kokoumuksen ajatus on nyt monarkistimme täyttänyt ja meidän olisi sitten meneminen siihen, mitä he ehdottavat, ilman että saamme vedota kansaan uudelleen, niinkuin me olemme pyytäneet. Minä en tiedä mikä on toisten ryhmätoverieni kanta, mutta minulla on täysi syy uskoa, että mahdollisimman suuri lojaalisuus heillä myöskin tässä asiassa on eikä suinkaan halu ottaa oppia ed. Nevanlinnan politiikasta ja valtiollisesta älystä tässäkään asiassa, että nimittäin jarrutettaisiin niin kauan kuin suinkin jarruttamisen mahdollisuuksia tarjoutuu, vaikka kansakin olisi ratkaisunsa antanut.

Asia, josta kesällä puhuessani mahdollisesta kuninkaan tulosta maahamme, sain opetusta, oli se, että olin ilmoittanut, kieltäytyväni tekemästä uskollisuudenvalaa kuninkaalle, jota minä en voi

tunnustaa lailliseksi. Minä alistun ottamaan nuhteen siitä, että en tunnusta lailliseksi sitä, minkä osa eduskuntaa tunnustaa lailliseksi, mutta kun en ymmärrä lailliseksi monarkistien aikomaa menettelyä, niin minä en silloin mitään voi, ja ne kärsimykset, mitkä osakseni tulevat, saavat tulla. Siis senkin pyydän edelleen pöytäkirjaan merkittäväksi ja mahdollisesti tulevalle kuninkaalle ilmoitettavaksi, että on ainakin yksi sellainen eduskunnan jäsen, joka ei tule tekemään hänelle uskollisuuden valaa, jos hän on otettu 1772 vuoden hallitusmuodon perusteella. Niitä on mahdollisesti maassa paljon sellaisia. Minä en sano siitä asiasta mitään, minkälainen olotila tulee, jos suuri osa kansaa kieltäytyy uskollisuuden valasta sille kuninkaalle, jota nyt aijotaan ottaa. Minä valitan vaan, että sekasortoa, anarkiaa tulee. Omasta puolestani ei ole minulla pienintäkään halua levittää toisiin tätä henkeä. Jos kansa on sellainen, että se näinkin otetun kuninkaan, laittomasti otetun kuninkaan hyväksyy, uskollisuuden valan sille tekee, niin minä joudun kyllä silloin vähän pettymään ajatuksessani Suomen kansaan nähden. Mutta alistun siihen myöskin, mutta en luule kansaamme sellaiseksi. Se on laillisuustaistelussa jota se on saanut parikymmentä vuotta käydä, karaistunut osaltaan, vaikka laillisuustaistelun aikana maahan tulvinut venäläisyys vei pois paljon lainkunnioitusta. Mutta sitä taasen osottautui viime talvena niin paljon olevaksi, että on syytä huolehtia tarkasti siitä, että kansamme saisi hallitusmuotonsa riidattomasti, laillisella tavalla, sillä tavalla, ettei siitä voisi enään riitaa tulla. Ja tämän tähden, että sille asialle tilaisuutta valmistettaisiin, minä vastustan kaikkea kuninkaan ottoa nyt näin vajanaisessa eduskunnassa odottaen sitä aikaa, että Suomen kansa kerran saa hallitusmuodon, joka riidattomasti tunnustetaan lailliseksi ja jolla on kansan enemmistön kannatus.

Ed. K a l l i o: Eduskunnalla on nyt muutaman kuukauden sisällä kolmas hallituksen esitys käsiteltävänä uudeksi hallitusmuodoksi. Tämä oli sangen merkille pantava tapaus historiassamme, kun vuosikymmenien toiveiden jälkeen viime joulukuussa hallitus antoi kokonaan uusille perusteille luodun kansanvaltaisen hallitusmuodon, johonka suuntaan kaikkialla maailmassa pyritään. En tahdo väittää, että kaikkialla pyrittäisiin tasavaltalaisuuteen, jolla pohjalla hallituksen silloinen ehdotus oli, vaan kumminkin kaikkialla pyritään yksinvallan rajoittamiseen. Ja tämä osoittaa juuri kansanvaltaista pyrkimystä kaikissa maissa. Ja tämä pyrkimys meillä oli johtunut niin huippuunsa, ettei yhtään ääntä eduskunnassa eikä julkisessa sanomalehdistössä noussut tätä pyrkimystä vastaan. Mentiin liiankin pitkälle, minä myönnän sen avonaisesti, siinä että hallituksen tasavaltalaiselle periaatteelle rakennetussa valtiomuotoehdotuksessa hallitusvalta ei ollut kylliksi keskitetty. Minä en syytä tästä hallitusta, sillä olin ehdotuksen kannalla, vaan sittenkin myönnän että hallitusvallan tulee olla enemmän keskitetty kuin se silloisessa ehdotuksessa oli. Mutta hallitus tahtoi luoda sovintoa ja rauhaa maassa. Kun se tiesi eduskunnassa olevan puolueen, jolle vallan keskittäminen oli kauhistus, niin se meni mahdollisimman pitkälle ja teki ehdotuksen, jossa se oli asettunut äärimmäiselle kannalle, käyttääkseni senaattori Paasikiven ja Kairamon lausetapaa, jota he käyttivät sovitettuna kuninkaan valtaan nyt käsillä olevassa ehdotuksessa. Tästä ehdotuksesta ei tullut lakia. Väliin tuli tuo onneton punakapina, jossa murskautui tunnottomain johtajain ja joukkojen menettelyn kautta niin paljon tulevaisuuden toiveita. Suomen kansa, tosin Saksan tukemana, selviytyi tuosta kansallisen innostuksen ja nousun kautta. Koko kansassa nälän keskelläkin liikkui m a h t a v a o m a n v o i m a n t u n n e ja se on parasta mitä millään kansalla voi olla ja jota jokaisen hallituksen tulisi kansan keskuudessa edistää. Innostus ja uhrautuvaisuus oli kaikkialla suuremmoinen. Tästä kansallisesta innostuksesta huolimatta heräsi kapinan aikana kumminkin Helsingissä visseissä piireissä monarkinen harrastus ja puhuttiin siitä jo julkisesti silloin kun Helsinki vapautettiin. Tämä teki mieliin vierottavan tunteen. Oli sentähden ilo panna merkille, että vastapainoksi tälle ensimäisenä tervehdyksenä valkoisesta Suomesta oli senaatin täällä olevilla jäsenillä onni saada senaatin puheenjohtajalta senaattori Svinhufvudiltä sähkösanoma, jossa puhuttiin eduskunnan kokoontumisesta ja jolle yhdeksi tehtäväksi tulisi valita väliaikainen presidentti. Tämä olkoon mainittuna todistuksena siitä, että senaattori Svinhufvud ja Vaasan hallitus vielä silloin ajattelivat samaa ohjelmaa, jonka eduskunta ja hallitus ennen kapinaa olivat hyväksyneet. Mutta toukokuussa, jolloin eduskunta kokoontui, ei puhuttu enään hallituksen puolelta väliaikaisesta presidentistä vaan ehdotettiin korkeimman vallan siirtoa senaatin puheenjohtajalle. Puolestani kannatin tätä vallan keskittämistä, vaikka senaatin puheenjohtaja oli sitä ennen ilmoittanut olevansa taipuvainen monarkkiseen hallitusmuotoon. Minua ei tämä vallansiirto epäilyttänyt koska luotin tuohon tunnettuun, koeteltuun suomalaiseen mieheen, joka vastoin kansan ja eduskunnan tahtoa ei käyttäisi valtaansa väärin, vaikka sillä lainpuustavin jälkeen

olisi siihen kuinkakin suuri valta. Ja näin on eletty eteenpäin vaikeissa oloissa.

Mutta mitä kansan oman voiman tunteen kohottamiseen tulee, niin on se saanut kolahduksen ja mennyt rikki sen kautta, että hallitus siirtyi kannattamaan monarkista hallitusmuotoa. Monarkista, hallitsijasta, jona kautta historiallisen ajan on Suomella ollut vieraan kansan mies omine harrastuksineen, on Suomen kansalla huonot muistot, ja sentähden palautuminen tälle pohjalle, varsinkin kun ei ollut lisäksi kotoista miestä ajateltavissa, tuntui kansasta vieraalta. Mutta monarkistit tekivät kaikkensa mielipiteiden kääntämiseksi. Täällä on jo huomautettu, mitenkä sanomalehtiäkin ostettiin sen palvelukseen ja siten saatiin julkinen sana palvelemaan tätä aatetta. Mutta yleinen kansan keskuudessa ei tämä mieliala ollut, ei ainakaan niissä piireissä, missä minä olen ollut tilaisuudessa liikkumaan. Minä en pyri väittämään, mikä harrastus on ehdottomasti yleisin, mutta juuri kansan eheyttämiseksi se olisi kansan äänestyksellä otettava selville ja niiden, jotka äänioikeutetuista kansalaisista jäisivät vähemmistöön, olisi yhteisen edun vuoksi alistuttava tähän ratkaisuun. Näin olisi ollut mielestäni tehtävä ainakin sen jälkeen, kuin hallituksen esitys ei saanut tarpeellista kannatusta eduskunnassa. Tätä ei kumminkaan hallitus eikä eduskunnan enemmistö hyväksynyt, vaan turvautui entisen hallitusmuodon 38 §:ään ja hallitus otti tehtäväkseen hankkia sen nojalla kuningasehdokkaan. Tämän pohjalla ulkomaisen ruhtinaan tänne tulo mielestäni on sangen kyseenalainen, jotten maallikkona sanoisi enempää, ja puolestani en katsonut voivani hallituksen jäsenenä myötävaikuttaa tuohon toimenpiteeseen. Ja menettelyni oli sangen johdonmukainen sille lausunnolle, jonka ed. Nevanlinna tässä äsken antoi toisin ajattelevan suhteesta ja tehtävästä hallituksessa tällaisessa tapauksessa. Itse asiasta minulla on se tunnelma, että suorastaan outo tämän pykälän käyttäminen aluksi olikin kaikille ja maan parhailla lakimiehillä on sen voimassaolosta jyrkästi eri mieliä vieläkin.

Mutta hallitus noudatti eduskunnan tahtoa ja on hankkinut ehdokkaan ja kutsunut eduskunnan sitä valitsemaan. Sitä ennen on kumminkin meille, niinkuin jo huomautin, annettu uusi hallitusmuotoehdotus, jonka kohtalo nyt on ratkaistava. Tehtävä on tärkeä. Edessämme on uusi hallitusmuoto, jota asiallisesti kaipaisimme. Perusteeltaan on se kumminkin aivan toinen kuin se hallitusmuoto, jonka periaatteen koko eduskunta on ennen hyväksynyt. Mutta sittenkin on vakavasti otettava se arvostelutavaksi. Minulle persoonallisesti kansanvalta ja eduskunnan valta on tärkein ja minä olen julkisissa kokouksissa ja yksityisestikin tuonut julki mielipiteeni sovitteluehdotuksen mahdollisuudesta. Kumminkin olen aina sen ehtona pitänyt, että uusi hallitusmuoto on sellainen, joka on täydellisesti luottamuksellisessa suhteessa kansaan ja eduskuntaan, ja minä uskoin pyrkimyksen ainakin hallituksessa olevan tähän niin suuren, että uusi ehdotus, jos se eduskunnalle annetaan, on rakennettu enempi kansaan luottava kuin edellinen. Minä vakuutin tätä, en tosin kenenkään valtuuttamana, muillekin, ja sentähden täytyy minun sanoa hämmästyneeni, kun uudessa ehdotuksessa hallitusmuodon 38 § ehdotti yhtä laajan vallan hallitsijalle kuin äsken hylätty ehdotus. Suuri valiokunta on sitä jonkun verran muuttanut, mutta toisessa lukemisessa ei eduskunta taipunut edes ed. Erkon ehdotusta hyväksymään, jossa hallitusmuotoa koskeva lainsäädäntö olisi siinäkin kokonaan jäänyt kuninkaan tahdosta riippuvaksi, muut perustuslakia koskevat muutokset olisi ollut mahdollisuus saada hyväksytyksi, jos $^2/_3$ uusien vaalien jälkeen kokoontuvasta eduskunnasta hyväksyy lain uudelleen, ja muihin lakeihin nähden, jos uusien vaalien jälkeen eduskunnan enemmistö lain uudelleen hyväksyy. Tämäkään ehdotus ei saanut eduskunnassa kannatusta, vaan hylättiin 66 äänellä 34 vastaan. Hylkääminen johtui siitä, kuten senaattori Paasikivi ja ed. Kairamo ovat esittäneet, että monarkistit ovat jo menneet äärimmäisyyden rajaan kuninkaanvallan supistamisessa. Tätä on jo pidetty vaarallisenakin. Ed. Kairamokin sanoi jo mennyn liian pitkälle ja vakuutti tasapainolain tässä olevan äärimmillään eduskunnan vallan ja kuninkaanvallan välillä. Mielestäni kuninkaan valta tässä on vielä aivan liian suuri, kun tämän ehdotuksen mukaan, jota te pidätte äärimmäisyyden huippuna kuninkaanvallan rajoituksessa kuningas yksin voi hylätä jatkuvasti, jos haluaa, kaikki hallitusmuotoa koskevat muutokset ja muutkin lait, ellei uusien vaalien jälkeen $^2/_3$ eduskunnasta niitä uudelleen hyväksy. Tässä siis yhä edelleen annetaan kuninkaalle paljon suurempi valta kuin eduskunnalle ja kansalle. Toisin sanoen: Tämä ehdotus rakentuu luottamukseen perinnöllisiin tuntemattomiin ruhtinaihin ja epäluottamukseen kansaan. Tämä on se hallitusmuodon pykälä, joka minun kantani ratkaisee.

Monen perinpohjaisen harkinnan jälkeen en katso voivani näissä oloissa edistää tällaisen uuden hallitusmuodon syntymistä, vaan mieluummin näen nykyisen valtionhoitajan ja hallituksen, joille olen raskaasta työstään kiitollinen, hoitavan

maan asioita vanhan hallitusmuodon nojalla. Jos taas eduskunta, kuten ennen on päättänyt, yhdessä hallituksen kanssa valitsee tänne kuninkaan ja jos se katsoo voivansa vajaan 70 edustajan valitsemana tänne tulla, niin huolestuttaa minua, että sille jää vielä enemmän valtaa, kuin tässä ehdotuksessa tarjoutuu, mutta sittenkin uskallan niissäkin oloissa luottaa lailliseen eduskuntatyöhön, vaikka en uskalla toivoa sitä, jota ed. Nevanlinna, että kaikki saksalaiset prinssit olisivat niin kansanvaltaisia kuin mahdollisesti nykyinen Saksan pääministeri, prinssi Max.

Keskustelun kuluessa on täällä monarkistien taholta tuotu esiin se mielipide, että kansanvallan kannalta ei ole johdonmukaista se menettely että kahdesta monarkkisesta ehdotuksesta ei valitse kansanvaltaisempaa, siis tätä esilläolevaa. Tämän olemme mekin tietysti ottaneet harkittavaksemme, vaan tulleet siihen tulokseen, että vanhan hallitusmuodon uusimiseen on kaikilla tarve ja me saamme siten pitemmälle menevät ehdotuksemme uudelleen esille, kenties meillä on vielä siten mahdollisuus saada toiveemmekin toteutetuksi tasavaltalaiseen periaatteeseen nähden, vaan tämän hyväksyttyä pysyy mielestämme tämä tuo liian laaja kuninkaanvalta epämääräiseen tulevaisuuteen.

Täällä on sanottu, että hallitusmuodon luominen on meidän oma sisäinen kysymyksemme. Ja niin se onkin. Me olemme aina niin väittäneet ja luottaneet, ettei meille ystävällinen Saksakaan tahdo tässä painostaa. Mutta juuri omana sisäisenä asiana olisi sitä niin hoidettava, ettei kansan itsetunto tulisi loukatuksi, ja sitä välttääksemme olemme me vedonneet kansaan. Täällä ed. Alkio teki siitä nytkin ehdotuksen ja minä voin sitä ehdotusta kannattaa.

Täällä on lausunnossaan ed. Ahmavaara koettanut osoittaa perusteettomaksi ed. Alkion esiintuoman huomautuksen saavutettujen oikeuksien suhteen ja vertailemalla kesällistä ja nykyistä ed. Alkion vastalausetta luullut havainneensa niissä ristiriidan. Ed. Ahmavaara ei kumminkaan näy ottaneen huomioon, että on suuri ero, onko tämä ehdotus tasavaltaisessa vaiko monarkkisessa ehdotuksessa, sillä tässä voi kuningas hallitusmuodon 38 §:n perusteella hallitusmuotoon kuuluvana asiana asettua sen tielle kokonaan, mutta presidentti, jolla ei ole sellaista valtaa, ei voi olla samalla tavalla esteenä. Ja tässä on juuri se suuri ero, jota ed. Alkio on tarkoittanut, joten ed. Ahmavaaran vertailulla ei ole todellista pohjaa.

Täällä on puhuttu sovinnollisuudesta. Luuleeko esimerkiksi ed. Kairamo edistävänsä sovinnollisuutta sillä, että hän toisen katsantokannan edustajain lausuntoja arvostelee niin suurella ylenkatseella, millä hän esimerkiksi ed. Alkion ansiokasta lausuntoa nimitti. Ei tällaisilla arvosteluilla asiaa edistetä eivätkä ne ole sopusoinnussa tämän suuren kysymyksen kanssa. Minä uskon kumminkin jokaisesta edustajasta, toisin ajattelevastakin, että he ovat täysin harkiten omaksuneet kantansa ja ovat oikeutetut myös sitä omilla perusteillaan puolustamaan.

Lopuksi ed. Kairamo asetti kyseeseen, tulisiko monarkistien tämä ehdotus hyljätä muka liian kansanvaltaisena, jos se ei tule kiireelliseksi julistetuksi. Tarpeetonta on oikeastaan minun tähän puuttua, mutta pyydän kuitenkin sanoa, että kun meillä on toinen taantumuksellisempi mennyt jo yli vaalien, ei ole syytä näin ollen tätä estää menemästä samoin, sillä onhan tällä ainakin suurempi mahdollisuus teidänkin kannalta tulla hyväksytyksi kuin edellisellä, jos monarkkinen hallitusmuoto tulisi vaalien jälkeen lopullisesti päätettäväksi. Minä tosin toivon, että ainakin uusien vaalien jälkeen, milloin ne tulevatkin, löytäisimme taas uudelleen toistemme yhteistyössä luomassa yhteisvoimin, kuten joulukuussa, tasavaltalaista hallitusmuotoa, joka jo kerran löysi niin sopusuhtaisen tunnustuksen kansan keskuudessa ja jonka merkissä kansa nousi uskomattomalla innostuksella vaaran hetkellä maataan suojaamaan.

Täällä ed. Paasivuori lausunnossaan huomautti, että tästä hallitusmuotoa koskevasta erimielisyydestä on seurauksena hänen mielestään se, että nuorukaiset muun muassa eivät noudata hallituksen tahtoa ja saavu kutsuntoihin. Minun mielestäni tuo on onneton ilmiö eikä se saa ilmetä sen johdosta, että tässä suuressa kysymyksessä on eduskunnassa eri mieliä. Sellainen velvollisuus on jokaisen nuorukaisen velvollisuus isänmaataan kohtaan tällaisella hetkellä, jolloin isänmaa tarvitsee järjestyksen ja maansa suojaamisen ylläpidoksi miehiä. Ja sama velvollisuuden tunnon puute ilmenee monessa suhteessa myöskin hallituksen toimenpiteisiin elintarvealalla ynnä muualla ja sellaiset ovat sairaaloisia ilmiöitä, jotka tällaisen erimielisyyden takia, joka meillä on, eivät saisi missään suhteessa tapahtua. Se on velvollisuudentunteen puutetta, josta kansamme pitäisi koettaa vapautua ja täyttää itsekunkin velvollisuutensa maata ja kansaa kohtaan.

Ed. Joukahainen: Kun Saksan äskennimitetty valtiokansleri piti ohjelmapuheensa lausui hän siinä muun muassa seuraavat huomioonotettavat ajatukset: „Vain se seikka, että minä tiedän tukenani olevan kansan enemmistön vakaumuksen ja tahdon, on antanut minulle voimaa tänä ras-

kaana ja vakavana aikana, jossa elämme, ottaa hoitakseni valtakunnan asioiden johdon. Tätä koskeva päätös on helpottunut varsinkin sen kautta, että uudessa hallituksessa ovat myöskin työväen merkittävät luottamusmiehet päässeet valtakunnan korkeimpiin virkoihin. Tässä minä näen varman takeen siitä, että uutta hallitusta tukee kansan laajojen kerrosten luottamus, sillä kansan vakaumuksellista alistuvaisuutta vailla olisi hallituksen koko toiminta jo edeltäpäin tuomittu epäonnistumaan."

Näemme tässä, mihin Saksan uusi hallitus tahtoo perustaa tulevan toimintansa. Ja ymmärtääkseni meillä suomalaisilla, hallitusmiehillä ja monarkisteilla, olisi tästä eräässä suhteessa jotain opittavaa. Olemme tämän illan kuluessa kuulleet näiltä puhujalavoilta lausuttavan ajatuksia, että hallituksemme ja sitä kannattavien puolueiden ei muka tarvitsisi kuulla kansan ääntä, mikä tietää ilman muuta sen, että vetoaminen kansaan on tällä hetkellä tarpeeton. Kuitenkin, niinkuin tässäkin keskustelussa on käynyt selville, on eduskunnassa huomattava osa eduskunnan jäseniä, jotka ovat toista mieltä. Ja ne ovat toista mieltä siitä syystä, että heillä on tuoreita todistuksia siitä, että ainakin se osa kansaa, jota he edustavat, on tässä asiassa toisella kannalla, ja että jos tuollainen mielipiteitten ilmaisu saataisiin toimeen, niin nähtävästi tulokset siitä tulisivat olemaan hallitukselle ja monarkisteille yllättäviä.

Täällä on edellisissä puheissa laajasti selitetty, mitä merkitsee suuri kansan nousu. Ed. Nevanlinna lausui, että tuollainen kansanaalto on paraillaan käymässä ja että me suomalaiset epäilemättä vieläkin tunnemme sen aallon kosketukset, sillä mekin olemme saaneet viimekuluneina kuukausina olla sen heiluttamina. Olemme saaneet olla sen pohjalla, vaikka tällä kertaa olemmekin siitä nousemassa. Tunnemme siis varsin hyvin, mitä tällainen aalto merkitsee. Pyydän vain huomauttaa, että tämä aalto ei saata olla aina nostava, se saattaa olla myös hukuttava ja murskaava, niinkuin oli itäisessä naapurimaassamme. Siellä kin nousi tuollainen voimakas kansan aalto, jota sen maan hallitsijahuone ja hallitusmiehet eivät jaksaneet kestää. Luonnollisesti me suomalaiset emme tällaista koskaan enää soisi nousevaksi. Ja sentakia meidän olisi ajoissa katsottava, että päästsimme kohoamaan sitä mukaa kuin aalto lähestyy. Toivon, että Suomen hallitus ja ne piirit, jotka hallitusta tukevat, ovat myös tämän seikan huomioonsa ottaneet.

Viime talvena näimme, miten kansa eri puolilla maata voimakkaasti nousi. Olemme kuulleet miltei tarumaisia kertomuksia siitä innostuksesta, joka tempasi mukaansa Suomen kansan. Olemme nähneet, miten suunnattomin ponnistuksin ja uhrauksin kansa yhtenä miehenä heittäytyi taisteluun punakapinaa vastaan. Kysyä sopii, onko tällaista innostusta vielä nykyään olemassa. Ne, jotka ovat monarkiaa kannattaneet ja kannattavat, ne luulevat ehkä, että sitä on olemassa. Mutta se, joka on enemmän liikuskellut varsinkin maalaiskansan keskuudessa tietää, että mieliala siellä on koko lailla alhaalla. Tuskin enää tapaa jälkeäkään siitä voimakkaasta noususta, mikä viime talvella oli huomattavissa. Ja mistä johtuu tämä? Se johtuu siitä, että kansa huomaa itsensä syrjäytetyksi. Ei ole meidän hallituksemme enempää kuin monarkistitkaan tahtoneet ottaa selville, löytyykö kansassa nykyään sitä v a k a u m u k s e l l i s t a a l i s t u v a i s u u t t a, josta esimerkiksi Saksan valtakunnan kansleri puhuu. Ja niin kauan kuin tätä selvyyttä ei ole olemassa, niin kauan hallitus sekä sitä kannattavat piirit rakentavat jossain määrin hyllyvälle pohjalle.

Me olemme, ainakin näennäisesti päässeet punaisesta anarkiasta. Mutta siitä huolimatta, niinkuin täällä on huomautettu, ei anarkia kaikilla aloilla ole loppunut. Mehän jokainen tiedämme, että meidän maassamme on olemassa vakava asevelvollisuusanarkia, ja vieläpä sellaisissa maakunnissa, joissa monarkialla on kaikkein vahvimmat juurensa. Me tiedämme, että meillä on elintarveanarkia levinnyt jotakuinkin ympäri Suomen, ei ainoastaan täällä entisessä punaisessa Suomessa, vaan se on levinnyt jo sinnekin osaan maatamme, joka viime keväänä ja kevättalvella oli valmis uhraamaan melkein kaikkensa valkoisen armeijan hyväksi. Minä puolestani en tiedä tähän mitään muuta syytä kuin sen, että se kansallinen innostus, se terve elämänvoima, mikä viime keväänä pursusi meidän kansastamme, se on hävinnyt tai ainakin huomattavassa määrässä laimentunut ja vähentynyt. Sen sijaan on huomattavissa kaikkialla hajanaisuutta ja välinpitämättömyyttä yhteisiin asioihin. Ne viikot ja kuukaudet, jotka ovat vierineet meidän ohitsemme, ne ovat korvaamattomia. Täällä Helsingissä on kyllä touhuttu paljon, mutta touhuttu sellaisissa asioissa, jotka eivät minun ymmärtääkseni ole pystyneet pitämään kansallishenkeä maassa korkealla. Niinkuin jokainen teistä tietää, on suurin osa Helsinkiä valmistunut vastaanottamaan tulevaa kuningasta. Koko helsinkiläisen yhteiskunnan huomio on kiintynyt tähän epäilemättä itsessään sangen harvinaiseen ja tärkeäänkin tapahtumaan. Ja sentakia suuri osa ihmisiä täällä käyttää aikansa suunnitteluihin, miten kuningas on vastaanotettava, miten kunniamerkit on jaettava, kenestä tulee kreivi,

kenestä vapaaherra, kenestä kunnallisneuvos j. n. e. Tällainen mieliala ainakin näin maalaisen silmillä katsottuna vallitsee nykyään korkeammassa helsinkiläisessä yhteiskuntapiirissä. Ja kuitenkin täytyy sanoa, että suuri osa Suomen varsinaista kansaa on pysynyt näille harrastuksille vieraana. Suomen köyhimmissä mökeissä valmistaudutaan nyt johonkin muuhun; ikävä sanoa, siellä valmistaudutaan ottamaan vastaan kuningas Nälkää. Siitäkin kuninkaasta Helsingissä paljon puhutaan, mutta sikäli kuin olen seurannut elämää ja oloja täällä, ei siitä voida puhua siinä merkityksessä, kuin voidaan puhua sellaisissa paikoissa, mihin eivät ylety hallitusten ja elintarvelautakuntien suojaavat kädet.

Tällaista taustaa vastaan siis Suomen kansa valmistautuu kuningasta vastaan ottamaan. Sopii nyt kysyä, mikä on sitte maalaisliton osuus tässä hallitusmuotokysymyksessä? Julkisessa elämässä käsitetään asia yleensä siten, tai ainakin pyritään käsittämään, että maalaisliittolaiset esiintyvät tässä ainoastaan uppiniskaisina vastaan hangattelijoina, jotka, saatuaan päähänsä tasavaltaisen hallitusmuodon paremmuuden, eivät luovu siitä millään hinnalla. Ja sen takia tuon tuostakin maalaisliittolaisista nähdään käytettävän haukkumanimitystä „härkäpäinen", „itsepäinen" tai jotain sellaista. Tältä puhujalavalta on tänä iltana samoinkuin ennenkin pätevällä tavalla vakuutettu, että tämä vastustus ei johdu yksistään härkäpäisyydestä ja itsepäisyydestä, vaan että ne syyt, jotka vaikuttavat maalaisliiton kantaan, ovat paljoa syvemmällä. Me olemme aivan niinkuin vaistomaisesti omaksuneet sen käsityskannan, että tällaisia suuria kysymyksiä ei sellainen jäännöseduskunta, kuin tämä on, pysty ratkaisemaan e i k ä s a a r a t k a i s t a. Jos monarkistit ottavat tällaisen ratkaisun omalletunnollensa, niin tehköötsen. Mutta maalaislitto ei voi sitä tehdä. Maalaisliitto edustaa $^1/_8$ Suomen täysivaltaisesta eduskunnasta. Monarkistit edustavat $^3/_8$ Suomen täysivaltaisesta eduskunnasta. Jos tämä $^3/_8$ täysivaltaisesta eduskunnasta luulee voivansa hallitusmuotopulan onnellisella tavalla ratkaista, niin tehköön sen. Mutta minun ainakin maalaisliittolaisena täytyy puolestani sanoa, että minä en siihen uskalla.

Totta kyllä, että se painostus, jolla meitä on koetettu saada tätä kysymystä ratkaisemaan, on ollut huomattavan suuri. Jo kesällä, kun kysymys hallituksessa viritettiin ja eduskuntaan tuotiin, tehtiin hallituksen taholta tiettäväksi, että maalaisliitto ei voi sen isänmaallisemmin ja paremmin menetellä, kuin että se ilman muuta taipuu mukaan. Me luonnollisesti asetuimme epäävälle kannalle, josta oli seurauksena, että me saimme vastaamme kaiken sen likaryöpyn, joka sitte näiden kuluneiden viikkojen kuluessa on yhä uudistunut. Huomautan vaan siitä, että monarkistiset sanomalehdet Helsingissä sekä ympäri maata ottivat maalaisliiton erikoisesti maalitaulukseen. Jos joku ratkaisevampi toimenpide maalaisliiton puolelta meidän suuntaamme aiheutui, silloin meitä heti kohta paikalla seuraavana päivänä haukuttiin älyttömiksi, härkäpäisiksi ja muiksi sellaisiksi. Ja niinkuin olette huomanneet, on sama menetelmä jatkunut vielä tänä iltanakin eduskunnan puhujalavoilta. Tämä tällainen menettely on epäilemättä monarkistien taholta ollut hyvin vähän valtioviisasta. Hyvin vähän he oikeastaan ovat voittaneet sillä, että ovat ilman muuta ruvenneet mustaamaan kokonaista eduskuntaryhmää siitä, että nämä eivät ole tahtoneet mennä heidän mukanansa. Hyvin vähän on monarkistinen joukko eduskunnassa voittanut sillä, että eduskunnan omien virkailijoiden taholta on maalaisliittoa vaikuttavissa puolueäänenkannattajissa mitä häpeämättömimmin herjattu. Olen tahtonut tämän tosiasian tässä eduskunnan puhujalavalta lausua, sillä sitä ei ennen ole missään ilmituotu. Ja näin ollen ei voida ollenkaan toivoa, että maalaisliitto minkäänlaisten kauniitten puheitten tai nyt jälkeenpäin tulleitten hyvittelyjen vaikutuksesta voisi sulattaa kaiken sen, mitä sille on näiden viikkojen ja kuukausien kuluessa tarjottu. Meidän kannaltamme siis näyttää hyvin vähän mahdolliselta, että me voisimme missään tapauksessa ryhtyä edes tällä kahdennellatoista hetkelläkään vetämään monarkistien kelkkaa suotuisaan päämäärään. Ainakin minun täytyy puolestani sanoa, että se on mahdotonta, sillä niin kauan, kun kirvestä hiotaan ainoastaan yhdeltä puolelta, niin kauan ei terävää synny. Täällä ovat useat monarkistiset puhujat kyllä väittäneet sitä, että he ovat tehneet huomattavan paljon myönnytyksiä maalaisliittolaisille. Mutta nämä myönnytykset ovat niinkuin jokainen tietää huomattavan pienet ja itse pääasia, joka sittenkin meistä on se, joka kysymyksen ratkaisee, on jäänyt vielä aivan koskemattomaksi. Se sovittelu, mihin meitä on koetettu saada mukaan, ei ole ollut rehellistä molemminpuolista sovittelua, se ei ole ollut sellaista sovittelua, että siinä olisi vahvempi puoli tunnustanut heikomman arvon ja ansion. Meitä on lyöty, niinkuin lyödään sitä, jolle ei mitään arvoa anneta, ja koska näin on tehty, niin me emme tunne itseämme täysivertaisiksi sovittelijoiksi niiden kanssa, jotka ovat meille sovintoa tarjonneet. Tämä on minun ymmärtääkseni selvä ja suora totuus, joka myöskin on tältä paikalta lausuttava.

Ja niin kauan kuin tällainen menettelytapa monarkistien puolelta jatkuu, niin kauan kuin maalaisliitto eduskunnassa saa olla ainoastaan siedettävän rengin tai palvelijan asemassa, niin kauan ei minun ymmärtääkseni mitään sovintoa synny. Näin ollen on minusta aivan luonnollista, että maalaisliitto edelleenkin pitää sen päämäärän tässä kysymyksessä, jonka se on itsellensä ottanut. Samoin on luonnollista se, että sama kansanvaltainen ajatuskanta, jonka se niin monta kertaa sekä tältä paikalta että valiokunnissa on ilmi tuonut, järkkymättömänä tulee edelleenkin juuri maalaisliiton ajettavana olemaan.

Ed. Pykälä: Tarkoitukseni ei ollut puhua tästä asiasta, sillä on jo puhuttu ehkä liiaksikin, mutta ed. Hultinin puheen jälkeen olen katsonut olevani pakoitettu lausumaan muutaman sanan, ensinnäkin merkitäkseni kantani, sillä olen kuullut eduskunnan ulkopuolella selitettävän, että kaikki eduskunnan naisedustajat kannattavat monarkiaa. Sitte muutamiin kohtiin ed. Hultinin puheessa en voi olla kajoamatta. Hän moitti meitä maalaisliittolaisia siitä, että puhumme koko kansan nimessä, vaikka ilmeisesti on monarkistejäkin olemassa ja siitä, että puhumme täällä poissaolevien sosialistien puolesta. Me emme ole puhuneet koko kansan, vaan tasavaltaisen kansan osan puolesta, niitten sosialistienkin puolesta, jotka olemme pakotetut tunnustamaan rehellisiksi kansalaisiksi — emme puhu punakaartilaisista —, meidän valitsijaimme puolesta, jotka ovat juuri äskettäin yksimielisesti meille tasavaltalaisen mielipiteensä ilmituoneet ja hartaimmin ovat pyytäneet meitä tuomaan tasavaltaisen mielipiteensä julki, suuren osan siitä lukijakunnasta, joka on niillä sanomalehdillä, jotka äskettäin on käännytetty monarkian palvelukseen keinoilla, jotka te herrat monarkistit paremmin tiedätte kuin minä. Syystä, kun nämä lukijat eivät enään saa näissä entisissä sanomalehdissään tuoda julki mielipiteitään. Ed. Hultin sanoi myöskin, että jos Suomi on ollut tasavaltana Venäjästä eroamisesta saakka, kuten tasavaltalaiset selittävät, eivät tänä aikana saamamme kokemukset tasavallasta ole kehoittavia. En voi olla lausumatta julki samaa minkä jo ennenkin olen lausunut nimittäin, että juuri tasavallan merkeissä eläessämme on ilmaantunut se isänmaallinen uhrautuvaisuus ja voima, jota meidän kansastamme ei olisi osannut uskoa, vai voiko kukaan sanoa, että viimetalvinen taistelu vapaussodassamme tapahtui monarkisen istuimen perustamisen edellyttämänä? Mutta senjälkeen kuin monarkinen ajatus heitettiin kansamme keskuuteen, laskeutui isänmaallinen mieliala ja syntyi heti erimielisyys, josta meitä nyt syytetään. Siitä päivästä lähtien kuin eduskunta kesällä antoi hallussaan olevan, ennen keisarille suuriruhtinaalle kuuluneen vallan yhdelle miehelle, voimme katsoa kulkeneemme monarkian merkeissä ja kokemuksemme tältä ajalta ovat meille tasavaltalaisille kaikkea muuta kuin kehottavia. Monarkinen hallituksemme ei edes tänä aikana, juuri valmistaessaan monarkialle täällä tilaa, ole esimerkillään näyttänyt niitä hyveitä, joita meille monarkiasta on ylistetty. Se juhlallinen, puolueiden yläpuolella oleva hallitsija on mielikuvituksestamme kadonnut tullessamme näkemään kaiken sen touhun ja painostuksen, jota hallitus on päämiehiään myöten monarkisen mielijohteensa perilleviemiseksi käyttänyt. Entä sitten muut monarkian kannattajat? Juuri sellainen kiihoitus, jonka tasavallan vastustajat sanovat presidenttivaalien yhteydessä syntyvän, on monarkistien toimesta nyt pantu voimaan tämän kansan kääntämiseksi monarkistiseen uskoon. Tasavaltalaiset lausuivat mielipiteensä julki keväällä kansalaiskokouksissa ja ovat sen jälkeen tyynesti suhtautuneet asiain menoon. Mutta millä voidaan puolustaa sitä kiihkoisaa agitatsioonia, joka monarkistien taholla on pantu toimeen. Lukuisat monarkistiset agitaattorit ovat pitkin kesää hiki hatussa häärineet ympäri maata valitsematta keinoja mielipiteensä levittämiseksi; paitsi että vääristellään asioita, turvaudutaan useinkin valheeseen, pelotellaan kaikenlaisilla sellaisilla asioilla, joita ei voi muka koko kansalle selvittää, mutta jotka ovat niin tärkeitä, että melkein yksistään määräävät monarkian tänne tulon. Ja mikä vielä on kaikkein suurin numero, esitetään että juuri ulkomaiden taholta tuleva painostus vaatii tänne tulemaan monarkian, päinvastoin, kun juuri samalta taholta on täällä selvitetty, ettei mitkään ulkonaiset voimat saa olla määrääjinä tästä asiasta päättäessämme. Se rahan voima asian määrääjänä, josta on pelotettu mahdollisessa tasavallassa, on näyttäytynyt tänä lyhyenä aikana olevan monarkian kädessä sopiva ja voimakas ase. Ei ole ihme, jos kaikilla näillä keinoilla saadaan joku kääntymään monarkiaan, „suuri muutos monarkiaan päin" kuten ed. Hultin sanoi.

Minulle on pakosta muistunut mieleen tämän yhteydessä ne monet puheet, joita täällä nytkin on pidetty siitä miten sosialistien johtajat syöttivät joukoilleen valheita ja saivat kannattajansa niitä uskomaan. En voi olla vertailematta näitä kahta seikkaa toisiinsa.

Teidän mielestänne ovat ainoastaan ne järkeviä ja harkitsevia, jotka ovat ottaneet monarkisen mielipiteen, tapahtuipa se sitten mistä vaikutti-

mista hyvänsä, päinvastaiset leimataan ymmärtämättömiksi, isänmaan vihollisiksi ja jos joksikin. Nähdessäni monarkian alun ja sen tänne istuttamisen käyvän tällaisissa merkeissä, voin ilmoittaa ed. Hultinille jo etukäteen, ettei hänen tarvitse odottaa maalaisliiton ryhmän joukosta 10 sellaista, jotka olisivat halukkaita kiircellisesti saamaan tänne monarkian. Muut syyt ja tekijät tasavaltalaiseen kantaamme on taholtamme tuotu jo selvästi esille, joten en käy niitä toistamaan.

Ed. Lantto: Olemme taasen hallitusmuotokysymykseemme nähden tulleet aivan sen ratkaisun kynnykselle, johon tullessa jokaisen on täytynyt punnita asiaa puolelta jos toiseltakin, eikä suinkaan vain nykyisten päiväin tapahtumien mukaan, vaan ennen kaikkea tulevankin ajan seuraamuksia huomioon ottaen.

Ei siis ihme, jos mielipiteiden eroavaisuuksiakin on olemassa, mitkä luonnollisestikin enemmän johtunevat eri yksilöiden ja eri ryhmien erilaisista maailmankatsomuksista, jonka takia varsin toivottava olisi ollut, että täysi arvo toisinajattelevienkin mielipiteille annettu olisi. Hyvin käsittäen että isänmaamme onnelliseen tulevaisuuteen saattaminen ainakin yhtä paljon tasavaltalaisten kuin monarkistienkin korkeimpana silmämääränä on ollut ja on, joten kaikenlaisten iskusanojen käyttämiset ja ennakkotuomiot niiden puolelta, jotka tällä kerralla luulevat olevansa aseman herroina, lienevät kaikkein vähimmin hyväksyttäviä- ja tuomiotkin liian aikaisia. Sillä historia se on, joka vasta näiden päivien jälestä meidän molempien suuntain toimien ja tekojen oikea tuomari on. Ja mitä tuolta historian tuomiolta odotettavaa lieneekin, en luule historian voivan minkäänlaista syytettä tasavaltalaisen hallitusmuodon kannattajia vastaan nostaa, sillä he eivät ole minkäänlaista rikosta, eikä edes rikokselta näyttävääkään kansaansa kohtaan tehneet, ei, päinvastoin he ovat juuri kansansa oikeuden puolesta taistelleet, horjumattomasti pysyen oman eduskuntansa ja oman hallituksensa viime joulukuun 6 päivänä antaman julistuksen pohjalla, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta, jonka julistuksen koko Suomen kansa ilolla tervehtien, juhlien ja lipuilla kotinsa kaunistaen vastaan otti.

Tällä kannalla ovat vieläkin valitsijamme, joita viime vaalien mukaan oli jo lähes 130,000 eikä vain 80,000, ja toivon, että jos uudet vaalit tulevat, valitsijoita tulee olemaan ainakin 200,000. Valitsijamme ovat yhäkin yhtä lujasti kuin mekin heidän edustajansa täällä eduskunnassa tasavaltaisella kannalla, joten tätä kantamme säilyttämistä ei suinkaan näin ollen voitane meille viaksi lukea, sitäkään vähemmin, kun olemme vielä luvanneet lojaalisesti suhtautua monarkkiseenkin hallitusmuotoon, jos se on Suomen kansan enemmistön tahto, ja tämän kansantahdon selville saamiseksi olemme tahtoneet vedota kansaan. Olemme tahtoneet yleistä kansanäänestystä, että tämä hallitusmuotoriitakysymys saataisiin lyhintä tietä ratkaistuksi. Olemme tahtoneet uusia vaaleja, jotta täysilukuinen, koko kansan luottamusta nauttiva eduskunta saataisiin mitä pikimmin säännöllistä työtään tekemään. Mutta näiden vaatimusten johdosta on maalaisliittoa vain milloin milläkin tavalla herjattu. Ei ole muistettu edes huomioon ottaa sitäkään, että onhan jokaisen, monarkkisen puolueenkin korkeimpien opinasteiden saaneita, professoreja jos muitakin, näihin vaatimuksiin nähden, maalaisliiton kanssa aivan samalla kannalla, joten oppimattomuutta ja tyhmyyttä on nähtävästi muissakin puolueissa kuin maalaisliitossa. Samoin myöskin satoihin nousevissa kansalaiskokouksissa on ollut muitakin kansalaisia eikä vain maalaisliittolaisia, jotka varsin voimakkaasti ovat uusia vaaleja ja kansanäänestystä vaatineet, mutta näistä kaikista huolimatta ovat monarkistimme omia polkujaan kulkeneet.

Ettei maalaisliiton eduskuntaryhmä ole voinut myötätunnolla tuommoisiin toimenpiteisiin suhtautua, on itsestään selvää, sillä kansanvaltaisena keskuspuolueena käsittää se pyhäksi velvollisuudekseen suojella kansan oikeuksia ja estää kaikkia kohtuuttomia tempauksia ja heiladuksia, tulkoonpa ne sitten joko alhaaltapäin tai ylhäältä.

Puhutaan kyllä lujasta hallitusvallasta, mutta selvää on että lujan hallitusvallan tulee niin meillä kuin muuallakin levätä juurillaan itse kansassa. Kansan itsensä tulee siis saada hallitusmuotonsa omaksua. Kaikki muut otteet merkitsevät vain hiekalle rakentamista.

Siis kansan äänekkäille vaatimuksille on nyt tässä kansanvaltaiseksi kutsutussa maassa täysi arvo annettava ja sallittava sen itsensä itselleen vastaisen hallitusmuotonsa valita. Näin sitäkin suuremmalla syyllä, kun eduskuntamme on näin puolinainen, jäännösparlamentti ja kokonaan suhteettomasti yläluokkia edustava ja niitäkin siinä muodossa, että suuria muutoksia ensi vaalit varmastikin näkyviin tuovat.

Ettei tämä toinenkaan monarkkinen hallitusmuotoesitys voi tasavaltalaista katsantokantaa omaavia puoleensa vetää, on aivan luonnollista, sillä monarkkinen hallitus kaikkine perimysoikeuksineen, hovirasituksineen ja hovi-ylimystöineen ynnä muine mahdollisine holhoojahallituksineen tuntuu suoran tasavaltalaisen mielestä niin ras-

kaalta ja vastenmieliseltä, että ihmetellen kysymään tulee, kuinka kukaan voipi enään semmoisiin sitoumuksiin vapaaehtoisesti ja vielä kansansa nimessä pyrkiä.

On väitetty, että Saksan painostuksesta nämät monarkistien toimet olisivat lähtöisin, mutta nythän olemme selvillä siitäkin, ettei Saksa, semminkään enään, olosuhteiden suuresti muuttuttua, omaa rauhanpolitiikkaansa meidän kuningaskysymyksellämme tahdo häiritsevään suuntaan kuormittaa, joten meillä siinäkin suhteessa on entistä vapaammat kädet ja entista suuremmat velvollisuudet antaa kansan itsensä oman asiansa ratkaista, sillä se on ainoa rauhan tie, jolla me lujan hallitusvallan voimme tähän maahan pystyttää, ja ainoastaan sitä tietä ajateltu kuningaskutsukin, jos se saamaan tultaisiin, olisi vasta kyllin luja, johon hallituksemme luottaa voisi.

Näin käsittäen rohkenen nyt vielä tällä 12 hetkellä toivoa, että arvoisa eduskunta ja hallituksemme maamme vastaisen sovun ja rauhan nimessä lopultakin jättää tämän kauvas kantavan kysymyksen kansan itsensä ratkaistavaksi. Tässä toivossa yhdyn ed. Alkion esittämään ponteen ja ilmoitan, etten vakaumukseni mukaan tasavaltalaisen hallitusmuodon omaavana voi äänelläni edistää monarkkista hallitusmuotoa.

Ed. Ahmavaara: Ed. Kallio puolustaessaan ed. Alkion ristiriitaista lausuntoa edeltäpuolenpäivän koki väittää, että se on eri asia, jos se on tasavaltaisessa tai monarkkisessa hallitusmuodossa. Tämän erehdyttävän väitteen oikaisemiseksi pyydän huomauttaa seuraavaa. Hallitusmuotoehdotuksen 28 §:ssä samoinkuin ed. Alkion ehdotuksessa sanotaan, että saavutettuja oikeuksia älköön rajoitettako muussa järjestyksessä kuin perustuslain muutoksesta on säädetty. Hallitusmuodon 38 § tunnustaa kuninkaalle ehdottoman kielto-oikeuden ainoastaan hallitusmuotoon vaan ei muiden perustuslakien muutokseen nähden. Siis ei kuninkaan kielto-oikeus tulisi koskemaan ollenkaan saavutettujen oikeuksien muuttamista. Näin ollen ed. Kallion ehdotus perustui kokonaan väärään käsitykseen asiasta ja minun lausuntoni siis pitää paikkansa.

Ed. Alkio: Pyysin puheenvuoroa ainoastaan eräiden muistutusten johdosta, joita on minun lausuntoani vastaan tehty.

Ed. Ahmavaaralle, joka täällä näkyy ratsastavan senaattori Setälän vasikalla (Ed. Ahmavaara: Kaunista!), pyydän vaan muistuttaa, että jos olisikin niin, että viime eduskunnan samaa asiaa koskevan mietinnön 5 vastalauseessa olisi samallainen sisältö tähän nähden kuin nyt esilläolevassa monarkistisessa hallitusmuodossa, siinä sittekin on tavattoman suuri erotus olemassa jo sen kautta, että se on tasavaltalainen, tämä monarkistinen hallitusmuotoehdotus. Mutta en tahdo ruveta sitä nyt sen laajemmin selittämään, koska ed. Ahmavaara ei tästä epäilemättä muuta mielipidettään. Sen minä voin kuitenkin sanoa, että ed. Ahmavaara, joka silloin oli myöskin saman vastalauseen kannalla, on niin paljon muuttanut mielipidettään, että hän on luopunut koko vastalauseesta ja asettunut nyt kokonaan monarkian kannalle. Se vastalause oli jo silloin kompromissin tuote, enkä minä ollut yhtynyt siihen siinä merkityksessä, ettei siihen saisi kansanvaltaisempia muutoksia tehdä. Ed. Ahmavaaran kehitys on kulkenut siitä pitäen oikealle päin, hän on nyt täysiverinen monarkisti, minun mielipiteeni on kulkenut vasemmalle päin. Näin ollen siis keskustelu tästä asiasta ei maksa enempää vaivaa.

Sitte ed. Nevanlinnan lausunnon johdosta muutamia muistutuksia. Onko tässä maassa olemassa yleinen ja yhtäläinen äänioikeus? Jos on, minkätähden ei anneta kansan käyttää tätä yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta? Meidän eduskuntamme on tähän saakka monta kertaa hajoitettu vähäpätöisten syiden vuoksi. Nyt olisi ollut hallituksella suuri syy antaa kansan kiistämättä käyttää äänioikeuttaan, mutta hallitus ei ole tätä tahtonut. Ja siihen täytyy olla silloin, niinkuin on täältä ed. Nevanlinnakin selittänyt olevan, poliittiset syyt. Mutta nämä syyt eivät kestä laillisten syiden edessä. Ja kun kokonainen puoli eduskunnasta on vangittuna, silloin täytyy niiden, jotka väittävät, että tällä kansalla on olemassa tänäkin päivänä yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, niiden täytyy laillisuuden nimessä vaatia, että tätä yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta saadaan käyttää eduskunnan uudistamiseksi. Mutta minä käsitän ed. Nevanlinnan ajatuksenjuoksua. Kun routavuodet tulivat maahan, asettui täällä eräs puolue myöskin tulkitsemaan kansan yleistä mielipidettä, joka oli lakia vastaan. Ed. Nevanlinna edustaa tänä päivänä tuota samaa puoluetta. Se tulkinta, joka silloin perustui myöskin siihen käsitykseen, että poliittiset syyt velvoittivat Suomen virkamiehistön luopumaan laista, nämä mielipiteet joutuivat kerran kansan tuomioistuimen eteen ja se tapahtui vuoden 1905 suurlakossa ja kansan tuomioistuin tuomitsi murhaavasti nämä mielipiteet. — Ed. Nevanlinna sanoi, että tässä maassa on ollut eräs kansalaisryhmä, jolla, jos se vielä olisi olemassa, olisi riittävästi voimia vastustaa kansanvaltaa, ja että tämä kansalaisryhmä oli se virkamiesjoukko, virkamiesaines, joka maassa vallitsi

ja hallitsi vajaa miespolvi takaperin. Mikä on kumonnut tämän mahtavan aineksen, josta nyt mahdollisesti voisi olla niin erinomaisen suurta hyötyä kansanvaltaa vastaan? Sen tekivät routavuodet ja routavuosina se ajatustapa, joka asettui tulkitsemaan kansan etuja poliittisten näkökohtain mukaan ja hylkäsi lain. Se kaatoi tämän virkamiesmahdin ja ed. Nevanlinnalla on täysi syy tarkistaa, mikä osuus hänellä ja hänen ystävillään silloin oli siihen, että sellainen voimakas kansalaisaines kuin Suomen kunnollinen virkamiehistö tuli kumotuksi sen virkamiehistön toimesta, joka astui poliittisia näkökohtia silmälläpitäen syrjäyttämään lakia. Suomen kansa on sittemmin, kun se on saanut ääniuurnalla näyttää, millä tapaa se arvostelee tätä politiikkaa, tuominnut sellaisen menettelyn. Ja minulla on syytä edellyttää jotakin samantapaista. Kun me tulemme siis joskus, parin vuoden kuluttua, uusiin vaaleihin, niin pelkään, että ne uhkaukset, joita ed. Nevanlinna on täällä esittänyt, että silloin eivät monarkistit missään tapauksessa tule suostumaan eikä alistumaan siihen, että silloin säädettäisiin Suomelle kansanvaltaisempi tasavaltainen hallitusmuoto, ne uhkaukset tulevat, ennenkuin niitä ollaan tilaisuudessa täällä toteuttamaan, myöskin kansan tuomioistuimen arvosteltaviksi. Silloin tämänluontoiset uhkaukset tulevat myöskin arvosteltaviksi siltä kannalta, olivatko ne sopivat esittää sillä hetkellä, jolloin samalta taholta tuomitaan niitä, jotka tässä eduskunnassa ovat asettuneet puolustamaan kansanvaltaa, olivatko ne oikeita ja sopivia esiintuotaviksi niille, jotka nyt pakotetaan vakaumuksestansa luopumaan, antaaksensa monarkian tulla valtaan, vaikka heillä on syvä aavistus siitä, että he edustavat täällä sitä mielipidettä, joka nykyhetkellä on Suomen kansan enemmistön. Kaikki nämä tulevat kerran kansan tuomioistuimen arvosteltaviksi. Ed. Nevanlinna totesi täällä sen tosiasian, että kaikkialla maailmassa nykyään yleinen yhteiskunnallinen ja valtiollinen hyökyaalto on kulkemassa kansanvaltaan päin. Minkätähden meillä sitte koetetaan tätä hyökyaaltoa pysäyttää sellaisilla tilapäisillä perustelemattomilla kokeilla, kuin on se, johon nyt monarkistit vetoavat ja turvaavat, ettei kansaa lasketa käyttämään äänioikeuttaan? Se on lyhytnäköistä politiikkaa ja se vie siihen tulokseen, että tässä maassa aivan ilmeisesti ainakin katkerat sisäiset eduskuntataistelut ovat seurauksena, jos hallitusmuoto nyt laaditaan niiden perusteiden mukaan, jotka tässä hallitusmuodossa ovat. Ed. Nevanlinna myöskin lausui, ettei maalaisliitto tässä asiassa palvele omia ihanteitaan. Eiköhän se kuitenkin olisi viisainta, että meistä kukin täällä tyytyisimme tulkitsemaan vain omia ihanteitamme. Sillä kaikesta yksinkertaisuudestamme huolimatta me maalaisliittolaisetkin sentään omat ihanteemme tunnemme koko lailla paljon paremmin kuin, niin minä uskon, ed. Nevanlinna ne tuntee. Ed. Nevanlinna, samoin kuten useat muut puhujat, valittavat sitä, ettei tule hallitusmuotoa, joka sitte tulee siirtymään niin ja niin pitkien aikojen taakse. Syy siihen, ettei tule hallitusmuotoa nyt, ei ole meidän. Edellisessä lausunnossani mainitsin, että se oli kompromissiehdotus, joka sisältyi edellisen eduskunnan mietinnön 5 vastalauseeseen. Jos sen kompromissin pohjalle olisi rakennettu, meillä olisi hallitusmuoto jo valmis. Mutta pyrkimys tämän sosialistien tilapäisen kuperkeikan ja lankeemuksen aikana varata täällä koko hallinto ja valtion ohjakset äärimmäisen oikeiston käsiin siinä määrin sokaisi myöskin suomalaisen puolueen edustajain mielipiteet, että he asettuivat tässä yhteistoimintaan äärimmäisen oikeiston kannalle, josta on tuloksena, että tälle maalle ei tällä kertaa saada hallitusmuotoa. Me maalaisliittolaiset katselemme asemaa kirkkain kansanvaltaisin silmin. Me emme anna houkutella itseämme, emme pilkan emme häväistyksen emmekä minkään keinon avulla siltä tieltä, minkä olemme katsoneet vakaumuksemme mukaan oikeaksi. Taistelemme laillisuuden puolesta, koetamme taistella eduskunnan siveellisen oikeuden puolesta ja meidän vakaumuksemme on se, että Suomen kansa kyllä tulee pystymään laatimaan itsellensä hallitusmuodon kunhan vain ne, jotka tällä kertaa valtaa pitävät, sallivat tälle kansalle tilaisuutta siihen.

Ed. Vuorimaa: Maalaisliiton edustajat olivat ajatelleet, että kolmas käsittely voisi tapahtua ilman pitempiä puheita, koska edellisessä käsittelyssä jo asioista on kylliksi puhuttu. Mutta kun monarkistien puolelta lähetettiin puheita pitämään niiden parhaat puhujat niin on maalaisliitonkin velvollisuus ollut vastata niihin syytöksiin, mitä siltä puolelta on maalaisliiton periaatteita vastaan lausuttu. Pääministeri ensiksi suuressa puheessaan — sillä suureksihan se huomisissa sanomalehdissä leimataan — lausui useita sellaisia päätelmiä, jotka eivät todellisuudessa pidä paikkaansa. Hän, niinkuin täällä monet muutkin, lausui muun muassa sitä, että punaisen hirmuvallan jäljet ovat osottaneet, minkälainen kansanvalta on ja että tämän esimerkin täytyy, niinkuin vanhat latinalaisetkin sanoivat „vestigia terrent" se on jäljet pelottavat, nyt olla ohjesääntönä eduskunnan toiminnalle ja työlle. Mutta tämä pääministerin väite, että punainen hirmuvalta olisi kansanvaltaa, on aivan perusteeton. Punainen hirmuvalta ei

ollut kansanvaltaa, se oli päinvastoin kapinaa kansanvaltaa vastaan, se oli kapinaa sitä kansaa vastaan, joka esiintyi kansan valitsemassa eduskunnassa. Ja todellisuudessa punainen hirmuvalta oli harvainvalta, se oli samaa luontoa, kuin se valta, jota nyt oikeisto on ajanut vähän toisella tavalla, mutta kuitenkin koettanut saada vallan siirretyksi harvain käsiin, jotka kuninkaan ympärille muodostaisivat piirin, jonka läpi ei kansa pääsisi.

Pääministeri muiden väitteiden muassa, joita täällä jo toiset puhujat ovat kumonneet, lausui, että on mahdotonta julistaa uusia vaaleja tai kansanäänestystä toimeenpanna sentähden, että sen kautta tulisivat semmoiset saamaan ratkaisuun osaa Suomen kansan asioissa, jotka ovat kapinalla Suomen kansaa vastaan ja petoksella menettäneet oikeutensa. Tässäkään väitteessä ei ole todellista perää, sillä ne, jotka ovat nousseet Suomen kansaa vastaan ja tehneet maanpetosta, ovat kaikki jo vangittut ja tuomitut, toiset ovat kuolleet ja toiset maasta paenneet. Eivät nämä syylliset siis tule ottamaan osaa mihinkään valtiolliseen ratkaisuun tai vaaliin. Mutta eikö ole kerrassaan väärin, että suljetaan pois kaikesta vaikutuksesta kansan ja maan asiassa ihmisiä, jotka ovat syyttömiä. Sillä valkoisen armeijan joukossa oli suuri joukko niitä, jotka entisinä sosialisteina olivat asettuneet kokonaan johtajiensa päämääriä ja menettelyä vastaan. Että heidät nyt suljettaisiin pois maan asioiden ratkaisusta, on sentähden ilmeinen vääryys. Syyttömiä asetetaan siten syyllisten kanssa yhdelle penkille. Se on siveellisesti epäoikeutettua.

Pääministeri vielä väitti, että täällä on monarkistien puolella suurin enemmistö, että suomalainen ryhmä ja ruotsalainen ryhmä täällä edustavat ilman poikkeusta monarkistisia periaatteita, nuorsuomalaisessa ryhmässä on ainoastaan muutamia, jotka ovat poikkeavalla kannalla. Yksinään jää vaan maalaisliitto ja yksi sosialisti tasavaltalaiselle kannalle. Niin ei kuitenkaan ole asian laita, sillä suomalaisessakin puolueessa eduskunnassa on tasavaltalaisia ja niiden joukossa oli paljonkin viime keväänä ja vielä viime kesän alussa. Mutta suuri painostus, jolla hallitus ja Helsingin byrokratia alkoi painoastaa heitä, on vaikuttanut, että he ovat luopuneet periaatteistaan ja kääntyneet vastakkaiseen mielipiteeseen. Voiko semmoisille vakaumuksille ja semmoisille edustajille antaa oikeastaan mitään arvonantoa, jotka sillä tavalla voidaan painostaa luopumaan periaatteistaan? Mutta ei ainoastaan eduskunnan sekä ruotsalaisessa että suomalaisessa ryhmässä ole tasavaltaisia, jotka pysyvät vakuutuksessaan, vaan myöskin valitsijoissa. Minä tunnen monta vaikutusvaltaista suomettarelaista ja virkamiestä, jotka ovat tasavaltalaisia, jotka eivät voi hyväksyä sitä vaarallista peliä, mitä monarkistit maassa harjoittavat. Ja samaa olen myöskin kuullut vallitsevan ruotsalaisen puolueen valitsijoissa. Pääministerin väite tässä suhteessa ei siis pidä paikkaansa. Se on silmäin lumoamista, jolla koetetaan saada suureen yleisöön usko, että muka monarkistien aate on maassa enemmistönä.

On vähän väliä vakuutettu, että se valtiomuoto, joka nyt on esitetty eduskunnalle olisi vapaamielisin kaikista Euroopan monarkistisista valtiomuodoista. Sitä samaa vakuutettiin jo ennenkuin myönnytykset suuressa valiokunnassa viimeksi tehtiin vapaamielisempään suuntaan ja sitä on monarkistisessa sanomalehdistössä joka ainoa päivä uskoteltu. Sillä tavalla on koetettu saada ihmiset uskomaan semmoista, joka ei ole todenperäistä. Jo useat puhujat ovat todistaneet, että s e k i n valtiomuoto, joka n y t on ratkaistavana, ei ole tosivapaamielinen ja kansanvaltainen. Minä pyydän vaan muistuttaa yhtä ainoaa pykälää lisää josta ei ole vielä muistutettu, joka todistaa samaa. 36 §:ssä annetaan kuninkaalle täydellinen oikeus hajoittaa eduskunta. Niin monarkisessa maassa kuin esimerkiksi Saksan valtakunnat ovat, kuuluu vastaava pykälä siten, että Saksan keisarilla on oikeus hajoittaa eduskunta, jos liittoneuvosto siihen suostuu. Hänkään, niin keisarivaltainen hallitsija kuin hän on, ei ole oikeutettu yksinään hajoittamaan eduskuntaa, niinkuin Suomen kuningas olisi oikeutettu. (Keskustasta: Ranskan presidentillä on se valta.)

On ehdotettu ja puhuttu yksimielisyydestä. On valitettu, että meidän kansamme on niin kovin rikkirevitty, että täällä on niin erinomaisen paljon puolueita, jotka riitelevät ja sillä tahdottu taustalle asettaa muut maat, joissa muka olisi niin erinomaisen hyvä sopu. Ei tämäkään väite ole tepsivä. Sillä Saksassa on 7 eri puoluetta, jotka ovat vuosikausia riidelleet vastakkain. Itävallassa ja Unkarissa ovat riitaisuudet nousseet niin suuriksi, että edusmiehet ovat keskenään tapelleet. Täällä ei ole semmoista vielä tapahtunut. Ruotsissa on myös 4—5 puoluetta ja talonpoikaispuoluekin on jo astunut edustamaan maanviljelijöitä. Koko valtiopäiväjärjestyksemmekin on perustettu sillä pohjalla, että pitää olla eri puolia, että eri näkökohdat kansankerroksissa tulisivat näkyviin ja kuuluviin. Tämä onkin tarpeellista. Yksimielisyys voidaan voittaa vaan sillä, että vedotaan kansaan. Ainoastaan sillä tavalla, että tämä eduskunta, joka ei ole täysilukuinen, vetoaa kansaan, ainoastaan sillä tavalla voidaan yksimielisyys saavuttaa ja että sitten kansan ratkaisuun taivu-

taan. Tasavaltalaiselta puolelta on jo monasti vakuutettu, että kun vedotaan kansaan, vaikka kansa ratkaisisi asian monarkian eduksi, tasavaltalaisten puolelta alistutaan siihen lojaalisesti. Ed. Nevanlinna siinä suuressa puheessaan, joka tietysti huomenna sanomalehdissä julistetaan suureksi puheeksi, julistaa, että monarkistien puolelta ei sitä tehdä, ei alistuta. Kuka on siis täällä oikeastaan riidan syynä ja erimielisyyden aiheuttajana? Eikö juuri ne jotka tahtovat toisia alistumaan, mutta jotka eivät itse tahdo ensinkään alistua. Semmoisella mielialalla ei koskaan voida saada valtiomuotoa. mutta jos asetutaan sille kannalle, mille tasavaltalaiset ovat asettuneet niin helposti saadaan yksimielisyys toimeen ja myöskin valtiomuoto.

Norjan kansa oli myöskin riitainen tästä asiasta. Se ratkaisi asian sillä tavalla, että se vetosi kansaan ja silloin loppui riita ja erimielisyys valtiomuodosta. Niin käy myös Suomessa, kun monarkistit vaan „ottavat järkensä vangikseen", niinkuin ruotsalainen sanoo. Ed. Nevanlinnan suurta puhetta vastaan ovat toiset jo tehneet yksityisiä muistutuksia, niin että minä vaan toteaan sitä punaista lankaa, mikä puheessa kulki ja se oli se, että hän yhäti seisoo sillä ylimielisellä byrokratismin kannalla, joka ei käsitä, eikä voi käsittää ihmisyyden pyhää aatetta ja arvoa, joka vuosituhansien kovien taistelujen kautta idän autokratiasta, joka omisti kansalaisen omaisuuden, hengen jopa sielunkin, on johtanut meidän päiviemme taisteluihin, joitten tuloksena on oleva ihmisyys, veljeys, tasa-arvoisuus. Siihen nämä taistelut lopullisesti johtavat ja tähän kehitys on aikakausien kuluessa kulkenut. Kehitys kulkee siis aivan toiseen suuntaan, kuin mihin monarkistit tahtovat johtaa meidän pienen kansamme kulun.

Sentähden minä yhäti vielä kehoitan monarkistejakin luopumaan siitä härkäpäisestä kannasta, jolle he ovat asettuneet ja estäneet sovinnon ja sopimuksen teon ja luopumaan kuninkaankutsumisen yrityksistä, sekä yhtyisivät kannattamaan ensimmäisen vastalauseen kolmatta pontta, joka kuuluu: että hallitus panisi viipymättä toimeen uudet eduskuntavaalit, joitten jälkeen hallitusmuotokysymys olisi heti esitettävä uudelle eduskunnalle.

Ed. Wrede: Det är icke för att ytterligare utlägga min ståndpunkt i denna viktiga fråga, som jag begärde ordet — jag har redan förut haft tillfälle att göra det —, utan det är endast för att i anledning af den förelupna diskussionen göra en anmärkning, som jag icke kan undertrycka.

Under diskussionen synas de flesta talare alldeles hafva glömt bort, hvarom fråga är, enär de talat om helt andra saker. Detta gäller i synnerhet talarna af agrarpartiet, och detta är ju icke så underligt; allra minst bör man förvåna sig, om herr Alkio, som framför andra är de bålstora frasernas man, också i denna fråga sväfvat i högre rymder, uppe bland molnen och lämnat åsido det, hvarom här är fråga. Frågan gäller nämligen icke nu, huruvida landtdagen skall antaga en republikansk eller monarkisk statsförfattning; den frågan är för länge sedan afgjord och kan icke mera komma upp. Frågan är, huruvida konungen skall väljas på grund af nu gällande regeringsform af 1772 eller på grund af en ny demokratisk regeringsform. Det är detta som saken gäller i dag och som man icke tyckes vilja inse.

När herr Alkio föreslår, att landtdagen icke måtte behandla detta ärende såsom brådskande, så innebär godkännandet af detta förslag icke något befrämjande af tanken att få en republikansk statsförfattning; det innebär endast, att landet därigenom komme att för en obestämd framtid vara en monarki, som styres enligt 1772 års regeringsform och icke enligt en regeringsform, sådan som af regeringen i dess proposition föreslagits. Om nu ett sådant förslag hade gjorts från monarkiskt håll, hade det icke väckt förvåning, ty helt säkert är 1772 års regeringsform vida mera monarkisk än det nu föreliggande förslaget, hvilket ju innehåller åtskilliga stadganden, som bättre passa i en republikansk regeringsform än i en monarkisk. Och om det, sedan sakens behandling såsom brådskande afböjts, skulle befinnas, att antalet röster, med hvilka förslaget bringas att hvila öfver nästa val, icke är så stort som man hade väntat, är det gifvet att detta icke kan tolkas såsom om den monarkiska principen skulle omfattas af ett mindre antal representanter än förut. Förhållandet är tvärtom det motsatta, ty jag förutser, att flere monarkister komma att rösta för att förslaget i sådant fall förkastas och icke lämnas hvilande.

Man bör vid bedömandet af denna fråga icke förbise, att om en ny regeringsform icke antages nu, före nya val, det sannolikt under en lång framtid blir omöjligt att alls få en ny regeringsform, åtminstone att få någon annan än en sådan, som lämnats hvilande öfver val. Ty så snart nya val ägt rum, kommer ett antal socialister in i landtdagen, och detta antal blir med säkerhet så stort, att de bilda mer än $^1/_6$ af landtdagen och sålunda kunna förhindra ärendets förklarande för brådskande och sedermera, när det ånyo kommer före vid en följande landtdag, åter med tillhjälp

af agrarpartiet eller någon del däraf förhindra antagandet af en regeringsform. Ett afböjande af brådskande behandling har således i själfva verket till påföljd, att vi sannolikt för mycket lång tid få nöjas med 1772 års regeringsform. Vid sådant förhållande kan jag icke finna det fullt lojalt af republikanerna att motsätta sig brådskande behandling. Härtill kommer ännu den omständigheten, att frågan till sin natur är af brådskande beskaffenhet. Jag menar naturligtvis icke härmed, att icke konungaval skulle kunna äga rum utan att regeringsformen godkändes. Tvärtom, om någotdera är mera öfverensstämmande med gällande grundlag, att omedelbart välja konung utan att först antaga ny regeringsform eller att först antaga ny regeringsform och sedan välja, så är det väl det förra. Ty grundlagen stadgar uttryckligen att konungaval skall ske så snart som möjligt. Men å andra sidan kan det icke nekas, att det är ett värdigare förfarande af landtdagen att, innan valet förrättas, först förena sig om en ny regeringsform, och ett sådant förfarande vore äfven till stor nytta. Den viktigaste uppgiften för såväl regeringen som landtdagen är ju i nuvarande stund att bringa ordning och lugn i landet, att upphjälpa landet från det halft anarkistiska tillstånd, som här nu råder samt skydda det för de faror, som hota både utifrån och inifrån. För fullgörande af denna uppgift fordras endräktig samverkan, och det är just för att bringa en sådan till stånd som förslaget till ny regeringsform har förelagts landtdagen och som dess antagande vore af betydelse.

Vid sådant förhållande är det svårt att förstå den tankegång, som i en förment demokratis intresse nu motsätter sig godkännandet af denna regeringsform. Jag tror också att en af de föregående talarna från agrargruppen, ldgm. Joukahainen, angaf det riktiga motivet till en sådan vägran, då han antydde, att detta var sårad egenkärlek. Skulle icke agrarerna hafva fått höra alla de omdömen, som fällts om dem, så hade de enligt hans tanke möjligen kunnat gå in härpå, men nu var det omöjligt. En sådan ståndpunkt kan man ju förstå, men knappast försvara.

Den politik, som sålunda inslagits af agrarpartiet är, som jag redan antydde, icke egnad att föra den republikanska idén i minsta mån framåt, men väl är den egnad att hindra dem, som nu vilja uppbygga vårt statsskick, att göra detta och att därvid få den endräktiga samverkan, som af många skäl vore så önsklig. Det kan, såsom jag nämnde, alls icke mer bli fråga om monarki eller republik. Vi skola påminna oss att landtdagen, då den senast var församlad, godkände ett förslag till monarkisk regeringsform att hvila öfver nästa val, att landtdagen ogillade ett äfven då framtälldt förslag att genom folkomröstning vädja till folket, och slutligen att landtdagen uttryckligen uppdrog åt regeringen att vidtaga de förberedande åtgärder, som voro nödvändiga för att landtdagen skulle komma i tillfälle att fullgöra sin enligt grundlag åliggande skyldighet att välja åt landet en monark. Med allt detta var ju frågan om monarki eller republik slutligen afgjord. Då numera regeringen fullgjort det åt densamma lämnade uppdraget, då vidare en ädelsinnad furste gifvit jakande svar på dess förfrågan, om han ville mottaga Finlands konungakrona och slutligen landtdagen af regeringen blifvit sammankallad till urtima möte för att verkställa valet, då kan det ju icke mer bli fråga om republik eller monarki. Det, hvarom det kan bli fråga till följd af regeringens proposition, är, huruvida valet skall ske på grund af 1772 års regeringsform eller af en ny regeringsform, som landtdagen antagit. Agrarpartiet har velat, att det skall ske på grund af 1772 års regeringsform. Denna politik kan, såsom jag nämnde, icke befordra den republikanska idén. Den är af fullkomligt negativ, jag ville säga destruktiv beskaffenhet, den kan icke uppbygga, utan endast hindra och förstöra.

Jag hyser icke några förhoppningar om att det jag nu sagt skall i minsta mån inverka på agrargruppens hållning. Här hafva uttalats ord som vida mer fullständigt och bevisande ådalagt riktigheten af den hållning landtdagens pluralitet intagit. Att jag framkommit med denna anmärkning beror därpå, att jag anser saken vara af den art, att den bort här framhållas för att beskaffenheten af den politik, som af minoriteten föres, må klart framstå.

Ed. Ahmavaara: Ed. Alkion tapoihin kuuluu se että kun hän ei pysty väitteitään vastaan tehtyjä muistutuksia asiallisesti kumoamaan niin hän turvautuu raakuuksiin?

Sellainen parlamenttaarinen kielenkäyttö, jommoista herra Alkio täällä käytti toisen vasikalla ratsastamisesta kuuluu kai maalaisliiton johtajan erikoisoikeuksiin, jonka minä hänelle kernaasti suon.

Puhe siitä että minä olisin ollut ed. Alkion vastalauseen takana ja sitte siitä luopunut on kerrassaan tuulesta temmattu. Puhe johdonmukaisuuden puutteesta sopisi paremmin niille, jotka ovat muutama päivä eduskunnassa oltuaan muuttaneet puolueesta toiseen.

Ed. Juutilainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Vuorimaan tekemää ehdotusta. Samalla teen pienen huomautuksen ed. Nevanlinnan omahyväiseen puheeseen. Siinä hän lausui arvelu-

ja että, jos uudet vaalit pantaisiin toimeen ja muodostettaisiin uusi hallitus, se ei kestäisi kahta viikkoa pystyssä. Tämä ajatus kai johtuu siitä että monarkistit nyt tänä vuonna ovat pitäneet nykyisen hallituksen pystyssä pitämisen pääasiana ja hallitusmuotokysymyksen melkein sivuasiana. Tämän vuoksi on minusta, kun nykyinen tilanne otetaan huomioon, hiukan varomatonta ed. Nevanlinnan mennä puhumaan tuon mahdollisen uuden hallituksen vararikosta, sillä nykyisen hallituksen poliittisessa vararikossa on pian valvontapäivä ja luultavasti täytyy uuden hallituksen tulla, joka voi maan olot siitä vararikosta ohjata pois.

Ed. Ahmavaaralle pyydän huomauttaa että hän kieltää nyt ettei hän ole edellisillä valtiopäivillä ollut ollenkaan tasavaltalaisen puolueryhmänsä kannalla (Ed. Ahmavaara: Ei ole ollut ed. Alkion vastalauseen kannalla!) Se oli myös ed. Ståhlbergin vastalause.

Ed. Haataja: Tämä keskustelu, joka tänä iltana on pidetty, on siinä määrin tyhjentänyt asian, ettei siihen ole varsinaista uutta sanottavaa. Kuitenkin katson tarpeelliseksi mainita lisäksi vielä parista näkökohdasta, jotka eivät minun nähdäkseni ole tulleet mainituiksi ja joista on tässä yhteydessä syytä mainita. Täällä on tasavaltalaisten taholta väitetty, että juopa tasavaltaisten ja monarkistien välillä on niin suuri, ettei sitä voi mikään tasoittaa. Minäkin olen selvillä siitä, että on melkoisia eroavaisuuksia näiden katsantokantojen välillä. Mutta kuitenkin minä luulisin, että asialliset erimielisyydet eivät ole todellisuudessa niin suuret kuin miksi niitä on tahdottu väittää ja että ne ovat toisaalla kuin missä tasavaltalaisten puolella niitä luullaan olevan. Mehän olemme kaikki yksimielisiä ensinnäkin vallan kahtiajaosta, siis lainsäädäntövallan ja hallintovallan toisistaan eroittamisesta. Peruseroavaisuus on vain siinä, tuleeko hallitusvallan olla perinnöllinen vai perioodisesti vaihtua kädestä toiseen. Minusta näyttää, että tämä on ratkaiseva eroavaisuus tässä asiassa, sillä muut eroavaisuudet sen hallitusmuodon välillä, joka nyt on hyväksyttävänä ja tasavaltalaisten taholta aikaisemmin esitetyn hallitusmuodon välillä eivät ole niin suuret, että ne antaisivat riittävän aiheen koko tämän asian toistaiseksi lykkäämiseen.

Mutta sitäpaitsi jokainen hallitusmuoto saa todellisen sisällyksensä ja merkityksensä vasta sen kautta, mitä sen puitteissa tahdotaan toimittaa, ja siihen nähden minä huomaan olevan paljon yksimielisyyttä tasavaltalaisen ja monarkistisen ajatussuunnan kannattajain kesken. Sillä suuri osa niistä, jotka kannattavat monarkistisen hallitussuunnan aikaansaamista, suunnittelevat mielessään hyvinkin pitkälle meneviä kansanvaltaisia parannuksia oloihimme ja yhteiskuntaamme. Ja he aikovat kerääntyä kuninkaansa ympärille siinä mielessä, että kuninkaasta saadaan myöskin noiden kansanvaltaisten parannusten ja uudistusten ajaja. Minun mielestäni myöskin tasavaltalaiset tekisivät nykyhetkellä viisaimmin, jos he yhtyisivät tämän ajatussuunnan ympärille yhdessä edistysmielisten monarkistien kanssa toimimaan niin, että kuninkuus todellakin tulee, niinkuin me ajattelemme, sekä kansanvaltaiseksi että kansalliseksi. Minä luulisin, että he siten parhaiten hyödyttävät tällä hetkellä maatansa ja kansaansa sekä edistävät todellisten kansanvaltaisten uudistusten aikaansaamista, joiden vilpittömät harrastukset minä ja kaikki muut epäilemättä olemme valmiit tunnustamaan. Silloin he myöskin nähdäkseni parhaiten työskentelevät sen rakentavan kansanvallan hengen mukaisesti, joka sotaakäyvissä maissa epäilemättä on ja tulee rauhanteon jälkeen olemaan vallalla jo joka epäilemättä tulee johtamaan kansan laajojen piirien entistä suurempaan vaikutukseen yleisiin ja yhteisiin asioihin, siitä riippumatta onko hallitusmuoto monarkinen vai tasavaltainen. Katson puolestani kansanvallalle sekä edistysmielisille harrastuksille erinomaisen suureksi vahingoksi tämän hallitusmuotoehdotuksen jäämisen näillä valtiopäivillä lopullisesti hyväksymättä. Jos se jää hyväksymättä, niin minä en näe mitään muuta mahdollisuutta kuin että kuninkaanvaaliin ryhdytään vanhan hallitusmuodon pohjalla. Sekä kansanäänestyksen toimeenpaneminen että uusien vaalien toimeenpaneminen tässä yhteydessä on mahdottomuus. Uusiin vaaleihin nähden on huomattava, että tämä eduskunta tulee lopullisesti aikanansa, niin pian kuin jutut rikoksen tehneitä eduskunnan jäseniä vastaan on loppuunkäsitelty ja ratkaistu, täydennettäväksi sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestys edellyttää.

Ed. Juutilainen: Viimeksi pidetyn puheen johdosta minä huomautan, että tämä on semmoinen silityspuhe, joka oli tarkotettu pidettäväksi meidän käännyttämiseksi kun ed. Nevanlinna ensin piiskasi meitä hyvästi. Ed. Haataja sattui aikaisemmin pyytämään puheenvuoronsa ruoskitsemispuheen jälkeen. Silloin hän luopui puhevuorostaan ja sitte vasta, kun vähän aikaa oli kulunut katsoi hän sopivammaksi pitää puheensa.

Ed. Haataja: Tämä ed. Juutilaisen lausunto osoittaa sitä vilkasta mielikuvitusta, mikä hänellä on, eikä perustu asiain todelliseen tilaan. Minä olin illan kuluessa odottanut, että joku muu toisi

esiin niitä ajatuksia, joita koskettelin, mutta kun sitä ei ole tapahtunut, olen katsonut välttämättömäksi ne esille tuoda, ilman että lausuntoni on missään yhteydessä edellisten puheitten kanssa.

Ed. Hahl: Pyysin puheenvuoroa tehdäkseni muutaman huomautuksen sekä pääministerin lausunnon johdosta täällä että myös ed. Wreden viimeksi lausumain ajatusten johdosta. Pääministeri etenkin teroitti meille sitä, että kun niin huomattava enemmistö on tämän monarkisen hallitusmuodon puolella, niin vähemmistön olisi nyt myönnyttävä, ja todisteli sitä sellaisilla numeroilla, joita hän otti 1916 vuoden vaaleista. Mutta onhan meillä paljon vereksempiä tietoja nykyisestä eduskunnasta. Nykyinen eduskuntahan oli aivan yksimielisesti tasavaltainen joulukuussa ja luultavasti tasavaltainen silloin, kun se valittiin myös viime vuonna, ja kaikki sen valitsijat olivat myös tasavaltalaisia. Jos nyt nämä, sekä suomettarelaiset että ruotsalaiset ynnä muut monarkistit ovat täällä muuttaneet takkia, niin voiko siitä vetää sen johtopäätöksen, että kaikki heidän valitsijansa ovat muuttaneet takkia samalla kertaa. Minä rohkenen sitä suuresti epäillä. Minä olen nähnyt niin monenlaisia keikauksia samalla taholla viime kuukausien kuluessa, että olen tullut hyvin epäuskoiseksi, ja vakavasti toivon sitä, että tämmöinen asia alistetaan uuteen äänestykseen. Minä muistan esimerkiksi sitä, kun samat monarkistit äänestivät punaisten „Me vaadimme" ohjelman puolesta viime syksynä, saman „Me vaadimme" julistuksen puolesta, jota nyt on pidetty raskauttavana asianhaarana, kun on tutkittu valtiorikosjuttuja oikeudessa. Saman julistuksen puolesta samat naiset ja herrat äänestivät viime syksynä.

Pääministeri piti sitä seikkaa hyvin huolettavana, että jos tätä hallitusmuotoa ei nyt hyväksytä tai jos ei kuningasta mahdollisesti tänne saada, niin kuka hoitaa meidän asioitamme, kuka valvoo meidän etujamme tulevissa rauhanneuvotteluissa. Mitäs meidän hallituksemme sitte tekee? Meillähän on luja täysin monarkinen hallitus ja meillä on valtionhoitaja, joka toimii kuninkaan vallalla. Eikö niillä ole mitään tehtävää tässä asiassa? Minä olen täydellinen kysymysmerkki. Aikovatko nämä herrat jättää nämä rauhanasiat ja muut sen kuninkaan niskoille, josta emme tiedä, minkälainen herra hän on? Täällä on sanottu, että hän on jalomielinen ja muuta sellaista, mutta minulla ei ole ainakaan minkäänlaista tietoa hänen persoonallisista ominaisuuksistaan. Sen minä tiedän, että hän on täydellisesti vieras meidän oloillemme, ei tunne kieltämme eikä lakejamme eikä laitoksiamme. Jos hänet asetan nykyisen kuninkaanviran hoitajan rinnalle, niin ehdottomasti olen sitä mieltä, että nykyinen kuninkaanviranhoitaja on paljon pätevämpi ajamaan meidän asioitamme myös rauhankongressissa kuin se tuntematon saksalainen mies. Niin että siinä suhteessa ei ole lainkaan kiirettä tällä asialla.

Tässä yhteydessä en saata olla varsinkaan professori Wredelle huomauttamatta, kun hän aina pysyy niissä pykälissään niin tarkasti kiinni, että hän pysyisi myös tällä kertaa pykälissä kiinni, ja tarkasti valtiopäiväjärjestyksen mukaan tämä asia on menevä yli vaalien. Valtiopäiväjärjestyksessä edellytetään poikkeustapauksissa sellainen kiireellisyys, että tällainen perustuslakikysymys ratkaistaan samassa eduskunnassa, jossa se esille otetaan. Perustuslain mukaan se on menevä yli vaalien. Minä pyytäisin, että nämä pykäläherrat nyt pysyisivät tarkasti pykälissä.

En myönnä oikeaksi sitä selitystä, että tässä niin vähälukuisessa eduskunnassa on päätetty semmoinen asia, että on kehoitettu hallitusta ryhtymään kuninkaanvaaliin, että sillä olisi lopullisesti ratkaistu tämä juttu, että tasavaltainen hallitusmuoto ei koskaan enää voi tulla täällä esiin. Minä pidän hyvin mahdollisena sen, että uusien vaalien jälkeen se tulee esiin, vaikka sitä ei tahdottaisikaan. Sen seikka jo, että eduskunta on kerran hyväksynyt tämän hallitusmuodon jätettäväksi lepäämään yli vaalien sisältää välillisesti sen mahdollisuuden, että voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi hallitusmuoto siinäkin suhteessa tuleeko se olemaan tasavaltalainen vai monarkkinen. Ja hyvin lähellä on otaksuminen, että uudessa eduskunnassa tulee olemaan sellainen perustuslakivaliokunta, että se antaa sellaisen selityksen, että se voidaan vielä ottaa käsittelyn alaiseksi. Me tiedämme, miten heikoilla perusteilla tämä nykyinen monarkialle edullinen selitys on perustuslakivaliokunnassa saatu yhden äänen enemmistöllä vain. Ei olisi tarvinnut muuta kuin olla muutama ääni lisää täällä vasemmistossa, niin olisi saatu toisenlainen selitys. Me tiedämme myös, että niistä lakimiehistä, mitkä perustuslakivaliokunnassa olivat, kaksi oli kummallakin puolella, lakimiehet olivat siis aivan kahtia, niin että maallikot asian siellä ratkaisivat. Jos monarkia tällä tapaa katsotaan pysyvästi säädetyksi, niin en minä voi sitä kuunnella panematta julkisesti tässä vastalausetta. Minä en voi yhtyä siihen selitykseen. Minä katson, että se asia voidaan ottaa vaalien jälestä koko laajuudessaan esille, huolimatta siitä, käyttekö te nyt kuninkaan vaaliin vanhan, Ruotsinvallan aikuisen lain perustuksella.

Sen syytöksen, minkä ed. Wrede täällä teki, että me muka olemme tasavaltalaisia sen takia, että

meidän itserakkauttamme on loukattu, ja jos sitä ei olisi tehty, me olisimme ehkä monarkisteja, sen minä torjun. Minuun ainakaan ei vaikuta mitään, jos sanotte kohteliaisuuksia meille tai ei. Niitähän sieltä on kyllä kuultu. Sama edustaja Wrede edellisessä lausunnossaan muutamassa edellisessä istunnossa käytti sellaista kieltä, jota en olisi uskonut mahdolliseksi häneltä saada kuulla. Hän syytti meikäläisiä kaikenmoisista intriigeistä ja muista vähemmin hyväksyttävistä puuhista sekä koti- että ulkomailla. Hänen pitäisi itsensä tietää, että juuri monarkistit ovat niihin syypäitä eivätkä tasavaltalaiset. Se on viime aikoina tullut esiin.

Minä en siis voi äänestää kiireellisyyden puolesta ja muuten kannatan sitä ehdotusta, jonka ed. Vuorimaa täällä teki, että hallitusta pyydettäisiin toimittamaan uudet vaalit.

Ed. Björk: Då jag vid senaste landtdag röstade för brådskande behandling af då förevordna förslag till ny regeringsform, vill jag förklara, att jag nu kommer att rösta mot brådskande behandling af detta lagförslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun aikana on ed. Alkio ed. Kallion kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi toisen ponnen perustuslakivaliokunnan mietinnön sivulla 30 ja ed. Wuorimaa on ed. Juutilaisen y. m. kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi 3 ponnen perustuslakivaliokunnan mietinnön 30 sivulla. Näitä ehdotuksia on myöskin vastustettu.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelyyn tulee, niin on mielestäni ensin toimitettava itse lakiehdotusta koskevat äänestykset. Sen jälkeen tehdään päätös edustajain Alkion ja Wuorimaan ehdotuksista.

Menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Puhemies: Nyt toimitetaan ensin äänestys perustuslakivaliokunnan mietinnössä sivulla 26 olevasta, asian kiireelliseksi julistamista koskevasta ponnesta.

Sihteeri lukee äänestysehdotuksen:

Ken hyväksyy puheenaolevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa"; ken ei sitä hyväksy, äänestää „ei". Jos vähintään $^5/_6$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 74 „jaa"- ja 34 „ei"-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hylätä perustuslakivaliokunnan ehdotuksen, että lakiehdotus olisi käsiteltävä Valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n toisessa momentissa säädetyssä järjestyksessä, se on kiireellisenä.

Puhemies: Nyt toimitetaan edelleen äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin tai sen hylkäämisestä.

Äänestysehdotus esitetään ja hyväksytään.

Joka hyväksyy puheenaolevan lakiehdotuksen sellaisena kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty, jätettäväksi lepäämään uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat „jaa"-äänet voitolla.

Lakiehdotus on siis sellaisena, kuin se toisessa käsittelyssä on päätetty, hyväksytty jätettäväksi lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin.

Lakiehdotus on loppuun käsitelty.

Puhemies: Nyt olisi ratkaistava ed. Alkion ja Vuorimaan ehdotukset. Koska ed. Alkion ja Vuorimaan ehdotukset käsitykseni mukaan ovat vastakkaiset, ehdotan seuraavan äänestysmenettelyn. Ensin toimitetaan äänestys ed. Alkion ja Vuorimaan ehdotusten välillä, ja sen jälkeen äänestetään voittaneen ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestysmenettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Alkion ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Vuorimaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat „ei"-äänet voitolla; tässä äänestyksessä on siis hyväksytty ed. Vuorimaan ehdotus.

Ken hyväksyy ed. Vuorimaan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 39 „jaa" ja 68 „ei"-ääntä; eduskunta on siis päättänyt hylätä ed. Vuorimaan ehdotuksen.

Ed. Paasivuori: Minä pyydän merkittäväksi pöytäkirjaan vastalauseeni, että eduskunta on hylännyt ehdotuksen uusien vaalien toimittamisesta.

3) Kuninkaanvaalia koskeva hallituksen kirjelmä

esitellään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Kirjelmässä 9 päivältä kulunutta elokuuta on Eduskunta pyytänyt Hallitusta ryhtymään niihin valmistaviin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen, jotta Eduskunta voisi täyttää Eduskunnalle Hallitusmuodon 38 §:n nojalla kuuluvan velvollisuuden mahdollisimman pian toimittaa kuninkaanvaalin.

Tämän ohella on Hallitus antanut Eduskunnalle esityksen Suomen Hallitusmuodoksi, jonka 13 §:n mukaan Eduskunnan asiana on kuninkaan valitseminen valtakunnalle.

Eduskunnan yllämainitun anomuksen johdosta on Hallitus lähettämiensä valtuutettujen kautta ryhtynyt neuvotteluihin Hänen Korkeutensa, Hessenin Prinssin Fredrik Kaarlen kanssa hänen valitsemisestaan Suomen kuninkaaksi. Nämät neuvottelut ovat johtaneet suotuisaan tulokseen. Hallitus on sen ohella suorittanut myös muut vaalin toimittamista varten tarpeelliset toimenpiteet. Tämän Hallitus saa Eduskunnalle tiedoksi antaa.

Helsingissä, 7 päivänä lokakuuta 1918.

Suomen Senaatin Puheenjohtaja:

P. E. SVINHUFVUD.

Suomen Senaatin Varapuheenjohtaja:

J. K. Paasikivi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä kirjelmä pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Ehdotus hyväksyttänee?

Ed. Bäck: Mitt förslag vore att detta aktstycke måtte bordläggas till ett plenum, som hålles en half timme efter detta plenums afslutande. Denna dag har varit för finska folket en skammens dag, och jag anser att vi så fort som möjligt böra aftvå denna skam.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Bäck on ehdottanut, että kirjelmä pantaisiin pöydälle täysi-istuntoon, joka pidetään puolen tuntia tämän täysi-istunnon päätyttyä. Tätä ehdotusta ei kuitenkaan ole kannatettu. Eduskunta hyväksynee puhemiesneuvoston ehdotuksen?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto on tänään keskiviikkona k:lo 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12,30 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

9. Keskiviikkona 9 p. lokakuuta

k:lo 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Esitellään:

Hallituksen kirjelmä koskeva kuninkaanvaalia 94

Nimenhuudossa merkitään läsnäoleviksi kaikki edustajat.

Ilmoitusasiat:

Valiokuntien puheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan, että toimitusvaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. P. Virkkusen ja varapuheenjohtajakseen ed. Kailan, sekä tarkastusvaliokunta puheenjohtajakseen ed. Roosin ja varapuheenjohtajakseen ed. A. H. Virkkusen.

Vapautus edustajan toimesta.

Puhemies: Ed. Pehkonen on jättänyt eduskunnalle anomuksen, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Sen johdosta, että Hallitus on antanut allekirjoittaneen tehtäväksi Valtion elok. 1 p:nä 1918 ostamien Jokioisten kartanoiden hoitoknnnan jäsenenä Jokioisissa asuen hoitaa niin hyvin Valtion maataloutta kuin toimeenpantavaa torppari- ja muiden pientiloiksi sopivien alueiden palstotustyötä, saan kunnioittaen pyytää, että eduskunta Valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n nojalla ja tämän Hallituksen minulle antaman tehtävän vuoksi myöntäisi allekirjoittaneelle vapautuksen edustajatoimesta näiden ylimääräisten valtiopäiväin lopussa sekä pitäisi huolta varamiehen kutsumisesta sijaani.

Helsingissä, lokakuun 8 p:nä 1918.

E. Y. Pehkonen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on äänestyksen jälkeen päättänyt olla puoltamatta anomusta.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Maalaisliiton eduskuntaryhmä kyllä valittaen totesi sen, että ed. Pehkonen katsoi nyt saamansa toimen vuoksi itsensä pakotetuksi pyytämään eroa edustajatehtävästään. Mutta kumminkin katsoen sen työn laatuun, jonka hän on saanut valtiolta, ryhmä katsoi olevansa pakotettu yhtymään siihen ja puoltamaan ed. Pehkosen eronpyyntöä.

Ed. Schybergson: Jag känner något till arbetena på Jokkis och vet, hvilket utomordentligt viktigt värf, som blifvit herr Pehkonen anförtrodt, men jag vet tillika, att dessa arbeten äro af den art, att de icke fordra hans närvaro där i hvarje ögonblick, utan han kan lika väl som de flesta af oss ägna sig åt landtdagsmannavärfvet, som bör gå framför alla andra. Agrarerna hafva tidigare, då det varit fråga om afsägelse af landtdagsmannaskap, varit ovilliga att samtycka därtill, och då har det dock gällt politiska samvetsbetänkligheter. Såsom t. ex. när herr Åkesson anhöll om befrielse, var det mycket mera skäl att samtycka därtill än i detta fall. Jag måste säga att, om hr Pehkonens anhållan beviljas, så hafva de flesta af oss berättigade anspråk på att också slippa fria detta uppdrag, och jag förmodar, att det är 90 % af oss, som gärna skulle önska det.

Ed. Paavo Virkkunen: Minä myönnän, että niissä epäilyksissä, joita puhemiesneuvoston enemmistö ja edellinen arvoisa puhuja täällä ovat esiintuoneet, on paljon oikeutettua, mutta kuitenkaan minä, katsoen siihen perusteluun, jonka ed. Pehkonen on kirjelmässään esittänyt, en ole puhemiesneuvostossa voinut muuta kuin kannattaa hänen anomustaan.

Ed. Lundson: Olen vakuutettu siitä, ettei ed. Pehkonen pyytäisi vapautusta toimestaan valtiopäivämiehenä, jollei hänellä olisi siihen estettä. Minä uskon hänen ilmoituksensa ja kannatan ed. Virkkusta.

Ed. Lohi: Sen johdosta, että maalaisliiton eduskuntaryhmä on päättänyt puoltaa ed. Pehkosen eronpyyntöä, tahdon nimenomaan huomauttaa, että se ei johdu siitä, että maalaisliiton ryhmä ei soisi ed. Pehkosen olevan edustajana. Päinvastoin me syvästi valitamme, että semmoinen edustaja joutuu pois eduskunnasta, mutta katsoen niihin syihin, jotka ed. Pehkonen on eropyyntönsä syyksi esittänyt, emme voi kieltää eronpyynnön oikeutusta ja senvuoksi kannatan sitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta on ed. Alkio useiden edustajain kannattamana ehdottanut, että edustaja Pehkosen anomukseen olisi suostuttava.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat „ei"-äänet voitolla. Eduskunta on siis ed. Alkion ehdotuksen mukaisesti päättänyt suostua ed. Pehkosen pyyntöön.

Puhemies: Nyt keskeytetään täysi-istunto puoleksi tunniksi ja jatketaan senjälkeen suljettuna, jonka tähden lehterit tyhjennetään, kunnes eduskunta päättää siitä, onko istuntoa jatkettava suljettuna vai julkisena.

Istunto keskeytetään k:lo 1,40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 2,10 i. p.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituksen kirjelmä koskeva kuninkaanvaalia.

Puhemies: Koska tämä asia mielestäni on sitä laatua, että se olisi käsiteltävä suljetussa istunnossa, olen tyhjennyttänyt lehterit ja annan työjärjestyksen 21 §:n nojalla eduskunnan ratkaistavaksi, onko asia käsiteltävä suljetussa vaiko julkisessa istunnossa. Ehdotukseen asian käsittelystä suljetussa istunnossa liittyy puhemiesneuvoston ehdotuksena lisäys, että jos asia käsitellään suljetussa istunnossa, pöytäkirja istunnosta julaistaan heti kun se on tarkistettu.

Keskustelu:

Ed. Juutilainen: Minä pyydän ehdottaa, että istunto pidettäisiin julkisena, sillä ei tietääkseni ole mitään syytä käsitellä esillä olevaa asiaa salaisena. Asia koskee siksi syvälti koko kansaa, että se on tehtävä julkisen käsittelyn alaiseksi.

Ed. Pykälä: Kannatan ed. Juutilaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Takkula: Luovun.

Ed. Paasivuori: Minä olen myöskin sitä mieltä, että asia on käsiteltävä julkisessa istunnossa; ei ole mitään syytä pitää sitä salaisena.

Senaattori Stenroth: Minä olen tänään ennen istuntoa antanut eduskunnan valtuuskunnalle osaa muutamista sähkösanomista, jotka hallitus oli katsonut velvollisuudekseen ilmoittaa eduskunnalle, nimenomaan juuri valtuuskunnalle, koska ne koskevat toimitettavaa kuninkaanvaalia. Tämän minun ilmoitukseni jälkeen tapahtui valtuuskunnassa lyhyt keskustelu, joka antaa minulle aihetta luulla, että keskustelussa täällä eduskunnassa tullaan koskettelemaan siksi arkaluontoisia ulkopoliittisia asioita, että minä tältä kannalta katsoen pitäisin erittäin suotavana, että tämä istunto olisi salainen. Kuten arvoisa eduskunta tietää, niin tämmöiset ulkopoliittiset asiat voivat olla hyvin arkaluontoisia ja epäilemättä eräs kysymys, joka tehtiin minulle tässä valtuuskunnan kokouksessa, on nimenomaan siksi arka, että jos se otetaan täällä esille, niin siitä voi syntyä sellainen keskustelu, että sen julkisunteen saattaminen heti voisi koitua maallemme vahingoksi.

Ed. Rosenqvist: För min del ber jag att få understöda presidiets förslag, att detta plenum måtte vara slutet. Vi kunna icke i detta nu veta, hvad allt här kommer att sägas, och hvilken verkan det möjligen kan hafva. Detta innebär för ingen del, att hvad här yttras skulle hållas doldt för Finlands folk. Detta folk kommer ju att, så snart protokollet är justeradt, få fullständig del af detsamma.

Ed. Colliander: Jag skulle för min del helst motsätta mig behandlingen af frågan vid sekret plenum, men på grund af de skäl, som anförts af senator Stenroth, och på grund däraf, att jag tänkt förbehålla mig förmånen att eventuellt få interpellera regeringens medlemmar, då det nu gäller kandidatfrågan, beträffande denna frågas föregående skeden, anser jag för min del det nödvändig, att en sådan interpellation och dess behandling sker vid sekret plenum, hvarför jag röstar för förslaget.

Ed Estlander: Jämte det jag ber att få understöda talmannens förslag om att detta plenum skulle hållas såsom sekret, ber jag för min del att få föreslå, att protokollets publisering måtte få bero af presidiets beslut, detta med hänsyn till hvad här nämndes om meddelanden, som röra utrikespolitiska angelägenheter. Också af andra skäl synes det mig, att vi icke nu kunna besluta, att detta protokoll skall offentliggöras genast då det justerats.

Ed. Bäck: Jag ber att få understöda talmannens förslag med det tillägg ldgsm. Estlander gjorde.

Ed. Relander: Sen lausunnon jälkeen, minkä ulkoasiainministeri tässä asiassa antoi, minäkin kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Nevanlinna: Pyydän myöskin saada kannattaa ed. Estlanderin tekemää ehdotusta mitä tulee pöytäkirjan julkaisemiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on vastoin puhemiehen ehdotusta ed. Juutilainen ehdottanut, että asia käsiteltäisiin julkisessa täysi-istunnossa. Edelleen on ed. Estlander yhtymällä muuten puhemiehen ehdotukseen ehdottanut että pöytäkirjan julkaiseminen tulisi riippuvaksi puhemiehistön päätöksestä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asiassa olisi mielestäni meneteltävä niin että olisi haettava vastaesitys puhemiehen ehdotukselle äänestämällä ed. Juutilaisen ja ed. Estlanderin ehdotusten välillä.

Menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi puhemiehen ehdotusta vastaan hyväksyy ed. Estlanderin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastaesitykseksi hyväksytty ed. Juutilaisen ehdotus.

Äänestyksessä annetaan 82 „jaa"- ja 25 „ei"-ääntä.

Vastaesitykseksi on siis hyväksytty ed. Estlanderin ehdotus.

Puhemies: Nyt on lopullisesti äänestettävä ed. Estlanderin ja puhemiesneuvoston ehdotuksen välillä.

2) Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 35 „jaa"- ja 72 „ei"-ääntä.

Eduskunta on siis ed. Estlanderin ehdotuksen mukaisesti päättänyt, että asia käsitellään suljetussa täysi-istunnossa ja että pöytäkirjan julkaiseminen riippuu puhemiehistön päätöksestä.

Puhemies: Siirrytään itse asian käsittelyyn.

Keskustelu:

Senaattori Paasikivi: Eduskunnassa on useammissa lausunnoissa kosketeltu kysymystä hallitusmuodon 38 §:n laillisesti voimassaolemisesta ja on lausuttu, että tämä pykälä olisi jo aikoja sitten kumoutunut, eikä sitä senvuoksi enää voitaisi käyttää. Minä en ole tästä asiasta tähän asti ajatustani Eduskunnassa lausunut, sillä 38 §:n mukaan on eduskunnan asia toimittaa kuninkaan vaali, mutta kun keskustelussa on useammin kuin yhden kerran ja viimeksi eilen viitattu erääseen kokoelmaan perustuslakeja, jonka minä parikymmentä vuotta sitten painosta toimitin ja josta tahdotaan vetää johtopäätös, että minäkin jo silloin olin sitä mieltä että 38 § on kadottanut voimansa ja kumoutunut, niin pyydän senjohdosta saada muutamalla sanalla esittää, mitenkä tämä asian laita lainopillisesti minun nähdäkseni on.

Keskustelussa on kahdella perusteella tahdottu panna kyseenalaiseksi puheenaolevan pykälän voimassa oleminen. On ensiksikin sanottu että eduskunnan viime joulukuun 6 päivänä tekemän päätöksen mukaan Suomen valtiosääntö on muutettu tasavaltaiseksi ja tämän vuoksi ei määräys, joka koskee kuninkaanvaalia, voisi enää olla voimassa. Toiseksi on lausuttu, että joskin 1772 vuoden hallitusmuoto olisi edelleen voimassa, niin sen 38 § on jo siihen aikaan, kun monarkinen hallitusmuoto oli epäilemättömästi voimassa, katsottiin kumoutuneeksi ja voimansa menettäneeksi eikä sitä sen vuoksi enää voi käyttää. Asiaa katsellaan siis kahdelta aivan eri pohjalta.

Mitä tulee niihin periaatteisiin ja säännöksiin, jotka olivat tähän kuuluvista kysymyksistä voimassa siihen aikaan, kun Suomi oli Venäjän yhteydessä, niin on niihin nähden erotettava kaksi ryhmää. Toinen on meidän valtiosääntömme, konstitutsionimme, jonka pääasiallisesti muodostaa 1772 vuoden hallitusmuoto ja 1789 vuoden yhdistys- ja vakuuskirja ynnä eräät muut säännökset. Toisena ryhmänä olivat ne periaatteet ja oikeussäännökset, jotka johtuivat Suomen suhteesta Venäjään ja jotka muodostivat erityisen, konstitutsioonista, valtiosäännöstä erillään olevan ryhmän säännöksiä, jotka tosin eivät ole mihinkään yhteiseen lakiin koottuja, vaikka tällaisesta kodifioimisestakin oli puhe. Vasta viime vuonna perustuslakikomitea ryhtyi tähän kodifioimistyöhön, valmistamaan erityisen „valtakunnansäännön" niinkuin sitä kutsutaan, ja siitä erillään olevan valtiosäännön eli konstitutioonin. Samanlainen oli asianlaita Ruotsin ja Norjan välillä. Ruotsilla oli oma konstitutiooninsa samoin kuin Norjalla, mutta lisäksi oli yhteinen valtakunnansääntö olemassa, joka sisälsi ne määräykset, jotka koskivat Ruotsin ja Norjan välistä oikeussuhdetta. Mainita sopii myös, että Saksan keisarikunnassa on kullakin erityisellä valtiolla oma valtiosääntönsä ja Saksan valtakunnalla yleinen valtakunnansääntö, joka sisältää määräyksiä koko valtakuntaa koskevista kysymyksistä. 6 päivänä tammikuuta viime vuonna eduskunta katkaisi „valtakunnansäännön", katkaisi siteet, jotka yhdistivät Suomen Venäjään — tahdon lyhyesti kutsua näitä Suomea ja Venäjää yhdistäviä määräyksiä „valtakunnansäännöksi", vaikka ei ollut olemassa erityistä lakia, vaan kuului tähän määräyksiä, jotka osittain olivat tulkinnan varassa ja johtuivat 1809 vuoden tapausten loogillisena johtopäätöksenä — tämä „valtakunnansääntö" putosi pois. Eduskunta katsoi tähän olevansa oikeutettu ja oli siihen oikeutettu ensiksikin sen johdosta, että Venäjän puolelta tätä samaa valtakunnansääntöä ja meille siinä taattuja oikeuksia oli loukattu, meitä oli sorrettu, ja toiseksi sillä yleisellä perusteella, että jokaisella kansalla on oikeus pyrkiä ja päästä valtiollisesti itsenäiseen elämään. Mutta joulukuun 6 päivän päätös ei tarkoittanut eikä voinut tarkoittaa sitä, että myös Suomen valtiomuoto, Suomen oma sisäinen konstitutsiooni olisi kumottu, sillä sitä ei voida kumota muuta kuin siinä järjestyksessä kuin se itse määrää. Perustuslain muuttamisen järjestystä koskevat määräykset eivät ole voimassa „valtakunnansäännön" muuttamisesta, mikäli samalla myös perustuslain muutos ei ole kysymyksessä. Mutta mitä tulee itse valtiosääntöön, johonka kuuluu 1772 vuoden hallitusmuoto ynnä muutamat muut lait, niin sitä ei voida kumota muuta kuin siinä järjestyksessä kuin se itse ja siis valtiopäiväjärjestys säätää. Mitään sellaista menettelyä ei ole noudatettu, asiaa ei ole käsitelty eduskunnassa siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestys säätää ja sen vuoksi ei mitään perustuslainmuutosta ole voinut tulla toimeen. Ainoa peruste, joka on tahdottu esiintuoda sen puolesta, että joulukuun 6 päivän päätös muutti myös Suomen konstutitioonin siinä kohden, mikäli se koski monarkista periaatetta, on se, että joulukuun 6 päivän päätös, vaikkei se tapahtunut laillisessa järjestyksessä, oli kuitenkin sellainen v a l t i o t e k o, joka jo itsessään muutti monarkisen valtiomuodon tasavaltaiseksi. Mitä tämä tietäisi? Se tietäisi, että eduskunta myös meidän omiin perustuslakeihimme nähden ja niitä vastaan pani toimeen todellisen v a l l a n k a a p p a u k s e n. Sillä mitään muutahan ei ole, että laittomassa järjestyksessä kumotaan perustuslaki; se olisi todellinen v a l l a n k a a p p a u s, s t a t s k u p p, s t a t s s t r e c k. Ja siihen perustuisi monarkisen hallitusmuodon muuttaminen Suomessa. Mutta tätä minä ja muut, jotka olemme samalla kannalla, emme millään tavalla voi myöntää. Me emme saata myöntää eduskunnalle sitä oikeutta ja sitä valtaa, että se, yksimielisestikään sivuuttamalla niitä muotoja ja määräyksiä, jotka perustuslaissa säädetään, voisi tehdä tällaisia muutoksia meidän valtiosääntöömme. Sitä oikeutta eduskunnalla ei ole. Minä en puhu tässä hallituksen jäsenenä vaan Suomen kansalaisena, valitsijana ja äänestäjänä. Kun edustajat valitaan, niin ne valitaan sillä edellytyksellä, että niiden täytyy perustuslakeja noudattaa, ja perustuslakia muuttaa siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestys säätää. Jos emme tästä pidä kiinni, niin joudumme vaaralliselle tielle. Vaikka tämäkin eduskunta olisi yksimielinen, niin se ei voi säätää perustuslakia muuta kuin siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestys sanoo. Ja siitähän täällä eduskunnan vähemmistön

puolelta on pidetty kiinni, kun $^1/_6$ vähemmistöllä tai vähän suuremmalla on sellaiset tärkeät kysymykset kuin kysymys uudesta hallitusmuodosta, saatettu raukeamaan. Se on laillista, vähemmistöllä on ollut laillisesti siihen oikeus. Sitä vastaan ei voi laillisesti mitään sanoa. Mutta meidän täytyy pitää kiinni siitä, että muissakin tapauksissa perustuslait ja valtiosääntö muutetaan ainoastaan sellaisessa järjestyksessä kuin perustuslait itse säätävät. Senvuoksi en saata myöntää oikeaksi edellämainittua väitettä. Minun täytyy sanoa, että kun tarkemmin rupesin ajattelemaan tuota väitettä, että Suomen eduskunta 6 päivänä joulukuuta olisi, ei ainoastaan katkaissut valtakunnan säännön poikki, vaan myöskin tehnyt vallankumouksen, valtiokaappauksen meidän vanhoja perustuslakiamme vastaan, niin se ajatus oli minusta kovin outo, en ollenkaan saattanut sitä käsittää. Ja minkä enemmän olen tätä asiaa juriidiselta kannalta harkinnut, sen mahdottomammalta mielestäni kiinnipysyminen tuossa väitteessä tuntuu. Minun nähdäkseni ei siis ole epäilystä siitä, että Suomessa nykyänsä on voimassa 1772 vuoden hallitusmuoto ja siis monarkinen valtiosääntö.

Pyydän sitten saada katsoa, mitenkä muuten on 38 §:n voimassaolon laita. On tahdottu väittää, että laintulkitsijat ja perustuslain julkaisijat, joiden joukkoon minäkin olen joutunut, (vaikka minun julkaisuni ei ole muuta kuin lyhyt yhteenveto Mechelin-vainajan julkaisuista), ovat jo Venäjän aikana katsoneet 38 §:n säännöksen kadottaneen voimansa silloinkuin Suomi yhdistettiin Venäjän valtakuntaan, ja ettei sanottua kuollutta pykälää nyt enää, 110 vuoden kuluttua voi ruveta henkiin herättämään. Jokainen, joka on vähänkin ollut tekemisissä meidän vanhojen perustuslakiemme tulkitsemisen kanssa Venäjän aikana, tietää, mitä vaikeuksia siinä monessa tapauksessa oli, sillä 1772 vuoden hallitusmuoto on laadittu ja vahvistettu alkuansa itsenäistä valtakuntaa varten. Kun Suomi yhdistettiin Venäjän valtakuntaan, niin Keisari Aleksanteri I vahvisti Suomen valtiosäännön kokonaisuudessaan voimassa olemaan. Missä kuitenkin valtiosäännön määräykset tulivat ristiriitaan „valtakunnansäännön" kanssa, niiden määräysten kanssa, jotka johtuivat Suomen yhdistyksestä Venäjän kanssa, niitä 1772 vuoden määräyksiä ei voitu s o v e l l u t t a a, mitä sanontatapaa ylipäänsä kaikki laintulkitsijat käyttävät. 1772 vuoden ynnä muiden vanhojen perustuslakien tulkitsemisessa Venäjän aikana oli vaikeuksia ja on myönnettävä, että täytyi eräissä tapauksissa käyttää vähän niin sanoakseni väkinäistä tulkitsemista selittäessämme itsenäistä valtakuntaa varten säädetyn 1772 vuoden hallitusmuodon määräyksiä ja saadaksemme ne sopimaan siihen tosiasialliseen tilaan, johon Suomi oli Venäjän yhteydessä joutunut. Mutta merkillistä on, että nyt vielä erityisesti tahdotaan takertua kiinni niihin muutamiin suhteellisesti vähäpätöisiin yksityiskohtia koskeviin tulkintoihin, nyt kun tosiaan Suomi on tullut itsenäiseksi ja tosiasiallisesti 1772 vuoden hallitusmuoto vapaammin soveltuu tosiasialliseen olotilaan. Mutta ihmeellistä sittenkin on, että laintulkitsijain sanontatapa, nähtävästi asian sisällisen luonnon johdosta, ei sittenkään sanottavasti sisällä sellaisia väitteitä, joita nyt täytyisi korjata. Ennen kaikkea se tulkinta, josta nyt on kysymys: nimittäin että ne 1772 vuoden hallitusmuodon ja muiden perustuslakien säännökset, jotka eivät soveltuneet Venäjän ja Suomen välisen „valtakunnansäännön" määräyksiin, siirtyivät syrjään niin kauaksi kuin Venäjän yhteydessä oltiin, niitä ei voitu s o v e l t a a, ne eivät olleet „tillämpliga", tätä tulkintaa vastaan ei voida nytkään tehdä oikeutettuja muistutuksia. Tämä tulkinta on ollut aivan yleinen, se esiintyi myöskin virallisissa asiapapereissa, niinkuin 1863 vuoden valtiopäiväin avauspuheessa. Puheenaolevat 1772 vuoden hallitusmuodon säännökset eivät kumoutuneet, koska meidän vanha konstitutsioonimme vahvistettiin olemaan voimassa ilman mitään rajoituksia, mutta eräitä säännöksiä siinä ei voitu s o v e l t a a niin kauan kuin yhteys Venäjän kanssa kesti, vaan niiden säännösten täytyi väistyä valtakunnan säännön tieltä, mutta sinä hetkenä, kuin tämä este on poistunut, sinä hetkenä näiden säännösten soveltaminen jälleen alkaa.

Luullaan kenties, että tämä tulkinta on keksitty ja tarpeen vain 38 §:ää varten. Ei, vaan samanlainen tulkinta on välttämätön eräitä muitakin kysymyksiä varten, joissa asianlaita on samanlainen. Pyydän saada kosketella muutamia, jotka tulivat mieleeni, kun tätä asiaa ajattelin. Ensimäinen on 38 §. Periaatteena Venäjän aikana, joka periaate johtui 1809 vuoden tapauksista, oli se, että Venäjälle kuului se oikeus, että Venäjän keisari oli myös samalla Suomen hallitsija, Suomen monarkki. Se periaate ei kuulunut meidän perustuslakiimme, meidän konstitutsiooniimme, vaan se kuului Suomen ja Venäjän väliseen „valtakunnansääntöön". Tämä periaate putosi pois, sitte kun eduskunta katkaisi yhdyssiteen Venäjän ja Suomen välillä, ja Venäjän oikeus pitää monarkkinsa Suomen hallitsijana hävisi, ja silloin Suomen perustuslakien, Suomen valtiosäännön vanhat määräykset tulivat jälleen sovellutettaviksi. Olisi muutenkin luonnollista, vaikkei mitään määräyksiä siitä olisikaan, että kun Venäjän oikeus pitää monarkkinsa Suomen valtaistuimella putoaa pois,

silloin Suomen monarkkinen hallitusmuoto vaatii, että kansan eduskunta hankkii itselleen uuden monarkin, jota valtiosääntö ja muut lait ja asetukset edellyttävät. — Mutta on muitakin samanlaisia tapauksia, joita vastaan en luule kenenkään voivan tehdä väitteitä. Siitä suhteesta, jossa Suomi oli Venäjään, johtui, että Suomella ei ollut mitään omaa ulkopolitiikkaa. Suomen ulkoasiat olivat yhteiset Venäjän kanssa, Suomella ei ollut ulkoasioita varten mitään viranomaisia, ei ollut ulkoasiain ministeriä, ei ollut lähetystöjä eikä konsulaatteja. Venäjän hallitus hoiti ja johti näitä asioita myös Suomen puolesta. 1772 vuoden hallitusmuoto sisältää kuitenkin määräyksiä myöskin ulkopolitiikasta, sillä 1772 vuoden hallitusmuoto on laadittu itsenäistä valtakuntaa varten. Hallitusmuodon 21 § sisältää määräyksiä valtakunnan kansliasta, joka oli neljäs valtakunnan kollegio ja johonka kuuluvat muun muassa „liitot vieraitten valtain kanssa sekä rauhan päätökset vihollisten kanssa, lähettiläin oikea lähettäminen". Niinkuin tunnettu, 1772 vuoden hallitusmuodossa olevat kollegioita koskevat periaatteet kohdistuvat erinäisten vuoden 1809 Porvoon valtiopäivien myötävaikutuksella annettujen määräysten nojalla senaatin talousosastoon, sillä se tehtävä mikä oli valtiosäännön mukaan kollegiolla, on pääasiallisesti senaatin talousosastolla. Kun nyt Suomen yhteys Venäjän kanssa on katkennut, ovat ulkoasiat joutuneet Suomen omaan hoitoon ja meidän vanhan hallitusmuotomme periaatteet, samoin kuin kollegioja koskevat periaatteet yleensä ovat nyt päässeet voimaansa, ja senaatti, maan hallitus, on tälläkin alalla ruvennut harjoittamaan sitä valtaa, mikä siltä Venäjän yhteyden aikana on puuttunut. Ja hyvästi voi sanoa, että Hallitusmuodon 21 §:n näitä asioita koskevat periaatteet ovat astuneet vaikutukseensa, vaikka ne ovat koko sen ajan, minkä me olemme Venäjän kanssa yhteydessä, eli 110 vuotta, olleet soveltumattomia. Se on minun nähdäkseni analoginen tapaus kuin se josta edellä 38 §:ään nähden puhuin. Ja onpa vielä muitakin samantapaisia kysymyksiä. Valtio-oikeudellisten periaatteiden mukaan on Suomen alueella ainoastaan suomalainen valtiovalta mahdollinen, mutta me tiedämme, että niin kauan kun me olimme Venäjän kanssa yhteydessä, toi tämä yhteys mukanansa erinäisiä rajoituksia tässä suhteessa. Venäjällä oli oikeus pitää täällä linnoituksia, sotilaslaitoksia y. m. s. Nyt ovat nämä rajoitukset poistuneet ja hallitusmuodon vanhat periaatteet siitä, että vain Suomen valtiovalta on Suomen alueella voimassa, päässeet täyteen vaikutukseensa. — Tuli vielä mieleeni yksi tapaus. Hallitusmuodon 10 §:n mukaan ja Yhdistys ja Vakuuskirjan 1 §:n mukaan voidaan nimittää Suomen virkoihin ainoastaan Suomen kansalaisia. Koko Venäjän aikana on kuitenkin ollut yleisesti tunnustettua, että kenraalikuvernööriksi voitiin nimittää Venäjän mies. Siis senaatin puheenjohtajana — kenraalikuvernööri oli samalla senaatin puheenjohtaja — voi olla venäläinen ja niin olikin melkein koko Venäjän aikana asian laita. Nyt on tämä poikkeus pudonnut pois ja hallitusmuodon 10 §:n määräys, että vieraita, ulkomaan miehiä älköön käytettäkö valtakunnan viroissa ja Yhdistys ja Vakuuskirjan 1 §:n säännös, että syntyperäisiä Suomen miehiä on asetettava Suomen virkoihin, on jälleen astunut täyteen voimaansa oltuansa 110 vuotta tässä suhteessa soveltumattomia. (Ed. Hahl: Kuninkaaksi olisi siis pantava Suomen mies!) — Se on eri asia, mutta jos herra Hahlilla on joku sopiva suomalainen, niin ehkä otetaan harkittavaksi. — Luulen muuten, että jos tarkemmin näitä asioita harkitsisi, niin löytäisi vielä muita samanlaisia analogisia tapauksia. Ulkomaan oikeudesta niitä löytäisi myös, mutta veisi liian pitkälle ryhtyä niistä tässä sen tarkemmin puhumaan.

Minun mielestäni siis ei ole siitä epäilystä, että 38 § on laillisesti voimassa ja että sitä laillisesti nyt voidaan käyttää. Mikäli tiedän, ollaan asiantuntevissa piireissä tätä mieltä jotenkin yleisesti. Tiedän kyllä, että presidentti Ståhlberg on toista mieltä, mutta — kaikella kunnioituksella presidentti Ståhlbergia kohtaan — täytyy huomauttaa, että hän ei ole valtio-oikeudellisissa kysymyksissä auktoriteetti. Meidän suurin auktoriteettimme tällä alalla on professori Hermanson; hän on tätä asiaa erityisesti hallituksen pyynnöstä tutkinut ja antanut siitä laajan lausunnon, jossa hän tämän asian monipuolisesti selittää. Valtio-oikeuden nykyinen professori meidän yliopistossamme, professori Erich, on minun tietääkseni myöskin samaa mieltä. Parhaimmat auktoriteetit, jos niitä tahdotaan kuulla, ovat siis tällä kannalla. Mainitsen tämän sen vuoksi, että minä en ole mikään auktoriteetti juridisissa asioissa. Siitä on jo hyvin kauan, kuin minä olen juridiikassa, lainopissa työskennellyt.

Ed Nevanlinna: Eduskunta on viime valtiopäivillä tämän vuoden elokuun 9 päivänä päättänyt pyytää hallitusta ryhtymään niihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen, jotta eduskunta voisi täyttää eduskunnalle hallitusmuodon 38 §:n nojalla kuuluvan velvollisuuden mahdollisimman pian toimittaa kuninkaan vaali. Sen mukaan kuin hallitus nyt esitellyssä kirjelmässä on ilmoittanut, on hallitus nyttemmin suorittanut sen teh-

tävän, jonka eduskunta mainitulla päätöksellä on hallitukselle antanut. Näin ollen ja sitten kun yritys uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi ennen kuningassuvun valitsemista valtakunnalle on rauennut, on eduskunnan asiana viipymättä täyttää puheenalainen velvollisuus, ja on minulla niinmuodoin kunnia ehdottaa, että eduskunta päättäisi tänä iltana pidettävässä täysi-istunnossa toimittaa kuningassuvun vaali.

Ed. P a a s i v u o r i: Kun eduskunnalla nyt ilmeisesti aijotaan teettää päätös, joka tulee olemaan turmiollisimpia niiden lukuisten turmiollisten joukossa, joita tämä jäännöseduskunta lyhyenä toiminta-aikana jo on ennättänyt tehdä, en voi olla omasta puolestani esille tuomatta ajatustani tämän suunnitellun askeleen johdosta ja samalla esittää millä silmillä varsinaisen kansan keskuudessa tätä eduskuntaa ja sen toimintaa yleensä katsotaan ja mitä erikoisesti nyt suunniteltavana olevaan toimenpiteeseen tulee.

Silloin kun tämä jäännöseduskunta keväällä suuresta supistuksesta huolimatta ja vastoin työväestön taholta esitettyä vaatimusta näytti aikovan ryhtyä leikkimään kansaa edustavaa parlamenttia, mukaannuttiin tähän ajatukseen aluksi työväenluokankin keskuudessa, kuitenkin sillä pidättäytymisellä ettei tätä olotilaa saisi jatkua kauemmin kuin olosuhteet välttämättömästi vaativat. Nimenomaan ajateltiin tällöin, että saattaa olla tarpeellista järjestää maan raha-asiat ja elintarvekysymys niin nopeasti, ettei uusien vaalien kautta täydennettyä eduskuntaa siinä ajassa ennätettäisi saada koolle. Pian kuitenkin kävi selville tämän luokkaeduskunnan aikeet ja mihin kaikkeen sitä suunniteltiin käytettäväksi. Se on liiankin usein julkilausuttu sekä täällä eduskunnassa että porvarillisissa sanomalehdissä. Tarkoituksena on ollut ei enempää eikä vähempää kuin järjestellä tämän maan asioita vapaasti niin kauvan kuin siihen on tilaisuutta, eli toisin sanoen niin kauvan kuin työväestön ääni voidaan pidättää kuulumasta ja jaksetaan se pitää poissa neuvospöytien äärestä. Tällä aikaa aiotaan kiirehtiä juurruttamaan taantumusta maassamme siksi lujasti, että se kestäisi pitkän ajan ennenkuin kansanvallan aatteet pääsisivät täällä oikeuksiinsa.

Ja tätä suunnitelmaa ei ole ainoastaan julkilausuttu, vaan sitä on myöskin toteutettu sikäli kuin meidän junkkerimme ovat sitä jaksaneet. Ja tähän taantumustyöhön ja taisteluun kansan enemmistöä vastaan hallitusmuotokysymyksessä on uhrattu siinä määrin kaikki voimat, että maamme todelliset elinkysymykset ovat saaneet jäädä kokonaan syrjään.

Ainoana lohdutuksena kansanvaltaisesti ajatteleville henkilöille tässä maassa on se, että koko tämä touhu on tulokseton, että tällä eduskunnalla ei ole o i k e u t t a päättää niissä asioissa, joita se ottaa ratkaistavaksi ja että sen saavutukset voidaan ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa panna riitaan ja varmasti tullaankin niin menettelemään, sikäli kuin tämä eduskunta on vastoin kansan enemmistön toivomuksia työskennellyt.

Tällä eduskunnalla nimittäin ei ole laillista pätevyyttä Suomen kansan nimessä tehdä päätöstä. Ensiksikään ei tämä eduskunta ole täysilukuinen. Valtiopäiväjärjestyksen mukaan täytyy eduskunnassa olla 200 jäsentä. Tässä eduskunnan jäännöksessä ei ole enempää kuin puolet tästä määrästä. Porvarillisten taholla vedotaan tavallisesti siihen, että on niiden oma asia, jotka ovat tehneet itsensä mahdottomiksi, jos ovatkin pakoitetut pysymään poissa. Tämä todistelu riippuu kuitenkin kokonaan ilmassa. Eduskuntaan nähden ei nimittäin edustajilla ole oikeuksia vaan valitsijoilla. Jos ne 400,000 sosialidemokraattista valitsijaa, jotka tätä nykyä ovat vailla edustajaa tässä eduskunnassa, eivät ole tehneet itseänsä mahdottomiksi Suomen kansalaisina, jos ne sen olisivat tehneet, olisitte te herrat ne murhanneet tai heittäneet vankiloihin kidutettaviksi, niinkuin olette kaikille sisälliseen sotaan osaottaneille tehneet. Nämä 400,000 valitsijaa tulevat teille aina heittämään syytöksen vasten kasvoja, että te olette heidän oikeutensa anastaneet, ettekä te tule teidän puuhillenne mitään tunnustusta saamaan. Edellisen lisäksi on tämän eduskunnan viaksi luettava se, että täällä olevien edustajain suostumuksella ja kannatuksella lain vastaisesti on tämä eduskunta saatettu näin kutistuneeseen muotoon. On olemassa joukko sosialidemokraattisia edustajia, jotka sisälliseen sotaan ovat ainakin yhtä viattomat kuin täällä salissa istuvat porvarilliset edustajat, ja jotka siitä huolimatta ovat kuritushuoneeseen sijoitetut ja siten estetyt edustajavelvollisuuksiaan täyttämisestä, ja tämä räikeä lainrikos on tehty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että teidän epäkansanvaltaiset pyrkimyksenne tulisivat onnistumaan. Kun te ette kuningashommissanne ole varmoja, huolimatta puolikaseduskunnastanne, annoitte te vielä ratkaisun edellisenä päivänä vangita tänne vahingossa saapuneet pari sosialidemokraattista edustajaa, jotta he eivät olisi estämässä teitä veljellisessä sovussa asioitanne järjestäessä. Ja samassa tarkoituksessa olette te jättäneet täyttämättä tätä eduskuntaa varaedustajilla niiden edustajain jälkeen, jotka ovat kuolleet

tai jotka ovat teloitetut, vaikka samaan aikaan olette kyllä pitäneet tarkkaa huolta siitä, ettei kenenkään porvarillisen sija jäisi päiväksikään täyttämättä. Nämä jatkuvat laittomuudet aiheuttavat, että eduskunta nykyisessä kokoonpanossaan on laiton eikä sillä ole oikeutta kansan puolesta tehdä päätöksiä. Tämä eduskunta sitäpaitsi asiallisesti on senlaatuinen, ettei se edusta kansaa. Itse asiassa se on samallainen, kuin sisällisen sodan aikainen pääneuvosto. Se on muodollisesti yhtä vieras meidän valtiopäiväjärjestyksellemme ja asiallisesti yhtä suuressa määrässä luokkaeduskunta kuin viimeksimainittu. Tällä vajanaisella eduskunnalla te herrat oikeistolaiset kuitenkin aiotte toteuttaa tämän ajatuksen, jolla ei ole kannatusta tämän kansan valitsijain enemmistön keskuudessa. Te aiotte vielä käyttää siinä uutta laittomuutta hyväksenne, selittää laiksi erään pykälän, jonka kaikki tässä maassa jo sadan vuoden aikana ovat selittäneet merkityksensä menettäneeksi. Tämä teko olisi lailliseltakin eduskunnalta j u l k e a v a l l a n k a a p p a u s, ja tältä eduskunnalta tehtynä se on sitä k a k s i n k e r t a i s e s s a m ä ä r ä s s ä, jopa siihen määrin, että arvattavasti ei mikään ulkomaalainen prinssi tämmöisillä edellytyksillä halua persoonaansa tämän maan puolueriitojen ristituleen pistää. Muuta ulospääsyä nykyisestä sekavasta tilanteesta ei ole, kuin uusien vaalien toimittaminen. Siihen olisi pitänyt käydä jo aikaa sitten, mutta toivottavasti se ei ole vieläkään liian myöhäistä. Tapaukset tosin vyöryvät myrskyn nopeudella ja romahduksia sattuu sielläkin, missä niitä vähimmin odotetaan. Senvuoksi on syytä kiirehtiä, ettei meillä taas kerran tultaisi liian myöhään. Jos meidän maamme vielä kerran sattuisi joutumaan kansainvälisten melskeiden piiriin, ei sillä olisi mitään arvovaltaa nauttivaa laitosta, joka voisi astua isänmaan kohtalojen etunenään ja kerätä kansan joukot ympärilleen. Tämä eduskunta ja sen valitsema hallitus ei ainakaan siihen tarkoitukseen kelpaa. Ne tulisivat kansanliikkeet pyyhkimään pois tieltään niinkuin pölypilvet. Ottakaa ajanmerkeistä vaari, älkää viivytelkö, älkää myös ärsytelkö tätä kiusattua kansaa enempää kuin se jaksaa sietää.

Te tuomitsette työväen väkivaltaisen menettelytavan ja odotatte tässä maassa syntyvän parlamentaarista toimintaa harrastavan työväenpuolueen. Mutta samaan aikaan te teette voitavanne kääntääksenne työväen mielen pois parlamenttaarisuudesta. Sillä minkä arvon luulette työväen antavan sellaiselle parlamentaarisuudelle, joka tarjoo etuja yksinomaan porvarillisille luokille ja sortaa työväenluokkaa, jättää sen edustuksesta osattomaksi. Semmoinen parlamenttarismi ei menesty, ja jos nykyistä olotilaa vielä vähän aikaa jatkuu, on tässä maassa kenenkään työmiehen mahdoton ruveta selittämään joukoille parlamenttarismin etuja. Häntä ei uskota, hänet huudettaisiin alas. Vastustan mitä jyrkimmin kuninkaan vaalia, koska se tietäisi valtiokaappauksen tielle käymistä, tässä laittomassa eduskunnassa. Samalla ilmoitan, etten katso arvolleni sopivaksi ottaa osaa kysymyksessä olevaan valtiolliseen ilveilyyn.

Se kiero selitys, jonka senaattori Paasikivi äskettäin antoi, se ei yhtään tasavaltalaista kääntänyt siihen mielipiteeseen, että se 110 vuotta kuolleena ollut valtiomuodon pykälä nyt olisi ylösnoussut ilman, että olisi tarvinnut antaa uutta esitystä eduskunnalle ja se käsitellä täällä valtiopäiväjärjestyksessä säädetyllä tavalla. En minä ainakaan puolestani siihen tulkintaan yhdy, minkä senaattori Paasikivi täällä äskettäin antoi. Senaattori Paasikivelle olisi ollut paljon rehellisempää, jos hän olisi sanonut: hyvät herrat, me teemme tässä nyt valtiokaappauksen, kun meillä on siihen nyt tilaisuus.

Ed. N i u k k a n e n: Minä yhä vielä senaattori Paasikivenkin selityksen jälkeen uskallan väittää, että v. 1772 hallitusmuodon 38 §, jonka nojalla aijotaan kuninkaanvaaliin käydä, on pidetty yleensä kuolleena ja että itse herra senaattori J. K. Paasikivikin on ollut sille hautaa siunaamassa. Minulla on tässä herra senaattorin kirjoittama kirja ja siinä sen johtolauseessa sivulla 11 herra senaattori itse sanoo muun muassa näin: „Jotta kokoelmaa olisi helpompi käyttää, ovat ne kohdat, j o t k a e i v ä t e n ä ä o l e v o i v o i m a s s a, merkityt pienemmällä painoksella." Sitte tässä nyt kyseessäolevassa 38 §:ssä jälkiosa, joka alkaa: „Mutta jos valtaistuin jäisi avonaiseksi miespuolisen kuningasheimon sukupuuton kautta, mistä onnettomasta tapauksesta Jumala meitä varjelkoon" j. n. e., on tässä teoksessa painettu pienemmällä painoksella ja vielä pykälän loppuun on lisätty samallainen huomautus kuin kirjan alkulauseessa. Senaattori Paasikivi on siis sittenkin pitänyt tämän pykälän voimansa menettäneenä. Tätä kuningasasiaa ei suinkaan paranna se että herra senaattori itse nyt myöntää, että hän ja hänen hengenheimolaisensa kuten täällä eilen muun muassa eräässä lausunnossa on osoitettu, ovat aikaisemmin venäläisten vallan aikana senvuoksi, että silloin heille se on ollut edullistä, tulkinneet väärin perustuslakia. Vaan että näin on, että Suomen hallitus tänä kohtalokkaana aikana on sellaisten miesten kä-

sissä, jotka tilanteen mukaan ovat valmiit perustuslakia selittämään aivan päinvastoin ja että tämän saman hallituksen toimesta nyt taasen perustuslain mielivaltaisella tulkinnalla vastoin kansan tahtoa ja kansalta kysymättä tahdotaan tuoda tänne kuningas, se muuttaa tämän kuningashomman vieläkin vastenmielisemmäksi. Minä sanon vieläkin, että se tapa, jolla tämän vanhan hallitusmuodon 38 §:ää on eduskunnassa ja nykyisessä hallituksessa tulkittu on minun käsittääkseni mielivaltaista ja Suomen kansan oikeuskäsityksen mukaan kokonaan väärää. Minä kehoittaisin vieläkin herroja monarkisteja, jotka tämän tällaisen tulkinnan perusteella aikovat nyt kuninkaanvaaliin ryhtyä, miettimään, minkälaiseksi tilanne muuttuu sitten, minkälaiseen asemaan te ja teidän tänne tuomanne kuningas joutuu silloin kun teidän joka tapauksessa on kahden vuoden perästä toimitettava eduskuntavaalit ja kun täällä eduskunnassa silloin on toisenlainen enemmistö, kun silloinen perustuslakivaliokunta selittää, että tämä pykälä ei ole ollut voimassa vaan että sitä on tulkittu mielivaltaisesti. Jos teillä ja teidän tuomallanne kuninkaalla ei ole silloin pistimiä, jolla te voitte tämän selityksen kumota, niin tässä maassa ei ole valtiomahtia, joka voisi teidän kuninkaan valtanne pystyssä pitää, ja tällaisen mahdollisuuden pitäisi kehoittaa teitä vieläkin tätä kysymystä harkitsemaan.

Senaattori P a a s i k i v i: Edellisen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että arvoisa puhuja ei siteerannut oikein muistutusta minun perustuslakijulkaisustani. Hänen olisi pitänyt lukea 38 §:ään liittyvä muistutus, jossa sanotaan, että 38 § ei ole kumoutunut eikä kadottanut voimaansa vaan sanotaan: „Muuten ei Suomen yhdistämisen jälkeen Venäjän valtakuntaan tämän pykälän jälkimäinen osa enää s o v e l l u". Se sana, jota tässä käytetään, on „sovellu" (tillämplig). Jos edellinen puhuja olisi menetellyt niinkuin hänen olisi pitänyt, olisi hänen pitänyt myöskin lisätä, että minun perustuslakipainoksessani on monta kohtaa, joissa lakipykälät on painettu pienemmällä painoksella, vaikka ei ole minkäänlaista epäilystä siitä, että näitten pykälien periaatteet, vieläpä yksityiset säännöksetkin eräissä suhteissa ovat noudatettavat. Semmoisia ovat esim. kaikki kollegioita, ei ainoastaan kansliakollegiota vaan muitakin kollegioita koskevat kohdat, joitten periaatteet on koko Venäjän ajan katsottu olevan meillä sovellutettavissa ja noudatettavina ja nyttemmin niitten soveltuvaisuus on vielä laajentunut. Meidän vanhassa laissamme on pykäliä, jotka eivät ole olleet kuolleita, mutta sanokaamme että ne ovat olleet „valekuolleita", mutta nyt kun itsenäisyyden valo on niihin paistanut, ne ovat heränneet. Ulkoasiain hoitoa koskevat säännökset ovat olleet samoin 110 vuoden kuluessa kuolleet. Pitääkö nyt sanoa, että näiden säännösten periaatteet ovat yhä kuolleita? Ei suinkaan, vaan vaikka vanhan hallitusmuodon periaatteet, jotka koskevat ulkoasioita, ovat olleet 110 vuotta „kuolleita", ovat nämä periaatteet, jotka nyt kohdistuvat senaatin talousosastoon, entisten kollegioiden tehtävien hoitajana, nyt jälleen tulleet noudatettaviksi mikäli ne nykyisiin oloihin soveltuvat.

Ed. R e n t o l a: Minä toteun ensiksikin sen, että senaatin herra varapuheenjohtaja ei ole saanut tehdyksi ihmettä vaan että hänkin on vaan ihminen. Se tehtävä, kuolleen herättäminen, meni yli voimien. Vaikka siihen kuvitellaan paistavan minkälaisen valon, niin kuollut ei sikäli herää että Suomen kansa näkisi sen elävänä jälleen. Sen kuolleen herättämisessä katson senaatin herra varapuheenjohtajan sikäli epäonnistuneen että vanhat lyijyt painavat jaloissa. Olisipa ollut perustuslakitaistelu toisenlainen, niin ei tarvitsisi enään tuta niin katkeraa tunnetta kuin minun nähdäkseni routavuosien suomettarelaisten täytyy tuntea. Se on Jumalan rangaistus ja se on hyvä. Olen nähnyt tässäkin ehdottomasti vilpittömässä yrityksessä käyttää tilanteen tähden jotakin keinoa että päästäisiin tästä umpikujasta, olen nähnyt että vanhat rikokset tällä alalla tulevat esteiksi. Minä ymmärrän että joltakin hyvin tiukalta perustuslailliselta onnistuisi paremmin tuon kuolleen herättäminen; hän kun on ollut siihen läheisessä suhteessa ja katsonut sitä vähän enemmän eläväksi aiheeksi, ja sentähden valitan että sitä täytyy juuri yrittää herättää sellaisten, jotka eivät perustuslakitaistelussa kiivailleet niin lain puolesta kuin herra senaattori nyt tahtoo lain puolesta puhua. Lain puolesta puhuminen on kyllä hyvä, mutta toiselta puolelta minä näen siinä myös Jumalan sormen että hän asetti juuri sellaisia miehiä nyt tätä asiaa ajamaan, jotka tekevät sen kaikkein heikoimmin. Se on ollut Suomen kansan onneksi. Kuolleiden tänne esiinkutsuminen saa aikaan sen että tulee kummituksia ja niinollen on minun nähdäkseni aivan hyvä että niin heikot miehet ovat herättämässä kuolleita, jotka eivät saa niitä heräämään tänne sekasortoa keskuuteemme loihtimaan.

Tahdon kiinnittää huomiota siihen, mitä herra senaattori viimeisessä lausunnossaan mainitsi. Hän kysyi, minkä perusteen nojalla me hoidamme ulkopolitiikkaa, jollei tällaista kuolleistaherättämis-

tä ole tapahtunut kysees̈sä olevia asioita koskeviin perustuslain säännöksiin nähden. Me hoidamme ulkopolitiikkaa sen päätöksen nojalla, joka tehtiin 6 päivänä joulukuuta 1917. Siinä päätettiin että Suomi on oleva riippumaton tasavalta, ja silloin saatiin ulkovaltojen tunnustus ennen kun oli keksittykään tätä tarvetta että täytyy herättää henkiin kuolleita. Ulkopolitikkaa hoidettiin niin että kaikuivat iloiset huudot aina bolshevikkien penkeiltä äärimmäiseen oikeistoon saakka ja Suomen kansa oli kerrankin yksimielinen ja kansassa oli henkeä ja elämää tämän päätöksen tähden. Ja tämän päätöksen kannustamana kansa myöskin kukisti sen anarkistisen liikkeen, joka talvella syntyi. Sen pakon tähden että Suomen t ä y t y i julistautua itsenäiseksi valtioksi ja eduskunta yksimielisesti julisti että Suomi on oleva itsenäinen riippumaton tasavalta, meidän täytyi ryhtyä hoitamaan ulkopolitiikkaa ja asettaa parlamentin enemmistön tahdon mukaisesti hallitus, joka lähti hoitamaan ulkopolitiikkaa. Ja hallitus sai tammikuussa vielä laajemmat valtuudet ryhtyä toimiin kaikissa asioissa, jotka tarkoittivat järjestyksen palauttamista ja sillä perusteella se kutsui meille ystävällisen vieraan kansan sotajoukot meidän avuksemme. Niin hoidettiin ulkopolitiikkaa eduskunnan päätöksen mukaan.

Pyydän sitte huomauttaa siitä käsitteiden sekaannuksesta, mikä on olemassa. Milloin tarve vaatii sitä sanomaan, niin silloin on Suomi ollut koko viime talven tasavalta; oikeistolaiset ovat valmiit silmää räpäyttämättä todistamaan maamme tasavallaksi ja vetoavat sitten kansanjoukkoihin sanoen: „katsokaa, tuollainen kuin näitte oli tasavalta". Mutta kun on tarve, niin todistetaan ettei kuuna kullan valkeana Suomi ole ollut tasavalta eikä 6 päivänä joulukuuta tehty eduskunnan päätös merkitse yhtään mitään. Tämä on ainakin käsitteiden sekaannusta, jollen sano jotakin muuta. Eikä suinkaan se vahvista kansassa sitä käsitystä että lakimiehet tulkitsevat lakia oikein, vaan vahvistaa kansassa sitä ajatusta että „laki on niinkuin se luetaan".

Sitte kiinnitän huomiota siihen, mitä herra pääministeri puhui perustuslakien ja valtiosäännön kahteen ryhmään jakamisesta, ja joka on syvällistä lainoppia. Minun nähdäkseni se on siksi syvällistä lainoppia, ettei se tule käytännöllisiä tarpeita palvelemaan. Minä en tahdo ensinkään kieltää etteikö lakimiesten, tiedemiesten, keskuudessa ne näkökannat ole aivan oikeutettuja, oikeaksi hyväksyttyjä, mitä herra senaattori esitti. Mutta jos niillä pyydetään todistella että 6 päivänä joulukuuta 1917 eräiden perustuslain valtiosääntöä koskevien kohtien lakattua toiset jäivät kuitenkin voimaan, niin tätä ei kansa yleensä ymmärrä, ja tällaisessa tilanteessa on kuitenkin tärkeintä se mitä keisari Wilhelmkin on tärkeimmäksi ymmärtänyt että hallitusmiehillä on sopusointu ja yhteenkuuluvaisuus kansansa kanssa oleva ensimmäinen asia eikä joku juriidinen seikka, josta lakimiehet ovat erimielisiä ja joka on siksi syvämielistä lainopin tulkintaa, ettei se ollenkaan pääse yhteiseen kansaan leviämään. Katson siis, että sellaiset perustukset, joita herra senaattori tätä asiaa käsitellessään esille toi, voivat kyllä olla teoreettisesti oikeita ja lakimiesten piirissä tulla hyväksytyiksi, mutta tilannetta ne eivät auta. Herra senaattori lausui myöskin erään arvostelun maassamme sangen kunnioitetusta perustuslakitaistelijasta ja nykyisen hallituksen suuresti huomioonottamasta lakimiehestä, nim. eduskunnan entisestä puhemiehestä professori ja presidentti Ståhlbergista, ettei hän ole muka valtio-oikeuden tuntija ja tutkija. Se arvostelu oli ainakin siivompi kuin se yliopiston opettajan arvostelu, joka sanoi, että presidentti Ståhlberg on „— — — — — — i"! Jos vähäsenkin arvossa pitäisivät omaa monarkista hallitustaan nuo kiivaimmat yliopiston opettajan paikalle päässeet monarkistit, niin eivät tällaisia arvosteluja lausuisi. Miksikä silloin jää se hallitus, joka nimittää tällaisen henkilön korkeimman hallinto-oikeuden presidentiksi?

Minun katsantokantani on käynyt esille jo eilisessä lausunnossanikin ja eräässä sitä ennen antamassani tähänkin kysymykseen nähden ja se on se suuri huoli, että kun meidän oikeiston täytyy puskea päänsä seinään, niinkuin tarvitsi vasemmistomme talvella tehdä, niin tämä tuottaa ylen paljon kärsimyksiä kansalle. Minä en näe mitään muuta realista syytä enää tämän politiikan ajoon kuin hallituksemme kunnian pelastaminen, mutta olkaa vakuutettuja siitä, monarkistit ja arvoisa hallituksemme, että minä ja mikäli ymmärrän kaikki ryhmätoverini eivät kieltäänny isänmaallisessa mielessä myötävaikuttamasta siihen suuntaan kuin he ymmärtävät isänmaan edut. Olkaa vakuutettuja, että meistä ei tule olemaan sellaista estettä hallituksen hyvässä järjestyksessä peräytyessä, että se tulisi teille olemaan vaikeampi tie kuin on tämä tie, kun täytyy pakosta perääntyä, sillä ehdottomasti tämä politiikka, jota hallitus pyytää nyt harjoittaa, tulee noloon loppuun kääntymään. Sille on noussut meidän nostattamatta Jumalan nostamia esteitä ja sille nousee niitä edelleenkin ja sentähden pyydän, että hallitus antautuisi sille tielle, mikä tunnustetaan täysin parlamenttaariseksi, kutsuisi uudet vaalit, jollei tahdo ryhtyä antamaan lakiehdotusta referendumis-

ta, kansanäänestyksestä. Silloin kansa on taasen hallituksen takana ja pian on unohdettu tällaiset asiat, kuin mitä on tänä kesänä ollut. Kansaamme palaa terveys, luottamus hallitukseen, ja me menemme toisella vauhdilla eteenpäin, kuin on nyt menty, jos on ollenkaan menty. Tätä minä pyydän, että hallitus sitä miettisi eikä kävisi tuohon kohtalokkaaseen kuninkaanvaaliin.

Senaattori Setälä: Minä en tahdo käyttää monta sanaa, ja sen, mitä on sanottu ja mitä on sanottava, saattaakin koota aivan muutamiin harvoihin sanoihin.

Eduskunta päätti eilen uudelleen, ettei uuden hallitusmuodon säätäminen Suomen valtakunnalle ole kiireellinen asia. Tästä ei tietysti voi muuta päättää, kuin että Suomen eduskunta katsoo valtakunnan toistaiseksi voivan tulla toimeen nykyisellä hallitusmuodolla, sillä eihän kaiketi kukaan yrittäne väittää, että tällä valtakunnalla, jolla on ollut kauan valtiosääntö, tänä hetkenä, kun se on itsenäinen, ei olisi mitään hallitusmuotoa. Eilen eduskunta myöskin hylkäsi tehdyn ehdotuksen kansanäänestyksen toimeenpanemisesta, niinikään ehdotuksen, että eduskunta tekisi anomuksen uusien vaalien pikaisesta toimeenpanosta. Ei ole siis mitään syytä olettaa, että hallitusmuotoasia pian ratkeaisi tai ratkeaisi ainakaan toisella tavalla, kuin nyt on käynyt.

Voimassaolevan hallitusmuodon mukaan, kun kuningassukua ei ole olemassa, on valtakunnalle uusi kuningassuku valittava. Että nyt todella asianlaita on se, ettei meillä ole kuningassukua, se ei ole kiellettävissä. Romanovien hallitsijasuku ei koskaan ole ollut Suomen hallitsijasuku. Suomen valtaistuinta tähän sukuun kuuluvat henkilöt ovat pitäneet hallussaan ainoastaan sikäli, kuin he ovat olleet Venäjän keisareita.

On yhä uudelleen uudistettu, vielä tänäkin päivänä, että hallitusmuodon 38 § ei ole voimassa, ja on vedottu lainoppineiden lausuntoihin, että muka nämät niin ovat sanoneet. Eilenkin sama puhuja, joka juuri edelläni esiintyi, useampia kertoja lausui, että m. m. senaatin nykyinen varapuheenjohtaja eräässä julkaisussaan oli lausunut, että tämä 38 § on „pätemätön". Tällä sitaatilla oli se paha vika, että se oli väärä. Niinkuin jo tänäänkin on osoitettu, on tässä kirjassa sanottu, että puheenalaisen pykälän jälkimäinen osa Suomen yhdistämisen jälkeen Venäjän valtakuntaan „ei enää sovellu", ja niin ovat sanoneet kaikki ne lainoppineet, joiden lausuntoihin on viitattu. Ei yksikään ainoa ole niistä sanonut, että tämä pykälä olisi pätemätön tai voimaton. Kaikki ovat sanoneet, että se on ollut, sen jälkeen kun Suomi yhdistettiin Venäjän valtakuntaan, niissä oloissa soveltumaton. Miksikä se siis silloin oli soveltumaton? Se oli soveltumaton siksi, että Suomi ei ollut itsenäinen valtio, että Suomi ei voinut Venäjän hallitsijasuvusta riippumatta valita hallitsijasukua. Se oli soveltumaton ainoastaan tästä syystä. Jos nyt tahtoisi väittää ettei Suomi itsenäisenä ja vapaana voisi tehdä mitään, mikä on ollut soveltumatonta Suomen ollessa Venäjään liitettynä, niin se on sama kuin Suomen itsenäisyyden tosiasiallinen kieltäminen. Se on sitä oudompaa, että jotkut nyt täällä kieltävät hallitusmuodon 38 §:n voimassaolon, koska juuri tähän pykälään nimenomaisesti vedottiin silloin, kuin tuo kuuluisa valtalaki säädettiin, ja aivan tuohon samaan pykälään vedottiin eduskunnan päätöksessäkin silloin kuin eduskunta päätti asettaa valtionhoitajakunnan.

Ainoa seikka, joka olisi voinut tehdä tämän pykälän uudelleen soveltumattomaksi, olisi tietysti se, että Suomi todellakin olisi julistettu tasavallaksi. Ettei niin milloinkaan ole tapahtunut, on jo niin monta kertaa osotettu, että sitä enää tuskin tarvitsee uudelleen todistella. Päinvastoinhan on eduskunta jo kahdesti hyväksynyt Suomelle monarkkisen hallitusmuodon. Etteivät tasavaltalaiset itsekään usko Suomea tasavallaksi, sitä todistaa ettei kukaan puhu tätä nykyä Suomen tasavallasta vaan kaikki tasavaltalaiset puhuvat Suomen valtakunnasta, eikä ole tapana nimittää tasavaltaa valtakunnaksi, siten nimitetään ainoastaan keisarikuntaa tai kuningaskuntaa. Tahdon huomauttaa yhdestä ainoasta seikasta. Kuuluisan päätöksensä 6 p. joulukuuta, jota on sanottu Suomen tasavallan julistamiseksi, sen eduskunta on nimenomaan ja aivan erityisesti siihen seikkaan painoa pannen julistanut tekevänsä korkeimman vallan haltijana. Mutta se seikka että Suomella on valtiosääntö merkitsee että korkeimman vallan haltija ei ole oikeutettu mahtikäskyllä säätämään valtakunnalle hallitusmuotoa. Se joka tahtoo väittää korkeimman vallan haltijalla olevan tämän oikeuden, hän samalla väittää ettei Suomi ole valtiosääntöinen vaan itsevaltiaasti hallittava maa. Korkeimman vallan haltijalla on valtiosäännön mukaan oikeus tehdä ainoastaan ehdotuksia maan hallitusmuodon muuttamiseksi. Ja niinhän on todella käynyt. Hallituksen puolesta ja eduskunnan silloisen korkeimman valtiovallan haltijan hyväksymyksellä eduskunnalle tehtiin ehdotus siitä, että Suomesta oli tuleva riippumaton tasavalta täysin laillisessa järjestyksessä siten, että uusi tasavaltalainen hallitusmuoto olisi säädetty. Sillä ajatuksella, että Suomesta oli tuleva tasavalta, sillä oli kerran, se on kieltämätöntä, tässä eduskunnassa sangen yleinen kannatus. Todelli-

suudessa meidän kuitenkin täytyy sanoa että tuo kannatus oli kuitenkin perustaltaan sangen hajanainen. Näiden kannattajien joukossa oli niitä, jotka epäilemättä olivat aina olleet ja vakaumuksellaan olivat monarkisteja, mutta jotka taipuivat tasavaltaan senvuoksi, että he eivät katsoneet sinä hetkenä ja niissä oloissa minkään muun olevan mahdollisen Suomen sisällisiin eikä ulkonaisiin oloihin nähden, sillä ei ollut oletettavissa että venäläinen bolshevikkitasavalta tunnustaisi Suomen kuningaskunnan itsenäisyyden. Toisaalta taas ne edustajat, jotka olivat vakaumukseltaan tasavallan kannalla, varmaankin lähtivät hyvin eri perusteilta. Täällä oli kai myös todellisia tasavaltalaisia, jotka ajattelivat tasavaltaa nykyaikaisessa mielessä, semmoista tasavaltaa, jolla oli oleva todellinen korkeimman vallan haltija. Mutta oli hyvin suuri osa tasavaltalaisia, joiden ihanteena oli neuvostotasavalta, bolshevistitasavalta, jolle me tuskin olisimme taipuvaiset myöntämään edes todellisen tasavallan nimeä, tuskinpa edes oikean valtiomuodon nimeä. Mutta olipa tällä ehdotuksella, että Suomesta oli tuleva tasavalta, kuinka suuri kannatus tahansa, tämä ehdotus ei koskaan ole joutunut ehdotusta pitemmälle. Ei koskaan ole mitään muuta todistettavissa kuin että Suomen eduskunta silloin kuin se oli korkeimman vallan haltijana ja juuri korkeimman vallan haltijana ilmoitti kannattavansa sitä periaatetta että Suomesta oli tuleva tasavalta ja tahtoi tässä ominaisuudessa antaa eduskunnalle tätä koskevan ja tätä tarkoittavan esityksen.

Saatan lopettaa tähän ja luulen tällä vastanneeni myöskin edelliselle puhujalle kaikkiin hänen semmoisiin vastaväitteisiinsä, jotka ansaitsevat jotakin huomiota. Lisään tähän vain sen että hallitusta kai ei voitane moittia siitä, jos se on nimittänyt korkeimman hallinto-oikeuden presidentiksi semmoisen henkilön, joka ei ole erikoistuntija valtio-oikeuden alalla, sillä hallinto-oikeuden tehtävänä pääasiallisesti on työ toisella alalla, nimittäin hallinto-oikeuden alalla, jonka aineen professorina presidentti Ståhlberg on ollut, eikä suinkaan voitane ilman muuta rinnastaa käsitteitä sillä tavalla että sanotaan että se, joka ei ole erikoistuntija valtio-oikeuden alalla, se on samalla „abnormi".

Ed. Hornborg. Det öfvergår mänsklig förmåga att afgöra, om det steg, hvarom nu är fråga, skall lända till lycka eller olycka för vårt folk. Vi följa tidens skenande hästar, och det återstår endast för oss att med den fattning, vi äro mäktiga af, väja för en sten här och för en afgrund där. Det kan hända, att vi väja för en sten för att störta i en afgrund. Det kan också hända, att ett fall i afgrunden slutar lyckligt. Så, som händelserna utvecklats under de senaste tiderna, är det fullkomligt omöjligt att nu förutsäga, hvad som skall visa sig lyckligt och hvad olyckligt. Fruktansvärdt molnhöljd är vägen, och blicken förlorar sig i mörkret. Det återstår endast att göra sitt bästa och försöka enligt samvete och öfvertygelse lösa de frågor, som tränga sig på oss. Kommande släktled skola en gång i belysning af händelser, som vi icke känna, bedöma vårt handlingssätt och berömma eller klandra oss. Det kan hända, att inför en högre domstol såväl beröm som klander är oberättigadt. Vi kunna blott, som sagdt, göra vårt bästa och böja oss för ödets domslut.

För min personliga del är jag öfvertygad om, att den monarkiska statsformen är den, som lämpar sig bäst för oss. Jag förnekar icke vissa teoretiska företräden, som man kan tillerkänna den republikanska statsformen, men jag tror, att monarkien ännu så länge är den lämpligaste för de flesta staters förhållanden och alldeles säkert för oss. Men om den uppfattning, som jag representerar, segrar, kommer hvarken jag eller — tror jag — mina meningsfränder att känna triumf. Vi gå mot framtiden med ängslan, bekymmer och ansvarskänsla. Jag kan icke underlåta att säga, att jag efter allt det, som sedan ett år tillbaka har passerat i detta land, står så nära misströstan som en man med bibehållet hopp kan stå. Hvart man ser, från partigrupp till partigrupp, blindhet och halsstarrighet — ingen nämnd och ingen glömd. Det är tvifvel underkastadt, om monarkien skall visa sig vara den räddande vägen, men om någon af de hinderfyllda vägar, som ligga framför oss, skall leda till målet, så tror jag det är denna.

Statsskeppet drifver redlöst bland bränningar och grundbrott. En del af besättningen har gjort myteri och nyss med möda blifvit öfvermannad, och återstoden tvistar. Somliga vilja lägga fartyget i kurs igen, andra vilja tillspörja de just besegrade myteristerna, hvilkas vanvettsdåd bragt fartyget i lägervall, om den kurs som bör följas, och somliga slutligen finna situationen så kritisk och farlig, att de anse bäst att låta skutan drifva och icke försöka få styrkraft i den på nytt, utan lugnt öfverlämna åt en måhända nådig försyn att godhetsfullt allt fortfarande spela de dårars förmyndare.

Det kan hända, att grundstötning är oundviklig, men det synes mig dock vara värdigare om en gång ett haveri skall inträffa, att det sker, under försök att finna den rätta kursen, än att fartyget drabbas af sitt öde under redlös drift.

Jag ber att få omfatta förslaget om omedelbart konungaval.

Ed. Tanskanen: Luovun.

Ed. Snellman: Pyydän saada kannattaa ed. Nevanlinnan lausuntoa, että eduskunta ryhtyisi toimittamaan kuninkaanvaalia.

Ed. Lundson: Viimeiseen saakka olin toivonut, ettei Suomen kuninkuuskysymys joutuisi sellaisen ratkaisun alaiseksi, kuin se nyt näyttää tulevan. Olen tehnyt tämän monesta syystä ja ennen kaikkea siitä, että en ole katsonut sen perusteen, jolla kuninkuutta tänne nyt aijotaan saada, olevan pätevän. Tähän tulee lisäksi vielä se seikka, että minä olen vakuutettu siitä, ettei ole onnellista kuninkuuden saattaminen tänne ainakaan tätä tietä. Minä olen ollut tilaisuudessa jo ennemmin tässä huoneessa, vaikka toisessa yhteydessä, esittämään sen mielipiteen, etteivät ne säännökset Hallitusmuodon 38 §:ssä, joiden mukaan valtakunnalle on valittava kuningas siinä tapauksessa, että valtaistuin joutui avonaiseksi miespuolisen kuningassuvun sukupuuton kautta, ole sisältäneet eivätkä sisällä mitään määräyksiä siitä, mitenkä olisi meneteltävä siinä tapauksessa, että Suomi joutuisi erilleen Ruotsista ja vieläpä itsenäiseksi valtioksi. Kun mitään muitakaan määräyksiä viimeksimainitun tapauksen varalta ei ole olemassa, niin näyttää minusta siltä kuin ei olisi perustuslain hengen ja tarkoituksen mukaista ryhtyä valitsemaan kuningasta, ennenkuin oli siinä järjestyksessä, kuin perustuslaissa on säädetty, määrätty, että Suomi oli oleva kuningaskunta. Minä olen nimittäin sitä mieltä, että mainitsemani Hallitusmuoto ei ole tarkotettu Suomelle yksinomaan, vaan että se, säädettynä Ruotsia varten, on ollut voimassa myöskin Suomessa, Ruotsiin kuuluvana. Kun sitte Suomi erotettiin Ruotsista, niin olihan selvää, että tämä hallitusmuoto ei voinut olla enää voimassa Suomessa, joka oli muuttunut valtioksi muulla tavoin, kuin että se siinä järjestyksessä, kuin oli säädetty, oli otettu laiksi. Senpä vuoksi nimenomaan määrättiinkin, että hallitusmuoto ainoastaan soveltuvissa osissa oli käytännössä. Niihin kohtiin, jotka näin jäivät voimattomiksi, kuuluu minun mielestäni juuri tämä kohta, jonka nojalla aijotaan nyt kuningas valita. Kun sitte Suomi julistautui itsenäiseksi, seurasi siitä, mitä edellä olen sanonut, se, ettei tämä kohta Hallitusmuodossa, joka, kuten sanoin, oli pudonnut pois, enää ollut voimassa eikä vaikutuksessa. Tästä seuraa myöskin, ettei mikään kuninkaanvaali tällä pohjalla, niin paljon kuin minä ymmärrän, voi tulla kysymykseen. Mitään ehdotusta siitä, että nyt ei ryhdyttäisi toimeenpanemaan vaalia, en tietystikään tee. Tarkoitukseni oli vain aivan lyhyesti ilmoittaa käsitykseni asiasta ja samalla antaa tietää, että minä puolestani en katso voivani tällä perusteella ottaa osaa vaaliin.

Ed. Björk: Det af herr Nevanlinna framställda förslaget kan jag för min del icke biträda. Medan monarkisterna förfäkta påståendet, att 1772 års regeringsform i sin 38 § innehåller ej blott en befogenhet, utan äfven förpliktelse för landtdagen att nu med enkel omröstning välja en konung för landet, har riktigheten af detta påstående kategoriskt bestridits af andra lagtolkare, hvilka häfda den uppfattningen, att nämnda lagstadgande förlorat sin giltighet. För min del vill jag icke och anser icke ens nödigt att nu bestämdt uttala mig därom, i hvad mån denna 38 § skall anses fortfarande gälla; men såtillvida tror jag mig dock kunna ingå på en tolkning af detta stadgande, att detsamma i ingen händelse kan tillmätas den betydelse, att landtdagen på grund däraf vore lagligen förpliktad att nu skrida till konungaval. Om man emellertid ser det sakläge, hvari vi nu befinna oss, sådant det verkligen är, tror jag, att man däraf måste sluta sig till att vi nu icke kunna företaga val af konung. Om vi taga i betraktande, att landtdagen i fullständig sammansättning den 6 sistlidne december enhälligt förklarade Finland för en oafhängig republik, att regeringen på uppdrag af landtdagen delgifvit detta utländska makter med anhållan om erkännande af den finska republikens självständighet, att regeringen till landtdagen aflåtit först ett förslag till republikansk författning och sedan tvenne propositioner med förslag till regeringsform, byggda på monarkisk grund, att vid behandlingen i landtdagen af dessa lagförslag den författningsstrid, som härvid uppstod, icke så mycket gällt frågan om lydelsen af en eller annan paragraf i dessa författningsförslag, utan fastmer frågan därom, huruvida den blifvande författningen borde baseras på den republikanska eller den monarkiska principen, att vidare det lagstiftningsresultat, som utgått ur denna författningsstrid, visserligen utgör ett på monarkisk grund baseradt lagförslag, men att detta förslag ännu icke slutligen antagits, utan lämnats hvilande till nästa landtdag efter nyval, så synes det mig, att man häraf måste draga den slutsatsen, att frågan om grunden för Finlands blifvande författning ännu icke är slutgiltigt fastställd, att nästa landtdag efter nya val skall beredas tillfälle att därom besluta och att förty ett konungaval, som nu under sådana

omständigheter skulle företagas, skulle prejudicera denna framtida landtdag och sålunda utgöra en akt af illojalitet icke blott mot landtdagens tidigare åtgärder och beslut, utan äfven mot gällande grundlags lagstiftningsprinciper, dess anda och mening. Huru man än tolkar förenämnda paragraf i 1772 års R. F., synes mig ett konungaval, som nu företoges, icke kunna rättsligen försvaras. Då härtill kommer, att vår internationella och statliga ställning samt det världspolitiska läget, såsom hvar man klart borde inse, äro ägnade att på det bestämdaste afråda från en sådan politisk handling, som ifrågavarande konungaval skulle innebära, kan jag för min del icke besluta mig för att understöda det gjorda förslaget, utan måste jag för min del undandraga mig delaktighet i konungavalet.

Senaattori Setälä: Minulla ei valitettavasti ole käytettävänä ed. Lundsonin lausuntoa pikakirjoituksen mukaan muistiinpantuna, niinkuin mielelläni soisin, katsoen siihen, että tämä lausunto sisälsi niin erinomaisen kauas kantavia periaatteellisia mielipiteitä, että olisi tärkeätä nähdä ne sanasta sanaan. Sen mukaan kuin minä ymmärsin, lausui puhuja, että tämä hallitusmuodon 38 § on senlaatuinen lainsäännös, joka on ollut voimassa Suomeen nähden Suomen ollessa Ruotsin osana, mutta on Suomen erottua Ruotsista kadottanut voimansa. Minä suuresti kummastelen kuullessani tätä lausuntoa suomalaisen lakimiehen suusta. Tämäntapaisia lausuntoja minä olen ennen kuullut toisella taholla ja olen ollut mukana taistelemassa niitä vastaan. Venäläiseltä taholta nimittäin väitettiin pitkin aikaa sitä, että koko hallitusmuotomme oli senlaatuinen, että se oli ollut voimassa Suomeen nähden Suomen ollessa Ruotsin osana, mutta oli kadottanut voimansa sen jälkeen kuin Suomi oli yhdistetty Venäjään. Tätä käsitystä vastaan olemme kaikin miehissä taistelleet, sekä meidän oikeusoppineemme että kaikki muut, jotka olemme olleet heidän takanansa. Jos minä oikein myös ymmärsin tämän lausunnon, niin se sisälsi sen, että Suomen nykyinen hallitusmuoto ei nykyään oikeastaan ollenkaan ole voimassa, vaan että meidän olisi perustuslain säätämässä järjestyksessä säädettävä kokonaan uusi hallitusmuoto, siis toisin sanoen: me tällä kertaa olemme kokonaan ilman valtiosääntöä, ilman peruslakiemme pohjaa. Minä en ymmärrä, mitenkä tähän käsitykseen saattaisi yhtyä. En minä ainakaan puolestani voi sitä tehdä.

Ed. Juutilainen: Minä pyydän yhtyä ed. Björkin lausuntoon täydellisesti ja erikoisesti alleviivata hänen loppulauseensa. Senaattori Setälän aikaisempaan lausuntoon, kun hän mainitsi, etteivät tasavaltalaiset itsekään pidä enään tätä maata tasavaltana, pyydän saada muistuttaa, että senaattori Setälä kirkollistoimituskunnan päällikkönä lähetti viime talvena tasavaltajulistuksen Suomen kirkoissa julistettavaksi, sekä ripustettavaksi kirkon seinille entisten hallitsijavakuutusten viereen, jossa ne vielä nykyäänkin ovat. Senaattori Setälälle on tullut pieni erehdys, että silloin kun hän hallituksen kanssa muuttui monarkistiksi, ei tullut lähettäneeksi kirkkoihin uutta monarkista julistusta aikaisemman julistuksensa peruuttamiseksi. Sitten hän mainitsi, ettemme puhu tasavallasta sanomalehdissäkään. Siitä ei voi puhua, sillä hallitus on kieltänyt, ettei siitä saa puhua eikä hallituksen toimia arvostella; sitä voitaisiin pitää kansan kiihoittamisena.

Senaatin varapuheenjohtajan Paasikiven lausuntoon minä parilla sanalla kajoan. Ero kai tasavallan ja monarkian ajatuksen välillä lienee siinä, että tasavaltalaiset katsovat, että Suomen valtion elämää ei voida puristaa mihinkään vanhoihin lakipykäliin eikä myöskään kuninkaan hallittavaksi joittenkin vanhentuneitten pykälien mukaan, vaan että tämä valtioelämä on laskettu sille perusteelle, mikä viime vuoden joulukuussa laskettiin. Senaattori Paasikivi mainitsi, että ainoa peruste, millä meidän valtakuntamme voi levätä, on 1772 vuoden hallitusmuoto. Minun käsittääkseni ainoa peruste, millä meidän valtakuntamme lepää, on eduskunnan viime vuoden joulukuun 6 päivän päätös, jonka eduskunta teki korkeimman vallan haltijana ja joka seikka antaa sille päätökselle senvuoksi vielä juhlallisemman ja pätevämmän vaikutuksen. Samoin on toinen peruste valtakunnallemme se, että Suomen valtiovalta on tänäkin päivänä tämän eduskunnan yksinkertaisen äänten enemmistön käytettävä. (Oikealta: Siis meidän). Ja tästä minä pyydän vetää muutamia johtopäätöksiä tulevaisuuteen nähden.

Tällä kerralla on korkein valtiovalta valtionhoitaja Svinhufvudilla. Jos se nyt siirretään kuninkaalle, niin tulevaisuudessa ei voida pidää että korkein valtiovalta on siirtynyt hänelle valtiosäännön 38 §:n mukaan, vaan ainoastaan jäännöseduskunta, yksinkertaisella äänten enemmistöllä on sen sijoittanut toistaiseksi saksalaiselle prinssille. Ja kuten ed. Niukkanen jo mainitsi, kun käydään uudet vaalit, voi tulla semmoinen eduskunta, joka yksinkertaisella äänten enemmistöllä selittää, että korkein valta otetaan nyt taas eduskunnalle ja siinä on silloin se teidän monarkinne valta ja sen perusteet. Tätä minä erikoisesti pyytäisin kiinnittämään monarkistien huomioon. Ju-

ristiset selitykset 38 § hyväksi silloin vaikenevat äänilipun tieltä. Lakimiehet voivat silloinkin selittää mitä vain, mutta jos eduskunnan enemmistö päättää, että korkein valta otetaan nyt eduskunnalle, niin se tulee sille ja sillä hyvä. Ja silloin voidaan vedota valtiomiesten Mechelinin ja Paasikiven aikaisempaan kantaan, että 38 § ei ole voimassa. Silloinenkin eduskunta voi myös „tulkita vapaammin" näitä valtiomuodon pykäliä, niinkuin senaattori Paasikivi ilmoittaa nyt monarkistien voivan tehdä. Tähän mahdolliseen asiaintilaan olen tahtonut vaan kiinnittää huomiota, osottaakseni, että eivät ole vahvoja ne perusteet tulevaisuuteenkaan nähden, jolla nyt aijotaan kuningas tänne ottaa.

Senaattori Setälä: Edellisen puhujan lausunnon johdosta pyytäisin saada huomauttaa, että eduskunnan päätöstä 6 päivältä joulukuuta ei koskaan ole maan kirkoissa, ei virallisissa lehdissä eikä asetuskokoelmassa julaistu, niinkuin todella olisi odottanut, jos eduskunta olisi tehnyt niin tärkeän valtioteon, kuin Suomen monarkian, Suomen valtakunnan tasavallaksi julistamisen. Se mikä kirkkoihin lähetettiin julaistavaksi oli puhe, joka senaatin puolesta pidettiin eduskunnassa ja jossa puheessa muun muassa ilmoitettiin, että hallitus antoi eduskunnalle esityksen, jonka mukaan Suomi oli oleva riippumaton tasavalta.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda det af herr Nevanlinna framställda förslaget.

Ed. Rosenqvist: Jag begärde ordet icke för att göra något förslag, allra minst något förslag, som skulle innebära ett försök att sätta något hinder i vägen för det påtänkta konungavalet. Jag anhöll om ordet endast för att, då jag icke förut uttalat mig i denna fråga, få till protokollet antecknad min ståndpunkt och en kort motivering för densamma.

Regeringen och pluraliteten inom återstoden af 1917 års lantdag hafva icke velat vädja till en fullständig, alla samhällsklasser företrädande landtdag, sådan vår landtdagsordning förutsätter, i och för skapande af en ny regeringsform, och detta, ehuru man brutit med en princip, som af 1917 års normalt sammansatta landtdag enhälligt omfattades. Regeringen har också, tack vare den automatiska verkan af de bestämningar i vår landtdagsordning, hvilka afse att skapa garantier för att en tillräckligt stark och konstant, icke tillfällig folkvilja, står bakom viktiga beslut af grundlagsnatur, icke lyckats genomdrifva de tvenne förslag till regeringsform, byggda på monarkisk bas, hvilka den förelagt denna landtdag. Det oaktadt, och ehuru regeringsfrågan såsom hvilande ännu icke är slutligen behandlad, vill man skrida till konungaval och åberopar såsom rättsgrund en ur 38 § 1772 års R. F. härledd förpliktelse. Ehuru jag för min del erkänner, att nämnda regeringsform och följaktligen äfven nämnda paragraf icke äro upphäfda, måste jag dock anse försöket att ur 38 § härleda en rättsplikt att nu skrida till konungaval vara tvifvelaktigt. Om nämnda paragraf innehölle en dylik förpliktelse, hade den, synes det mig, bort följas, när Finland frigjordes från Ryssland och blef en självständig stat utan någon regent och regentätt. Så skedde emellertid icke, och såväl regeringens som landtdagens uppträdande och handlande under de mera än 6 månader, som därefter följde, vittnade icke om något sådant pliktmedvetande. Ännu i juni månad innevarande år, då regeringen för landtdagen framlade sitt andra förslag till regeringsform, denna gång byggdt på monarkisk bas, för att af landtdagen behandlas och slutbehandlas i grundlagsenlig ordning, kunde svårligen hos vare sig regeringen eller landtdagen den tanken hafva förefunnits, att man, innan frågan slutligen avgjorts, vore rättsligt förpliktigad att skrida till konungaval. Ja, den utomordentligen brådska, som enligt 38 § är förknippad vid ett konungaval, då regentätten är utslocknad, hvilket konungaval icke finge uppskjutas därför, att några riddare eller präster o. s. v. icke hunnit infinna sig till den utsatta tiden, förpliktelsen till denna skyndsamhet synes åter hafva trädt ur medvetandet, då regeringen framlade sitt tredje förslag till regeringsform, hvilket äfven, såsom kändt, af landtdagen upptogs till behandling.

Regeringsformsfrågan är, såsom kändt, ännu icke slutbehandlad, utan har i full öfverensstämmelse med landtdagsordningens bestämmelser angående behandlingen af grundlagsfrågor genom beslut af representationen tvenne gånger lämnats hvilande till landtdag efter nyval. Först efter det ärendet af landtdagen första gången icke förklarades brådskande, synes man hafva kommit till medvetande om en i 38 § 1772 års regeringsform inneliggande förpliktelse att omedelbart skrida till val af konung för det suveräna Finland och sökt giva en ingående juridisk bevisföring i och för begrundande af en dylik förpliktelse.

Denna bevisföring har, såsom kändt, icke verkat öfvertygande på många och det fullt vittnesgilla personer såväl inom som utom Finlands gränser. Äfven jag måste anse, måhända af oförmåga att följa bevisföringens maskor, den rättsgrund, på hvilken man velat stödja förpliktelsen till omedelbart konungaval, vacklande och osäker, åtmins-

tone icke ägnad att i folkmedvetandet skapa en förpliktande kraft. Det vakna och starka pliktmedvetandets psykologiska genesis hvilar icke på en konstig bevisföring, som icke ens juridiska professorer kunna följa och godkänna, äfven om denna bevisförings stringens vore för öfrigt odisputabel. Helt annan är den rättsgrund, på hvilken vi stödde oss i vår kamp gentemot Ryssland.

Det har också synts mig, att det hufvudsakligen varit icke rättsliga, utan politiskt-praktiska skäl, som lämnat de starkaste motiv till krafven på konungaval. Åtskilliga af de förutsättningar, från hvilka man härvid utgått, synas emellertid nu hafva något förändrats. För min del frånkänner jag icke de praktiskt-politiska skälen rätt att på behörigt sätt göra sig gällande. Men jag har äfven vid denna öfverläggning förts till andra resultat än de, till hvilken majoriteten kommit. Här gäller det själffallet hvad herr Hornborg framhöll, att vi alla kunna misstaga oss och särskildt i detta afseende misstaga oss, vare sig vi stå på den ena eller andra sidan. I betraktande af tidsläget, såväl hvad Europa som vårt eget land beträffar, har det dock synts mig, att tanken på Finlands framtid, enigheten och solidariteten inåt och självständigheten utåt, liksom äfven respekten för den blifvande monarkens person och hänsynen till hans ställning, bort mana till besinning och till att icke låta en splittrad återstod af 1917 års landtdag vidtaga åtgärder, för en lång tid bindande för Finlands folk.

Då vi sålunda enligt min mening hvad konungavalsfrågan beträffar sakna en säker och folkmedvetandet förpliktande rättsgrund, då vi för närvarande icke äga en landtdag, sådan som landtdagsordningen förutsätter, och då den nu sittande landtdagen tvenne gånger fattat beslut, enligt hvilka regeringsformsfrågan blifvit hvilande, hvadan denna fråga ännu icke är slutbehandlad, och då de praktiskt-politiska skälen, allra minst i detta nu, såsom det synes mig, tala för förhastade steg, så hade jag för min del ansett det riktigast att icke trots allt nu drifva på konungaval.

Pluraliteten inom landtdagen har emellertid afgörandet i sin hand, och den, som ur 38 § i 1772 års regeringsform utläser en rättslig förpliktelse att nu skrida till konungaval, måste naturligtvis följa denna plikt, och jag vågar icke klandra denna person; jag vågar icke betvifla hans ansvarskänsla, hans rättsmedvetande, m. m. hvilket allt utslungats mot dem, som vågat intaga en annan ställning än den rådande majoriteten. För min del står jag nu inför valet att utan vidare böja mig för pluralitetens vilja och beslut eller att på grund af hvad jag här ofvan antydt afhålla mig från detta val, då jag icke kan anse det vara på ett öfvertygande sätt vare sig rättsligt eller politiskt motiveradt. (Hyvä!)

Ed. Åkesson: Herr Hornborg yttrade i sitt varmt kända andragande några ord, hvilka det vore önskligt att alla de närvarande skulle lägga på sinnet. Han talade om det djupa allvar, som präglar denna stund, och han talade om det tunga ansvar som hvilar på alla dem, hvilka nu skola taga i afgörandet. Jag är för min del öfvertygad om att detta ansvar kännes tungt, lika tungt af alla, att ingen har rätt att beskylla den andra för bristande ansvarskänsla, ty någon tyngre uppgift än den, som nu åligger landtdagen, och någon viktigare uppgift har säkert aldrig tidigare ålegat den men detta ansvar förpliktar också i hög grad enhvar. Det tvingar hvar och en att göra klart för sig situationen, att med sitt samvete öfverlägga hvad i denna stund är rätt, huru han skall träffa sitt afgörande. Han bör göra det så att han kan svara inför sitt samvete, med andra ord, han bör följa sin egen öfvertygelse i detta fall, han bör icke följa andras paroller.

Då det nu gäller att öfverväga, hvilket handlingssätt är det rätta, så ligger det nära till hands att först försöka klargöra för sig, hvilken ställning lagen i detta fall intager. Här har ju också redan mycket talats om grundlagens bud, och i själfva verket har man velat ur grundlagen härleda en förpliktelse för landtdagen att skrida till konungaval. För min del kan jag icke dela denna åsikt. Jag kan icke anse, att de grundlagar, som i detta nu gälla i Finland, ålägga landtdagen en dylik skyldighet, och jag ber att få med några ord motivera denna åsikt.

Då Finland blef en själfständig stat, skedde detta samtidigt med att det lösryktes från föreningen med Sverige. Finland blef då upphöjdt, bland nationernas antal, och det blef en stat hufvudsakligast därigenom att eröfraren fastställde för oss en konstitution, våra grundlagar och våra privilegier. Men det var icke de grundlagar i sin helhet, hvilka då gällde för oss vid föreningen med Sverige. Det låg i sakens natur, att han icke kunde fastställa för oss de regler, som ingingo i regeringsformen angående tronföljden. Han kunde bland annat icke godkänna den rätt, som ingår i 38 § R. F., att, i händelse tronen blir ledig, Finlands landtdag bör omedelbart skrida till konungaval. Detta kunde han icke, emedan han samtidigt fastställde, att Finland skulle vara en oskiljaktig del af det ryska riket. Den konstitution, som Alexander I fastställde, för Finland, var i själfva verket ofull-

ständig just därigenom att den icke innehöll några stadganden om tronens innehafvare och tronföljden. Vi veta ju, att under de stridigheter, som ägt rum angående vår politiska ställning, detta framhållits och bland annat föranledt mången fullt opartisk och neutral utländsk rättslärd att frånkänna Finland egenskapen af stat. Vi själfva hafva dock häfdat denna ståndpunkt, och vi hafva i detta afseende utgått med seger. Finland var under föreningen med Ryssland en stat med sin egen konstitution, sina egna grundlagar, och då det afslet bandet med Ryssland, då blef det fortfarande en stat med egen konstitution. Men det kan icke förnekas, att denna konstitution fortfarande var bristfällig. Det, som hade gällt under föreningen med Sverige, kunde icke mera gälla, ty det hade aldrig gällt så länge Finland var en stat.

Man har här påpekat, att under denna landtdag ofta gjorts hänvisningar till § 38. Detta är fullkomligt riktigt, men man frånser därvid, att § 38 egentligen innehåller tvenne väsentligt skilda regler, det ena är föreskriften om föranstaltande af konungaval, det andra principen om att, i händelse högsta makten upphör att funktionera, det är den andra statsmakten, som bör gripa in och taga händelsernas roder i sina händer. Det är denna regel, som har åberopats, det är denna regel man mången gång stödt sig på, det är denna regel som är så allmängiltig, att, om den också icke funnits uttryckligen uttalad i 38 § R. F., den det oaktadt hade kunnat åberopas.

Såvidt jag kunde finna, har senator Paasikivi i sitt andragande ganska tydligt angifvit just den ståndpunkt jag här velat göra gällande. Han gjorde skillnad mellan Finlands konstitution och det som han bildlikt, ifall jag öfversätter hans ord riktigt, betecknade såsom en riksakt, d. v. s. lagstadganden, hvilka gällde Finland och Ryssland gemensamt. Denna skillnad anser jag, som sagdt, vara fullkomligt riktig och giltig. Att jag för min del icke sedermera kan komma till samma slutsatser som senator Paasikivi beror därpå att jag icke kan inse, hurusom upphörandet af riksaktens giltighet kunde hafva till påföljd, att lagstadganden, hvilka, såsom nämndt, aldrig ägt giltighet, så länge den finska staten ägt bestånd, plötsligt kunde uppväckas ur grafven.

Detta om frågans juridiska sida. Jag är dock den första att medgifva, att det steg, som nu skall tagas, icke i första rummet bör vara en lagtolkning. Finlands landtdag har andra uppgifter än att tolka lag. Finlands landtdags uppgift i detta nu är i första rummet af politisk natur, och jag medgifver gärna, att skulle jag vara öfvertygad om att den politiska situationen nu skulle fordra ett dylikt steg, så skulle jag vara den första att rösta för det, oberoende däraf om något lagstadgande icke kan stöda detsamma, och sådan vore situationen, ifall landtdagen enhälligt kunde förena sig om detta konungaval. En dylik statsakt beroende på ett enigt beslut af repesentanterna för de folklager, som representera de samhällsbevarande elementen i landet, kunde fullt försvaras, äfven om till stöd för densamma icke kunde åberopas något grundlagsstadgande. Men alla veta, att situationen tyvär icke är sådan. Tyvärr står landets befolkning i denna fråga delad. Någon enighet har icke kunnat uppnås, och då jag för min del icke i en dylik situation kan känna mig öfvertygad om att ett dylikt steg, som jag dessutom anser stå i strid med grundlagens anda, åtminstone icke hafva stöd i lag, kunde leda till landets lycka, så kan jag för min del icke förena mig om det. Under de årtionden, som senast förflutit och sett landet splittradt i olika partier, hvilkas riktlinjer varit vidt åtskilda, har det åtminstone för mig alltid varit det högsta rättesnöret att följa det jag anser vara rätt, det jag anser vara grundadt på lag. Jag kan icke inse, att jag nu inför mitt samvete kunde svara för något annat handlingssätt. Också nu måste jag följa det jag anser vara öfverensstämmande med lagens mening. Det är på dessa grunder jag icke kan anse mig kunna taga del i konungavalet, och jag har ansett det vara min skyldighet att meddela detta.

P u h e m i e s: Täysi-istunto keskeytetään nyt ja jatketaan k:lo 7 i. p.

Istunto keskeytetään k:lo 5,5 i .p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 7 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed A l k i o: Eduskunnan pöytäkirjaan pyydän saada merkittäväksi seuraavan vastalauseen:

Maalaisliiton eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan vastustaa jyrkästi ja ehdottomasti kuninkaan vaalin toimittamista 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n mukaan, koska mainittu lainkohta ei ole Suomessa ollut voimassa, sittekun Suomi erosi Ruotsista. Niinikään eduskunnan viime joulukuun 6 päivänä yksimielisesti tekemää päätöstä, että Suomi oli oleva riippumaton tasavalta, ei ole pu-

rettu, vaikkakin eduskunta antamalla hallitukselle asiaksi ryhtyä valmistaviin toimiin kuninkaan vaalia varten on tehnyt sen kanssa ristiriitaisen päätöksen. Myöskään ei eduskunnan, jossa on vain hieman yli puolet eduskunnan laillisesta lukumäärästä, pitäisi katsoa itseään asiallisesti oikeutetuksi ratkaisemaan äänestäjiin vetoamatta niin kauvas kantavaa kysymystä. Jos kuitenkin eduskunnan enemmistö tästä kaikesta huolimatta päättää toimittaa kuninkaanvaalin, olen saanut toimekseni ilmoittaa kaikkien maalaisliiton edustajain puolesta sitä vastaan vastalauseemme. Me emme ota osaa kuninkaanvaaliin, joten vapautamme itsemme kaikesta siitä johtuvasta edesvastuusta.

Ed. Paavo Virkkunen: Vastoin aikomustani katson olevani velvollinen ottamaan osaa täällä tapahtuvaan keskusteluun parilla sanalla, jotka minun on osoitettava ed. Rentolalle hänen tältä paikalta antamiensa lausuntojen johdosta.

Hänen esiintymisensä on minuun vaikuttanut enemmän tuskastuttavasti kuin paljo muu ikävä, mitä tässä huoneessa väliin saa kuulla. Tuskastuttavasti, koska mielelläni edellytän, että ed. Rentolan ja minun välilläni pitäisi olla paljon hengenyhteyttä, läheisempää kuin monen muun kesken. Ja kuitenkin minä tunnen, kuullessani ed. Rentolan puheita, tätä hengenyhteyttä hyvin vähän. Minä valitan tätä suuresti, mutta vika siihen tuskin on minun.

Olen omalta kannaltani sekä ihmetellen että tuskastuen loukkaantunut varsinkin kahteen kohtaan ed. Rentolan mehevissä lausunnoissa. Hän arveli odottelevansa itsellensä mahdollisesti tulevaa marttyriutta sen kannan johdosta, jonka hän kuninkaanvaali-asiassa on omaksunut. Marttyrius on suuri ja pyhä asia, jos sellaista sattuu elämässä; mutta se on liian suuri, jotta sitä saisi ennakolla toitotella, niinkuin ed. Rentola tekee, ja se on liian pyhä, jotta olisi lupa siitä täällä taikka muualla tehdä reklaamia.

Yhtä suuressa määrässä minä kaipaan hengenyhteyttä kuunnellessani toista ed. Rentolan väitettä. Hän on rohjennut sanoa näkevänsä Jumalan sormen, Jumalan rangaistuksenkin siinä, että täällä on pääministerin osaksi joutunut osoittaa vuoden 1772 hallitusmuodon 38 §:n laillinen sitovaisuus. Ed. Rentolan tarvitsisi muistaa, että ne ihmiset ovat hyvin valmiit sovittamaan jumalallisia rankaisemisia muihin, joiden olisi täysi syy sijoittaa ne paljoa lähemmällä osoitteella. Se mitä hän tässä yhteydessä suvaitsi lausua, todisti valitettavalla tavalla, että hän käytännössä unohtaa kahdeksannen käskyn velvoituksen, sillä muuta tämä hänen lausuntonsa osa ei sisältänyt kuin väärän todistuksen lausumista lähimmäisiään vastaan. Minä torjun ne syytökset, jotka ed. Rentola tässä kohden on viskannut toisin ajattelevia kohtaan, enkä minä lakkaa valittamasta sitä, että ed. Rentolan asemassa oleva mies katsoo itsellensä mahdolliseksi lasketella eduskunnan pöytäkirjaan Suomen kansalaisista sellaista nurjaa ja väärää, mitä hän tältä paikalta on lausunut. Hän ei voi vastata siitä, mistä hän syyttää pääministeriä ja niitä suuria Suomen kansalaisjoukkoja, joitten valtiollinen luottamusmies pääministeri on ollut ja on. On surullista todeta, että ed. Rentolakin kuuluu niihin, joilla ei julkisen sanan vastuu vielä ole kirkastunut. Sentähden on hengenyhteyskin heikkoa meidän välillämme. Tämän olen pakoitettu sisällisestä vaatimuksesta lausumaan.

Suuressa kysymyksessä minun ei ole tarvis jatkaa keskustelua. Kun täällä on mainittu Jumalan sormi, niin minä en tahdo salata, että jos minä mitään käsitän tahi olen mitään oppinut Jumalan sormesta ihmiselämässä ja historiassa, niin on minun kokemukseni kokolailla toinen kuin sen edustajan, jota vastaan minä tässä esiinnyn. Mutta juuri sentähden, että minä uskon tähän korkeimpaan johtoon, minulla synkkinäkin hetkinä säilyy luottamus meidän kansamme tulevaisuuteen. Sen vakaumuksen puolesta, jonka omistan, on täällä paljon ja hyvin puhuttu. Erityisesti minä pyydän omistaa omakseni pääasiat siitä, mitä ed. Hornborg tässä istunnossa on lausunut.

Ed. Wrede: Jag begärde ordet i anledning af herr Lundsons yttrande vid förmiddagens plenum. Då detta yttrande afgafs, trodde jag, att jag icke hade hört riktigt. Jag kunde icke föreställa mig, att en så varm vän af Finlands rätt och Finlands självständighet som herr Lundson skulle framställa satser, mot hvilka vi under långa tider nödgats polemisera, då de framställts från ett mot oss fientligt håll. Jag har sedermera genom granskning af stenogrammet öfver herr Lundsons yttrande öfvertygat mig om att jag dock hörde riktigt och att således den fosterländska och lojala ståndpunkt herr Lundson alltid intagit icke med nödvändighet betingar, att man gör sig reda för grunden för en sådan ståndpunkt. Herr Lundson yttrade, att 38 § R. F. gällt för Finland endast såsom del af Sverige, men icke såsom stat, och att af denna paragraf icke framgår, huru det skall förfaras, om Finland blefve en egen stat. Icke heller skulle det finnas andra stadganden, som gåfve anvisning i ett sådant fall som det nu förevarande. På den grund borde enligt herr Lundson val icke ske, innan i grundlagsordning blifvit be-

stämdt, att Finland är ett konungarike. Herr Lundson yttrade vidare, att emedan regeringsformen icke var afsedd för Finland allena utan såsom en del af Sverige, kunde denna regeringsform vid Finlands skilsmässa från Sverige icke blifva gällande för Finland utan att först blifva lag i den ordning, som för stiftande af grundlag stadgas, och att i öfverensstämmelse härmed också bestämdes år 1809 att den blefve gällande endast i tillämpliga delar. När Finland sedermera blef självständigt, följde däraf, att denna paragraf icke kunde vara i gällande kraft och att på grund af den konung icke kunde väljas.

Denna framställning öfverensstämmer emellertid icke med de akter, som tillkommo vid Borgå landtdag. I dem finnes ingen antydan om att någon ny författning för Finland skulle hafva stiftats i den ordning, som för stiftande af grundlag är gällande, utan kejsar Alexander I försäkrar tvärtom upprepade gånger, att Finlands förut gällande grundlagar bibehållas för detta land. Finland fick bibehålla såsom konstitution den konstitution det förut ägt såsom del af Sverige. Sålunda säges i kejsarens försäkran till Finlands inbyggare af den 27 mars 1809: „Hafve vi härmed velat bekräfta och stadfästa landets religion och grundlagar etc., lofvades att bibehålla alla dessa förmåner och författningar fasta och oförryckta i sin fulla kraft." Det var ett fastställande af hvad som hade gällt och ansågs fortfarande gälla för Finland. I kungörelsen af den 23 mars (4 april) begagnas samma uttryck. Kejsaren bekräftar och försäkrar landets inbyggare om bibehållandet af deras religion och grundlagar o. s. v. Och ännu mera, då landtdagen sammankallades och således någon ny författning för Finland ännu icke hade kunnat stiftas, så säges i själfva landtdagskallelsen, att ständerna kallas likmätigt landets författning till en allmän landtdag, hvilket tydligt visar, att kejsaren redan innan ständerna sammanträdde ansåg landets forna konstitution fortfarande gällande och ville bibehålla den såsom gällande. I det berömda manifestet af den 21 februari 1816 säger kejsaren också sig vilja befästa den försäkran landets innebyggare af honom mottagit angående „bibehållandet" af deras särskilda författningar, således helt annorlunda än hvad herr Lundson anförde.

Herr Lundson anförde också, att det 1809 beständes, att den forna svenska konstitutionen skulle blifva gällande i Finland „i tillämpliga delar". Detta öfverensstämmer icke heller med det faktiska förhållandet. Finlands konstitution fastställdes att fortfarande gälla utan någon inskränkning. Att vissa bestämmelser uti denna konstitution icke voro tillämpliga följde af själfva föreningen med Ryssland, såsom senator Paasikivi vid förmiddagens plenum anförde, och af detta faktum samt däraf, att grundlagarna bibehöllos utan inskränkning följer vidare att, så snart det hinder, som föreningen med Ryssland inneburit för tillämpningen af något visst stadgande, upphört, detta stadgande utan vidare skulle träda i kraft. Senator Paasikivi anförde åtskilliga exempel på sådana stadganden, hvilka jag naturligtvis icke vill upprepa. Däraf följer också, att det vore en alldeles öfverflödig gärning att, såsom herr Lundson fann nödigt, innan man skrider till konungaval, först få till stånd en lag därom, att Finland är ett konungarike. Finland var före 1809, såsom vi veta, en del af ett konungarike, ty titeln storfurstendöme var ingenting annat än en titel; den innebar icke att Finland på grund däraf skulle hafva någon särskild ställning i Sveriges rike. När Finland skildes från Sverige, skulle följden hafva varit, i händelse Finland då blifvit självständigt och den svenska författningen blifvit gällande för Finland, att äfven Finland blifvit ett konungarike. Detta blef icke fallet, emedan Finland förenades med Ryska riket, och därför fick Finland bibehålla titeln af storfurstendöme, men icke mera såsom en tom titel, utan såsom benämningen på en stat, hvilket Finland då blef. När numera föreningen med Ryssland blifvit bruten, så följer utan vidare, att Finland är ett konungarike. Därom behöfver icke bestämmas genom lag. Finlands landtdag har endast att draga konsekvenserna af detta sakförhållande och vidtaga de åtgärder, som 38 § R. F. föreskrifver.

Härmed tror jag mig hafva beriktigat det uttalande, som afgafs af herr Lundson. Det var ungefär, ehuru icke fullkomligt enahanda synpunkter, som framställdes af herrar Björk och Åkesson. Herr Björk uppräknade de statsakter, som från och med den 6 december förekommit, och kom till den slutsatsen, att frågan om grunden för Finlands författning ännu ej blifvit på ett slutgiltigt sätt afgjord. Om nu detta vore riktigt, så skulle däraf följa, att vi sedan den 6 december lefvat utan någon konstitution. Jag förstår icke, på hvilka grunder landtdagen då hade tillämpat åtskilliga stadganden uti vår regeringsform och öfver hufvud fungerat. Landtdagen har ju dessutom flere gånger, t. o. m. redan i november 1917, åberopat just 38 § R. F. Vi skulle, som sagdt, enligt denna uppfattning befinna oss i statsrättsligt hänseende på ett villande haf, och kunde då förfara som för godt syntes. Denna slutsats drogs icke af herr Björk och icke heller af herr Åkesson, men slut-

satsen drogs af herr Juutilainen, som förklarade, att den enda grunden för Finlands statsskick är beslutet af den 6 december 1917 och att, om det nu väljes en konung med enkel röstpluralitet, landtdagen med enkel röstpluralitet kan göra hvad som hälst. Detta yttrande torde icke behöfva något vidare bemötande.

Herr Rosenqvist anförde såsom ett vägande skäl emot den åtgärd landtdagen nu tänker företaga och den grund landtdagen härför åberopat, att landtdagen icke i början, d. v. s. omedelbart efter det själfständighetsförklaringen afgafs, uppfattade, att det var landtdagens plikt att skrida till val af konung; den ärade talaren förvånade sig öfver, huru man så sent hade kommit på den tanken och förmenade, att det på grund däraf icke nu heller var så nödigt att följa detta stadgande. Jag kan icke fatta, att ett sådant resonemang, om grunden därtill vore riktig, kunde betraktas såsom logiskt. Äfven om uppfyllandet af en plikt någon tid försummats, så befriar detta ju icke från fullgörandet af denna plikt, sedan den blifvit klar i medvetandet. Det har under den gångna vintern förekommit mycket, som varit egnadt att förvirra sinnena, och den uppfattningen, att Finland skulle blifva en republik, hade efter den ryska revolutionen gjort sig gällande med så stort eftertryck, att man icke kom sig för att genast draga konsekvenserna af själfständighetsförklaringen. Men denna omständighet, om den än kan tadlas, är på grund af de exceptionella förhållanden, i hvilka landet befann sig, förklarlig och befriar oss icke från att följa grundlagens bud.

Hvad för örigt beträffar handlingen af den 6 december 1917, så har det så många gånger visats, att den hvarken innebar någon lagstiftningsakt, som skulle hafva förändrat landets statsskick, eller ens var afsedd att innebära detta. Den var och förblef endast ett förslag, ett program.

Ed. Pullinen: Hallitusmuotokysymyksemme jouduttua nykyiseen asemaansa ja kun kuninkaan valitsemisen vanhan hallitusmuodon nojalla pidän mahdollisena, katson edustajavelvollisuudekseni vaikuttaa kysymyksessäolevan vaalin menestymiseen ja siksi kannatan vaalin toimittamista.

Ed. Hultin: Pyysin puheenvuoroa ed. Juutilaisen lausunnon johdosta oikaistakseni erään hänen väitteensä. Olen sittemmin tullut samaan päätökseen kuin täällä vapaaherra Wrede, että se ei kuitenkaan kannata. Luulen ettei maalaisliittokaan pane hänen viisasteluunsa mitään painoa.

Ed. Vuorimaa: Pääministeri ensimäisessä lausunnossaan todisteli, että 1772 vuoden valtiomuodon 38 § olisi vielä voimassa. Hän siinä tarkotuksessa selvitti, että löytyy kahdenlaisia valtiollisia asiakirjoja, nimittäin n. k. valtakunnansääntöjä ja perustuslakeja ja että Suomi joulukuun 6 päivänä katkaisi nämä n. k. valtakunnansäännöt, mutta että se ei voinut tarkottaa edellämainitun pykälän kumoamista, että se olisi ollut valtiokaappausta, statsstreck. Mutta eiköhän Porvoon valtiopäivien päätös ollut myöskin samallainen valtiokaappaus, statsstreck. Valtiopäiväpäätös joulukuun 6 päivältä oli kuitenkin itse luonnostaan aivan samallainen statsstreck entistä tilaa vastaan kuin Porvoon valtiopäivien päätös silloista asiaintilaa kumotessaan. Porvoon valtiopäivien päätöksen nojalla tai siis tämän statsstreckin perusteella on rakennettu koko sen jälkeinen Suomen valtiollinen elämä eikä kukaan ole väittänytkään paitsi muutamat ruotsalaiset historian kirjailijat, että Porvoon valtiopäivien päätös olisi laiton, vaikka se ei tapahtunut siinä järjestyksessä kuin silloinen Ruotsin valtakunnan perustuslakisäädös määrää.

Samallainen historiallinen käännös on nyt tapahtunut 1917 ja joulukuun 6 päivänä tehty valtiopäivien päätös on samallainen ja yhtä pätevä, koska sen teki koko eduskunta samallaisessa tilanteessa eikä koko eduskunta ole sitä kumonnut. Ja tämä yksimielinen päätös sisältää, että Suomi on itsenäinen ja riippumaton tasavalta niinkuin Porvoon valtiopäivät päättivät, että Suomi, joka oli niinkuin ed. Wrede täällä lausui vain osa tai maakunta Ruotsin valtakunnasta, että siitä tuli autonominen valtio, yhdistetty erottamattomasti Venäjään ja Venäjän keisari tuli Suomen suuriruhtinaaksi. Tämän päätöksen vahvisti sitte valittu suuriruhtinas. Sen kautta kumoutuivat myöskin kaikki ne vanhat perustuslain säännökset, joita ei voitu uuteen tilanteeseen sovelluttaa ja niiden joukossa 38 § samaten kuin ne pykälät, jotka koskivat ulkoedustusta ja muutamat muut, koska hallitsija ei ole voinut niitä vahvistaa. Nämä pykälät siis eivät ole koskaan tulleetkaan vahvistetuiksi eivätkä siis itse asiassa ole tämän uuden Suomen silloin perustetun suuriruhtinaskunnan perustuslakeja. Voimaan jäivät ainoastaan semmoiset, jotka soveltuivat uuteen tilanteeseen. Suomen valtiomuoto jäi tämän kautta monesta osasta vaillinaiseksi, epämääräiseksi ja häilyväksi, joka onkin antanut aihetta niihin valtiollisiin kiistoihin, joita nyt lähes puoli vuosisataa on Suomen valtion oikeasta luonnosta käyty.

Että ulkoasiat kuuluvat itsenäisen valtion omiin asioihin, on vallan luonnollista, eivätkä ne riipu

1772 vuoden vanhentuneista määräyksistä, jotka sitä paitsi eivät sovellu nykyisiin oloihin. Ja tämä eduskunta on itse välittämättä näistä vanhoista ulkoasioita koskevista säännöistä laatinut täällä aivan uudet säännöt ulkoasioita varten. Muuten ei vanhassa valtiomuodossa ole mitään määräystä esimerkiksi siitä, että eduskunta ottaa korkeimman vallan, ja kuitenkin riippuu nykyinen valtionhoitaja ja hallitusvalta, ei 1772 vuoden valtiomuodosta, vaan niistä kumouksesta johtuvista päätöksistä, joita 1917 vuoden toinen eduskunta teki. Ja sentähden on myöskin 1772 vuoden valtiomuodon 38 §, joka asiallisesti kumoutui Porvoon valtiopäivillä, ja muodollisesti joulukuun 6 päivänä 1917, menettänyt merkityksensä ja vaikutuksensa ja sen säännösten nojalla tehty kuninkaanvaali riippuu sentähden ilmassa, sillä eduskunnan pienen enemmistön päätös ei ole nykyisten perustuslakien määräämässä järjestyksessä syntynyt.

Ed. Rentola: Tässä täysi-istunnossa on määrä puhua kuninkaanotosta ja arvostella kuningasmielisten politiikkaa sikäli, kuin katsoo velvollisuudekseen vastustaa kuninkaan ottoa. Mutta koska jumaluusopin tohtori Paavo Virkkunen on tahtonut tämän tilaisuuden minuun nähden katekisatsioonitilaisuudeksi, niin täytyy minun hänen itsensä tähden mainita, että kunnian mies todistaa väitteensä tai pyytää anteeksi. Tohtori Paavo Virkkunen todistakoon väitteensä, että minä olen pöytäkirjaan merkittäväksi pyytänyt, että toivon marttyyriutta, ja todistakoon sen, että olen sanallakaan maininnut marttyyriudesta tänä päivänä, eilen tai jonakin muuna lähimenneenä päivänä. Päinvastoin olen nimenomaan sanonut, että minä valitan sitä, että maahamme tulee anarkia, valitan sitä, että täytyy asian näin olla, että jos minä en voi tunnustaa jotakin kuningasta lailliseksi, minun täytyy kieltäytyä uskollisuuden valasta, mutta en tahdo kenellekään puhua tästä sillä tavalla, että levittäisin tätä käsityskantaa. Ja jos Suomen kansa tekee kuninkaalle uskollisuusvalan, niin minäkin tunnustan hänet. Nyt on tohtori Paavo Virkkunen esittänyt tämän asian ihan toisella tavalla. Vaadin, että kunnian mies pyytää anteeksi tai todistaa väitteensä ja tälle kahdelle — minä en tahdo sanoa minkä käskyn mukaan se on nimitettävä — ja tälle kahdelle olemattomalle perustalle hän perusti deklamoivan moraalisaarnansa minulle. Kun perustus vedetään pois, raukeaa rakennus, minun ei tarvitse muihin kohtiin niinollen kajota. Mitä tulee varsinaiseen asiaan, politiikan arvosteluun, niin siitä olen käyttänyt Jumalan nimeä puhuessani Jumalan sormesta, kun sanoin, että myöntyväisyysmiesten politiikka sortovuosina raukesi omaan mahdottomuuteensa. Siinä esiintyi „Jumalan sormi", ja huomautin, että ne, jotka joutuivat myöntyväisyysmiehinä routavuosina puhumaan toisessa äänilajissa perustuslaeistamme kuin he nyt niistä puhuvat, että he tässäkin joutuvat tottelemaan Jumalan sormea, koska Jumala kuljettaa ihmisiä sille tielle, missä he huomaavat entiset heikkoutensa. Tämän mainitsin Jumalan sormen johdatuksesta historiassa enkä ymmärrä, että teoloogilla pitäisi olla jotakin sitä vastaan.

Ed. Erkko: Jos se hallitusmuotoehdotus, joka eilen joutui lepäämään uusien vaalien jälkeen, olisi tullut eduskunnassa hyväksytyksi, olisin minäkin katsonut velvollisuudekseni alistua ottamaan osaa sen perusteella toimitettavaan kuninkaan vaaliin. Niin kuitenkaan ei tapahtunut. Ja kun en voi pitää kuninkaan vaalin toimittamista 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n nojalla laillisuuden kannalta oikeana, on siihen ryhtyminen näin vajanaisessa ja näin hajanaisessa eduskunnassa mielestäni arveluttavaa, varsinkin kun aika sen toimittamiselle on niin sopimaton, kuin suinkin olla saattaa. Kun kuitenkin tiedän eduskunnan enemmistön olevan ed. Nevanlinnan ehdotuksen takana, en tahdo ehdottaa sitä hylättäväksi. Ilmoitan vain, etten tule ottamaan vaaliin osaa.

Senaattori Paasikivi: Vaikka en ole eduskunnan jäsen, täytyy minun kuitenkin alistaa herra puhemiehen suosiollisesti harkittavaksi, eikö olisi syytä estää eduskunnan istuntoja tulemasta Jumalan pilkkaamisen tilaisuuksiksi, etenkin papistoon kuuluvien jäsenten puolelta. (Oikealta ja keskustasta: Hyvä!)

Ed. Rosenqvist: Jag begärde ordet endast för att göra en kort replik med anledning af friherre Wredes uttalande. Friherre Wrede har icke riktigt uppfattat min tankegång och därför icke heller rätt återgifvit densamma. Jag har icke framhållit såsom ett vägande skäl mot att landtdagen nu skulle skrida till val af konung det faktum att lång tid förgått, innan landtdagen kom till medvetande om i 38 § R. F. inneliggande förpliktelser. Skulle jag hafva sagt detta, skulle friherre Wredes anmärkning varit ful't riktig, nämligen den anmärkning att äfven om en plikt någon tid försummats, den icke förlorar i kraft, sedan den kommit till medvetande, och vi befrias icke från att följa densamma. Jag är därutinnan fullkomligt ense med friherre Wrede, men det träffar icke alls mitt uttalande. Jag konstaterade endast det faktum, som äfven friherre Wrede erkände,

att lång tid, mer än 6 månader förgick, innan landtdagen kom till medvetande af den i 38 § R. F. inneliggande plikten att förrätta konungaval och vidare det faktum, som äfven här i dag bekräftats, att såväl bland jurister som icke-jurister meningarna äro delade, huruvida man ur nämnda paragraf kan härleda en sådan plikt eller icke. Sedan yttrade jag enligt stenografisk uppteckning att „den rättsgrund, på hvilken man velat stödja förpliktelsen till omedelbart konungaval var, vacklande ock osäker, åtminstone icke ägnad att i folkmedvetandet skapa en förpliktande kraft. Det vakna och starka pliktmedvetandets psykologiska genesis hvilar icke på en konstig bevisföring, som icke ens juridiska professorer kunna följa och godkänna, äfven om denna bevisförings stringens vore för öfrigt odisputabel". Detta var mitt uttalande.

Ed. Heimonen: Vastustan kuninkaanvaalin toimittamista, enkä tule siihen osaaottamaan ja panen vastalauseen sitä vastaan.

Ed. Vuokoski: Koska uuden hallitusmuodon aikaansaaminen maallemme on lykkäytynyt ja kuninkaan valitseminen 1772 vuoden hallitusmuodon mukaan on riidanalainen, ja sen vuoksi kuninkaan valitseminen sellaisen tilanteen vallitessa minun käsitykseni mukaan voipi olla maalle ja kansalle suureksi onnettomuudeksi, tämän vuoksi en katso voivani äänelläni myötävaikuttaa kuninkaan vaalissa.

Senaattori Setälä: Ed. Rosenqvistin uudistetun lausunnon johdosta pyytäisin huomauttaa, että on kai jokseenkin ymmärrettävä, ettei ole ryhdytty soveltamaan hallitusmuodon 38 §:ää semmoisena aikana, jolloin oli olemassa hallituksen esitys siitä, että Suomen valtiomuoto muuttuisi tasavaltaiseksi ja semmoinen oli olemassa aina tämän vuoden kesäkuuhun saakka. Kun sen jälkeen aina eiliseen päivään saakka on koetettu saada aikaan uutta hallitusmuotoa uusilla perusteilla, niin on ymmärrettävä, että sitä ennen ei ole voitu ryhtyä soveltamaan 38 §:ää eikä siis tätä myöhästymistä suinkaan suuresti saata ihmetellä.

Ed. Loukko: Pelkään, että tämä kuninkaanvaali, johon eduskunta nyt aikoo käydä on maallemme vahingollinen sekä sisään- että ulospäin. Tämän takia tahdon merkittäväksi eduskunnan pöytäkirjaan vastalauseeni ja ilmoitan etten tule ottamaan osaa nyt toimitettavaan vaaliin.

Ed. Åkesson: Jag hade ansett och anser fortfarande att det närvarande ögonblicket är alltför allvarsamt för att anhängare af olika åsikter nu skulle behöfva inlåta sig i polemik med hvarandra. Då emellertid friherre Wrede har inledt en dylik polemik också mot det andragande jag gjorde här tidigare och då han därjämte gifvit en skef framställning af detta andragande, anser jag mig skyldig att bemöta honom med några ord. Jag har nämligen icke, såsom man måste uppfatta friherre Wredes yttrande, någonsin uttalat, att Finland i detta nu skulle sakna en konstitution. Tvärtom har jag uttryckligen framhållit, att vi haft denna konstitution under föreningen med Ryssland och att denna konstitution också äger bestånd efter skilsmässan från Ryssland, men jag framhöll och påpekade, att denna konstitution är ofullständig i det afseendet att den icke innehåller några stadganden om tronens innehafvande och tronföljden. De stadganden härom, som ingå i regeringsformen, tillhöra icke vår konstitution. Jag har stödt denna uppfattning på åsikter, som allmänt varit gillade bland såväl finska som utländska jurister. Jag har framför mig en upplaga af Finlands grundlagar med kommentarier, där bland annat säges om § 3 i regeringsformen: „Denna paragraf upphäfdes genom Finlands förening med kejsardömet Ryssland" och om § 38: „Hvad i första delen af denna paragraf sägs beträffande tid och ort för ständernas sammanträden är ändradt genom §§ 2 och 3 i landtdagsordningen. I öfrigt är § 38 icke tillämplig." Jag åberopar detta icke därför att författaren till dessa kommentarier skulle vara en ovedersäglig auktoritet. Han var visserligen på sin tid den första auktoriteten på området och den första, som uppträdde och försvarade satsen om Finland som en särskild stat. Det var Leo Mechelin. Jag framhåller detta därför, att den uppfattningen varit fullkomligt allmän bland alla finska och utländska jurister under den tid vårt land var förenadt med Ryssland. Jag för min del kan icke inse, hvarför denna uppfattning nu skulle kunna undergå någon ändring. Jag kan åtminstone icke erkänna mig höra till de jurister och politici, som under förändrade konjunkturer ändra sin uppfattning om lag och rätt.

Ed. Yrjö-Koskinen: Ikävä kyllä on tästä erikoisen tärkeästä asiasta keskusteltaessa annettu hyvinkin kiihkeitä ja alasvetäviä lausuntoja ja tehty rumia, arvottomia syytöksiä, semmoisia, joita ei koskaan pitäisi tässä huoneessa kuulla ja kaikkein vähimmän tämmöisellä hetkellä. Hallituksen esimies joutui aamupäivällä mitä loukkaavimman syytöksen alaiseksi, jonka johdosta en voi olla lausumatta syvintä paheksu-

mistani, liiatenkin kun puhuja asettui jonkinlaiseksi Jumalan tuomion antajaksi. Yhdyn kaikin puolin ed. Virkkusen lausuntoon. — Maassamme on kaunis tapa nimittää eduskunnan jäseniä maan isiksi ja äideiksi. Jos eivät vanhemmat, isät ja äidit kykene viisaudella ja arvokkuudella järjestämään perheensä asioita, eivät he nauti kunnioitusta lapsiltaan eikä naapureiltaan vaan joutuvat pilkan ja halveksumisen alaiseksi, ja niin käy meidänkin. Nyt on todellakin niin suuri ja tärkeä asia Suomen suuressa perheessä järjestettävänä, että kaikki viisaus, maltti ja keskinäinen kunnioitus on otettava käytäntöön. Kehoitan siihen mitä hartaimmin. — Täällä on aikaisemmin muutamilta tahoilta vakuutettu, että maalaiset olisivat kaikki järjestänsä tasavaltalaisia. Olen minäkin puhunut ja tavannut koko joukon maalaisia sekä Varsinais-Suomessa että Hämeessä ja kaikkialla olen huomannut monarkkisen ajatustavan olevan voitolla. Selvän ja kuvaavan lausunnon antoi eräs vanha mies, kun kysyttiin kumpi, kuningas vaiko presidentti, sanoen: tottapa taloon pitää isäntä saada eikä jättää sitä määräaikaisen voudin hoitoon. Se on todellakin lausunto, jonka eduskunnankin sopisi omata. Pyydän että ryhdytään kuninkaanvaaliin.

Ed. Rosenqvist: I likhet med herr Åkesson förstår jag icke, att man här behöfver polemisera mot uttalanden af personer, hvilka icke gjort något förslag, icke afsett att göra något förslag, hvilka endast velat få till protokollet antecknadt sin ståndpunkt och en kort motivering för densamma. Så har nu emellertid skett.

Gentemot senator Setälä ville jag framhålla, att jag för min del icke förstår, att en ur 38 § Regeringsformen härledd eller inneliggande rättsplikt, hvilken enligt denna paragraf med sådan skyndsamhet måste följas, att man icke ens hinner invänta alla landtdagsmäns ankomst till landtdagen, jag förstår icke, att en sådant rättsplikt kan och bör i månadtal uppskjutas på grund af att ett eller 3 regeringsformsförslag fåfängt hafva försökts bringas till antagande.

Ed. Sinkko: Minäkin kuulun niihin, jotka vuoden 1772 hallitusmuodon säännöksiä pitävät liian vanhentuneina näissä oloissa. Kun kuninkaanvaalin toimittaminen sen perusteella ei mielestäni tuota maallemme onnea ja menestystä, en katso voivani ottaa osaa kuninkaan vaaliin.

Ed. Laine: Kun uudesta kansanvaltaisesta hallitusmuodosta valitettavasti ei ole voitu yhtyä, täytyy minun ilmoittaa, että yhtyen pääasiassa ed. Rosenqvistin perusteluihin, en voi nyt ottaa osaa kuninkaan vaaliin.

Ed. Paavo Virkkunen: Minä olen tietysti velvollinen vastaamaan ed. Rentolan vaatimukseen. Minua kummastuttaa vain, että hänellä on huonompi muisti siitä, mitä hän itse on täällä puhunut.

Se kohta ed. Rentolan puheesta, jota lausuntoni edellinen osa koski ja jonka johdosta katson voivani sanoa, että ed. Rentola teki reklaamia marttyyriudella, jonka hän antoi ymmärtää itseänsä mahdollisesti kohtaavan, se kuuluu näin: „Minä alistun ottamaan nuhteet siitä, etten tunnusta lailliseksi sitä, minkä osa eduskunta tunnustaa lailliseksi. Mutta kun en ymmärrä tätä lailliseksi, niin en sille mitään voi, ja ne kärsimykset, jotka osakseni tulevat, saavat tulla". Ed. Rentola! Kumpaanko meistä kohdistuu vaatimus pyytää anteeksi? (Ed. Rentola: Pyydän luettavaksi edelleen!) —

Puhemies: Ei saa puhua puheenvuoroa pyytämättä. Minun täytyy kutsua ed. Rentola järjestykseen pöytäkirjan edessä.

Senaattori Renvall: Eräät arvoisat lausunnot, jotka muutamain arvoisain edustajain puolesta on lausuttu, kehottavat minua ilmaisemaan kantani samasta pykälästä kuin hekin. En ole tosin ollut eduskunnan jäsenenä viime aikoina, mutta olen kuitenkin ollut osittain hyvinkin läheisessä yhteydessä edustajain kanssa ja olen ollut koko ajan sillä kannalla, että 38 § hallitusmuodossa on ollut Suomen kansaa velvoittava ja että Suomenkansan eduskunnan piti tämän pykälän nojalla ottaa itsellensä valta käsiinsä. Eduskunta on myös kin niin menetellyt sekä päätöksessään 8 päivältä marraskuuta 1917 valtionhoitajakunnan asettamisesta, sekä viikko myöhemmin 15 päivänä vallan siirrosta päättäessään on eduskunta tälle kannalle asettunut. Ja silloin kun hallitus antoi eduskunnalle julistuksen Suomen itsenäisyydestä, hallitus siinä nimenomaan sanoi, että se tekee tämän senjohdosta, että „Suomen eduskunta on 15 päivänä marraskuuta nojaten maan hallitusmuodon 38 §:ään julistautunut korkeimman vallan haltijaksi." Jos eduskunta on näin menetellyt viimeisten kuukausien, puolen vuoden, kuluessa kolme kertaa, niin minun mielestäni ei ole lain arvolle eikä eduskunnan jäsentenkään arvolle sopivaa selittää, etteivät he voi käydä 38 §:n säädöksiä noudattamaan sen takia, että tämä pykälä on liian vanhentunut. Ei se ole puolessa vuodessa vanhentunut. Minä olen ikäväkseni kyllä nähnyt, että monet niistä, jotka ovat olleet minun kannallani silloin, kun on ennen riidelty 38 §:n soveltuvai-

suudesta, nyt ovat toisella kannalla. Minä kunnioitan sekä niitä, jotka ovat tasavaltaisella kannalla, että niitä, jotka ovat samaa mielipidettä kuin minä, mutta en soisi, että mielipiteitä perusteltaisiin siihen, että voimassaoleva perustuslaki on liian vanhentunut.

Ed. Lundson: Vastatessani vapaaherra Wreden minun lausuntoani vastaan tekemiin muistutuksiin, katson voivani keskittää vastuun ainoastaan siihen kohtaan, joka koskee kysymystä, onko se kohta 38 §:ssä, johon vaalin puolesta vedotaan, sovellutettavissa vai ei. Kun minä hyvin tiedän, että vapaaherra Wrede niiden mielipiteille, jotka ajattelevat toisin kuin hän, yleensä antaa hyvin vähän arvoa, pyydän lukea muutamia kohtia sellaisen henkilön lausunnosta, jolle vapaaherra Wrede ei voi olla antamatta arvoa. Minä tahdon tässä vielä aivan erikoisesti huomauttaa, ettei tässä puhuta yksinomaan siitä, ettei tämä lainkohta olisi sovellutettavissa, vaan sanotaan nimenomaan, että se ei ole voimassa. Minulla on ruotsalainen kappale, hänen perustuslakikokoelmastaan, josta pyydän saada lukea seuraava:

Alkulauseessa sanotaan: „Då Rysslands Kejsare efter fullbordandet af landets eröfring afgaf till Finlands Ständer ofvan nämnda försäkran och af dem hyllades såsom Storfurste till Finland, innefattade denna politiska akt otvetydigt och utan att dess konseqvenser behöfde i en särskild ändringslag utsägas, att hvad uti grundlagarna var stadgadt beträffande Konungens rättigheter och maktutöfning, numera hänförde sig till Kejsaren och Storfursten, samt att, der lagen talade om Sverige och svensk man, detta numera betydde Finland och finsk man, äfvensom att sådana bestämningar i dessa lagar, för hvilka de faktiska förutsättningarna bortfallit, ej vidare skulle gälla."

Kuten ed. Åkesson, puolustaessaan kantaansa jo mainitsi, sanotaan 3 §:n selityksessäkin nimenomaan, että § on kumottu. Senaattori Mechelin sanoo: „Denna paragraf upphäfdes genom Finlands förening med Kejsardömet Ryssland."

Puhemies: Kaksi minuuttia on kulunut. Pyydän puhujaa jatkamaan lavalta.

Ed. Lundson: Minä voin tähän lopettaa.

Ed. Vekara: Pyydän vaan lyhyesti pöytäkirjaan merkittäväksi ilmoittaa, että samoista syistä kuin ed. Vuokoski esitti, en tule ottamaan osaa täällä toimitettavaksi aijottuun kuninkaanvaaliin.

Ed. Särkkä: Kun mielestäni kuninkaanvaalin toimittaminen 1772 vuoden hallitusmuodon 38 pykälän perusteella tuottaa maallemme onnettomuutta ja sen laillisuus on ainakin riidanalainen, pyydän saada ilmoittaa, että minä en katso voivani ottaa osaa kuninkaanvaaliin.

Ed. Rentola: Olisin jättänyt käyttämättä puhevuoroa tässä tapauksessa sen kehoituksen mukaan, jonka herra pääministeri täällä antoi ja jonka katson kohtuulliseksi, mutta koska ed. Paavo Virkkunen ei lukenut minun eilistä lausuntoani siihen saakka kuin olisi tarvinnut, että siitä olisi saanut oikean käsityksen ja jossa jälkiosassa, jonka hän nimenomaan jätti lukematta, aivan selvästi sanotaan, että minä en toivo tänne anarkistista asiaintilaa, niin halusin senvuoksi vaan kuitata sen sillä että välihuomautuksena pyysin edustaja Virkkusta lukemaan pitemmälti, ettei minun olisi tarvinnut tästä sivuasiasta enää käyttää puheenvuoroa. Ja tuon kohtuullisen välihuomautuksen tähden jouduin sen huomion alaiseksi, jonka puhemies näki mukavaksi tähän pyyntöön nähden osoittaa, kun pyysin edustaja Virkkusen lukemaan eilistä lausuntoani tarpeeksi. Minä pyydän vieläkin ed. Virkkusen lukemaan lausuntoani pitemmältä, että tulisi selville, että olen paheksunut sellaista ristiriitaa, mikä voisi tulla, jos käydään valitsemaan kuningasta 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n mukaan. Samassa yhteydessä pyydän huomauttaa, ettei edustaja Virkkunen voi millään tavalla osoittaa myöskään sitä, mitä olisin väärin puhunut sekä senaattori Paasikiven että muitten hänen hengenheimolaistensa politiikasta routavuosina.

Ed. Annie Furuhjelm: Jag hör också till dem, som djupt beklaga, att den nya regeringsformen lämnats hvilande till efter nyval, och hade jag hellre sett, att vi skridit till konungaval på grundvalen af denna regeringsform, hvars demokratiska anda åtminstone icke skrämmer mig. Jag vill inte inlåta mig vidare på frågan om 38 paragrafens tillämplighet, men synes det mig åtminstone, att här från kompetent håll gifvits bevis på dess tillämplighet. Men frånsedt alla paragrafer, anser jag att den, som i denna stund icke vågar handla, påtager sig ett vida större ansvar än den, som nu skrider till konungaval. Ty den fara, som nu hotar oss genom det tillstånd af anarki, som råder i landet, är så stor, att jag tycker, att man icke kan tveka. En konsolidering af makten är nödvändig, dröjsmål kan blifva ödesdigert och är jag på grund häraf beredd att skrida till konungaval på grundvalen af 38 § R. F.

Senaattori Talas: Kun ed. Lundsonin viimeinen lausunto on omiaan antamaan väärän käsityksen senaattori Mechelinin esityksestä, katson pöytäkirjan vuoksi tarpeelliseksi huomauttaa että senaattori Mechelin Hallitusmuodon 3 §:stä sanoo, että se on „kumottu", mutta 38 §:stä, josta nyt on kysymys, nimenomaan että tämä pykälä ei ole sovellutettava „i övrigt är § 38 icke tillämplig", joka suomeksi merkitsee „ei ole sovellutettava", eli siis sama mielipide, jota täällä senaatin varapuheenjohtaja on puolustanut.

Ed. Pennanen: Ilmoittaessaan kielteisen kantansa ovat jotkut puhujat perusteeksi lausuneet sen että kun uusi hallitusmuoto ei ole tullut lopullisesti hyväksytyksi ja toiset ovat sanoneet että kun kuninkaan vaali on toimitettava 1772 vuoden hallitusmuodon perusteella j. n. e. Minulla ei ole omallatunnollani kummassakaan suhteessa mitään. Olen koettanut myötävaikuttaa siihen suuntaan että uusi hallitusmuoto olisi tullut hyväksytyksi ja vaali sen mukaan toimitetuksi. Mitä tulee sitten 1772 hallitusmuodon soveltamiseen tässä tapauksessa, siitä olen jo aikaisemmin saanut mielipiteeni lausua etten voi ottaa väittääkseni toimenpiteen laittomuutta ja tämä on minulle ratkaisevaa. Olkoon toimenpide miten vastenmielinen tahansa, mielestäni edustaja ei voi vetäytyä tehtävästä, jota ei voi väittää laittomaksi. En voi estää kuninkaanvaalia tapahtumasta ja minun on vähäiseltä osaltani myötävaikutettava että tulos johtaisi mahdollisimman suotuisaan lopputulokseen. Ainoastaan siinä tapauksessa, jos pystyisin väittämään että toimenpide on laiton, katsoisin olevani omantunnon pakotuksesta velvollinen vetäytymään syrjään, mutta muussa tapauksessa en (Eduskunnasta: Hyvä!).

Ed. Kaitila: Yhtyen ed. Sinkon lausuntoon, en minäkään katso voivani ottaa osaa toimitettavaan kuninkaan vaaliin.

Ed. H. I. Linna: Minäkin pyydän saada pöytäkirjaan merkityksi, etten katso voivani olla mukana kohta tapahtuvassa vaalissa.

Ed. Brander: Puolestani ilmoitan lyhyesti, etten tule ottamaan osaa kuninkaan vaaliin.

Ed. K. E. Linna: Minäkin ilmoitan yhtyväni edellisiin lausunnoihin.

Ed. Lundson: Senaattori Talas on pakoittanut minut käyttämään puheenvuoroa. On totta mitä hän sanoi eli siis että 3 §:n selityksessä sanotaan että tuo lainpaikka on lakannut olemasta voimassa; 38 §:n jälkimäisestä osasta sanotaan taas että se ei ole sovellutettavissa. Mutta kuten minä jo mainitsin senaattori Mechelin nimenomaan ennen viittaamassani alkulauseessa sanoo kaikista sellaisista kohdista, jotka olivat muuttuneissa oloissa sovelluttamattomat, etteivät ne enää olleet voimassa. Hän sanoo nimenomaan: „ej vidare skulle gälla".

Ed. Luopajärvi: Minäkin ilmoitan yhtyväni ed. Pennasen lausuntoon, mikäli sanottu lausunto koski sitä, että edustajan on tehtävä velvollisuutensa koettaessaan vaikuttaa asian onnelliseen ratkaisuun. Mutta kun minulla on aivan päinvastainen käsitys siitä, mikä ratkaisu nyt kysymyksessäolevalle asialle on onnellinen, kuin ed. Pennasella näkyy olevan, niin minun, vaikuttaakseni myönteisesti siihen, että se pula, johonka on jouduttu tämän hallitusmuoto- ja kuningasvaalikysymyksen yhteydessä selviytyisi maalle onnellisesti, päinvastoin täytyy tulla siihen lopputulokseen, etten katso voivani ottaa osaa tuohon kuningasvaaliin, koska, jos niin tekisin, katsoisin, joutuneeni myötävaikuttamaan sellaiseen tekoon, joka tuottaa maalle onnettomuutta. Samalla pyydän saada muutamalla sanalla viitata erääseen seikkaan, joka on täällä useissa lausunnoissa tuotu esiin. On nimittäin valitettu sitä, että tämä eduskunta ja että koko meidän kansamme näin kohtalokkaalla hetkellä on tavattoman rikkinäinen ja että tämä ei ennusta maalle ja kansalle hyvää. Yhdyn tähän valitukseen; sitä suuremmalla syyllä kun tiedän, että tämä pieni maa ja pieni kansa on joutunut tällaisena aikana, jolloin maailman jättiläiset törmäävät yhteen kamppaillen elämästä ja kuolemasta, elämään itsenäisyytensä synnytystuskia eikä voi näitä tehtäviä suorittaa yksimielisenä. Valitan sitä. Mutta kun useissa niissä valituksissa, joita on lausuttu, on tahdottu edesvastuu siitä, että näin riitaiseen lopputulokseen on jouduttu, työntää tasavaltaisille, useissa tapauksissa nimenomaan maalaisliittolaisten niskoille, niin pyydän torjua tällaisen yksipuolisen syytöksen. Tahdon palauttaa mieleen sitä, joka on täällä jo ennemminkin palautettu; kuka on lähtenyt valkoisen yksimielisyyden tieltä, rakentamaan eri teitä ja niiltä etsimään Suomelle onnellista tulevaisuutta. Ne ovat ne, jotka kesken kaikkea yksimielisyyttä lähtivät tähän maahan hankkimaan monarkista hallitusmuotoa ja vierasta kuningasta. Kaikkein onnettomimpana pidän sen, että nyt näiden kuukausien kuluessa on koko maa joutunut olemaan niiden riitojen todistajana, joita täällä eduskunnassa tämän hallitusmuotokysymyksen yhtey-

dessä on käyty. On valitettu, että laittomuuden henki kasvaa maassa, elintarveanarkia leviää, maanviljelijät eivät tahdo antaa viljojansa rajahinnoista, kurittomuus kansassa kasvaa, lainkunnioitus puuttuu. Minä epäilen, että tähän on suurena syynä se, että täällä, sillä tavalla, kuin se on tapahtunut, kiistellään siitä, mikä on laki. Sellainen menettely, johon eduskunnan johtavat lakimiehet ovat tehneet itsensä syyllisiksi, sellainen menettely minun käsittääkseni on yhtenä varsin suurena syynä siihen, että myöskin kansan keskuudessa lainkunnioitus vähenee. Ja se on valitettavaa. Nimenomaan minä tällä kertaa tahtoisin kiinnittää huomiotani niihin lausuntoihin, joita senaattori Setälä on täällä esittänyt. Hän on useammassa lausunnossa eri kerroilla tahtonut todistaa sitä, että 1772 vuoden hallitusmuodon 38 § on ollut ja on voimassa ja että ne teot, jotka tapahtuivat joulukuun 4 päivänä 1917, jolloin hallitus eduskunnalle esitti, että Suomi olisi oleva riippumaton tasavalta, ja joulukuun 6 päivänä samana vuonna, jolloin eduskunta yksimielisenä tämän hallituksen lausuman johdosta totesi, „että Suomi on oleva riippumaton tasavalta", eivät voi asiain menoon mitään vaikuttaa. Minun käsittääkseni, jos kerran on kiistämätön tosiasia, että 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n kuninkaan vaalia koskeva kohta on voimassa ne teot, joihinka hallitus ja eduskunta viime joulukuussa antautuivat, eivät olisi olleet laillisia. Ed. Wrede on selittänyt, että 38 §:n sisältö „o n n y t v a s t a o i v a l l e t t u". Eikö sitä oivallettu silloin, kun hallitus ja eduskunta ja m. m. n e l a k i m i e h e t, j o t k a n y t 3 8 §:n l a i n v o i m a i s u u t t a t o d i s t a v a t, olivat yksimielisinä hyväksymässä ne teot? Eivätkö he olleet siitä silloin selvillä? Vai oliko todella sillä tapaa, että silloin hallitus ja eräät muut olisivat tietoisena menetelleet vastoin lakia? Jos niin on ollut laita, on se valitettavaa. Joka tapauksessa sellainen menettely, johon monet meidän maamme lakimiehet, niiden etevimmät ainekset, yleensä edustavimmat piirit ovat joutuneet antautumaan tämän hallitusmuotokysymyksen yhteydessä tapahtuneessa laintulkinnassa, on ollut mitä kohtalokkaimmin vaikuttamassa siihen, että lain kunnioitus yhä enemmän ja enemmän myöskin kansan keskuudessa on pyrkinyt vähenemään. Tämä minusta on yhtenä ja kaikkein suurimpana syynä siihen, että yhteiskunnan vähempiosaiset jäsenet ovat myöskin yhä enemmän ja enemmän joutuneet lain polkemisen teille. Minun mielestäni ei, kuten alussa mainitsin, olisi kuninkaan vaaliin nyt käytävä koska se vain lisää sekaannusta, riitaa ja laittomuutta. Mutta koska olen puolestani ilmoittanut, etten tule siihen ottamaan osaa, ei minun asianani ole tehdä siinä suhteessa mitään ehdotuksia niille, jotka asiasta mahdollisesti ajattelevat toisin.

Ed. R o o s: Jag kan icke uraktlåta att framhålla det egendomliga däri, att man först motarbetar godkännandet af en demokratisk regeringsform för landet och sedan till protokollet anför, att man på grund däraf att den nya regeringsformen icke blifvit godkänd, icke kan deltaga i val af konung för riket. För min egen del är jag fullt medveten af stundens allvar och af det stora ansvar, som hvilar på oss landtdagsmän, för vårt handlingssätt vid detta tillfälle, men jag kan med godt samvete förena mig om det förslag, som herr Nevanlinna tidigare i dag gjort och med godt samvete afgifva min röst till förmån för den föreslagna kandidaten till Finlands tron.

Ed. N e v a n l i n n a: Pari sanaa pyytäisin minäkin saada lausua siitä kysymyksestä, joka tänä iltana on ollut niin laajan mielipiteiden vaihdon esineenä. Pitkiä selityksiä asia ei minun nähdäkseni kaipaa, niin selvä se tuntuu olevan ja — panen tälle erityisen painon — niin selvä aivan riippumatta siitä, onko 38 § hallitusmuodossa vai ei. Kahdella tavalla vain voi nähdäkseni Suomen eduskunta täyttää laillisen velvollisuutensa, sitten kun maamme on tullut itsenäiseksi. Joko niin, että se säätää sellaisen uuden hallitusmuodon, jonka mukaan hallitsijaa ei ole olemassa eikä tarvita. Taikka, jollei se tätä tee tai saa aikaan, siten, että se pitää huolen siitä, että kun Venäjän oikeus pitää oma hallitsijansa Suomen hallitsijana on lakannut, maahan tulee se hallitsija, joka hallitusmuodossa nimenomaan vaaditaan olevaksi. Ei nähdäkseni näin ollen voi olla mitään epäilystä siitä, mikä nyt on eduskunnan velvollisuus, kun se ei ole säätänyt, aikomuksista huolimatta, sellaista uutta hallitusmuotoa, joka vapauttaisi sen velvollisuudesta hankkia maalle hallitsija.

Ed. P a a v o V i r k k u n e n: Minä valitan, että ed. Rentola ei vieläkään taivu tunnustamaan, kuinka väärässä hän on. Hän ei käsitä mikä meidän välisessä kohtauksessa on minun todistamisvelvollisuuteni ja mikä on hänen. Kun hän väittää, että hän ei ole lausunut mitään sellaista, jonka johdosta minä olen sanottavani sanonut, niin minä olen todistanut, että hän o n lausunut. Siihen päättyy minun todistamisvelvollisuuteni. Mutta kun hän edelleen on lausunut kunniallekäypiä syytöksiä nimitettyä henkilöä ja kokonaisia kansanryhmiä vastaan ja minä sen johdosta olen väittänyt, että hän näitä syytöksiä ei koskaan voi to-

distaa oikeiksi, vaan että hän kantaa väärää todistusta lähimmäistään vastaan, niin silloin hän pyytää minulta todistuksia. Eikö hän todellakaan käsitä, että todistamisvelvollisuus kuuluu hänelle; mutta tätä velvollisuutta hän ei milloinkaan voi täyttää. Tämän johdosta minä uudistan kysymykseni: kummallako tässä on anteeksipyytämisvelvollisuus?

Ed. Bäck: Jag ber blott att få konstatera, att alla de personer, tillhörande landtdagen, hvilka genom sin oppositionspolitik möjligen komma att hindra Finland att erhålla en laglig regent, därigenom ha förlängt det tillstånd af anarki, som tyvärr rådt och ännu råder i vårt land.

Ed. Lohi: Ed. Nevanlinnan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että eduskunta on täyttänyt velvollisuutensa. Silloin kun korkein valta tässä maassa joutui tuuliajolle, eduskunta otti sen omiin käsiinsä ja myöhemmin on luovuttanut sen kotimaiselle miehelle P. E. Svinhufvudille, jonka käsissä se nyt on. Me siis emme ole ilman korkeimman vallan käyttäjää, vaikkapa tämä hallitusmuodon 38 § olisi voimassa, se ei velvoita suinkaan kutsumaan ulkomaista prinssiä maahan. Minä nimenomaan pyydän huomauttaa kuinka suuren edesvastuun meidän nykyisen eduskunnan enemmistö ottaa päällensä. Meille huomautti täällä ulkoasiainministeri että hän on saanut yhden tärkeän tiedonannon, sähkösanoman, joka koskee ulkopoliittista asemaa. Se on kai eduskunnan jäsenille tuttu. Meidän monarkistimme ikäänkuin uhmaten tahtovat toimia siten että joku suurvalta kenties kävisi meitä sortamaan. Tämä teko olisi ymmärrettävissä, jos tämän teon ehtona olisi sen valtion ystävyys, joka meitä on hädässämme auttanut. Mutta jokainen nykyään käsittää että sen valtiomahdin nykyiset vallanpitäjät soisivat vallan mielellään että me emme heidän rauhanpyrkimyksiään vaikeuttaisi sillä teolla, johon monarkistit ryhtyvät. Minä huomautan, että täällä on jo viidettäkymmentä edustajaa jokaisesta täällä olevasta puolueryhmästä ilmoittanut että he eivät voi ottaa niin edesvastuulliseen ratkaisuun osaa, katsoen että se voi johtaa meidän maamme ja kansamme mitä kohtalokkaimpaan tulevaisuuteen.

Ed. Rentola: Minä en tahdo sanoa mitään ed. Virkkusen moraalisen menettelyn laadusta, ainoastaan sen ihmetellen totean, että hän ei lukenut hänen edessään olevasta pöytäkirjanotteesta sitä mitä minä pyysin lukemaan. Minun täytyy niinollen se lukea. Olen lausunut näin: „Minä valitan, että sekasortoa ja anarkiaa tulee — — —". Tämä oli tärkeintä minun lausunnossani, se nimittäin, että minä valitin, että ristiriitaa tulee. Minä ilmoitin kuitenkin että alistun tunnustamaan kuninkaan, jos Suomen kansa on ensin tunnustanut lailliseksi sen kuninkaan, joka on laittomasti otettu. En siis millään tavalla puhunut marttyyriudesta mitään enkä marttyyriutta ole tavoitellut. Sitte ed. Virkkunen huomautti minun arvostelustani vanhan suomalaisen puolueen sortovuosien aikaisesta politiikasta ja pyysi, että minä todistaisin sanani. Minua pätevämpi on historian todistaja ja se on todistanut että se oli onnistumatonta politiikkaa ja minä toivoisin että siitä otettaisiin oppia. Minun nähdäkseni mikä ryhmä tahansa maassa on voinut harjoittaa joskus onnistumatonta politiikkaa jossakussa asiassa. Mutta erityisesti routavuosina, siitä on Suomen kansa täysin vakuutettu, sitä harjoitti vanhasuomalainen puolue. Ei kai minun persoonallinen todistukseni voi sitä muuttaa, mistä jo on historian todistus olemassa. Haluaisin vaan huomauttaa että vastedes otettaisiin oppia siitä; älköönkä siis ilman sitä, että kansan oikeustajunta on riidattomasti jonkun valtiollisen toiminnan takana, älköön mitään valtiollista toimintaa ilman sitä harjoitettako.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun aikana on ed. Nevanlinna useiden kannattamana ehdottanut että eduskunta päättäisi tänä iltana pidettävässä täysi-istunnossa toimituttaa kuningassuvun vaalin. Nimitän tätä ehdotusta ed. Nevanlinnan ehdotukseksi. Tätä ehdotusta on myös vastustettu.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asia on ratkaistava äänestyksellä. Esitän tämän johdosta eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen: Ken hyväksyy ed. Nevanlinnan ehdotuksen äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on ehdotus hylätty.

Tämän johdosta lausui puheenvuoron saatuaan

Ed. Roos: Omröstningen gäller väl endast tiden, då detta konungaval verkställes?

P u h e m i e s: Omröstningen gäller förrättande af konungaval vid plenum i kväll.

Äänestysesitys hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Nevanlinnan ehdotuksen äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 64 „jaa"- ja 41 „ei"-ääntä. Eduskunta on siis ed. Nevanlinnan ehdotuksen mukaisesti päättänyt tänä iltana pidettävässä täysi-istunnossa toimittaa kuningassuvun vaalin.

Ilmoitus valtiopäiväin lopettamisesta.

P u h e m i e s: Valtiopäiväin juhlamenojen ohjaajalta on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Valtiopäiväin
Juhlamenojenohjaaja.
Helsingissä,
9 p:nä lokak. 1918.

Suomen Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Suomen Eduskunnan tietoon saatettavaksi saan, Suomen Senaatin määräyksen mukaisesti kunnioittaen Teille, Herra Puhemies, täten ilmoittaa, että Suomen 26 päiväksi syyskuuta 1918 kokoonkutsutut ylimääräiset valtiopäivät lopetetaan torstaina tämän lokakuun 10 päivänä ja pidetään sen johdosta Nikolainkirkossa täällä samana päivänä Jumalanpalvelus, joka alkaa k:lo 4 j. p. p.

G. E. F. Albrecht.

Seuraava täysi-istunto on tänä iltana k:lo ½ 10.

Täysi-istunto päättyy k:lo 9,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

10. Keskiviikkona 9 p. lokakuuta

k:lo 9,30 illalla.

Päiväjärjestys.

	Siv.
Suomen Kuningassuvun vaali	121

Nimenhudossa merkitään kaikki edustajat saapuvilla oleviksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Suomen Kuningassuvun vaali.

P u h e m i e s: Eduskunnan edellisessä täysi-istunnossa tekemän päätöksen mukaisesti on tässä täysi-istunnossa toimitettava Suomen kuningassuvun vaali. Esittelen siis tämän asian.

Keskustelu:

Ed. A n t i l a: Pyydän saada ehdottaa että eduskunta valitsee Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen Suomen kuninkaaksi hallitsemaan Suomen kuningaskuntaa sen valtiosäänön ja lakien mukaan, päättäisi oikeuttaa Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen rintaperilliset hänen jälkeensä astumaan Suomen kuningaskunnan valtaistuimelle siinä järjestyksessä ja sillä tavoin kuin vastedes säädettävä vallanperimyslaki määrää sekä valtuuttaisi nykyisen puhemiesneuvoston jäsenet määräämään millä tavoin nämä eduskunnan päätökset ovat saatettavat Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen tietoon.

Ed. P a a s i v u o r i: Minä en tule ottamaan osaa tähän valtiolliseen ilveilyyn ja panen vastalauseeni koko toimitusta vastaan.

Ed. A l k i o: Jo äskeisessä suljetussa eduskunnan istunnossa esitin vastalauseen kuninkaan vaalin toimittamista vastaan. Nyt tässä avonaisessa istunnossa pyydän uudestaan esittää saman vastalauseen. Maalaisliiton eduskuntaryhmä kokonaisuudessaan vastustaa jyrkästi ja ehdottomasti kuninkaanvaalin toimittamista 1772 vuoden hallitusmuodon 38 §:n mukaan, koska mainitttu lainkohta ei ole Suomessa ollut voimassa sittenkun Suomi erosi Ruotsista. Niinikään eduskunnan viime joulukuun 6 päivänä yksimielisesti tekemää päätöstä, että Suomi oli oleva riippumaton tasavalta, ei ole purettu, vaikkakin eduskunta antamalla hallitukselle asiaksi ryhtyä valmistaviin toimiin kuninkaanvaalia varten on tehnyt sen kanssa ristiriitaisen päätöksen. Myöskään ei eduskunnan, jossa on vain hieman yli puolet eduskunnan laillisesta edustajalukumäärästä, pitäisi katsoa itseään asiallisesti oikeutetuksi ratkaisemaan äänestäjiin vetoamatta näin kauas kantavaa kysymystä. Jos kuitenkin eduskunnan enemmistö tästä kaikesta huolimatta päättää toimittaa kuninkaanvaalin, olen saanut toimekseni ilmoittaa kaikkien maalaisliiton edustajain puolesta sitä vastaan vastalauseemme. Me emme ota osaa kuninkaanvaaliin, joten vapautamme itsemme kaikesta siitä johtuvasta edesvastuusta.

Ed. W r e d e: Jag ber att få biträda det af herr Antila framställda förslaget.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun aikana on ed. Antila ed. Wreden kannattamana ehdottanut, että eduskunta valitsisi Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen Suomen kuninkaaksi hallitsemaan Suomen kuningaskuntaa sen valtiosäännön ja lakien mukaan; päättäisi oikeuttaa Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen rintaperilliset hänen jälkeensä astumaan Suomen kuningaskunnan valtaistuimelle siinä järjestyksessä ja sillä tavoin, kuin vastedes säädettävä vallanperimyslaki määrää, sekä valtuuttaisi nykyisen puhemiesneuvoston jäsenet määräämään, millä tavoin nämä eduskunnan päätökset ovat saatettavat Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen tietoon. Muuta ehdotusta ei ole tehty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun ehdotusta ei ole vastustettu, katson eduskunnan hyväksyneen sen.

Puhemiehen ja useimain edustajain noustua seisalleen lausuu tämän jälkeen

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt valita Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen Suomen kuninkaaksi hallitsemaan Suomen kuningaskuntaa sen valtiosäännön ja lakien mukaan; päättänyt oikeuttaa Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen rintaperilliset hänen jälkeensä astumaan Suomen kuningaskunnan valtaistuimelle siinä järjestyksessä ja sillä tavoin, kun vastedes säädettävä vallanperimyslaki määrää, sekä valtuuttanut nykyisen puhemiesneuvoston jäsenet määräämään, millä tavoin nämä eduskunnan päätökset ovat saatettavat Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen tietoon.

Seuraava täysi-istunto on huomenna k:lo 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy k:lo 10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

11. Torstaina 10 p. lokakuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Kuninkaan vaalia koskevan vaaliasiakirjan tarkastaminen 123

Esitellään:

1) Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien tehtäviä valtiopäivien päätyttyä koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä 125
2) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä koskeva puhemiehelle tulevaa korvausta 126

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Löthman.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän päivän edustajatehtävästä saa perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta ed. Löthman.

Vaaliasiakirja kuninkaan vaalista.

Puhemies: Luetaan tarkistettavaksi vaaliasiakirja eilen toimitetusta kuninkaanvaalista.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunta,

Ylimääräisille valtiopäiville kokoontuneena, tekee tiettäväksi: että koska Suomi on tullut itsenäiseksi valtakunnaksi ja Eduskunta siis elokuun 21 päivänä vuonna 1772 annetun hallitusmuodon 38 §:n mukaisesti on velvollinen valitsemaan Suomelle kuningassuvun, on Eduskunta lokakuun 9 päivänä 1918 valinnut Hänen Korkeutensa

Hessenin Prinssin Fredrik Kaarlen

Suomen kuninkaaksi hallitsemaan Suomen kuningaskuntaa sen Valtiosäännön ja lakien mukaan.

Eduskunta oikeuttaa myös Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa rintaperilliset Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa jälkeen astumaan Suomen kuninkaalliselle valtaistuimelle siinä järjestyksessä ja siliä tavalla kuin se vallanperimyslaki määrää, joka myöhemmin tulee säädettäväksi.

Koska Suomen Eduskunta on kaiken tämän päättänyt, sen vuoksi olemme me, Eduskunnan puhemiehet, tämän asiakirjan omakätisesti nimemme allekirjoittamalla vahvistaneet; joka tapahtui Helsingissä 9 päivänä lokakuuta vuonna 1918.

Finlands Lantdag,

till urtima Landtdag församlad, gör veterligt: att alldenstund Finland blivit ett självständigt rike, och det förty jämlikt 38 § i regeringsformen av den 21 augusti 1772 ankommit å Landtdagen att ett konungahus för Finland utkora, alltså har Landtdagen den 9 oktober 1918 utkorat Hans Höghet

Prins Friedrich Karl av Hessen

till Finlands konung att styra konungariket Finland enligt dess Konstitution och lagar.

Landtdagen tillägger även Hans Kungliga Majestäts bröstarvingar rättighet att efter Hans Kungliga Majestät intaga Finlands kungliga tron i den ordning och på det sätt den successionslag fastställer, som framdeles skall stiftas.

Som Finlands Landtdag allt detta beslutit, alltså hava vi, Landtdagens talmän, denna akt med våra namns egenhändiga underskrivande bekräftat, som skedde i Helsingfors den 9 oktober år 1918.

Tämän johdosta lausuu, puheenvuoron saatuaan

Ed. Juutilainen: Esillä olevasta paperista ei tule näkyviin se seikka, että maalaisliiton puolesta on ilmoitettu kuninkaan vaaliin nähden eriävä kanta. Ja senvuoksi minä pyytäisin ehdottaa että tämä paperi lähetettäisiin toimitusvaliokuntaan ja se siellä muutettaisiin sellaiseksi, että siinä tulisi näkyviin asiain oikea tila.

Puhemies: Ed Juutilainen on hyvä ja tekee ehdotuksensa kirjallisesti.

Ed. Paasivuori: Se eileniltainen istunto muuttui petkutukseksi.....

Puhemies koputtaen: Puhuja on hyvä ja käyttää parlamenttaarista puhetapaa.

Ed. Paasivuori: Asioita täytyy kutsua niiden oikealla nimellä.

Puhemies: Puhuja on hyvä ja tottelee, muuten minun täytyy kieltää puheenvuoro. (Salista: Hyvä! Oikein! Hyvä!)

Ed. Paasivuori: .... siitä ei tule näkyviin että niitä oli vaan 64, jotka kannattivat kuninkaanvaalia. Teillä ei ole oikeutta toisten nimessä ajaa sellaisia asioita.

Ed. Hahl: Minä pyysin puheenvuoroa lausuakseni pöytäkirjaan myös sen huomautuksen, että tämä asiakirja, joka nyt on esillä on siinä suhteessa epätäsmällinen, ettei siinä näy, että tämän kuninkaanvaalin takana on ainoastaan 64 eduskunnan 200 edustajasta. Minusta on aivan välttämätöntä että se pöytäkirjaan tulee sanotuksi.

Ed. Alkio: Minä pyydän vaan yhtyä ed. Hahlin lausuntoon.

Ed. Niukkanen: Minun mielestäni on myös välttämätöntä, jos asiat oikeassa valossa tahdotaan valitulle kuninkaalle esittää, että lähetettävästä pöytäkirjasta näkyy, minkälainen enemmistö se on ollut, joka on hänet valinnut. Pöytäkirjassa olisi senvuoksi tultava ilmi, että osa eduskuntaa on kieltäytynyt ottamasta osaa vaalitoimitukseen ja senvuoksi pyydän kannattaa ed. Juutilaisen tekemää ehdotusta, että toimitusvaliokunta laatisi kirjelmän siihen tapaan.

Ed. Lantto: Minä pyydän yhtyä myös ed. Juutilaisen tekemään ehdotukseen.

Ed. Hultin: Ei liene mahdollista kieltää näiltä lausunnoilta tilaa tämän päivän pöytäkirjassa, mutta eivät ne siinä tule olemaan minään kaunistuksena. Ensimäinen kerta myös lienee, kun vaaditaan, että eduskunnan päätöksessä on mainittava asiassa tapahtunut äänestys.

Ed. Ahmavaara: Minä pyysin myöskin puheenvuoroa huomauttaakseni, ettei vielä koskaan liene Suomen eduskunnassa itse päätöksessä sanottu millä tapaa se on tapahtunut, onko nimittäin äänestetty vai onko se syntynyt yksimielisesti. Pöytäkirjassa on kyllä eilinen keskustelu ja luulisi sen jo maalaisliittolaisille riittävän, jos heillä olisi hiukankaan käsitystä parlamentaarisista tavoista.

Ed. Heimonen: Minä pyydän myöskin yhtyä ed. Juutilaisen kantaan.

Ed. Kokko: Kun edustaja Hultin ihmetteli, että ensi kerran tehdään eduskunnan päätökseen muistutuksia, niin pyydän huomauttaa, että se on myös ensi kerran kun eduskunta rupee 64 äänellä tekemään päätöksensä näin tärkeässä asiassa ja silloin on sitä tärkeämpi, että sitä vastaan pannaan vastalause ja yhdyn senvuoksi ed. Juutilaiseen.

Ed. Schybergson: Det förhållandet, att endast 64 af landtdagens medlemmar stå bakom beslutet att välja konung, kommer för ingen del att döljas. Protokollet, fördt vid det sekreta sammanträdet, kan, såvidt jag åtminstone förstår, när som hälst öfverlämnas till offentligheten. Åtminstone en tidning innehåller redan i dag uppgifter härom, och om jag icke är oriktigt underrättad, så har äfven vår utkorade konung fått fullständigt meddelande om saken.

Ed. Louhivuori: On ehkä syytä merkitä, että sen päätöksen takana, jota nyt esilläoleva asia koskee, ei ollut 64 edustajaa ja 41 sitä vastaan, vaan se äänestys, jossa äänet näin lankesivat, koski kysymystä, onko ryhdyttävä kuninkaanvaaliin vai ei. Näin ollen eivät ne vaatimukset, jotka koskevat tätä asiakirjaa ja jotka ovat vasemmistosta esitetyt, voi missään tapauksessa tulla huomioonotetuiksi.

Ed. Niukkanen: Edellisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta pyydän todeta, että tarkoitus todellakin näyttää olevan pettää valittua kuningasta.

Ed. Pennanen: Eräitten lausuntojen, etupäässä ed. Kokon lausunnon johdosta, on syytä

merkitä pöytäkirjaan, että jos johdonmukaisesti asetuttaisiin sille kannalle kuin hän on esittänyt niin yksikään ainoa tämän eduskunnan päätöksistä sitten kapinan jälkeen ei olisi pätevä. Minä uskon ettei ed. Kokkokaan aikonut olla niin johdonmukainen. Siihen hänen selityksensä ehdottomasti veisi ja minä en voi myöntää sitä oikeaksi.

Ed. Luopajärvi: Sen johdosta, että varsinainen keskustelu kuninkaanvaalista ja päätös siitä onko vaalitoimitukseen ryhdyttävä vai ei, tapahtui eilen suljetussa istunnossa, lienee paikallaan, että nyt tulee pöytäkirjaan merkityksi se, kuinka monta edustajaa todella on ollut tämän kuninkaanvaalin toimittamista vastaan ja kuinka monta sen vaalin takana. Siitä syystä minä yhdyn puolestani siihen lausuntoon, jonka ed. Hahl täällä pöytäkirjaan saneli.

Ed. Tanskanen: Minun mielestäni kanssa olisi asia niin oleva, että se olisi selvä sillä eihän mikään asia ole pilalla tehty selvyydellä. Mutta nyt tämä kuninkaanvaalin päätös on epäselvä, sillä kuten muistetaan, meitä oli 41, jotka kieltäydyimme kuninkaanvaalista, minkätähden minä toivoisin, että päätöksessä selvästi näkyisi kuinka monta oli jotka kuninkaanvaalin toimittivat. Kannatan ed. Hahlia.

Ed. Kokko: Ed. Pennaselle huomautan, että minulla ei ole mitään sitä vastaan, jos kaikkiin muihinkin päätöksiin merkitään äänestysten tulokset. Toiseksi tahdon huomauttaa ed. Pennaselle, koska hän on niin huonomuistinen, että koko hallitusmuotoa käsiteltävän ajan olemme olleet sillä kannalla, että koko kansalla tulisi olla tilaisuus merkitä kantansa tahtovatko ne monarkia vai ei. Siis 200 äänellä olisi ollut asia päätettävä.

Ed. Joukahainen: Koska se käsityskanta, jonka ed. Louhivuori täällä ilmaisi, oikeistossa saattaa olla varsin yleinen, niin katson minäkin puolestani olevan asianmukaista asettua kannattamaan ed. Juutilaisen vaatimusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Vastoin toimitusvaliokunnan ehdotusta on ed. Juutilainen ehdottanut, että asiakirja lähetettäisiin toimitusvaliokuntaan muutettavaksi siten, että siinä tulee näkyviin eduskunnan todellinen kanta.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy esilläolevan ehdotuksen vaaliasiakirjaksi, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Juutilaisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 75 „jaa"- ja 25 „ei"-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä toimitusvaliokunnan laatiman vaaliasiakirjan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Toimitus- ja tarkastusvaliokuntain tehtävät valtiopäiväin päätyttyä.

Puhemies: Valtiovarainvaliokunnalta on saapunut kirjelmä, joka koskee toimitus- ja tarkastusvaliokuntien tehtäviä valtiopäiväin päätyttyä.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä, lokak. 9 p. 1918.
N:o 6.

Suomen Eduskunnalle.

Siihen nähden, että Eduskunnan vastausten ja kirjelmäin laatiminen valtiopäiväin päätyttyä jää Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain tehtäväksi, saa Valtiovarainvaliokunta, viitaten Eduskunnan työjärjestyksen 37 §:ään, kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi,

> että Toimitusvaliokunnan asiaksi annetaan valtiopäiväin päätyttyä niin hyvin harkita ja määrätä ne palkkiot ja menot, jotka aiheutuvat Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain toiminnasta, kuin myöskin tarkastaa ja hyväksyä kaikki valtiopäiväin aiheuttamat laskut ynnä pitää huoli niiden maksamisesta, ollen Toimitusvaliokunnan näistä toimistaan tehtävä tili ensi valtiopäiväin Valtiovarainvaliokunnalle.

Tämän ohessa saa Valtiovarainvaliokunta Eduskunnalle ilmoittaa, että Valiokunta, Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n nojalla, on määrännyt Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain pääkaupungissa asuvien jäsenten palkkion 40 markaksi joka iselta

kokouspäivältä. Ne jäsenet sitä vastoin, jotka eivät ole pääkaupungissa asuvia, saavat saman palkkion päivää kohti koko ajalta, joka heidän täytyy valiokuntatöiden takia täällä oleskella, sekä matkapäiviltä, minkä ohessa heidän valiokuntatöistä ehkä johtuvat matkakustannuksensa on heille korvattava.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Johannes Lundson.

J. V. Minni.

Valtiovarainvaliokunnan kirjelmässään tekemät ehdotukset hyväksytään.

Puhemies: Pyydän, että ensimäinen varapuhemies esittelee seuraavan asian.

Ensimäinen varapuhemies astuu puhemiehenpaikalle.

---

2) Puhemiehelle tuleva korvaus.

Ensimäinen varapuhemies: Esitetään valtiovarainvaliokunnan kirjelmä koskeva puhemiehelle tulevaa korvausta.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä, lokak. 9 p. 1918.
N:o 5.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa Eduskunnalle kunnioittaen ilmoittaa, että Valiokunta Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 4 momentin mukaisesti Eduskunnan päätettäväksi ehdottaa Eduskunnan Puhemiehelle 2,500 markan kuukautisen määrärahan niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä on valtiopäiväin aikana.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Johannes Lundson.

J. V. Minni.

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Ensimäinen varapuhemies: Täysistunto lopetetaan nyt ja eduskunta kokoontuu jälleen k:lo 3,45 i. p. lähteäkseen jumalanpalvelukseen Nikolainkirkkoon.

Täysi-istunto päättyy k:lo 12,55 p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

Valtiopäiväin päättäjäiset.

Neljännestä vailla kello 4 päivällä eduskunnan istuntohuoneustoon kokoonnuttuansa edustajat lähtivät kulkueessa, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina

Nikolainkirkkoon,

jossa edustajat urkujen soidessa asettuivat paikoillensa pääkäytävän molemmin puolin, alttaria vastapäätä, ja jonne myös valtionhoitaja Svinhufvud sekä hallituksen jäsenet saapuivat samaan aikaan. Suomen Laulun sekakuoron maisteri Heikki Klemetin johtamana laulettua Ludvig van Beethovenin säveltämän Alkumotetin, suorittivat pastorit K. Sylvander ja U. Murén alttaritoimituksen. Kun vielä oli veisattu Hilariuksen kiitosvirsi nousi saarnastuoliin edustaja, jumaluusopintohtori Paavo Virkkunen, joka ensin suomeksi ja sitten ruotsiksi saarnasi, aiheenaan Tim. 1. Ep. 2 luvun 1 ja 2 säkeistö.

Ruotsinkielisen alttaritoimituksen jälkeen veisattiin loppukoraali, minkä jälkeen eduskunnan puhemiehistö ja jäsenet samoin kuin myös valtionhoitaja ja hallituksen jäsenet siirtyivät

Eduskunnan istuntosaliin.

Siellä astuivat seisoalleen nousseen eduskunnan eteen puhemies, varapuhemiesten seuramana, sekä valtionhoitaja Svinhufvud.

Jättäessään valtionhoitajalle valtiopäiväpäätöksen lausui

P u h e m i e s: Korkeasti kunnioitettu Herra Senaattori! Eduskunta on suorittanut valtiopäiväkutsumuksessa mainitun tehtävän. Kun eduskunta tällä kertaa lopettaa työnsä, voi eduskunta hajaantua ainoastaan lyhyeksi väliajaksi. Valtavat maailman tapaukset, jotka suuresti vaikuttavat Suomenkin asemaan ja uudistustyön tarve sisäisten olojemme vakaannuttamiseksi vaativat niin hallitukselta kuin eduskunnaltakin mitä suurinta valppautta ja tarmoa. Esiintuon Teille, Herra Senaattori, eduskunnan kunnioituksen ja onnentoivotuksen.

Tämän jälkeen lausui

Valtionhoitaja S v i n h u f v u d: Arvoisat Suomen kansan Edustajat!

Ylimääräisten valtiopäiväin työt ovat loppuneet. Ne ovat johtaneet tärkeään tulokseen: maalle on valittu kuningas. Kun ei päästy tarpeelliseen yksimielisyyteen uudesta hallintomuodosta, on vaali tapahtunut nykyisen hallitusmuodon perusteella ja toteutettu yhteiskuntajärjestyksemme ikivanha periaate, että korkein valtiovalta maassa on oleva hallitsijan kädessä. Siinä on vuosisatain myrskyissä koeteltu perusta valtiolliselle ja yhteiskunnalliselle elämällemme. Sen ruhtinaan oikeamielisyys ja jalo luonne, joka on Suomen kuninkaaksi valittu, ovat myös takeena siitä, että hänen toimintansa Suomen valtion päämiehenä on tuottava maallemme onnea ja siunausta.

Julistan täten ylimääräiset valtiopäivät päättyneiksi.

Ärade representanter för Finlands folk!

Urtima landtdagens arbeten äro slutförda. De hafva ledt till ett viktigt resultat: åt landet har valts en konung. Då nödig enighet icke vunnits angående ny regeringsform, har valet skett i stöd af nugällande regeringsform och därigenom förverkligats den urgamla principen i vårt samhällsskick, att högsta makten i landet bör vara lagd i händerna på en monark. Detta är en genom seklers stormar pröfvad grund för vårt samhällsskick. Den rättrådighet och ädla karaktär, som utmärka den furste, som nu korats till Finlands konung, äro ock en borgen för att hans verksamhet som finska statens öfverhufvud skall bringa landet lycka och välsignelse.

Jag förklarar härmed urtima landtdagen afslutad.

Tämän tapahduttua poistuivat valtionhoitaja ja hallituksen jäsenet eduskunnan istuntosalista, jossa eduskunnan puhemies ja jäsenet vielä toisiaan hyvästelivät seuraavin sanoin:

Puhemies Ingman: Arvoisat edustajat! Viime vuoden lokakuun 1 ja 2 päivänä valittu eduskunta on lyhyin väliajain ollut koolla kohta vuoden. Ainoa pitempi keskeytys oli kapinan aikana viime keväänä, mutta silloin vallitsevat olot kokonaan estivät edustajia saamasta rauhallisuutta saatikka sitte lepoa. Kun eduskunta hajoaa, tapahtuu se siinä tietoisuudessa, että edessämme lyhyen väliajan jälkeen todennäköisesti on koko talven kestävä jotenkin yhtämittainen eduskuntatyö. Tällaiset olot tuottavat suuria vaikeuksia edustajille, varsinkin niille, joitten on jättäminen kotinsa ja varsinainen toimintansa täyttääkseen täällä edustajatehtäviään. Mutta ei auta. Isänmaa vaatii nyt niiltä, jotka se on vastuunalaisille paikoille asettanut, poikkeuksellisia ponnistuksia. Kansan edustajina meidän on käytävä muiden edellä itsemme uhraavassa velvollisuuden täyttämisessä. Niin mieluisaa kuin minun olisikin nyt erotessamme toivottaa Teille, arvoisat edustajatoverit, rauhallista pitempiaikaista lomaa eduskuntatyöstä, täytyy minun päinvastoin lausua toivomus, että lyhyen väliajan jälkeen taasen kohtaamme toisemme täällä ja siinä mielessä lausun Teille: pikaisiin näkemiin asti.

Kiitän Teitä arvoisat edustajat, minulle puhemiestoimessa osotetusta erinomaisesta suopeudesta. Kiitän eduskunnan sihteeriä ja kansliahenkilökuntaa, heidän suuriarvoisesta työstään. Kiitän julkisen sanan edustajia, jotka valppaasti ovat saattaneet neuvottelumme ja päätöksemme kansan tietoon.

Suokoon Kaikkivaltias, että tulisi kansamme siunaukseksi se työ, minkä täällä olemme tehneet.

Puheeseen vastasi edustajien puolesta seuraavin sanoin

Ed. Ahmavaara: Herra Professori! Edustajain puolesta pyydän minä mitä lämpimimmin kiittää Teitä siitä ystävyydestä, jota näillä valtiopäivillä olette meille kaikille osottaneet ja siitä erinomaisesta taidosta ja tarmosta, jolla olette puhemiehen vasaraa käyttäneet. Me toivomme Teille voimia eteenkinpäin tärkeässä työssänne isänmaan hyväksi. Kiitos!

Edustajat erkanivat k:lo 5,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

SISÄLLYSLUETTELO.

I. VALIOKUNTIEN TYÖT.

II. NIMI- JA ASIALUETTELOT.

I.

Valiokuntien työt valtiopäivien päättyessä.

Valiokunta. Asia.	Toimenpide.
Perustuslakivaliokunta.	
Hallituksen esitys n:o 1 Suomen hallitusmuodoksi.	Mietintö n:o 2.
Hallituksen esitys n:o 2 laiksi edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä.	Mietintö n:o 1.
Suuri valiokunta.	
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1.	Mietintö n:o 1.
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2.	Mietintö n:o 2.

II.

NIMI- JA ASIALUETTELOT.

Selitys lyhennyksistä.

A. = asiakirjat.
A. K. = ainoa käsittely.
ehd. = ehdotus.
Edk. = Eduskunta.
jtk. ja jatk. = jatkoa, jatketaan.
K. = käsittely, käsitelty.
1, 2, 3 K. = ensimäinen, toinen, kolmas käsittely.
Ks. = katso.
L. = lähetetty.
Lk. = lähetekeskustelu.
m. (valiokunnan nimeä osottavan merkin perässä) = mietintö. Siis esim. Prvm. = Perustuslakivaliokunnan mietintö.
P. = pöytäkirja.
Pp. = pöydälle pantu.
Prv. = Perustuslakivaliokunta.
s:n = samoin. (Viittaa edelliseen asiaan).
Suurv. = Suuri valiokunta.
Tarkv. = Tarkastusvaliokunta.
Toim. = Toimitusvaliokunta.
Vp. = valtiopäivät.
Vv. = Valtiovarainvaliokunta.

Hallituksen jäsenten lausunnot:

Paasikivi, Juho Kusti:

54 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 95 (kuninkaanvaali, A. K.); 101, 114 (s:n, s:n).

Renvall, Heikki:

116 (kuninkaanvaali, A. K.)

Stenroth, Otto:

94 (kuninkaanvaali, A. K.).

Svinhufvud, Pehr Evind:

10 (pitää avajaispuheen eduskunnan istuntosalissa); 10 (antaa eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 1 ja 2); 127 (lopettaa ylimääräiset vp. eduskunnan istuntosalissa).

(Numerot osottavat pöytäkirjan sivuja.)

Eduskunnan jäsenet ja virkailijat.

(Numerot osottavat pöytäkirjan sivuja.)

Puhemies.

Ingman, Lauri Johannes, jumaluusopinprofessori.
— Turun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu eduskunnan puhemieheksi ja juhlallinen vakuutus 6.
— tervehdyspuhe eduskunnalle 6.
— ilmoittaa valtiopäivien avajaisjuhlallisuuksista 7.
— esittää eduskunnalle puheensa avajaistilaisuudessa 9.
— tervehdyspuhe avajaisissa istuntosalissa 10.
— esittää eduskunnalle tarkistamista varten kirjeen puhemiesvaalista 12.
— ilmoittaa eduskunnalle että Hessenin prinssi Fredrik Kaarle on valittu Suomen kuninkaaksi 122.
— pitää valtionhoitajalle puheen vp:in lopettajaisissa 127.
— pitää jäähyväispuheen eduskunnalle 128.

Ensimäinen varapuhemies.

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä.
— Oulun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu eduskunnan ensimäiseksi varapuhemieheksi ja juhlallinen vakuutus 6.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.
— johtaa puhetta eduskunnan täysi-istunnossa 126.

Lausunnot:

59, 84, 88 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 124 (kuninkaanvaali).

Toinen varapuhemies.

Schybergson, Ernst Emil, pankinjohtaja.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi ja juhlallinen vakuutus 6.

Lausunnot:

93 (ed. Pehkosen eronpyyntö); 124 (kuninkaanvaali).

Jäsenet ja virkailijat.

A.

Ahla, Eino Johannes, protokollasihteeri, lakitiedetten kandidaatti.
— valittu eduskunnan sihteeriksi 19.

Ahmavaara, P. Ks. Ensimäinen varapuhemies.

Ala-Kulju, Eveliina, talonemäntä.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Alanen, Ivar, maanviljelijä.
— Turun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:

6 (ehdottaa jäsenen kansliatoimikuntaan).

Alkio, Santeri, kirjailija.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.
— „ varapuheenjohtajaksi Prv:aan 21.

Lausunnot:

24, 27, 30 (Suomen Hallitusmuoto, 1 K.); 46, 50 (s:n s:n, 2 K.); 55, 84 (s:n s:n, 3 K.); 93 (ed. Pehkosen eronpyyntö); 110, 121, 124 (kuninkaanvaali, A. K.).

Alopæus, Erik, pormestari.
— Mikkelin läänin vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi kansliatoimikuntaan 15.
— „ „ Prv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Toimv:aan 23.

Antila, Juho Erkki, maanviljelijä.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.

— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.

Lausunnot:

62 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 121 (kuninkaanvaali).

Arffman, Kusti, työmies.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 9.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.

Arokallio, Gustaf, rovasti.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ „ Toimv:aan 23.

Lausunnot:

17 (kutsu valitsijamiehille); 21 (kutsu Suurv:lle).

Arppe, Carl, toimittaja.
— valittu eduskunnan ruotsalaisen kansliaosaston notariksi 20.

Astala, Juho, maanviljelijä.
— Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

B.

Bergroth, Fredrik Waldemar, kirkkoherra, rovasti.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— johtaa ikäpuhemiehenä puhetta eduskunnan ensimäisessä täysi-istunnossa 5.

Björk, Matts Viktor, hovioikeudenneuvos.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi kansliatoimikuntaan 15.
— „ „ Vv:aan 17.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Lausunnot:

91 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 105 (kuninkaanvaali, A. K.).

Brander, Helena, johtajatar.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Tarkv:aan 23.

Lausunto:

118 (kuninkaanvaali).

Bäck, Alfred Johannes, kirkkoherra.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunnot:

92 (kuninkaanvaali, Pp.); 95 (s:n, A. K.); 119 (s:n s:n).

C.

Colliander, Rafael, sanomalehdentoimittaja.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 11.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunnot:

49 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 95 (kuninkaanvaali, A. K.).

E.

Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 21.
— „ „ Tarkv:aan 23.
— „ puheenjohtajaksi Suurv:aan 23.

Lausunnot:

31 (kutsu Suurv:lle); 48, 49 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 114 (kuninkaanvaali).

Estlander, Ernst, professori.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Toimv:aan 23.

Lausunnot:

6 (ehdottaa jäsenen kansliatoimikuntaan); 48, 49 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 71 (s:n s:n, 3 K.); 95 (kuninkaanvaali, A. K.); 107 (s:n s:n).

F.

Furuhjelm, Annie, neiti.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäsenksi Suurv:aan 20.
— „ „ Tarkv:aan 23.

Lausunto:

117 (kuninkaanvaali).

Furuhjelm, Ragnar, ylim. professori.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Toimv:aan 23.

G.

Grönlund, John, filosofianmaisteri.
— valittu eduskunnan ruotsalaisen kansliaosaston päälliköksi 20.

Gädda, Gustaf, maanviljelijä.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

H.

Haapanen, Santeri, sanomalehdentoimittaja.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Haataja, Kyösti, ylitirehtööri.
— Turun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu jäseneksi kansliatoimikuntaan 15.
— „ „ Suurv:aan 20.

Lausunnot:

42 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 69, 89 (s:n s:n, 3 K.).

Hahl, Eero, agronoomi.
— Kuopion läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Lausunnot:

90 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 124 (kuninkaanvaali).

Hedberg, Aug. Reinhold, kappalainen.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Heikkinen, J. A., maanviljelijä.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Heimonen, Taavetti, torppari.
— Mikkelin läänin vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 17.

Lausunnot:

114, 124 (kuninkaanvaali).

Hornborg, Eirik Mikael, rehtori.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.
— „ varajäseneksi Toimv:aan 23.

Lausunto:

104 (kuninkaanvaali, A. K.).

Hultin, Tekla, filosofiantohtori.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Lausunnot:

62 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 113, 124 (kuninkaanvaali, A. K.).

Hyöki, August, maanviljelijä.
— Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 11.
— valittu varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Häkkinen, K. R., agronoomi.
— Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.

Hälvä, Pekka Juho, kansakoulunopettaja.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 19.
— valittu varajäseneksi Toimv:aan 23.

Hästbacka, J. E., johtaja.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

I.

Inborr, Johan, lautamies.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Ingman, Lauri Johannes. Ks. Puhemies.

J.

Joukahainen, Vilkku, kansakoulunopettaja.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.

Lausunnot:

— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.
79 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 125 (kuninkaanvaali).

Juustila, Wäinö, maanviljelijä.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Juutilainen, Antti, sanomalehdentoimittaja.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Tarkv:aan 23.

Lausunnot:

20 (virkailijoiden ottaminen); 28, 30 (Suomen Hallitusmuoto, 1 K.); 39, 45, 50 (Sn s:n, 2 K.); 88, 89 (s:n s:n, 3 K.); 94 (kuninkaanvaali, A. K.); 106, 124 (s:n s:n).

K.

Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ „ Toimv:aan 23.
— „ varapuheenjohtajaksi Suurv:aan 23.
— „ „ Toimv:aan 93.

Kairamo, A. Osw., ent. senaattori.
— Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.
— „ varapuheenjohtajaksi Vv:aan 21.

Lausunnot:

6 (ehdottaa jäsenen kansliatoimikuntaan); 18 (kutsu Vv:lle); 64 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.).

Kaitila, Teuvo, maanviljelijä.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:

118 (kuninkaanvaali).

Kallio, Kyösti, maanviljelijä, ent. senaattori.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.

Lausunto:

77 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.).

Koivisto, Aleksanteri, maanviljelijä.
— Vaasan läänin itäisen vaalipiirin valitsema 3.

Kokko, Juho Pekka, kansakoulunopettaja.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Tarkv:aan 23.

Lausunnot:

124, 125 (kuninkaanvaali).

Kotila, Matti M., maanviljelijä.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Tarkv:aan 23.

L.

Lagerlöf, Arthur, vuorineuvos.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.

Laine, Augusta, rouva.
— Kuopion läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:

116 (kuninkaanvaali).

Lanne, Kaarlo, maanviljelijä.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lantto, Ivar Fredrik, talonomistaja.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Toimv:aan 23.

Lausunnot:

83 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 124 (kuninkaanvaali).

Leinonen, Mikko, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu varajäseneksi Prv:aan 17.

Linna, Hugo Immanuel, agronoomi.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.

Lausunto:

118 (kuninkaanvaali).

Linna, Kustaa Eemeli, maanviljelijä.
— Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu varajäseneksi Prv:aan 17.

Lausunto:

118 (kuninkaanvaali).

Lohi, Kalle, maanviljelijä.
— Oulun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunnot:
48 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 69 (s:n s:n, 3 K.); 94 (ed. Pehkosen eronpyyntö); 119 (kuninkaanvaali).

Louhivuori, Oskari Wilho, filosofiantohtori, ent. senaattori.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.
— „ „ Toimv:aan 23.

Lausunto:
124 (kuninkaanvaali).

Loukko, Jaakko, maanviljelijä.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu varajäseneksi Toimv:aan 23.

Lausunto:
115 (kuninkaanvaali).

Lundson, Johannes, pankinjohtaja.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.
— „ puheenjohtajaksi Vv:aan 21.

Lausunnot:
94 (ed. Pehkosen eronpyyntö); 105, 116, 117, 118 (kuninkaanvaali, A. K.).

Luopajärvi, Mikko, maanviljelijä.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.

Lausunnot:
42 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 118, 124 (kuninkaanvaali).

Löthman, Tilda, opettajatar.
— Kuopion läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

M.

Malmivaara, Wilhelm, rovasti.
— Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— piti valtiopäiväsaarnan avajaisissa Nikolainkirkossa 10.

Manner, Albin, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

N.

Nevanlinna, Ernst Fredrik, filosofiantohtori.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.

Lausunnot:
26 (Suomen Hallitusmuoto, 1 K.); 66 (s:n s:n, 3 Kr.); 95 (kuninkaanvaali, A. K.); 98, 119 (s:n s:n).

Nissinen, Oskar, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Tarkv:aan 23.

Niukkanen, Juho, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunnot:
100, 124 (kuninkaanvaali).

Nurmela, Kalle, maanmittari.
— Oulun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 11.
— valittu varajäseneksi Vv:aan 17.

O.

Ottelin, Einar, sanomalehdentoimittaja.
— valittu yksityistulkiksi ruotsalaisia kansanmiehiä varten 20.

Ottelin, Karl, lääninsihteeri.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.

P.

Paasivuori, Matti, puoluevirkailija, ent. senaattori.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.

Lausunnot:
10 (puhemiehen puheen tarkastus); 28 (Suomen Hallitusmuoto, 1 K.); 71, 92 (s:n s:n, 3 K.); 94 (kuninkaanvaali, A. K.); 99, 121, 124 (s:n s:n).

Paavolainen, Pekka, varatuomari.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.

Palmgren, Axel, tirehtööri.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Toimv:aan 23.

Pehkonen, Eero Yrjö, agronoomi, ent. senaattori.
— Kuopion läänin läntisen vaalipiirin valitsema 11.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.
— vapautettu edustajatoimestaan 93.

Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
— Kuopion läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.

Lausunnot:

6 (ehdottaa jäsenen kansliatoimikuntaan); 38 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 117, 124 (kuninkaanvaali).

Peurakoski, Juhana Oskari, metsäneuvos.
— Mikkelin läänin vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ valitsijamiesten puheenjohtajaksi 17.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Lausunto:

21 (kutsu valitsijamiehille).

Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.

Lausunto:

113 (kuninkaanvaali).

Puumala, Jussi, maanviljelijä.
— Turun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 9.
— valittu valitsijamieheksi 17.
— „ jäseneksi Prv:aan 17.

Puuska, K. V., toimitusjohtaja.
— valittu eduskunnan yleistulkiksi 20.

Pykälä, Bertta, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Toimv:aan 23.

Lausunnot:

82 (Suomen Hallitusmuoto, 3 K.); 94 (kuninkaanvaali, A. K.).

Päivänsalo, B. H., jumaluusopintohtori, kirkkoherra.
— Kuopion läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

R.

Rainio, Bärtta, neiti.
— valittu eduskunnan kanslistiksi ja v. t. notariksi 20.

Rantasalo, Onni, maanviljelijä.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— , jäseneksi Prv:aan 17.

Relander, Lauri Kristian, filosofiantohtori, maatalousneuvos.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi kansliatoimikuntaan 15.
— „ „ Suurv:aan 20.
— „ „ Toimv:aan 23.

Lausunto:

95 (kuninkaanvaali, A. K.).

Rentola, Antti, pastori.
— Vaasan läänin itäisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Toimv:aan 23.

Lausunnot:

28 (Suomen Hallitusmuoto, 1 K.); 72 (kuninkaanvaali, A. K.); 101, 113, 116, 117, 120 (s:n s:n).

von Rettig, Eric, pankinjohtaja.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Retulainen, Alfred, maanviljelijä.
— Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Suurv:aan 20.

Roos, Samuel Wilhelm, rovasti.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ „ Tarkv:aan 23.
— „ puheenjohtajaksi Tarkv:aan 93.

Lausunnot:

119, 120 (kuninkaanvaali).

Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander, professori.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.

Lausunnot:

95 (kuninkaanvaali, A. K.); 107, 114, 115 (s:n s:n).

Runtti, Juuso, maanviljelijä.
— Oulun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.

S.

Saarelainen, Pekka, maanviljelijä.
— Kuopion läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Salovaara, Aleksis, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Schybergson, E. E. Ks. Toinen varapuhemies.

Setälä, Emil Nestor, senaattori.
— Turun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 1.

Lausunnot:

103, 106, 107, 114 (kuninkaanvaali, A. K.).

Sinkko, Elias, agronoomi.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.

Lausunto:

116 (kuninkaanvaali).

Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm, maanviljelijä.
— Turun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 1.

Snellman, Juho, maanviljelijä.
— Kuopion läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:

105 (kuninkaanvaali).

Stadius, Hemming, sanomalehdentoimittaja.
— valittu painatustöiden valvojaksi 20.

Sundblom, Julius, sanomalehdentoimittaja.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Särkkä, Wille Kustaa, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:

117 (kuninkaanvaali).

T.

Takkula, Edvard, maanviljelijä.
— Oulun läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausuuto:

94 (kuninkaanvaali, A. K.).

Talas, Onni, lakitiedettentohtori, senaattori.
— Kuopion läänin itäisen vaalipiirin valitsema 5.

Lausunnot:

30 (Suomen Hallitusmuoto, 1 K.); 117 (kuninkaanvaali).

Tanskanen, Pekka, maanviljelijä.
— Kuopion läänin itäisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunnot:

105, 125 (kuninkaanvaali).

Tanttu, August, maanviljelijä.
— Mikkelin läänin vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Tavastähti, Elli, köyhäinhoidon apulaistarkastaja.
— Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Toimv:aan 23.

Tukia, Elias, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Typpö, Leonard, maanviljelijä.
— Oulun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Tåg, August, maanviljelijä.
— Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:
49 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.).

W. V.

Walkama, Wäinö, kansakoulunopettaja.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 1.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Vv:aan 17.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Toimv:aan 23.

Wanhala, Tuomas, maanviljelijä.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ varajäseneksi Tarkv:aan 23.

Wekara, Emil, agronoomi.
— Vaasan läänin itäisen vaalipiirin valitsema 3.
— valittu valitsijamiesten varamieheksi 16.
— „ jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunto:
117 (kuninkaanvaali).

Virkkunen, Artturi H., filosofiantohtori, kouluneuvos.
— Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Vv:aan 17.
— „ „ Tarkv:aan 23.
— „ varapuheenjohtajaksi Tarkv:aan 93.

Virkkunen, Paavo Emil, jumaluusopintohtori, kirkkoherra.
— Mikkelin läänin vaalipiirin valitsema 2.
— valittu valitsijamieheksi 16.
— „ varajäseneksi Prv:aan 17.
— „ jäseneksi Toimv:aan 23.
— „ puheenjohtajaksi Toimv:aan 93.

Lausunnot:
94 (ed. Pehkosen eronpyynti); 110, 116, 119 (kuninkaanvaali).

Wrede, Rabbe Axel, vapaaherra, professori.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 15.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.
— „ puheenjohtajaksi Prv:aan 21.

Lausunnot:
18 (kutsu Prv:lle); 33, 48 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 87 (s:n s:n, 3 K.); 111, 121 (kuninkaanvaali).

Vuokoski, K. W., maanviljelijä.
— Mikkelin läänin vaalipiirin valitsema 2.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.

Lausunnot:
6 (ehdottaa jäsenen kansliatoimikuntaan); 114 (kuninkaanvaali).

Wuorimaa, Arthur Olivier, rovasti.
— Wiipurin läänin läntisen vaalipiirin valitsema 5.
— valittu jäseneksi Prv:aan 17.

Lausunnot:
36, 45 (Suomen Hallitusmuoto, 2 K.); 85 (s:n s:n, 3 K.); 113 (kuninkaanvaali).

Y.

Yrjö-Koskinen, Iida, vapaaherratar.
— Turun läänin eteläisen vaalipiirin valitsema 1.
— valittu jäseneksi Suurv:aan 20.
— „ „ Tarkv:aan 23.

Lausunto:
115 (kuninkaanvaali).

Å.

Åkesson, Otto, varatuomari.
— Uudenmaan läänin vaalipiirin valitsema 51.

Lausunnot:
108, 115 (kuninkaanvaali).

Asialuettelo.

A.

Avajaiset, toimitetaan 10.

E.

Edustajan toimi:

— Ed. Colliander, Pehkonen, Hyöki ja Nurmela hyväksytään olemaan edustajina 11.
— Ed. E. Y. Pehkonen vapautetaan edustajatoimestaan 93.

Edustajanpalkkio. Ks. Valtiopäiväjärjestys.

H.

Hallituksen esitys:

— n:o 1, Suomen Hallitusmuodoksi. Ks. Hallitusmuoto.
— „ 2, edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä. Ks. Valtiopäiväjärjestys.

Hallitusmuoto. Hallituksen esitys n:o 1 Suomen Hallitusmuodoksi, tuodaan Edk:lle 11, Pp. 13, L. Prv:aan 16, Prvm. n:o 2, Pp. 21, 1 K. 24, Suurvm. n:o 2, 2 K. 33, 3 K. 52. A.

K.

Kansliatoimikunta, jäsenten ehdottaminen 6 ja 7, jäsenten vaali 15, ilmoitus virkailijain ottamisesta 20.

Kanslisti, otettu 20.

Kuninkaanvaali. Hallituksen kirjelmä esitetään ja Pp. 92, K. 94, päätetään toimittaa kuningassuvun vaali 120, Hessenin prinssi Fredrik Kaarle valitaan kuninkaaksi 121 ja 122, puhemiesneuvosto oikeutetaan määräämään päätöksen tiedoittamisesta 122, vaaliasiakirjan tarkistaminen 123.

N.

Nimenhuuto: nimenhuutojärjestys äänestyksissä ja vaaleissa hyväksytään 12.

Notari: tehtävät hoitaa kanslisti 20.

P.

Painatustöiden valvoja otettava 17, otettu 20.

Perustuslakivaliokunta:

— päätetään asettaa ja jäsenluku määrätään 12, jäsenet ja varajäsenet 17, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 21.
— Miet. n:o 1, hallituksen esityksen n:o 2 johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä, Pp. 21, 1 K. 24, Suurvm. n:o 1, 2 K. 33, 3 K. 51. A.
— „ „ 2, hallituksen esityksen n:o 1 johdosta, joka sisältää ehdotuksen Suomen Hallitusmuodoksi, Pp. 21, 1 K. 24, Suurvm. n:o 2, 2 K. 33, 3 K. 52. A.

Puhemies, valitaan 5, juhlallinen vakuutus ja tervehdyspuhe 6, avajaisissa pidettävän puheen tarkastus 9, ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten valitsemisesta 12, palkkio 126.

Päättäjäiset. Ks. Valtiopäiväin lopettaminen.

R.

Ruotsalainen kanslia, sen päällikkö ja notari otettu 20.

S.

Sihteerin vaali 19.

Suljettu istunto. Puhemiehen puheen tarkastus 9, kuninkaanvaalia koskevan kirjelmän käsittely 94.

Suuri valiokunta:

— ilmoitus vaalista 16, vaali'ja vaalin tulos 19, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 23.
— Miet. n:o 1, Hallituksen esityksen n:o 2 johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä, 2 K. 33, 3 K. 51. A.
— „ „ 2, hallituksen esityksen n:o 1 johdosta Suomen hallitusmuodoksi, 2 K. 33, 3 K. 52. A.
— Ks. Valtiopäiväjärjestys.

T.

Tarkastusvaliokunta. Varajäsenten luku määrätään 21, jäsenet ja varajäsenet 23, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 93, Vv:n kirjelmä palkkioista 125.

Toimitusvaliokunta. Varajäsenten luku määrätään 21, jäsenet ja varajäsenet 23, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 93, Vv:n kirjelmä palkkioista sekä tehtävistä valtiopäiväin päätyttyä 125.

Tulkit, otettavat 17, otetut 20.

Työjärjestys. (3 §) Kun kansliatoimikunnan vaalia varten annetuissa neljässä listassa oli vain neljä nimeä, katsottiin nämät neljä valituksi ilman vaalia 15.

V.

Vaali. Ks. Kuninkaanvaali.

Vaaliasiakirja: kuninkaanvaalista tarkistetaan 123. Ks. Kuninkaanvaali.

Vaalilaki. 65—67 §:issä lausutun periaatteen sovelluttaminen suuren valiokunnan vaalissa, kun listasta n:o 4, jossa oli vain 2 ehdokasta, olisi ollut valittava 3 jäsentä 20.

Vaalimääräysten

— 5 §:n sovelluttaminen suuren valiokunnan vaalissa 15.
— 6 §:n sovelluttaminen suuren valiokunnan vaalissa 20.
— Ks. Valtiopäiväjärjestys.

Valitsijamiehet: lukumäärä määrätään 35:ksi 12, valitsijamiesten vaali 15 ja 16.

Valtiopäiväin avajaiset, ilmoitus niistä 7, toimitetaan 10.
„ **lopettaminen** ilmoitetaan 120, toimitetaan 127.

Valtiopäiväjärjestys:

— Hallituksen esitys n:o 2 edustajapalkkiosta vuoden 1918 ylimääräisillä valtiopäivillä, tuodaan Edk:lle 11, Pp. 13, L. Prv:aan 16, Prvm. n:o 1, Pp. 21, 1 K. 24, Suurvm. n:o 1, 2 K. 33, 3 K. 51. A.
— (37 §) Kun suuren valiokunnan vaalia varten jätetyissä ehdokaslistoissa oli vain 59 nimeä, ei vaalia voitu toimittaa vaan määrättiin uusi vaalin aika 15.
— (37 §) Suuren valiokunnan vaalissa olisi listalta n:o 4, jossa oli 2 nimeä, ollut valittava 3 ehdokasta; noudattamalla yleisen vaalilain 65—67 §:issä lausuttua periaatetta ratkaisi puhemiesneuvosto vaalimääräysten 6 §:n nojalla asian niin että puuttuvan jäsenen tilalle on otettava se, jolla valittujen jälkeen on lähinnä suurin vertausluku 20.

Valtiovarainvaliokunta:

— päätetään asettaa ja jäsenluku määrätään 12, jäsenet ja varajäsenet 17, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 21.
— kirjelmä puhemiehen palkkiosta 126.
— kirjelmä toimitus- ja tarkastusvaliokuntain palkkioista sekä niiden tehtävistä valtiopäiväin päätyttyä 125.